

MUSULUNCI YA LA'ANCI TA'ADDANCI

**Lalle ne wadanda suka yi imani, kuma suka aikata ayyuka na
kwarai, Mai rahama zai sanya musu so. (Alkur'ani, sura ta 20, aya
ta 96))**

HARUN YAHYA (ADNAN OKTAR)

An yi dab'insa a: **GLOBAL PUBLISHING**
Kayışdağı Mah. Değirmen Sok. No: 3
Ataşehir / İstanbul / Turkiyya - Tel: (+90 216) 660 00 59

An buga shi a:
Express Basımevi
Deposite İş Merkezi A6 Blok No: 309,
İkitelli OSB Küçükçekmece – İstanbul / Turkiyya
Tel: 0 212 671 61 51

An dauko fassarar ayoyin Alkur'ani daga
Alkur'ani Mai Girma ; Da kuma Tarjamar Ma'anoninsa zuwa ga Harshen Hausa
wanda Ma'aikatar kula da Harkokin Addinin Musulunci ta kasar Saudi Arebiya ta buga,
Madinatul Munawaara.

Takaitattun haruffa da aka yi amfani da su:
(*S.A.W*): Sallallahu Alaihi Wa sallam (yayin da aka ambaci Annabi Muhammad)
(*A.S.*) : Alaihis Salam (yayin da aka ambaci sauran annabawa)
(*r.a.*) : Radiyallahu Anhu (yayin da aka ambaci sahabi ko wani mutum mai daraja)

**www.harunyahya.com / www.harunyahyaapps.com
en.a9.com.tr - <http://en.harunyahya.tv>**

Game da Marubuci

Marubucin, wanda yake rubutu a karkashin sunan alkalami HARUN YAHYA, an haife shi a shekarar 1956. Bayan ya kammala karatunsa na firamare da sakandire a Ankara, sai ya tafi Jami'ar Mimar Sinan a Istanbul ya yi karatun digiri, sannan ya sake yin wani a fannin falsafa a jami'ar Istanbul. Tun daga 1980, marubucin ya wallafa littattafai akan siyasa, da wadanda suka shafi imani da kuma sha'anin kimiyya. Harun Yahya sanannen marubuci ne wanda ya rubuta muhimman ayyuka dake bayanin yaudarar ma'abota (evolution) juyin halitta, rashin gaskiyar da'awarsu da kuma bakar alaka dake tsakanin Darwin da akidun zubar da jini irinsu farkisanci da gurguzu.

Ayyukan Harun Yahya, wadanda aka fassara zuwa harsuna 76, suna da jimillar sgafuka dubu hamsin da biyar (55,000) da hotuna dubu arba'in (40,000).

Sunansa na alkalami ya kunshi sunaye guda biyu Harun da Yahya, don tunawa da wadannan manyan annabawa, wadanda suka yaki kafircin mutanensu. Hatimin manzon Allah dake bangon littattafan marubucin yana da ma'ana da take da alaka izuwa abinda yake ciki. Hatimin kansa yana wakiltar Alkur'ani ne a matsayin littafin karshe wanda Allah ya saukar kuma kalmomin karshe daga wurinSa, sannan annabinmu shine cikamakin annabawa. Akan tafarkin shiriyar Alkur'ani da sunnah, marubucin ya sanya wannan ya zama shine nasararsa don karyata dukkanin akidu da fahimtar marasa addini, da kuma daukaka "kalmar karshe", saboda a cika bayanai akan kare martabar addini, da kalubalen da ake yi akan addini. Hatimin annabi, wanda ya kai kololuwar hikima da cikas dabi'a, ya zama shine alamar manufarsa ta fadar wannan kalmar karshe.

Dukkan wadannan ayyuka na marubucin sun tattara ne a cimma manufa guda daya: Isar da sakon Alkur'ani ga mutane, don karfafa musu gwiwar yin tunani akan abubuwan da suka shafi imani, kamarsu samuwar Ubangiji, kadaitakarsa, tashin kiyama, da kuma bayyana illoli ginshikai da watsatsun ayyukan maguzawa.

Harun Yahya na samun karuwar makaranta littafinsa a kasashe da yawa, daga Indiya zuwa Amurka, Ingila zuwa Indonesia, Poland zuwa Bosniya, daga Spain zuwa Brazil. An fassara wasu daga cikin littattafansa zuwa harshen Turanci, Faransanci, Jamusanci, Italiyanci, harshen Portuguese, Urdu, Larabci da Albaniyanci, Rashanci, Serbo-croat (Bosnia), Uygur Turkiyya, da Indonesia, kuma makaranta sun gamsu dashi a duk fadin duniya.

Babbar gamsuwar da aka samu ko'ina a duniya, ya sa mutane da yawa sun bada gaskiya (imani) da Allah kuma wasu da yawa sun zurfafa tunani cikin imaninsu. Hikima, gaskiya da saurin fahimta shine salon da yasa littattafan suka yi fice, wanda shi yake jan hankalin duk wanda ya karanta su ko ya jarraba duba su. Ga su basa samun suka saboda irin tsarin da suka taho dashi don yada gaskiya, tabbataccen sakamako da samun karbuwa. Ba kamar wadanda suka karanta wadannan littattafai kuma suka cusawa kansu wani tunani wanda ba zai taimaka musu wajen yada wannan sako, don rushe falsafar jari-hujja, maguzanci da duk wata akida ko falsafa ba. Koda za su taimakawa wancan tsari. Duk wata kungiya a yau an kureta, madallah da littattafan Harun Yahya.

Babu shakka wadannan dabi`u sun bayyana ne daga hikimomin Alkur`ani. Marubucin dai bai taba jin wani alfahari akansa ba, ya yi nufin wannan aiki ne don neman kusanci izuwa tafarkin Ubangiji. Haka kuma, ba a nufi samun wata riba akan wadannan ayyukan buga littattafan ba. La`akari da wadannan dalilai ne ya sa muka ga cewa wadanda suke kwadaitar da mutane akan karanta wadannan littattafai, wadanda suke buge idanun zuciya da shiryarwa akan su zama bayin Allah na kwarai, sunyi aiki mara iyakar lada.

Bayan haka, zai zama bata lokaci da lafiya don yada littattafan da suke kawo kokwanto a zukatan mutane, da kai mutum cikin akida ta hayaniya, kuma da rashin karfin dalilan da zasu cire kokwanto a zukatan mutane, wanda ya zama abin sani da irin abinda ya sha faruwa a baya. Koda yake abu ne mawuyaci kaga an rubuta littattafai don kawai a yi ta bayanin kwazon marubuci, maimakon tsamo mutane daga bata ya zama shine muhimmin aikinsa, tare da samun tasiri babba. Wadanda suke kokwanton haka zasu gani a fili cewa littattafan Harun Yahya, suna kawar da bata da shiryarwa izuwa kyawawan dabi`u daga Alkur`ani. Nasara da tasirin dake tattare da wannan aiki ya bayyana daga sha`awa da shakuwar makaranci.

Abu daya da yakamata a kudurce a zuciya shine: Babban dalilin da ya haifar da cigaban rigingimu da kashe-kashe, da duk wahalhalun da musulmi suke fuskanta shine akidar kafirci wadda ta yadu. Za`a iya kawo karshen wadannan akidoji ta hanyar kuresu da dalilai da kuma tabbatarwa cewar kowa ya san abubuwan mamaki daga halitta da tarbiyyar Alkur`ani, don mutane su rayu akanta. Idan ka dubi halin da duniya take ciki a yau, ka ga abubuwan da suka jefa mutane cikin rigingimu, cin hanci da rashawa, ya bayyana cewar dole ne a samar da irin wadannan ayyuka a cikin sauri kuma masu inganci. Idan ba haka ba, to zai zama an makara sosai.

Babu shakka cewar littattafan Harun Yahya sun ja ragamar wannan mukami. Da ikon Allah, sai wadannan littattafai sun zama tafarki wanda ta hanyarsu mutane a karni na ashirin da daya zasu samar da zaman lafiya, albarka, adalci da farin cikin da Allah ya alkawarta.

ZUWA GA MAI KARATU

- An sanya babi na musamman ga rushewar labarin juyin halitta saboda wannan labari ko ka`ida shine asalin duk wata falsafar kin addini. Tunda Darwiniyanci bai yarda da gaskiyar al`amarin halitta ba – da kuma samuwar Ubangiji – a cikin shekaru 150 da suka wuce ya rudi mutane da yawa sun bar addinansu ko kuma sun shiga shakku. Saboda haka, muhimmin aiki ne, aiki mai matukar muhimmanci a nunawa kowa cewa wannan ka`ida yaudara ce. Tun da yake wasu makarantan za su sami damar karanta littafi daya ne daga cikin littattafanmu, mun gay a dace mu ware babi guda don bada wannan maudu`i a dukule.

- A duk littattafan marubucin, an yi bayanin abubuwan da suka shafi imani daga hasken ayoyin Alkur`ani da gayyatar mutane su san kalmomin Ubangiji kuma su rayu akansu. Dukkanin tattaunawa da ta shafi ayoyin Ubangiji anyi bayaninsu yadda ba za`a bar wata kafar kokwanto ko alamar tambaya a cikin zuciyar mai karatu ba. An dauki hanya da tsari mai sauki yadda kowane mutum komai shekarunsa zai iya samun saukin fahimtar wadannan littattafai, kuma ya karanta su a zama daya. Kai har wadanda basu yarda da addini ba, sun jawu ta hanyar kwararan dalilan dake tattare a cikin littattafan.
- Wannan littafi, da wadansu littattafan marubucin, za su karantu daga mutum daya ko a cikin taron jama`a a lokacin tattaunawa. Mutanen da suke kokarin samun riba a cikin littattafan, za su sami amfani kwarai da gaske, inda za su iya sanar da fahimtarsu ga wasu.
- Kari akan haka, zai zama babban aiki ga addini da bada gudunmawa wajen yada karatunsu, wanda dama an rubuta su ne don samun yardar Ubangiji. Saboda haka, masu son yada addini ga mutane, hanya mafi inganci shine jan hankalinsu izuwa karanta wadannan littattafai.
- Da fatan mai karatu zai dauki lokaci ya yi bitar sauran littattafan da suke shafukan karshe na littafin, zai gamsu da kwararan hujjoji da aka gabatar akan abubuwan da suka shafi imani, wanda suke da amfani kuma ga dadin karantawa.
- A littattafan nan, ba za ka sami ra`ayin marubuci, kamar a sauran littattafai, ko bayanai marasa tushe, kirkire kirkire, rudani da wasi wasi wanda zai iya haifar da kaucewa a cikin zuciya.

Abubuwan da ke ciki

Gabatarwa

Dabi'un Musulunci : Tushen Aminci da Tsaro

Abin da Alkur'ani Ya ke Cewa Akan Yaki

Cikakkiyar Siffar 'Yan ta'adda Wadanda ke Barna da Sunan Addini

Matsayin Musulunci A kan Ahlul Kitabi

Musulunci ya Kawo Zaman Lafiya da Lumana a Gabas ta Tsakiya

Ainihin Tushen Ta'addanci : Darwiniyanci da Zahiranci

Kammalawa:

Shawara ga Yammacin Duniya da Kuma Musulmai

Kari: The Deception of Evolution.....

Allah Yana yin umarni da adalci da kyautatawa, da bai wa ma'abocin zumunta, kuma yana hana da alfasha da abin ki da rarrabe jama'a. Yana yi muku gargadi, ko za ku kasance masu tunawa. (Alkur'ani, sura ta 16, aya ta 90)

GABATARWA

A matsayinmu na musulmi, muna yin Allah-wadai da dukkan hare haren ta'addanci a fadin duniya. Wadanda suka hada da harin da aka kai kan manyan biranen kasar Amurka biyu a ranar 11 ga Satumban 2001, wanda ya jawo mutuwa da kuma jikkatar dubban mutane wadanda bas u jib a bas u gani ba.

Harin 9/11 ya kawo muhimmancin duba al'amarin tushen ta'addanci a duniya. Don haka, aka shelantawa duniya baki daya cewa musulunci addinin zaman lafiya ne da soyayya wanda ke horon daidaikun mutane da nuna tausayi da kuma yin adalci. Da yawan shugabannin kasashe, manyan kafafen watsa labarai irinsu rediyo da talbijin, sun bayyana cewa a musulunci na gaskiya an haramta tashin hankali kuma ana karfafa al'amarin zaman lafiya tsakanin mutane da kasashe. Jama'ar yammacin turai wadanda suka fahimci hakikanin addinin musulunci kuma suka nazarci addinin sosai kamar yadda Allah ya saukar das hi a Alkur'ani sun bayyana balo balo cewa kalmomin "musulunci" da kuma "ta'addanci" ba sa haduwa wuri guda, sannan kuma cewa babu wani saukakken addini da ya amince da tashin hankali.

Wannan littafin yana kara tabbatar da cewa tushen ta'addancin da muke la'anta ba daga saukakken addini yake ba, da kuma cewa ta'addanci bas hi da gurbi a musulunci. Wannan ya zo karara a cikin Alkur'ani da hadisai, wadanda sune manyan mahangun musulunci, da kuma a ayyuka da rayuwar dukkan shugabannin musulunci na kwarai, wanda na farkonsu shine Manzo Muhammad (SAW). Wannan littafi yana bayani, ta mahangar ayoyin Alkur'ani da kuma sunnar manzonmu Muhammad (saw) tare da misalai da tarihi, cewa an haramta ta'addanci sannan kuma manufar musulunci ita ce tabbatar da aminci da tsaro a duniya.

Kamar yadda aka sani a karnoni masu yawa, an kaddamar da ayyukan ta'addanci a sassa daban daban na duniya wanda kungiyoyin 'yan ta'adda mabambantan manufoti suka sha yi. A wasu lokutan kungiyar 'yan gurguzu ce, wani sa'in kuma 'yan akidar farkisanci ne, sannan a wasu lokutan kuma bangarorin masu tsattsauran ra'ayi da na 'yan aware ne ki ikrarin wadannan ayyuka. Koda yake wasu kasashe kamar Amurka sun kasance wuraren hare haren 'yan wariyar launin fata da kuma kananan kungiyoyin 'yan ta'adda, kasashen turai sune cibiyar ayyukan kashe kashe da kungiyoyin 'yan ta'adda ke gudanarwa. Kungiyar 17 ga Nuwamba (17th November) a kasar Girka, bangaren Red Army da kuma 'yan ra'ayin farfado da akidar Nazi a Jamus, kungiyar ETA a Spain, Red Brigades a Italiya da sauran kungiyoyi masu yawa sun hallaka mutanen da ba su ji ba ba su gani ba ta hanyar ta'addanci da kashe kashe. Yanayin ta'addanci kan canja ne daidai da canjawa halayyar duniya yayin da yake kara karfi da tasiri ta hanyar sababbin kayan kirkirar fasaha. Atakaice, kayan watsa labarai da bayanai irinsu intanet sun kara girma da kuma karfin tasirin ayyukan 'yan ta'adda ba kadan ba.

Banda na yammacin turai, akwai kuma kungiyoyin 'yan ta'adda masu tushe a gabat ta tsakiya. Wadannan gungun 'yan ta'adda sukan kaddamar da hare hare a kowane lungu a fadin duniya. Ganin cewa masu aikata ayyukan ta'addancin suna dauke da sunan kirista, musulmi ko bayahude shi ke sa wasu mutane su rika ikrarin abin da bai dace da saykakkun addinai ba. Gaskiyar lamari dai shine koda 'yan ta'addar suna da sunayen musulmi ne, to hakan ba zai sa a kira ta'addancin da suke aikatawa ba da sunan "ta'addancin musulunci," kamar yadda ba za a kira shi da "ta'addancin yahudanci" ba idan masu aikatawar yahudawa ne ko kuma ta'addancin kiristanci idan kiristoci ne. Wannan kuma saboda, kamar yadda za a fahimta a cikin wannan cewa: **ba a yarda da aikata kisan gilla akan bayin Allah da sunan saukakkun addinai ba**. Ya kamata mu tuna a ranmu cewa, a cikijin wadanda aka kashe, misali a biranen New York da Washington a ranar 9/11, akwai mabiya Annabi Isa (AS) (kiristoci), Annabi Musa (AS) (yahudawa) da kuma Annabi Muhammad (SAW) (musulmai). In dai ba Allah ne ya yafewa mutum ba kisan bayin Allah babban zunubi ne da ke kai mutum wutar jahannama. Babu wani ma'abocin addini, wanda kuma ke son Allah da tsoron azabarsa, da zai aikata irin wannan aiki.

Maharan su kan aikata irin wannan barna ne da niyyar rusa shi kansa addinin. Don haka ana iya cewa wadanda ke aikata ayyukan barnar suna yin haka ne da nufin su bata sunan addinin a ido mutaen, don su nisanta mutane daga addini sannan su sanya kiyayya ga wadanda suke ahalin addinin. A sakamakon haka, duk wani hari akan jama'ar Amurka ko wasu bayin Allah na daban wanda aka fake da sunan addini to hakika hari ne akan addinin.

Addini yana umurni da soyayya, jin kai da kuma aminci. Shi kuma ta'addanci a daya bangaren, kishiyar addini ne; cike yake da mugunta, rashin tausayi da neman zubar da jini da jawo bala'i. To tunda kuwa haka abin yake, za a nemi tushen aikin 'yan ta'adda ne a cikin rashin addini ba a cikin addini ba. Mutane da tunaninsu na rayuwa ya ginu akan akidar farkisanci, kwaminisanci, wariyar launin fata ko son abin duniya sune za a zarga a matsayin masu aikata ta'addanci. Suna ko inda dan ta'addar ya fito ba shi ne abin lura ba. Idan har zai kashe mutanen da ba su ji ba ba su gani ba ba tare da ya ji gezau ba, hakan ya nuna shi zindiki ne ba mai addini ba. Dan ta'adda ne da ba ya

tsoron Allah, wanda babban burinsa shine ya zubar da jini tare da yin ta'annati. Saboda wannan dalili batun "ta'addancin musulunci" kuskure ne kuma ya saba wa sakon musulunci. Babu yadda za a yi addinin musulunci ya kunshi ta'addanci a cikinsa. Sabanin haka ma, **ta'addanci (wato kisan mutane da su ji ba ba su gani ba) babban zunubi ne a musulunci, kuma hakki ne akan musulmi da su kawo karshen wannan aiki tare da tabbatar da aminci da adalci a duniya baki daya.**

Ku ci ku sha daga arzikin Allah kada ku tafi kuna masu barna a bayan kasa (Alkur'ani, sura 2 aya 60)

DABI'UN MUSULUNCI: TUSHEN AMINCI DA TSARO

Dauki wadanda ke cewa su mabiya wani addini ne wanda kuma idan aka yi wani abu da sunan addinin, zai iya sa wa su yi wa addinin fahimtar baibai, wanda sakamakon hakan za su aikata addinin ba yadda yake ba. Saboda haka, bai dace ba a karanci wannan addini ta hanyar lura da wadannan mutane. Hanyar da ta dace a fahimci kowane irin addini shine ta hanyar karantar mahanga ko littafan addinin.

Mahangar addinin musulunci shine Alkur'ani, wanda ya kunshi al'amuran dabi'a, soyayya, jin kai, kankantar da kai, sadaukarwa, fahimta da kuma amminci. Musulmin da ke rayuwa bisa wadannan dabi'u kamar yadda suke zai kasance mai saukin kai, mai kaffa kaffa a tunani, mai kunya, kamili, mai matsayi, gaskiya, amintacce mai rikon da saukin kai. Zai kasance mai yada soyayya, girmama juna da zaman lafiya tsakanin mutanen da ke tare da shi.

Musulunci Addinin Zaman lafiya ne

Ta'addanci, a faffadar ma'anarsa, yana nufin kai hari kan wadanda ba sojoji ba da manufar siyasa. Ma'ana dai, wadanda harin ta'addance ke karewa a kansu za ka samu fararen hula ne wadanda laifinsu kawai a wajen 'yan ta'adda shine cewa basa goyon bayan su.

A bisa wannan dalili, ta'adda na nufin yin aika aika akan mutanen da ba su ji ba ba su gani ba, wannan aiki ne marasa dabi'a da tunani. Wannan, kamar kisan kiyashi da Hitler da Stalin suka aiwatar, duk laifi ne da ake aikatawa akan bil-adama.

Alkur'ani littafi ne gaskiya da aka saukar don shiryar da mutane zuwa tafarkin gaskiya, inda a cikin littafin Allah ke umartar dan Adam da ya rungumi dabi'u masu kyau. Wannan ka'idar dabi'u ta ginu ne akan gishikai irinsu soyayyar juna, tausayi da kuma jin kai. An samo kalmar "musulunci" ne daga ma'anar kalmar "aminci" a harshen larabci. Musulunci addini ne da aka saukar ga duniya baki daya don gudanar da rayuwar aminci wadda ta hanyarta jin kai da rahamar Ubangiji marasa iyaka za su mamaye duniya. Allah yana kiran dukkan mutane zuwa ga dabi'un musulunci wanda ta cikinsu ne jin kai da rahama za su tabbata a fadin duniya. A cikin Alkur'ani Allah yana gayawa muminai cewa:

“Ya ku wadanda suka yi imani! Ku shiga cikin musulunci gaba daya; kuma kada ku bi zambiyoyin shaidan. Lalle shi makiyi ne a gare ku, bayyananne. (Alkur’ani, sura 2 aya 208).

Kamar yadda bayyana karara a cikin ayar, akan sami aminci da tsaro ne kadai ta hanyar “shiga cikin musulunci,” wato yin rayuwa bisa dabi’un da Alkur’ani ya koyar. Dabi’un Alkur’ani sun dora wa musulmi alhakin nuna girmamawa tare da yin kyakkyawar mu’amala da duk nau’in mutane, musulmi ko wadanda ba musulmi ba a bisa adalci, da kuma kare hakkin mabukaci da raunana sannan da “**hana yaduwar barna.**” Barna ta kunshi duk nau’o’in tashe tashen hankula da ayyukan ta’adda wadanda ke gusar da tsaro, jin dadi da kuma aminci. Kamar yadda Allah ya ke cewa a wata aya, “**Allah ba Ya son barna.**” (Alkur’ani, sura 2 aya 205)

Kisan mutum ba tare da wani dalili ba yana daya daga cikin manyan misalan barna. Allah, a cikin Alkur’ani, yana maimaita umarnin da Ya saukar ga yahudawa a cikin Attaura, cewa:

... lalle wanda ya kashe rai ba da wata rai ba, ko barna a cikin kasa, to kamar ya kashe dukkan mutane ne, kuma wanda ya raya rai, to kamar ya rayar da dukkan mutane ne... (Alkur’ani, sura ta 5, aya ta 32)

Kamar yadda ayar ke nunawa, mutumin da ya kashe koda mutum daya tilo, “sai dai in daukar fansa ne akan kisan wani ko don yada barna a bayan kasa” to laifinsa kamar ya kashe dukkan mtanen duniya ne.

Tunda kuwa abin haka yake, a bayyane yake irin girman zunubin kisan gilla da kisan kiyashi da ake yi ta hanyar abin da aka fi dani da “harin kunar-bakin-wake,” wanda ‘yan ta’adda ke aiwatarwa. Allah yana sanar da mu yadda za a azabtar da irin wadannan ‘yan ta’adda a ranar kiyama a cikin wannan aya:

Inda hanyar zargi kawai take, shi ne a kan wadanda ke zaluntar mutane, kuma suna ketare haddin shari’a a cikin kasa, ba tare da hakki ba. Wadannan suna da azaba mai radadi. (Alkur’ani, sura ta 42, aya ta 42)

Duk wannan na nuna cewa shirya ayyukan ta’adda akan mutanen da babu ruwansu ya sabawa musulunci kuma ba a zaton wani musulmi zai iya tsunduma kansa cikin wannan laifi. A sabanin haka ma, hakki ne akan musulmi da su tashi don hana wadannan mugayen mutane aikata wadannan aika aika don “kauda barna daga bayan kasa” tare da tabbatar da aminci da tsaro ga dukkan mutanen duniya. Ba abin da zai hada musulunci da aikin ta’adda. A maimakon haka ma, shine ya kamata ya kasance shine hanyar kawar wa tare da magance ta’addanci.

Allah Ya La’anci Halin Mugunta

Allah yana umartar mutane da su guji aikata mugayen halaye: zalunci, kisan kai da zubar da jini duk haramun ne. Ya bayyana wadanda suka bijirewa wannan umarni da cewa suna “bin hanyoyin shaidan” tare da daukar halayya da aka nuna zunubi ce a cikin Alkur’ani. Kadan daga cikin ayoyi Alkur’ani masu yawa da suka yi magana akan wannan suna cewa:

Kuma wadanda suka warware alkawarin Allah bayan kulla shi, kuma suke yanke abin da Allah Ya yi umarni domin sadar da shi kuma suke aikata barna a cikin kasa. Wadannan suna da wata la’ana kuma suna da munin gida. (Alkur’ani, sura ta 13, aya ta 25)

Ku ci ku sha daga arzikin Allah kada ku tafi kuna masu barna a bayan kasa (Alkur’ani, sura 2 aya 60)

Kuma kada ku yi barna a cikin kasa bayan gyaranta. Kuma ku kiraye Shi cikin tsoro da tsammani: lalle rahamar Allah makusanciya ce ga masu kyautatawa. (Alkur'ani, sura ta 7, aya 56)

Wadanda ke zaton za su ci nasara ta hanyar yin mugunta, tashin hankali da zalunci, da kuma karkashe mutanen da ba ruwansu ba karamin kuskure suke ba. Allah ya haramta duk wani nau'in mugunta da ya kunshi ta'addanci da tashin hankali, kuma Ya la'anci masu aikata su kuma ya ce "Allah ba ya daukaka ayyukan masu barna." daya daga cikin ayoyinSa. (Alkur'ani, sura 10 aya 81)

A wannan zamani namu, ayyukan ta'addanci, kisan kare-dangi da kisan-kiyashi kan faru a fadin duniya. Ana yiwa mutanen da ba su ji ba ba su gani ba mummunan kisa, sannan kuma a kasashen da aka haddasa gaba da kiyayya tsakanin mutanensu an bar su suna iyo cikin jini. Wadannan abubuwan tashin hankali da ke faruwa a kasashe masu bambancin tarihi, al'ada da kuma tsarin zamantakewa suna iya kasancewa masu dalilai da tushe iri daya. Sai dai kuma, abu ne a zahiri cewa babban dalili shine yin watsi da dabi'u da aka gina kan soyayya, girmama juna da kuma tausayi wanda aka yi umarni da su a cikin Alkur'ani. A sakamakon rashin addini, sai aka wayi gari an sami al'ummu wadanda babu soyayya ko tsoron Ubangiji tare da su wadanda kuma suka yaudaru da karyar cewa wai ba za a tambaye su a ranar lahira ba. Saboda sun gaskata wannan karya cewa, "ba wanda zai tuhume ni akan abubuwan da na aikata," za su iya aikata komai ba tayare da jin tausayi ko tunanin wata dabi'a mai kyau ba.

A Alkur'ani an yi bayanin bullowar munafukai wadanda ke yin amfani da addini, amma suke gudanar da mugayen ayyuka wadanda Allah ba ya so. Wata aya ta bada labarin wasu gungun mutane tara wadanda suka kulla makircin Annabin Allah (SAW) amma suka yi togaciya da rantsuwa da sunan Allah:

Kuma wadansu mutane tara sun kasance a cikin birnin, suna yin barna, kuma ba sa kyautatawa. Sai suka ce, "ku yi rantsuwa da Allah, lalle za mu afka musu shi da mutanensa, sannan mu ce da waliyyinsa, "ba mu ga halakar mutanensa ba, kuma mu masu gaskiya ne." Suka kulla makirci kuma muka kulla sakamakon makirci, alhali su ba su sani ba. (Alkur'ani, sura ta 27, aya ta 48-50)

Kamar yadda wannan lamari da Alkur'ani ya bayyana ya nuna, wai don mutane suna yin abu "da sunan Allah" ko su rantse da sunanSa, wato dai suke nunawa a fili cewa su ma'abota addini ne, hakan ba ya na nufin abin da suke yi ya dace da addinin ba. A maimakon haka, abin da suke aikatawa zai iya zama ya saba wa dokar Allah da tsarin addini. Gaskiyar lamarin yana cikin ayyukan da suke aikatawa. Idan ayyukansu suna "**haddasa barna kuma ba sa gyara,**" kamar yadda ayar ta bayyana, to ka tabbata wadannan mutane ba ma'abota addini ba ne, kuma ba addinin ba ne manufar su.

Zai yi wuya ga mutumin da ke da tsoron Allah kuma ya rungumi dabi'ar musulunci ya goyi bayan ayyukan mugunta da kashe kashe, ko kuma ya aikata su da kansa. Wannan shi ya sa musulunci ya kasance shine maganin ayyukan ta'addanci. Yayin da aka yi wa mutane bayanin madaukakan dabi'un Alkur'ani, zai yi wuya su rika danganta musulunci na gaskiya da wadanda ke goyon baya ko shiga kungiyoyi da ke da hadafin haddasa kiyayya, yaki da yamutsi. Wannan kuwa saboda Allah ya haramta mugunta:

Kuma idan ya juya sai ya tafi a cikin kasa domin ya yi barna a cikinta, kuma ya halaka shuka da 'ya'yan dabbobi. Allah ba Ya son barna. Kuma idan aka ce masa: "Ka ji tsoron Allah," sai girman kai da yin zunubi ya dauke shi. To jahannama ta ishe shi. Hakika, shimfida ta munana. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 205-206)

Kamar yadda za a iya gani a ayar da ta gabata, abu ne marar yiwuwa ga wanda ke da tsoron Allah ya zuba ido yana ganin ana cutar da bayin Allah. Amma mutumin da bai yi imani da Allah da kuma ranar kiyama ba, zai iya aikata duk wani nau'i na mugun hali, tun da a zatonsa ba za a tambaye shi kan abin da ya aikata ba.

Abu na farko da za a yi don tsaftace duniya daga wannan annoba ta ta'addanci shine ta yin amfani da ilimi don kauda munanan akidu da suka sabawa addini da ake tallatawa da sunan addini, sannan da nuna wa mutane ainihin koyarwar Alkur'ani da kuma son juna da tsoron Allah.

Allah Yana Umartarmu da Yin Ayyukan Kwarai

Musulmi shine mutumin da ke biyayya ga umarni Allah mahalicci, yake kokarin tafiyar da rayuwarsa bisa ka'idar Alkur'ani, aminci da zaman lafiya, wanda ke maida duniya kyakkyawan wajen rayuwa da cigaba. Burinsa shine jan mutane zuwa ga kyakkyawar hanyar rayuwa. An saukar a Alkur'ani cewa:

... Kuma ka kyautata kamar yadda Allah ya kyautata gare ka, kuma kada ka nemi yin barna a cikin kasa. Lalle Allah ba ya son masu barna. (Alkur'ani, sura ta 28, aya ta 77)

Mutumin da ya karbi addinin musulunci yana fatan samun ludufin Ubangiji da tausayinsa da kuma kwadayin shiga aljanna. Ba karamin kokari ne zai sa shi yin haka ba, don aiki da tsarin dabi'un da Allah ya amince da shi a wannan duniya. Fitattun alamomin wannan tsarin dabi'un sune jin kai, tausayi, adalci, gaskiya, yafiya, kankan-da-kai, sadaukarwa da kuma hakuri. Mai imani zai kasance mai kyakkyawar mu'amala da mutane, kokarin yin ayyuka na kwarai da kuma yada kyakkyawa. A wadannan ayoyi, Allah yana umarta:

Kuma ba mu halicci sammai da kasa da abin da yake ysakaninsu ba face da gaskiya. Kuma lalle ne sa'a (ranar Alkiyama) tana zuwa. Saboda haka, ka yi rangwame rangwame mai kyau. (Alkur'ani, sura ta 15, aya ta 85)

.... Kuma ku kyautata ga mahaifa, da ma'abocin zumunta, da marayu, da matalauta, da makwabci ma'abocin kusanta, da makwabci manisanci, da aboki a gefe da wanda ke kan hanya, da abin da hannuwanku na dama suka mallaka. Lalle Allah ba ya son wanda ya kasance mai takama, mai yawan alfahari. (Alkur'ani, sura ta 4, aya ta 36)

... Kuma ku taimaki juna a kan aikin kwarai da takawa. Kada ku taimaki juna a kan zunubi da zalunci. Kuma ku bi Allah da takawa. Lalle Allah mai tsananin ukuba ne. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 2)

Kamar yadda ayoyin suka nuna, Allah yana son wadanda suka yi imani da shi su yi mu'amala ta kwarai da sauran mutane, su yi hadin kai da juna kuma su guji halin mugunta da zalunci. A Suratul An'am, aya ta 160, Allah ya yi alkawarin cewa “**wanda ya zo da kyakkyawan aiki guda, to yana da goma din misalinsa. Kuma wanda ya zo da mugun aiki guda, to ba za a saka masa ba face da misalinsa. Kuma su, ba za a zalunce su ba.**”

A cikin Alkur'ani, Allah yana bayyana kanSa da cewa Shi ne wanda ya san “sirrin abin da ke zukatan mutane,” sannan ya gargadi mutane da su “dukkan nau'in zunubi.” Saboda haka, musulmi wanda ke nufin “**wanda ya mika duk kansa ga Allah**” bisa hujja zai kasance wanda ke iya kokarinsa wajen yakar ta'addanci a ilmance da kuma fannin akida.

Musulmi ba ya nuna halin ko-in-kula da abin da ke faruwa a yankinsa, kuma ba ya daukar ra'ayin cewa duk abin da bai shafe shi ba to babu ruwansa da shi. Dalili shine saboda ya mika rayuwarsa ga Allah. Shine wakilin Allah kuma jakadanSa mai isar da alkhairi a bayan kasa. Don haka, babu yadda zai kauda kai yayin da ake aikata ayyukan keta da ta'addanci. A gaskiya ma, ta fuskar ilimi musulmi shine babban makiyin ayyukan ta'addanci da ke hallaka mutanen da ba su yi laifin komai ba. Koyarwa Alkur'ani tana fada da duk wani nau'in ta'addanci, kuma take kokarin hana aukuwar hakan tun daga tushe, ma'ana a fagen ilimi da hujjoji. Tana bukatar sulhu da zaman lafiya tsakanin mutane, tabbatar da adalci, da kuma tsawatarwa a kan rarraba, fitintinu da keta.

Allah Yana Umartar mu da Yin Adalci

Asalin adalcin da aka yi bayaninsa a Alkur'ani yana kira ga dan Adam da yin mu'amala ta adalci, hani ga nuna wariya tsakanin mutane, kare hakkin mutane, gujewa tashin hankali a kowane hali, taimakon wanda aka zalunta akan azzalumi da kuma taimakon mabukata. Wannan tsarin adalci yana kira da tsare hakkin dukkan bangarori a mas'ala yayin yanke hukunci akan sabani ko rikici, duba duk bangarorin al'amari, yin watsi da son rai, rashin nuna

son kai, gaskiya, nuna tsantsar kauna, da kuma kasancewa mai tausayi da jin kai. Misali, mutumin da ba zai iya kallon al'amura da zuciyar daya ba, wanda kuma son rai ke rinjayarsa, ba zai iya zartas da kykyawar shawara ko hukunci ba inda zai kasance yana cikin tarnakin wadannan halaye. Amma mutumin da ke aiki da adalci akwai bukatar ya ajiye duk wasu ra'ayoyi da son ransa a gefe. Idan an bukaci taimakonsa, ya kamata ya yi adalci ga kowane bangare, da tsayawa tare da gaskiya a kowane hali, ba tare da ya karkata daga tafarkin gaskiya da amana ba. Kamata ya yi mutum ya damfara ruhinsa da dabi'un Alkur'ani ta yadda zai dauki al'amuran mutane da muhimmanci fiye da nasa lamarin sannan ya tsayu kan adalci koda kuwa hakan ya saba da nasa ra'ayin.

Allah yana umarni a cikin Suraton-Nisa'i, aya ta 58, cewa: “... **in za ku yi hukunci tsakanin mutane to ku yi hukunci da adalci...**” A wata ayar, Allah yana umartar wadanda suka yi imani da su yi adalci koda kuwa akan kawunansu ne:

(Ya ku wadanda suka yi imani! Ku kasance masu tsayuwa da adalci, masu shaida saboda Allah, kuma ko da a kanku ne ko kuwa mahaifa da mafi kusantar zumunta, ko (wanda a ke yi wa shaida ko a kansa) ya kasance mawadaci ko matalauci, to Allah ne mafi cancanta da al'amarinsu. Saboda haka kada ku bibiyi son zuciyar, har ku karkata. Kuma idan ku ka karkatar da magana, ko kuwa ku ka kauda kai, to lalle Allah ya kasance Masani ga abin da kuke aikatawa. (Alkur'ani, sura ta 4, aya ta 135)

A cikin Alkur'ani, Allah ya bada cikakken bayani kan adalci sannan ya sanar da masu imani irin dabi'a da halayyar da za su aikata a kowane irin lamarin da suka sami kansu ciki da kuma yadda za su tabbatar da adalci. Wannan shiriyar ba karamar nutsuwa ba ce ga masu imani da kuma rahama da Ubangiji. Dalilin haka ne ma ya sa wadanda suka yi imani ya zama nauyi akansu na tabbatar da adalci ba tare da sabani ba don neman yardar Ubangiji da kuma gudanar da rayuwa cikin aminci da tsaro.

Adalcin da Allah yake umarni da yinsa a cikin Alkur'ani shine adalcin da aka yi shi babu nuna bambanci tsakanin dukkan mutane, ba tare da la'akari da yare, jinsi ko kabila ba. Adalci irin na Alkur'ani baya bambanta saboda wuri, lokaci ko jinsin mutane. A wannan zamani namu ma, akwai mutanen da aka ganawa bakar azaba da halin keta na rashin adalci saboda jinsi ko launin fatar jikinsu a duk bangarorin duniya.

Sai dai kuma, Allah yana gaya mana a cikin Alkur'ani cewa manufar halittar mutane a kabila da jinsi daban daban shine “**don su fahimci juna.**” Mabambantan kasashe ko mutane, wadanda dukansu bayi ne na Allah, za su san junansu, wato, su fahimci bambancin al'adu, yare, tarihi da kuma halayyar junansu. A takaice, daya daga cikin manufofin halittar mabambantan jinsi da al'ummu shine don ingantawa da habaka al'ada, amma ba don rikici da yaki ba. Wannan sabani ko bambanci wata falalar Allah ce ga halittarSa. Cewa wani ya fi wani tsawo ko kuma fatarsa rawaya ce ko fara ba shi ke nufin ya fi sauran daukaka ba haka kuma ba abin jin kunya ba ne. Duk wani zubi na halittar mutum yana da tasa manufar a hikimar halittar Allah, amma kuma a wajen Allah wadannan bambance bambance ba su da wani muhimmanci. Mutumin da ke da imani ya san cewa daukaka ko matsayin mutum ya danganta ne da matsayin tsoron Allah da yake da shi da kuma karfin imaninsa. An kawo wannan bayani a cikin aya mai zuwa:

Ya ku mutane! Lalle mu mun halicce ku daga namiji da mace, kuma Muka sanya ku dangogi da kabilu, domin ku san juna. Lalle mafificinku daraja a wurin Allah, (shi ne) wanda yake mafificinku a takawa. Lalle Allah Masani ne, Mai kididdigewa. (Alkur'ani, sura ta 49, aya 13)

Kamar yadda Allah yake sanar da mu a cikin ayar, fahimtar adalcin da Ya wajabta mana mu gudanar ya hada da nuna daidaito, tausayi da kuma huldar amince tare da kowane irin mutum, ba tare da wani bambanci ba.

Nauyin da ke kan Masu Imani

Wadanda ba ruwansu da abu in dai bai shafe su ba sun yi hasarar dabi'ar hangen nesa wadda ke sanya rashin son kai, 'yan uwantaka, abota, gaskiya da kuma sauke nauyin da addini ya dorawa mutane. Irin wadannan mutane a gaba dayan rayuwarsu, kullum suna kokarin biyan bukatun kansu ne ta hanyar sanwantar da dukiyoyinsu akan waccan bukata, ba tare da sun san barazar da duniya take fuskanta ba. Amma kuma a cikin Alkur'ani, Allah yana yabon dabi'un wadanda ke fafutikar kawo gyara a yankunansu; wadanda suka damu da abubuwan da ke faruwa a zagayensu kuma suke kiran mutane zuwa ga hanyar ta kwarai. A wata ayar Alkur'ani, an sanya misali na wadanda ba sa karar jama'a da komai da kuma wadanda a koda yausha suke kokarin kafa alheri;

Kuma Allah Ya buga wani misali, maza biyu, dayansu bebe ne, baya iya samun ikon yin komai, kuma shi nauyi ne a kan mai mallakarsa, inda duk ya fuskantar da shi, ba ya zuwa da wani alheri. Shin, yana daidaita, shi da (namiji na biyu) wanda yake umarni da a yi adalci kuma yana kan tafarki madaidai? (Alkur'ani, sura ta 16, aya ta 76)

Kamar yadda ya zo a Alkur'ani, a bayyane yake cewa wadanda suke "a kan tafarki mikakke," su ne wadanda rayuwarsu ta damfaru da addininsu; masu jin tsoro da amsa kiran Allah, suka dauki al'amarin addini da muhimmanci, kuma suke cike da zumudin yi wa jama'a hidima. A gaba daya, wadannan irin mutane rayuwar kacokaf tana gudana ne akan yi wa jama'a hidima tare da kyautata musu. Saboda haka, yana da matukar muhimmanci mutane su nemi sanin sahihin addini kuma su gudanar da rayuwarsu bisa dabi'un da aka yi bayaninsu cikin Alkur'ani – saukakken littafi na karshe daga Allah. A Alkur'ani, Allah yana siffanta mutanen da suke rayuwa a bisa wadannan dabi'u:

Wadanda suke idan Muka ba su iko a cikin kasa, sai su tsai da sallah, kuma su bayar da zakkah kuma su yi umarni da kyakkyawa, su yi hani da mummuna. Kuma makomar al'amura ga Allah take. (Alkur'ani, sura ta 22, aya ta 41)

Kiyayya Ga wata Al'umma Ba ta Hana Masu imani Yin Adalci

Kiyayya da fushi sune tushen mugayen ayyuka, kuma daidai suke da hana mutane zartas da hukunci ko kuduri na adalci, sahihin tunani da kuma yin aiki da hankali. Wasu mutane nan da nan sukan iya aiwatar da rashin adalci akan mutane da suke ki. Sukan iya zargin wadannan mutane da laifin da ba su aikata ba, ko su bada shaidar karya akan su duk da sun san cewa ba su da laifi. Saboda irin wannan kiyayya za a iya aiwatar da mummunan zalunci akan mutane. Wasu mutane kan ki bayar da shaidar gaskiya a kan mutanen da ba sa shiri da su, duk kuwa da sun san cewa su ne masu gaskiya, inda sukan boye bayanana da za su nuna wadancan mutane ba su da laifi. Bugu da kari, su kan yi murna da jin dadi idan suka ga wadancan mutane sun shiga matsala ko wani hali marar dadi a sakamakon rashin adalci. A daya bangaren kuma, babbar damuwar su ita ce su ga an yi hukuncin adalci kuma wadancan mutane sun kubuta.

Saboda wadannan dalilai, yana da wuya ka ga mutanen da ke rayuwa cikin al'umma marar addini suna amincewa da junansu. Mutane suna dari dari da juna; kowa yana tsoron sharrin dan uwansa. Bayan rashin amincewa da yarda da juna, haka nan sun rasa sauran dabi'un mutuntaka kamata ta'ayin, 'yan uwantaka da hadin kai, inda hakan kan sa su rika gaba da juna.

Sai dai kuma, bai kamata yadda mutum ya dauki wani mutum ko wata al'umma a cikin zuciyarsa ya zama hakan ya yi tasiri cikin hukuncin da zai zartas ba. Duk irin kiyayya da mummunan halin wancan mutum, mai imani ya kan ajiye duk wadannan abubuwa a gefe sannan ya yi aiki da yanke hukunci bisa adalci da kuuma kira don tabbatar da adalcin. Kiyayya ko haushin da yake ji na wancan mutumin ba za su toshe tunani da basirarsa ba. Tuananinsa ya kan zaburar da shi koda yausha don bin horo da umarnin Ubangiji, tare da aikata kyawawan halaye, saboda wannan shine ainihin umarnin da Allah ya saukar a Alkur'ani. An kawo bayanin a cikin Sura Ma'ida kamar haka:

Ya ku wadanda suka yi imani! Ku kasance masu tsayin daka domin Allah, masu shaida da adalci. Kuma kada kiyayya da wasu mutane ta dauke ku a kan ba za ku yi adalci ba. Ku yi adalci. Shi ne mafi kusa da takawa. Kuma ku bi Allah da takawa. Lalle Allah Masani ne ga abin da kuke aikatawa. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 8)

Kamar yadda ayar ke nunawa, bayyana dabi'ar halin adalci shine ya fi dacewa da jin tsoron Allah da kuma sonSa. Ma'abocin addini ya san zai sami ludufin Ubangiji matukar ya yi aiki da adalci. Kuma duk mutumin da ya san halayya da dabi'un wannan mutum to zai gaskata shi, tare da amincewa da shi ta hanyar damka masa alhakin gudanar da al'amura. Irin wadannan mutane koda makiyansu suna girmama su. Dabi'u da halayyarsu kan iya jawo mutane su yi imani da Allah.

Musulunci yana Kare 'Yancin Tunani

Musulunci addini ne da ke samarwa kuma ya tabbatar da 'yancin ra'ayi, tunani da kuma na rayuwa. Akwai dokoki da ke hanawa tare da haramta tashin hankali, yamutsi, cin mutuncin wani har ma da mummunan tunani a tsakanin mutane. A bisa haka musulunci ya haramta ta'addanci da duk ayyukan tashin hankali da barna, kai hatta matsawa mutane yin addinin shi ma haramun ne:

Babu tilastawa a cikin addini, hakika shiriyar ta bayyana daga bata. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 256)

Ka yi wa'azi, kai mai yin wa'azi ne kawai. Ba ka zama mai ikon tankwasawa a kansu ba. (Alkur'ani, sura ta 88, aya ta 21-22)

Tilastawa mutane su shiga addini ko su amince da tsarin bautarsa ya saba wa tsarin koyarwar musulunci. Kamar yada yake a musulunci, ana samun cikakken imani ne na gaskiya ta hanyar ‘yancin tunani. Tabbas, musulmi sukan iya fadakarwa da karfafa junansu game da tsarin dabi’un Alkur’ani. An dora wa dukkan masu imani nauyin koyar da dabi’un Alkur’ani ga mutane cikin hikima da kyakkyawar mu’amala. Za su yi bayanin kyawun addini ta mahangar ayar, **“Yi kira zuwa ga hanyar Ubangijinka da hikima da kyakkyawan lafazi...”** (Alkur’ani, sura 16, aya 125), amma kuma dole su lura da ayar, **“Shiryar da su ba ya kanka, kuma Allah Shi ne yake shiryar da wanda Yake so.”**

Ba za su taba yin amfani da tilastawa don sanya mutane su karbi addinin ba, haka nan ba tare da wani matsin zahiri ko na kwakwalwa ba. Haka kuma ba za su yi amfani da abin duniya wajen jawo mutane zuwa addinin. Yayin da aka ba su amsa marar dadi ga maganar da suka yi, musulmi kan amsa da cewa: **“Addininku na gare ku, nawa na gare ni.”** (Alkur’ani, sura 109, aya 6)

Duniya cike take da al’ummu masu addinai daban daban: Kirista, Bayahude, Mabiyyin addinin Budda, Hindu, zindiki, deist har ma da bamaguje. Dole musulmi su kasance masu tausayi, mutumtawa da yin afuwa ga dukkan mabiya addinai da suka hadu da su, duk irin yanayinsu kuwa. Wannan nauyi da aka dora wa masu imani don su rayu ne bisa kyawun tsarin addinin Allah ta hanyar aminci da tausayi. Yanke hukunce kan a tabbatar da wadannan hujjojin gaskiya ko a’a, a bada gaskiya ko a’a, ya ta’allaka ne ga mutum shi kadai. Tilastawa irin wannan mutum ya bada gaskiya, ko yunkurin dankara mara kowane abu, ya sabawa koyarwar Alkur’ani. Hasali ma, Allah yana tunatar da masu imani a cikin Alkur’ani:

Kuma da Ubangijinka Ya so, da wadanda suke cikin kasa sun yi imani dukkansu gaba daya. Shi kai kana tilastawa mutane ne kar sai sun zama masu imani? (Alkur’ani, sura ta 10, aya ta 99)

Mu ne mafi sani game da abin da suke fadi, kuma ba za ka zama mai tilasta su ba. Saboda haka ka tunatar game da Alkur’ani, ga wanda ke tsoron azaba ta. (Alkur’ani, sura ta 50, aya ta 45)

Misalin al’ummar da a cikinta ake tursasawa mutane yin bauta ta sabawa dabi’a da koyarwar musulunci. **Imani da bauta ana yinsu ne ga Allah don radin kai.** Idan wani tsari ko mulki ya sallada imani da bauta akan mutane, to za su nuna suna yi ne don tsoron wannan tsari ko mulki. Wannan kuwa zai haifar da munafunci wanda kuma ba musulmin da zai yarda da shi. Abu mafi muhimmanci a tsarin dabi’a na musulunci, shine cewa addini ana yinsa ne da son Ubangiji, neman yardar Allah, rahamarSa da aljanna a muhallin da mutane ke da yancin tunani da zabi.

Tarihin musulunci cike yake da ayyukan shugabannin musulmi, da ke nuna tausayi da fahimta, wadanda kuma suka girmama dukkan addinai sannan suka gina tsari mai bada hakkin addini da hannayensu. Misali, Thomas Arnold, wani mai wa’azin kirista dan Birtaniya wanda ya yi aiki a karkashin gwamnatin kasar Indiya, ya bayyana cewa tsarin koyarwar musulunci ya karkata ga bada ‘yanci a wadannan kalmomi:

“Amma a game da yunkurin tilastawa jama’ar da ba musulmi ba su karbi musulunci, ko kuma game da wani kudurin aika aika da nufin shafe adinin kirista, ba mu ji komai ba. Da halifofi sun zabi su dauki daya daga cikin wadannan mataakai, da watakila sun shafe kiristanci cikin sauki kamar yadda Ferdinand da Isabella suka share musulunci daga kasar Spain, ko yadda sarki Louis na sha-hudu ya yi dokar Furotestan a Faransa, ko kuma yadda aka kori Yahudawa har na tsawon shekaru 350. An kashe dandantakar Coci-cocin Gabas da ke Asiya da sauran al’ummar kiristocin duniya bisa zargin addinin karya suke yi, wanda gaba daya ba wanda ya daga yatsa a madadin su. To ya tabbata cewa kasancewar wadannan coci coci har yanzu suna nan babbar hujja ce da ke nuni da halayyar rashin tsangwama ta gwamnatocin musulmi.”

Allah Ya Haramta Kisan Mutanen da ba su da Laifi

Kashe mutum ba tare da wani dalili ba yana daya daga cikin manyan laifuka da Alkur’ani ya bayyana:

... .. lalle wanda ya kashe rai ba da wata rai ba, ko barna a cikin kasa, to kamar ya kashe dukkan mutane ne, kuma wanda ya raya rai, to kamar ya rayar da dukkan mutane ne. Kuma hakika, manzanninMu sun je musu da hujjoji bayyanannu, sannan mafi yawa daga cikinsu, bayan wannan, sun kasance masu barna a cikin kasa.(Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 32)

... Kuma wadanda ba sa kiran wani Ubangiji tare da Allah, kuma ba sa kashe rai wanda Allah ya haramta face da hakki, kuma ba sa yin zina. Kuma wanda ya aikata wancan, zai gamu da mummunan sakamako. (Alkur'ani, sura ta 25, aya ta 68)

Kamar yadda ayar ta ruwaito, ana tsoratar da duk wanda ya kashe mutanen da ba su da laifi haka kawai ba bisa dalili ba da babbar azaba. Allah yana gaya mana cewa kisan mutum guda kadai daidai yake da kashe dukkan mutanen duniya a girman laifi. Mutumin da ke bin dokokin Allah ba zai iya cutar da ko da dan Adam guda ba, balle har ya aikata kisan kiyashi akan bayin Allah da ba su ji ba ba su gani ba. Wadanda ke ganin za su iya guje wa hukunci a wannan duniya ba za su taba cin nasara ba, domin kuwa za a titsiye su a gaban Allah su yi bayani. Wannan ne ma ya sa masu imani, wadanda suka san cewa za a tambaye su game da ayyukansu bayan mutuwa, suke kiyaye iyakokin Allah cikin al'amuransu.

Sai Mutane Sun Rungumi Tsarin Rayuwar Musulunci Sannan Ka'idojin

Dimukradiyya Za su iya Tabbata

1. ADALCIN TSARIN RAYUWA: Allah Madauki Yana umarni da adalcin tsarin rayuwa da taimakon juna

Adalcin tsarin rayuwa yana daya daga ginshikan dimukradiyya. Mutanen da aka fara koyon adalcin tsarin rayuwa daga gurinsu su ne Annabi Nuhu (AS) da Annabi Ibrahim (AS). Kamar yadda littattafan addini suka ruwaito, lokacin da jirgin ruwan Annabi Nuhu ya sauka a doron kasa bayan daukewar dufana, sai Annabi Nuhu ya tsakuro wake, dawa, masara, alkama, inibi, tsada da sauran makamantansu inda ya hada su gaba daya ya dafa. Sannan ya ba kowa daga cikin jirgin ya ci. Wannan shine adalcin tsarin rayuwa, domin da wannan misali Annabi Nuhu ya koyawa kowa yadda ake nuna daidaito, hadin kai da kuma amfanin rabawa jama'a abinci.

Kamar yadda ya zo a cikin Alkur'ani, aya ta 69 daga Suratu Hud, “Yan aikenmu sun zo wa Ibrahim da albishir. Suka ce ‘Aminci!’ sai ya ce, ‘Aminci!’ sai nan da nan ya zo da gasasshen dan maraki.” Yayin da baki suka zo wa Annabi Ibrahim sai nan take ya zabura ya yanka dan maraki aka kawo musu. Ubangiji ya bayyana mana cewa, sakamakon ciyar da mutanen da bai sansu ba, Annabi Ibrahim ya nuna kyakyawar halayya da dabi'a, sannan kuma cikin hikima ya jaddada muhimmancin ciyar da mabukata haka nan da na adalcin tsarin rayuwa.

2. DAIDAITO: Allah Madaukaki Yana fada a Alkur'ani cewa babu wani jinsi da ya fi wani daukaka

Kamar yadda Allah Madaukaki ya saukar a wata aya ta Alkur'ani, daukaka tana zuwa ne daga takawa. A wannan aya Allah ya gaya mana cewa:

Ya ku mutane! Lalle mu mun halicce ku daga namiji da mace, kuma Muka sanya ku dangogi da kabilu, domin ku san juna. Lalle mafficinku daraja a wurin Allah, (shi ne) wanda yake mafficinku a takawa. Lalle Allah Masani ne, Mai kididdigewa. (Alkur'ani, sura ta 49, aya 13)

Annabinmu (saw) ya yi bayanin wannan umarni na Ubangijia cikin wannan hadisi:

“Ku ‘ya’yan Adam ne, shi kuwa Adam daga turbaya aka halicce shi. Mutane su bar yin alfahari da asalinsu.” (Sunan Abu Dawud, littafi na 41, Lamba ta 5097)

“Asalin tsatso da tushenku ba su isa hujjar bata wani ba. Dukkan ku ‘ya’yan Adam ne. Babu wanda ya fi wani daukaka sai a addini da takawa.” (Ahmad, 158/4)

Lokacin hutubar Annabi (saw) ta ban kwana, ya yi kira ga musulmi a wadannan kalmomin:

“Babu wata daukaka ga Balarabe akan wanda ba balarabe ba ko kuma wanda ba Balarabe ba akan Balarabe; fari ba shi da daukaka akan baki haka nan baki akan fari sai dai a takawa. Tabbas mafi

daukaka a cikinku shine wanda ya fi takawa.” (Hutubar Annabi Muhammad (SAW) ta ban kwana; <http://www.stanford.edu/~jamila/Sermon.html>)

3. ADALCI: Allah Madaukaki Yana umarni da yin adalci

Allah yana isar da wannan umarni ga masu imani a cikin Alkur’ani: “... (Q, 4:135)

Umarni da dokokin da Annabinmu (SAW) ya baiwa musulmi gami da halayensa na adalci da kulawa ga mabiya addinai, harsuna, jinsi da kabilu daban daban, tare da yadda daidaita mu’amala da mutane ba tare da nuna bambanci tsakanin talaka da mai arziki ba kamar yadda Allah ya fada a Alkur’ani, ya kasance kyakkyawan abin koyi ga tsarin dimukradiyya.

A wata aya, Allah yana gayawa Annabi (SAW):

Masu yawan saurare ga karya ne, masu yawan ci ga haram. To, idan sun zo maka, sai ka yi hukunci a tsakaninsu, ko ka bijira daga gare su. Kuma idan ka bijira daga gare su, to ba za su cuce ka da komai ba. Kuma idan ka yi hukunci, to sai ka hukunta a tsakaninsu da adalci. Lalle Allah Yana son masu adalci. (Alkur’ani, sura ta 5, aya ta 42)

Ma’aiki (SAW) ya aiwatar da umarnin Ubangiji, hatta a tsakanin mutane masu wuyar sha’ani, kuma bai yi wani sassauci akan adalci ba. Kamar yadda aya ke fada, ya kan ce “**Ubangiji na ya umarce ni...**” (Alkur’ani, sura 8, aya 29), wanda hakan ya sa ya zama babban koyi a dukkan zamani.

Dimukradiyya Za ta Kafu Yayin Da Mutane Su ka Fara Aiki Da Dokokin Ubangiji

Kamar yadda muka gani a cikin kyawun tsarin musulunci, akwai ‘yancin ilimi, ‘yancin addini da na fadin albarkacin baki. Wasu mutane suna zaton cewa dimukradiyya ta faro ne daga tarihin kasar Girka. Sai dai kuma, Ubangiji mahalicci shine ya cusawa mutane sanin dimukradiyya. Tun daga zamanin Annabi Adam (AS), duk annabawa sun kasance cikakkun wakilai na kare hakkin ilimi da kuma girmama ra’ayin mutane. Ginshiken duk manyan tsaruka – ‘yancin adalci, rashin matsawa mutane, karrama kowa a matsayin mutum mai muhimmanci, girmamawa tare da yarda da mutane, daina hukunta mutane akan ra’ayinsu – abubuwan da suke da alaka da dimukradiyya, duk akwai su cikin tsarin dabi’un addini. A tsawon tarihi, mutane sun koyi wadannan ka’idoji da dadi’u daga addinan gaskiya wadanda Allah ya saukar kuma suka shaida mafi kyawun misalansa lokacin da addinan gaskiya suke da iko kan rayuwar jama’a.

Yayin da muka dubi lokutan da ake zaluntar mutane saboda ra'ayoyi da kuma bambancin akidu, an wulakanta mabiya addinai da dama, yayin da aka haramta ilimin fasaha, kimiyya da ilimin zayyanar gidaje; lokuta ne da mutane suka fid da rai da jin dadin rayuwa inda suka koma kamar na'urorin da ake sarrafawa, ko kuma lokacin da yayin kona littattafan ilimi, kisan gilla, kisan kiyashi da na kare dangi suka zama ruwan dare, mun ga tasirin akidun rashin addini na zindikanci ko na 'yan tsattsauran ra'ayi wadanda ke yi wa ka'idojin addini muguwar fassara inda suke bata kyawu da hikimar addinin.

Yayin da addinin Allah na gaskiya ya zama shine ke iko kamar yadda Allah ya saukar da shi, a lokacin za a ga bayyanar cikakken tsarin adalci, dimukradiyya, soyayya da girmama juna, wadanda mutane suka dade suna fatan tabbatar su. Babu dadewa, da yardar Allah, dimukradiyya, 'yan uwantaka, soyayya, mutumci da kuma aminci za su mamaye duniya inda mutane za su yalwata da farin ciki da wadatar imani. Kamar yadda ake iya gani daga alamomin ayoyi, hadisan Annabi (SAW) da kuma maganganun manyan malaman musulunci, wannan zamani da muke ciki karshen duniya ne. A cikin wannan karni, wahalhalu da bala'in karshen duniya da ake sha, za su zo karshe, inda duniya za ta bude sabon shafin rayuwa mai haske. Yada tauhidi da kadaitar Allah cikin hikima da kyakkyawar halayya, da kuma jawo mutane zuwa musulunci kamar yadda Alkur'ani ya fasalta, shine kofar samuwar wannan kyakkyawar duniya da muke tsammani nan gaba. Fatan mu shine Allah ya sa wannan rubutu ya zama dalilin samuwar wannan sa'ida. Muna matukar fatan ranar da za mu ga "mutane suna shiga addinin Allah kungiya kungiya" ta zo ba da dadewa ba. Allah ya kawo wannan albishir a cikin Alkur'ani kamar haka:

Idan taimakon Allah ya zo da cin nasara. Kuma ka ga mutane suna shiga addinin Allah kungiya-kungiya. To ka yi tasbihi game da godewa Ubangijinka, kuma ka nemi gafararSa. Lalle Shi (Ubangijinka) Ya kasance Mai karbar tuba ne. (Alkur'ani, sura ta110, aya ta 1-30)

Allah Yana Umartar Masu imani da su zama masu Tausayi da Jin kai

An yi bayanin tsarin dabi'un musulunci a ayoyi kamar haka:

Sa'annan kuma ya kasance daga wadanda suka yi imani, kuma suka yi wa juna wasiyya da yin hakuri, kuma suka yi wa juna wasiyya da tausayi. Wadannan su ne ma'abota dama. (Alkur'ani, sura ta 90, aya ta 17-18)

Kamar yadda muka gani a cikin wannan aya, daya daga cikin siffokin dabi'un da za su kai masu imani ga samun tsira a ranar sakamako har su sami shiga aljanna shi ne **"kasancewa daga cikin masu yi wa juna wasiyya da tausayi."**

Cikakken tushen tausayi shine son Allah. Soyayyar mutum ga Allah ita ke haifar masa da kaunar abin da Allah ya halitta. Mai son Allah ya kan ji wani kusanci da dangantaka da abubuwan da Ya halitta. Wannan kakkarfar soyayya da kusancinsa da Ubangiji, Wanda ya halicce shi da sauran 'yan Adam, ta kan sabbaba masa aikata kyawawan ayyuka da dabi'u kamar yadda ya zo a cikin Alkur'ani. Sannan ta hanyar wannan dabi'a da kyakkyawan aiki ne ake samun tausayi da jin kai. An fasalta wannan tsarin dabi'a mi cike da soyayya, tausayi da kuma sadaukarwa a wadannan ayoyi masu zuwa:

Kuma kada ma'abota falala daga cikinku da mawadata su rantse ga rashin su bayar da alheri ga ma'abota zumunta da miskinai da muhajirai, a cikin hanyar Allah. Kuma su yafe, kuma su kauda kai. Shin ba ku son Allah ya gafarta muku, alhali Allah Mai gafara ne, Mai jin kai? (Alkur'ani, sura ta 24, aya ta 22)

Wadanda suka zaunar da gidajensu (ga Musulunci) kuma (suka zaɓi) imani, a gabanin zuwansu, suna son wanda ya yi hijira zuwa gare su, kuma ba sa tunanin wata bukata a cikin kirazansu daga abin da aka bai wa muhajirai, kuma suna fifita wadansu akan kawunansu, kuma koda suna da wata lalura. Wanda ya sabawa rowar ransa, to wadannan su ne masu babban rabo. (Alkur'ani, sura ta 59, aya ta 9)

... Kuma da wadanda suka bayar da masauki, kuma suka yi taimako, wadannan su ne muminaɗi da gaskiya. Suna da gafara da wani abinci na karimci. Alkur'ani, sura ta 8, aya ta 74)

.... Kuma ga mahaifa ku yi kyautatawa, kuma ga ma'abocin zumunta da marayu da matalauta, da makwabci ma'abocin kusanta, da makwabci manisanci, da aboki a gefe da wanda ke kan hanya, da abin da hannuwanku na dama suka mallaka. Lalle Allah ba Ya son wanda ya kasance mai takama, mai yawan alfahari. (Alkur'ani, sura ta 4, aya ta 36)

Abin sani kawai, dukiyoyin sadaka na fakirai ne da miskinai da masu aiki a kansu, da wadanda ake lallashin zukatansu, kuma a cikin fansar wuyoyi, da mabarta, da a cikin hanyar Allah da wanda ke kan hanya (matafiyi). Farilla daga Allah. Kuma Allah ne Masani, Mai hikima. (Alkur'ani, sura ta 9, aya ta 60)

Wannan madaukakin tsarin dabi'a da aka umarci masu imani su dabbaka, wanda kuma aka yi bayaninsa a Alkur'ani, ya taso ne daga tsantsar son su ga Allah Mahalicci. Sakamakon mika wuyansu ga Allah, sai suka dage wajen bin tsarin dabi'ar da Ya saukar a Alkur'ani. Masu imani ba sa neman godiya daga mutanen da suka ji kai ko suka taimakawa, hasali ma ba sa bukar a gode musu. Babban hadafinsu shine neman yardar Allah ta hanyar kyawawan ayyuka da dabi'unsu, saboda sun san za a tambaye su game da halayya da ayyukansu a ranar sakamako. A cikin Alkur'ani, Allah yana fada mana cewa wuta ita ce makomar wadanda suka yi watsi da koyarwar Alkur'ani a rayuwarsu:

“Me ya shigar da ku cikin sakar?” Sai su ce “Ba mu kasance cikin masu sallah ba. Kuma ba mu kasance muna ciyar da matalauta ba. (Alkur’ani, sura ta 74, aya ta 42-44)

“Ku kama shi, sa’annan ku sanya shi cikin kukumi. Sannan, a cikin jahim, ku kona shi. Sannan a cikin sarka tsawonta zira’i saba’in, sai ku sanya shi. Lalle shi ya kasance ba ya yin imani da Allah, Mai girma! Kuma ba ya kwadaitarwa ga (bayar da) abincin matalauci! (Alkur’ani, sura ta 69, aya ta 30-34)

Shin ka ga wanda yake karya tawa game da sakamako? To, wannan shi ne ke tunkude maraya (daga hakkinsa). Kuma ba ya kwadaitarwa bisa bayar da abinci ga matalauci. (Alkur’ani, sura ta 107, aya ta 1-3)

... Ba ku kwadaitawa junanku ga (tattalin) abincin matalauci! (Alkur’ani, sura ta 89, aya ta 18)

Kamar yadda muka gani a cikin wadannan ayoyi, musulmin da Alkur’ani ya yi bayaninsa yana da dabi’ar soyayya da kuma jin kai. Wanda ke da irin wannan dabi’a to babu yadda za a yi ya amince da aikin ta’addanci ko sauran nau’ukan aika aika akan mutanen da ba ruwansu. Halayyar ‘yan ta’adda kuwa kishiyar dabi’un Alkur’ani ce. Dan ta’adda mugun mutum ne wanda ya dauki kowa abokin gabarsa, wanda kuma ya maida barna da zubar da jini bangaren rayuwarsa.

Musulmin da ya sha daga tsarin dabi’un Alkur’ani, ya kan nuna soyayya ga kowa tare da girmama tunani da ra’ayi sauran jama’a, sannan kuma koda yausha yana kokarin kawo zaman lafiya a inda aka sami sabani ko wata ‘yar hatsaniya, karbar kowane bangare da kuma kokarin bai wa kowa dama. Al’ummun da su ke da mutanen irin wannan za su kasance karkashin tsarin wayewa na cigaba, kuma za ta more kyawun dabi’un zamantakewa, zaman lafiya, adalci da sauran al’amuran cigaba da za a iya gani a kasashen da suka ci gaba a wannan zamani.

Allah Yana Umarni da Yin afuwa da jin kai

Tsarin afuwa da jin kai, wanda aka fasalta a cikin umarnin **“Ku riki afuwa ga mutane”** (Alkur’ani, sura 7, aya 199) yana daya daga manyan ka’idojin musulunci.

Idan muka dubi tarihin musulunci, za a gani karara yadda musulmi suka dabbaka wannan muhimmiyar siffa ta dabi’un Alkur’ani a rayuwar al’umma. Kuma kamar yadda za mu duba nan gaba cikin wannan littafin, a tsawon tarihi musulmin kwarai koda yausha sukan bijirar da yanayin ‘yanci da fahimta a duk inda suka shiga. Sun kyale mutane masu bambancin addini, yare da al’ada su zauna tare cikin lumana. Daya daga cikin dalilan da suka sa Daular Ottoman, wadda fadinta ya game yankuna, ta dade tana mulki shine yanayin tausayi da kuma fahimtar da tsarin mujsulunci ya zo da shi wanda kuma ake dabbakawa a daular. Musulmi,

wadanda aka sansu a tsawon karnoni kan halayyarsu ta saukin kai da nuna soyayya, sun kasance koda yaushu su ne a kan gaba wajen tausayawa al'umma tares da nuna adalci. A cikin wannan hadaddiyar daula, dukkan kabilu mabambanta an ba su 'yancin yin rayuwarsu akan tsarin addinai da ka'idojin rayuwarsu.

Nuna halayyar tausayawa da kuma fahimta za su iya kawo zaman lumana da walwala ne a duniya idan aka tafiyar da su a bisa ka'idar da Alkur'ani ya shimfida. Wannan ya zo a wata aya da ke cewa: **“Kuma kyautatawa ba ta daidaita, kuma haka munanawa. Ka tunkude cuta da abin da yake mai kyau, sai ga shi wanda akwai kiyayya tsakaninka da shi, kamar dai sh majibinci ne, masoyi. (Alkur'ani, sura ta 41, aya ta 34)**

A cikin ayoyin Alkur'ani, Allah yana bayyana yafewa da afuwa a matsayin madaukakiyar halayya, inda a wata aya Ya ke yin albishir da cewa za a saka wa masu irin wannan halayya: **“Kuma sakamakon cuta, shi ne wata cuta kamarta, sai dai wanda ya yafe kuma ya kyautata, to ladansa na ga Allah. Lalle Allah ba Ya son azzalumi.”** (Alkur'ani, sura ta 42, aya ta 40) Haka kuma a wata ayar, an fasalta siffon masu imani da cewa: **“Wadanda suke ciyarwa a cikin sauki da tsanani, kuma suke hadiye fushi, kuma masu yafe wa mutane laifi. Allah Yana son masu kyautatawa.”** (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 134) Allah Ya saukar a Alkur'ani cewa yin afuwa da yafewa mutane koda kuwa an ba ta wa mutum ne, ba karamar daukaka ba ce. Wata aya da ke magana akan wannan maudu'I tana cewa:

... kuma ba za ka gushe ba kana tsinkayar yaudara daga gare su face kadan daga cikinsu. To, ka yafe laifinsu, kuma ka kauda kai. Lalle Allah Yana son masu kyautatawa. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 13)

Duk wannan na nuna cewa irin dabi'a da ka'idojin da musulunci ya kawo wa bil-adama sun samarwa duniya aminci, zaman lafiya da adalci. Mugun aikin da aka sani da ta'addanci, wanda a yanzu yake addabar duniya, aikin jahilai ne da 'yan ga-ni-kashe-ni, wadanda suka yi hannun riga da koyarwar Alkur'ani, wadanda kuma ba ruwansu da addinin. Maganin wadannan mutane da sauran kungiyoyin 'yan ta'adda irin su da ke aiwatar da kashe kashe suna fakewa da addini, shine yada koyarwar Alkur'ani. Abin nufi shine, koyarwar Alkur'ani ita ce kadai maganin wannan annoba ta ta'addanci, ba masu goya mata baya ba.

... Hakika Allah Mai tausayi ne ga mutane, Mai jin kai. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 143)

ABIN DA ALKUR'ANI YA KE CEWA AKAN YAKI

A Alkur'ani, yaki ya kasance “aikin dole” da ake yinsa a bisa dole wanda kuma ake aiwatar da shi da taka-tsantsam bisa ka'idoji da kiyaye hakkin dan Adam, wanda kuma sai ya zama tilas ake yinsa.

A cikin wata aya ta Alkur'ani, an bayyana cewa kafirai ne masu neman tada fitinar yaki kuma Allah ba ya son tada fitina:

... ko da yaushe suka hura wata wuta domin yaki, sai Allah ya bice ta. Suna aikin a cikin kasa domin barna, alhali kuwa Allah ba Ya son masu fasadi. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 64)

Ta fuskar yaki, ba a shiga har sai in ya zama ba makawa dole sai an yi. An baiwa masu imani umarnin gwabza yaki ne yayin da abokan gaba suka far musu sannan kuma cewa babu wata hanyar kare kai daban in ba yakin ba:

Sa'annan idan sun hanu, to Allah Mai gafara ne, Mai jin kai. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 192)

Kyakkyawan nazari kan rayuwar Annabi Muhammad (SAW) zai nuna mana cewa ana gwabza yaki ne a matsayin matakin tsaro, shi ma in ya zama dole.

Annabi (SAW) ya karbi wahayi har tsawon shekaru 23. Cikin shekaru 13 na farkon kiransa, musulmai a lokacin 'yan kadan ne kuma sun zauna karkashin mulkin maguzanci na jahiliyya a Makka inda suka dandana bakar wahala. Da damansu sun fuskanci tsangwama, cin mutunci da azabtarwa iri iri, har ma da kisa, aka kwace gidaje da dukiyoyinsu. Amma duk da wannan tsangwama, haka musulmin suka daure da hakuri ba tare da sun dauki hanyar tashin hankali ba, kuma a haka suka ci gaba da isar da sako ga mutanen Makka.

Yayin da zaluncin mutanen Makka ya kai makura, sai musulmai suka yi hijira zuwa garin Yathrib, wanda daga bisani ya zama Madina, inda za su sami 'yancin gudanar da addininsu ba tare da fuskantar tsangwama ba. Hatta bayan sun kafa gwamnatin musulunci hakan bai sa sun kaiwa maguzawan Makka farmakin ramuwar gayya ba. Sai bayan saukar da wannan ayar ne Manzo (SAW) ya umarci jama'arsa da su yi shirin yaki:

An yi izini ga wadanda ake yakarsu da cewa lalle an zalunce su, kuma hakika Allah Mai ikon yi ne a kan taimakonsu. Wadanda aka fitar daga gidajensu ba da wani hakki ba face suna cewa "Ubangijnmu Allah ne."... (Alkur'ani, sura ta 22, aya ta 39-40)

A takaice, an baiwa musulmai damar yaki ne sakamakon zalunci da kisan da ake yi musu. A sassaukan bayani, Allah Ya bayar da umarnin yaki ne don kare kai kawai. A cikin wasu ayoyin, an gargadi musulmai akan shishigi da ketare iyaka akan abokan gabarsu:

Kuma ku yaki wadanda suke yakarku, a cikin hanyar Allah, kuma kada ku yi tsokana, lalle Allah ba Ya son masu tsokana. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 190)

Bayan saukar wadannan ayoyi, an gwabza yakukuwa tsakanin musulmai da kuma maguzawan Larabawa. Kuma duk a cikin yakukuwan babu wanda musulmai ne suka fara kai hari a cikinsa. Bugu da kari, Ma'aiki Muhammad (SAW) ya shimfida tsari wanda ya wanzar da yanayin tsaro da aminci ga musulmai da maguzawan baki daya ta hanyar yarjejeniyar Hudaibiyya wadda a zahiri ma ta fi anfanar maguzawan. Har ila yau dai, su maguzawan su ne suka fara saba yarjejeniyar suka yaki musulmai. A sakamakon musulunta da yawan mutane suke yi, sai yawan sojojin musulmai ya karu inda suka gagari rundunonin maguzawan. Amma duk da wannan, Manzan Allah (SAW) ya bude birnin Makka ba tare da zubar da jinni ba saboda jin kai irin nasa. Haka kuma Ma'aiki bai nemi daukar fansa akan shugabannin Makka ba bayan ya bude garin. Bai cutar da kowa ba, hasali ma afuwa ya yi musu tare da karramawa. Da yawansu sun yi mamakin irin wannan hali na Manzon Allah (SAW), wanda sanadin hakan suka rika karbar musulunci don radin kansu.

-(SAW), an tsare hakkin raunana da marasa karfi. A lokuta da dama Ma'aiki (SAW) ya sha fadakar da masu imani akan wannan al'amari inda kuma a aikace ya kasance jagora abin koyi ga al'umma. Hakika, ga yadda ya fadakar da masu imani yayin da suke shirin fita zuwa yaki: **"Ku fita yaki don amsa kiran**

addinin Allah. Kada ku taba tsofaffi, mata da yara. Ku kasance masu kyautatawa tare da tausaya musu. Allah yana son masu ikhlasi.” Haka nan Manzon Allah ya yi bayanin irin halayyar da musulmai za su dauka koda kuwa suna tsakiyar filin daga ne:

Kada ku kashe kananan yara. Ku guji taba mutanen da suka kebance kansu cikin bauta coci coci! Kada ku kasha mata da tsofaffi. Kada ku kone ko sare bishiyoyi. Kada ku rushe gidaje!

Tsarin dabi'ar addinin musulunci wanda Allah ya saukar a cikin Alkur'ani shine asalin wannan tsarin mai sassauci da lumana na Annabi Muhammad (SAW). A cikin Alkur'ani, Allah yana umartar musulmai da su kasance masu kyautatawa da kuma yin adalci ga wadanda ba musulmai ba:

Allah ba Ya hana ku daga wadanda ba su yake ku ba saboda addinni, kuma ba su fitar da ku ba daga gidajenku, ga ku kyautata musu kuma ku yi kusu adalci. Lalle Allah Yana son masu adalci. (Alkur'ani, sura ta 60, aya ta 8)

A cikin ayar da ta gabata, an fasalta yadda musulmai za su yi mu'amala da sauran mutane: Musulmi ya zama mai kyautatawa ga dukkan wadanda ba musulmai ba. Idan aka sami yanayin da kiyayya ta sa suka kulla yaki da musulunci da musulmai, to musulmai za su maida martani ne cikin tsarin adalci ta lura da bangaren jin kai da tausayawa. Musulunci ya haramta duk wani nau'I na dabbanci, ta'addanci da ayyukan zalunci. A wata ayar, Allah yana gargadin musulmai game da wannan da cewa kada wani hali ko yanayi ya sa su aikata rashin adalci:

Ya ku wadanda suka yi imani! Ku kasance masu tsayin daka domin Allah, masu shaida da adalci. Kuma kada kiyayya da wasu mutane ta dauke ku akan ba za ku yi adalci ba. Ku yi adalci. Shine ma fi kusa ga takawa. Kuma ku bi Allah da takawa. Lalle Masani ne da abin da ku ke aikatawa. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 8)

Cikakkiyar Ma'anar Jihadi a Alkur'ani

A jihadi na cikin Alkur'ani babu kashe kashe. A jihadi na Alkur'ani babu ruwan bamabamai. Babu 'yan kunar-bakin-wake ko hare haren sari-ka-noke akan mutanen da ba ruwansu. Babu kiyayya ko la'antar mutane a cikin jihadi na Alkur'ani. A jihadin cikin Alkur'ani ba a tsine wa 'ya'yan Annabi Ibrahim (AS), na Annabi Yaqub (AS) da kuma Annabi Musa (AS). Babu barazana da tursasawa a jihadi na Alkur'ani. Musulunci ba addinin shaci-fadi da hauma hauma ba ne. **Babu batun yanka, mutuwa, kiyayya da mugun fushi a musulunci, haka ma a Kiristanci da Yahudanci.**

Saboda haka, idan wani zai zo ya ce “Alkur'ani ne ya ce in kashe mutane, fasa bam da la'antar mutane” to karya yake yi, ko kuma an wanke kwakwalwarsa ne. Dan ga-ni-kashe-ni ne kawai wanda ke ikrarin musulunci amma yake bin addinin da aka kirkira da manufar kisa, fasa bamabamai da kuma la'antar mutane. Babu abin da ya hada asalin wannan kirkirarren addini da Alkur'ani. Ba lalle ba ne sun fahimci abin da ke cikin Alkur'anin da suke sumbanta suna dora shi a goshinsu ko su rataye shi a bango.

Wannan shi ne bakin addini wanda komai na cikinsa baki ne. Yana yada kiyayya maimakon son juna, fushi maimakonuna kauna, kiyayya maimakon 'yan uwantaka, bala'I maimakon kyawun dabi'a da kuma jahilci maimakon ilimin fasaha, kimiyya da na al'adu. Abu ne mai sauka a damka bindiga a hannun wanda ke bin irin wannan addinin. Abu ne mai sauki a ce, “Wadancan mutanen makiyanka ne.” Abu ne mai sauki a tunzura irin wadannan mutane. Samar da fitinannun al'ummu ba abu ne mai wuya ba. **Wannan muguwar annoba, wadda ba a cikin musulunci kadai ake samunta ba har ma a duk sauran addinai hatta Markisanci, addinin bautar shaidan da kuma zahiranci. A takaice a dukkan addinai, akidu da hanyoyin tunani, akan sami annobar ra'ayin ga-ni-kashe-ni.**

Me yake haifar da tsattsauran ra'ayi? Saboda shine abin da ake koyawa mafi yawan mutane. Ba su san wani addini ba sai wannan. Wannan shine kadai abin da 'yan ga-ni-kashe-nin da suke kiran kansu musulmi suka sani. An barsu cikin duhun kai da jahilci. An nisanta su da al'umma, sun guji ilimin fasaha

da na kimiyya. Dama ba su san ainihin jihadi ba don haka suke yin aika aika da sunan jihadin tun da haka aka koya musu. Koda yausha tunaninsu shine su aikata abin da ake koya musu don samun lada da daukaka. Ba su taba tunanin cewa suna cutar da kansu, addini, iyali da kuma sauran jama'a suke cutarwa ba.

Sai dai kuma yadda jihadi yake a Alkur'ani ya sha bamban da yadda suke tsammani. Kalmar jihadi ta samo asali ne daga kalmar larabci ta – "jahd." Ma'anarta shine: 1. Yin aiki, kokari, sadaukarwa, yunkuri. 2. Tsare sha'awar mutum. A musulunci, yana nufin a sanar da daya bangaren, a koyar da kyakkyawar dabi'a, da yin kokari don kauda mutane daga mummunan aiki da nuna so da tausayawa. Ma'ana dai, abin da ya kamata musulmin da yake yin "jahd" ya yi shine ya yi kokarin yada soyayya, aminci da kaunar juna sannan ya koyar da mutane abin da zai kautar da su daga aikata mummunan aiki. Jihadi musulmi na biyu shine yaki da zuciyarsa. Hakan ya hada da zama mutumin kirki ta hanyar juya baya ga munanan ayyuka, kiyayya da fushi tare da rike sha'awarsa.

Masu tsattsauran ra'ayi ba su san wannan ba. Saboda haka, zagi, la'anta, barazana, kullewa a kurkuku ko korar mutumin da yake ganin kashe kashen da yake yi jihadi ne ba shi da wani amfani. Wannan mummunar fahimta da take cikin kwakwalwarsa ba za a iya fitar da ita da makami ko azabtarwa ba. Koda an kashe shi, ba za a iya kashe ra'ayinsa ba. Wannan baudadden ra'ayi zai ci gaba da haifar da baudaddun mutane. **Za ka iya dushe tasirin akida ne da wata akidar. Babu wata hanya banda wannan. Matsalar ita ce rashin ilimi. Kuma don a iya ilmantar da wannan mutum, kana bukatar malamai wadanda koda yausha za su rika yada gaskiya, son juna da zaman lafiya tsakanin mutane.** Akwai bukatar mutane suka karkakata ga aiwatar da sabuwar hanya wadda ba a taba gwada ta ba. Suna bukatar su fara magana da sabon yare, wato "yaren aminci."

Abu ne mai sauki ka ji ana tsinewa mutane yayin da rai ya baci. Amma harshen aminci da lumana yana da bambanci. Babu "yan ta'adda" a harshen zaman lafiya, sai dai jahilai, da masu karancin ilimi. Wannan yana da muhimmanci, saboda abu ne mai wuya mutum ya saurari wa'azinka yayin da ka kira shi da dan ta'adda; kana kiran sa da haka yana kara maida kansa dan ta'addar. Babu rushe rushe ko nuna karfi a harshen aminci, koda kuwa akwai abubuwan da suka kawo fushi da kiyayya. Babu mutane da saboda fusata za su ce, "Kai maci-amana ne, dan ta'adda" a harshen aminci, sai dai malamai da za su rika cewa "Akwai kuskuren fahimta cikin ra'ayinka." **Muna da bukatar mutane na musamman, gungun mutane na musamman wadanda suka yi watsi da harshen fushi wanda ake amfani da shi shekaru aru aru wanda ba abin da ya kara ban da kiyayya da kashe kashe, wadanda kuma a maimakon sa suka dauki harshen aminci, wanda ke bukatar hikima, sadaukarwa da kyawawan dabi'u.** Maimakon shiga cikin rundunar 'yan tsinuwa, wadanda ba su taba warware wata matsala ba, ya kamata mu nemo hanyoyin warware wadannan bakaken al'amura a matsayinmu na mutane masu madaukakiyar fahimta da ke yin amfani da harshen aminci.

Babu wata kasa ko al'umma da ta taba gwada wannan hanya saboda hanya daya kawai suka sani: ita ce ta zargi da tsinewa masu aikata zaluncin akan idonsu. To a haka zuriyar da ta biyo baya ta girma cike da fushi da zalunci da yawan tsinewa mutane, kai kace wannan ita ce amsar. Ba su taba tunanin gano cewa jahilci shine babbar matsalar ba. Tabbas, kamar yadda yake cikin kowace al'umma, a wannan al'ummar ma akwai mutane masu muguwar manufa. To amma, in da za a wayar da kan jahilai, wadana su suka fi yawa a cikin al'ummar, za a rage tasirin wannan muguwar dabi'a. Sai dai kuma, kada a manta cewa **za a iya magance jahilci ne ta hanyar kyakkyawan tsarin ilmantarwa da wayar da kai daga wadanda ke amfani da harshen aminci kadai. Yayin da aka kauda jahilci, babu kuma wanda zai yi batun kisa, harba makamin roket ko zama dan kunar-bakin-wake. Fasa bamabamai da kashe kashe za su zama tsohon ya yi.** Tabbas, akwai bukatar kyawawan dabi'u da sanin ya kamata don tabbatar da dauwamar harshen aminci a cikin al'ummar da ta ke rayuwa kan barna da zalunci. To amma ana iya warware matsala ne a mawuyatan lokuta ta juriya da jajircewa. Ilmantar da 'yan ga-ni-kashe-ni da harshen aminci shine mafita. Ko suna so ko ba sa so, wannan shine mafita.

Alkur'ani Ya Haramta Kashe Kai (Yin Kunar-bakin-wake)

Wani kuma muhimmin al'amari da ya taso a lokacin farmakin 'yan ta'adda da suke yi da sunan addini shi ne na harin kunar-bakin-wake. Wasu mutane da suka jahilci musulunci suna yin maganganu bisa kuskure cewa wai musulunci, wanda yake addini ne na zaman lafiya da soyayya, ya halasta harin kunar-bakin-wake, bayan kuwa a musulunci kashe kai da kuma kisan sauran mutane duk haramun ne. A ayar da take cewa, "**Kada ku kashe kawunanku,**" (Alkur'ani, sura 4, aya 29) Allah ya bayyana mutuwar kashe kai a matsayin zunubi. A musulunci haramun ga mutum ya kashe kansa ko kanta, akan kowane irin dalili.

Kashe kai da kuma kai harin kunar-bakin-wake, da nufin salwantar da rayukan dubban mutanen da ba su ji ba ba su gani ba, ya sabawa koyarwar musulunci. Allah Yana fada a cikin Alkur'ani cewa aikata zunubi ne mutum ya dauki ransa da kansa ko ran wasu daban. Saboda wannan dalili, abu ne mai wuya ga mutumin da ya yi imani da Allah kuma yake ikrarin aiki da Alkur'ani ya aikata wannan danyen aiki. Jahilai wadanda ba su fahimci addini ba, wadanda ba su san koyarwar Alkur'ani ba kuma ba sa aiki da kwakwalwarsu, su ne kadai za su iya aikata wannan. Su ne wadanda zindikai suka wanke musu kwakwale suka cusa musu ra'ayin kiyayya da daukar fansa. Dole ne kowa da kowa ya yaki wannan barna.

Tattaunawa tare da Adnan Oktar

Dole Musulmai Su yi Gwagwarmaya Ta hanyar Ilimi da Hujjoji

Dan jarida: Shin ko za ka yi takaitaccen bayani akan ta'addanci? Ana ta kai harin kuna-bakin-wake a kasar Afghanistanista. Shin ya halatta a musulunci? Shin za a yin jihadi ta hanyar kashe kai?

Adnan Oktar: Me ye abin nema a kunar-bakin-wake? Abu daya shine kunar-bakin-wake aikin zunubi ne. Kashe mutum haka kawai babu dalili abu ne da ke da hukuncin dauwama a wuta. Duk wanda ya kashe kansa to ya kashe mutum ne kuma ya aikata babban zunubi, sannan kuma tun da ya mutu ba tare da ya tuba ba zai iya dauwama a wutar jahannama. Saboda haka, **ya kamata musulmi ya ilmantar da kansa, maimakon kashe kansa, sannan ya habaka ilimi, mu'amala, karfi, tausayi da kuma sonsa ga jama'a, kuma ya fita don fadakar da mutane. Babu bukatar ka je kana jefawa mutane bam. Je ka yi musu wa'azi, ka yi musu bayanin musulunci.** Akwai wani lokaci, kamar yadda ka sani, farkon fara kiran Manzon Allah (SAW) kafin ya fara kira a sarari. Sun fara kira ne a sirri, sannan daga baya suka fito fili. Sun sha bakaken maganganu, zalunci, duka da zagi, an ware su aka hana hulda da su, kuma har ta kai ga sun tsallake sun bar kasar haihuwarsu suka yi hijira zuwa wata kasar. A cikin wannan hali na kunci da tsangwama suka rika yin kira, **kuma haka duk musulmai ya kamata su gudanar da da'awarsu, wa'azi da fadakarwa. Amma jefa bamabamai da rataye mutane ba zai amfanar da komai ba. Wannan ba**

daidai ba ne. Ya yi hannun riga da Alkur'ani, kyawawan dabi'un Alkur'ani da kuma dalilan hankali.

Da za su bude makarantu, masha Allahu, wannan abu ne mai kyau. Su je su yi ta koyar da addinin da ilimin kimiyya. Suna iya shiga yaki da akidar Darwiniyanci su rushe falsafarsa tare da shirya matakan amfani da ilimi wajen kalubalantar akidun Markisanci, Leniyanci, kwaminisanci da farkisanci. **Su tashi su daga matsayin al'adarsu, su yi shiga ta mutunci mai tsafta sannan su yada kyakkyawar dabia a ko'ina. Wannan ita ce hanyar yada musulunci. Amma ba musulunci ba ne zubar da jinin mutane haka kawai, jefa musu bamabamai da ragargaza su. Wadannan abubuwa ne da Manzon mu (SAW) bai ce a yi ba, kuma ba su da gurbi a Alkur'ani, munanan abubuwa ne da aka shigo mana su daga baya. Su kuma suna ta aikata zunubi da wannan munanan ayyukan.** Abin da ya dace a yi shine a maida wadannan makarantu tamkar lambuna na aminci. A kafa kyawawan makarantu na zamani don koyarwa da wayar da kan mutane, ko ba haka ba? Don yada, soyayya, aminci, 'yan uwantaka, mutumtaka, kwazo da son taimakawa jama'a, a takaice, a koyar tare da yada kyawawan dabi'u. **Ba za ka iya yada addini ba ta hanyar jefa bamabamai, wannan yakan haifar da kishiyar sakamako ne. Ta'addanci bala'I ne.** Amma addini zai bunkasa ta hanyar irin al'amuran dana bayyana wanda kuma hakan zai sanya dabi'un musulunci su mamaye duniya baki daya, insha Allah. (Afghanistan Ayna, 12 ga Disamba 2008)

'Yan harin Kunar-bakin-wake Suna Yada Gurbataccen Musulunci Ne

Me ke sa mutum ya zama dan harin kunar-bakin-wake?

A bayan Yakin Duniya na biyu akidar gurguzu ta yi matukar tasiri a mafi yawan kasashen larabawa. Kungiyoyi irinsu Jam'iyyar Ba'ath da ta yi karfi a kasashen Masar, Siriya da Iraki, da gungun Shanghai wadda kungiyar kasashe ce masu biyayya ga kasar Chaina da ta kunshi kasashen larabawa da Iran, da kuma kungiyar Fatah da ta ginu karkashin jagorancin Yasser Arafat, ba su taba boye akida da kuma biyayyarsu ga tsarin gurguzu ba. Ba boyayyen abu ba ne cewa hadakar akidar kwaminisanci da ta tsananin kishin kasa sun haddasa rikici da zubar da jini a kasashen larabawa. Ya kamata wadanda suka san tarihi su halin wadannan kasashe yanzu ko kuma yadda ake tafiyar da mulkin da Hafiz Assad ya assa a kasar Siriya.

Irin wannan ta'addanci ba bako ba ne wajen 'yan gurguzu. A irin wannan ra'ayi, mutum ya kashe kansa daidai yake da bayar da babbar gudunmuwa ga cigaban duniya da kuma cigaban "manufa" daidai kuma da daukar ran wani mutum. Saboda haka, mutum ya dauki ransa, wanda yake ganin ba shi da muhimmanci, don ya kaashe rayukan wasu mutane, wadanda yake ganin ba su da amfani, ba karamin aikin sadaukarwa ba ne a cikin wannan akida ta ta'addanci. Wannan abu ne da ya sabawa hankali, amma maudu'i ne na wani lokacin.

Idan dan harin kunar-bakin-wake zai rika aiwatar da ta'addancinsa da sunan Musulunci, to wannan ba karamin cin mutunci ba ne. Akwai babban kuskure a nan. Musulmi ba ya kisa. Wannan zunubi ne. Allah yana fada a cikin Alkur'ani cewa "...**Lalle ne wanda ya kashe rai ba da wani rai ba, ko barna a cikin kasa, to kamar ya kashe dukkan mutane ne.**" (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 32) A yar ta yi bayani filla filla. Kamar yadda yake zunubi da kisan kai mutum ya kashe wani daban, to haka yake zunubi da kuma kisan kai in mutum ya kashe kansa. Ba jihadi ba ne mutum ya shiga gidan abinci ya tayar da bam. Wannan aikin zunubi ne. Wadanda ke girmama wannan aika aika suke tsammanin mutumin da ya aikata hakan ya yi shahada, suna goyon bayan kisan kai ne kawai, ba jihadi ba.

Jihadi yana nufin yin kokari ta hanyar ilimi da kimiyya don nunawa mutane gaskiya tare kuma da bude kyakkyawar hanyar sadarwa ta mu'amala da ke jawo soyayya da girmama juna, amma ba kashe mutane ba. Shahada tana nufin mutum ya mutu yayin da yake kokari a tafarkin Allah inda yake kokarin yada soyayya, abota da kuma 'yan uwantakar da musulunci ya koyar. Kisa ta'addanci ne kuma aikin zunubi. Ba wani aikin kwarai ba ne da za a girmama mai yinsa.

Amma su 'yan harin kunar-bakin-wake da masu goya musu baya sukan yada farfagandar cewa addini ne ya halatta kashe wasu mutane. Muna iya cewa addinin da suke fada ba addinin Allah ba ne. Sai dai kadan ne daga cikinsu za su iya gane haka. Wakilan kungiyar da suke ganin daidai ne su girmama 'yar karamar yarinyar da 'yan ga-ni-kashe-ni suka cusawa ra'ayin zama 'yar kunar-bakin-wake da ke hallaka bayin Allah, ba lalle ne su san wannan gaskiyar ba. Akwai mutane masu yawa da suke daukar wannan gurbataccen addini a matsayin shine daidai har kuma suke neman koyi da shi.

Matsalar ita ce: Mutanen da ba su fahimci addininsu ba su ake kautarwa zuwa wannan haukar. Kuma in dai har mutane ba su tsaya sun karanci addininsu da kuma kyakkyawar koyarwar Alkur'ani ba, to za a ci gaba da samun 'yan kunar-bakin-wake da masu goyon bayansu. Kuma jefa musu bam ba shine zai koya musu gaskiya ba; hanya daya ita ce sahihin ilimi. Kuma in har ana son samar da wannan sahihin ilimi, to sai mutane masu hankali daga cikin musulmai, kiristoci da yahudawa sun hannu wuri daya. Da zarar an sami karfin hadin kai, sannan ne mutanen da suke bin hanyar bata za su fara sauraron abin da mu ke fada musu.

Jin kai, Kauna da kuma Mutumtaka a Tarihin Musulunci

In za mu takaice bayanai da hujjojin da muka gani zuwa yanzu, za mu iya cewa musulunci addini ne na zaman lafiya, soyayya da kuma jin kai. Wannan al'amari ne da masana tarihi da malaman addini wadanda ba musulmai ba suka amince da shi. Daya daga cikin wadannan mutane ita ce masaniyar tarihi 'yar kasar Birtaniya, Karen Armstrong, wadda kuma tsohuwar fadar coci ce kuma kwararriya akan tarihin Gabas Ta tsakiya. A cikin littafinta mai suna *Holy War* (Yakin Addini), wanda ya yi nazarin tarihin saukakkun addinan nan guda uku, ta gabatar da wadannan bayanai:

... Kalmar 'Musulunci' ta fito ne daga asalin larabci daya da kalmar 'aminci ko zaman lafiya' sannan kuma Alkur'ani ya la'anci yaki a matsayin wani bataccen yanayi da ya sabawa kudurin Allah... Musulunci bai halatta yakin zalunci na ganin bayan al'umma ba... Musulunci ya yarda cewa yaki wani abu ne da ake yinsa in ya zama ba makawa sai an yi shi wanda kuma yake da amfani wani lokaci don kauda zalunci da fitar da al'umma daga kunci. **Alkur'ani yana nuna cewa yaki dole ne ya zama kan ka'ida kuma a aiwatar da shi da taka-tsantsam da kare hakkin mutane.** Ba mutanen Makka kadai Mohammad ya yaka ba, har da kabilun yahudawan yankin da kuma kabilun kiristoci a Sham wadanda suka hada kai da Yahudawa don yi masa taron dangi. Amma wannan bai sa Mohammad ya tsani Ahlul Kitabi ba. Musulmai mabiyansa sun gwabza yaki ne don kare kansu ba wai suna 'jihadi' ne don rushe addinin makiynasu ba. Lokacin da Mohammad ya tura 'yantaccen bawansa Zaid don ya yaki Kiristoci a matsayin jagoran rundunar musulmai, ya gaya musu cewa **su yi yaki a tafarkin Allah da jaruntaka kuma su lura da hakkin mutane.** Kada su taba malaman addini, masu bauta da kuma mata masu hidimar addini

haka nan da raunana da marasa karfi wadanda ba za su iya yaƙi ba. Ban da kisan kare dangi akan talakawa haka kuma kada su sare koda bishiya daya sannan kada su rushe koda gini guda.⁵

Halifofin da suka zo bayan Ma'aiki Muhammad (SAW) su ma sun kasance masu kaffa kaffa wajen aiwatar da adalci. A kasashen da aka ci da yaƙi, gaba daya da 'yan asalin kasar da kuma wadanda suka shigo duk sun ci gaba da harkokin su cikin aminci da tsaro. Abubakar (ra), Halifa na farko, ya hori mutanensa da su aikata halayen adalci da jin kai a wadannan kasashe. Kuma duk wadannan halaye daidai suke da abin da Alkur'ani ya koyar. Kafin sojojin musulmai su fita zuwa fagen daga a Sham karo na farko, Halifa Abubakar ya karanta musu wadannan dokoki:

Ku dakata, ya ku mutane, zan gaya muku wasu dokoki goma don ku hardace su: Kada ku juya baya ga rundunarku, haka na kada ku kauce daga tafarki. Kada ku daddatsa gawa, kuma kada ku kashe yaro ko tsoho ko mace. Kada ku sare ko kona bishiyar dabino, sannan kada ku yanke duk wata bishiya mai amfani. Kada ku yanka dabobi ko rakuma, ku ajiye su don amfaninku. Da alama za ku wuce ta wajen mutanen da suka kebe kansu cikin dakunan ibada suna bauta; ku kyale su akan abin da suke yi. Haka kuma za ku iya haduwa da wasu mutane da za su baki abinci kala kala. Kuna iya cin abincin; amma kada ku mance da ambaton sunan Allah.⁵

Umar dan Khaddabi, wanda ya gaji Abubakar, ya kasance sunansa ya shahara akan yadda ya gudanar da adalci da yadda ya kulla yarjejeniya da asalin mutanen kasashen da ya ci da yaƙi. Kowace daya daga cikin wadannan yarjejeniyoyi ta kasance misalia jin kai da kuma adalci. Misali, a sanarwar da ya yi ta bada kariyar tsaro ga Kiristocin da ke biranen Kudus da Lod, ya bayar da tabbacin cewa ba za a rushe coci ba sannan kuma ya bayar da tabbacin cewa musulmi ba za su yi ibada cikin coci a jam'i ba. Sayyidina Umar ya bayar da irin wannan kariya ga Kiristocin da ke Bethlehem. Haka nan, lokacin da Musulmai suka ci birnin Mada'in da yaƙi, sanarwar kariya da aka baaiwa shugaban darikar kirista ta Nastoriya, Isho'yab na uku (650-66 shekarar kirista) har ila yau tab a tabbacin cewa ba za a rushe coci ba sannan da cewa babu wani gini da musulmai za su maida shi gidansu ko masallaci ba.⁶ Wasikar da shugaban darikar ya rubutawa babban limamin kirista na Farisa bayan kama garin abin burgewa ce, inda ta ke nuna bayanin fahimta da kuma jin kai da shugabannin musulmi ke nunawa Ahlul Kitabi da ke karkashin mulkinsu daga bakin Kirista:

Larabawa wadanda Allah ya damka mulkin duniya a hannunsu... bas a kuntatawa addinin kirista. Hasali ma, sun yi wa addini gata, suka karrama malaman addininmu da waliyan Allah sannan suna bayar da gudunmuwa ga coci coci da gidajen masu bauta.⁷

Wannan rubutu na kasa daga Umar yana nuna mana irin fahimta da kuma tsarin adalci da Allah Ubangiji ya baiwa dan Adam, matuƙar zai rungumi dabi'ar halayya da aka bayyana a cikin Alkur'ani:

Wannan kariya ce, wadda bawan Allah, sarkin muminai Umar, ya baiwa mutanen Elia. Yana bayar da tabbaci ga kowa, mai lafiya da marar lafiya, na tsaron rayukansu, dukiyoyinsu, dakunan bauta da sakandamsu, da duk abin da ya shafi addininsu. Ba za a maida dakunan bautarsu gidajen kwana ko a rushe su ba, ba za a wulakanta su ko abin da suka mallaka ba, haka da sakandaman mutanen garin ko wani abu daga dukiyarsu, ba za a sanya musu nakasu a ko a cikin al'amarin addinisu ba, haka kuma ba za a cutar da kowane daya daga cikinsu ba.⁸

Duk wadannan muhimman misalai ne da ke nuna fahimtar adalci da sanin ya kamaya na masu imani na kwarai. A wata aya Allah yana bada umarni cewa:

Lalle ne Allah Yana umarninku da ku bayar da amanoni zuwa ga masu su. Kuma idan za ku yi hukunci a tsakanin mutane, ku yi hukunci da adalci. Lalle madalla da abin da Allah yake yi muku wa'azi da shi. Allah Ya kasance Mai ji ne, Mai gani. (Alkur'ani, sura ta 4, aya ta 58)

Canon Taylor, daya daga cikin shugabanni a Cocin Anglikan, ya bayyana kyawun dabi'ar tsarin musulunci a daya daga jawabansa kamar haka:

[Musulunci] ya fito da muhimman akidun addini – kadaitaka da girman Ubangiji, cewa Shi Mai rahama ne da gaskiya, cewa Yana bukatar biyayya ga kudurinSa, mika wuya da imani. [Adinin] ya yi bayanin nauyin da ked an Adam, rayuwa mai zuwa, ranar sakamako, sannan da mummunar azaba akan mugayen mutane; sannan ya wajabta ayyuka na sallah, zakkah, azumi da taimakon jama'a. Ya yi watsi da dabi'un karya, zambar addini da halayen banza, dabi'un fasikanci, da kuma maganganun burgewa na masu musun addini... Ya sanya fatan 'yanci ga bawa, 'yan uwantaka ga 'yanAdam, sannan ya tabbatar da gaskiyar al'amuran dabi'ar mutum.⁹

Masu bincike na Yammacin Turai sun karyata maganar da ake cewa wai an tilastawa mutane shiga musulunci a kasashen da musulmai suka ci da yaki, inda hakan ya kara tabbatar da halayyar musulmai adalci da jin kai. Wani mai bincike dan Yammacin Turai, L. Browne, ya bayyana wannan lamari a wadannan kalmomi:

Kuma a hakika wadannan kwararan hujjoji sun rusa ra'ayin da aka dade ana yadawa a rubuce rubucen Kiristoci da ke cewa wai musulmai duk inda suka je suna tilastawa mutane karbar musulunci da tsinin takobi.¹⁰

Browne ya ci gaba da fada, a littafinsa mai suna *The Prospects of Islam*, cewa babbar manufar yakukuwan musulmai ita ce yada 'yan uwantakar musulunci. Mafi yawan musulmin da suka yi mulki a kasashen musulmai a tsawon tarihi sun rika baiwa mabiya sauran addinai matukar kulawa da girmamawa. Duka Yahudawa da Kiristoci sun rayu cikin aminci a kasashen musulunci tare da samun 'yancin walwala.

Haka ma daulolin Seljuk da Ottoman sun shahara wajen mulkin musulunci mai cike da 'yanci da jin kai. Thomas Arnold, a cikin littafinsa mai suna *The Preaching of Islam*, ya bayyana yadda Kiristoci ke son su dawo karkashin mulkin Seljuk saboda irin wannan hali:

Wannan yanayin amincin rayuwar addini karkashin mulkin Musulmai ya sanya da yawa daga Kiristocin yankin Karamar Asiya, a daidai wannan lokaci, yin murna da zuwa Turkawan Seljuk a matsayin masu ceton su... A lokacin mulkin sarki Michael Na Takwas (1261 – 1282), mazauna kananan garuruwan da ke tsakiyar Karamar Asiya sun sha gayyatar Turkawa don su mamaye garuruwan, da nufin su guje wa bakin zaluncin daular da suke karkashinta; kuma talakawa da masu arziki sun rika kaura suna komawa yankunan da ke karkashin Turkawa.¹¹

Malik Sha, wanda ya mulki Daular Musulunci ta Seljuk lokacin ganiyar tashenta, ya gudanar da al'amuran jama'ar kasashen da ya ci da yaki cikin adalci da nuna jin kai, inda hakan ya sa suke tuna shi da girmamawa tare da soyayya. Dukkan marubuta tarihi masu adalci sun ambaci Sha cikin rubuce rubucensu. Haka nan, jin kai da kyautatawarsa sun sa soyayyarsa a zukatan Ahlul Kitabi. Saboda wannan dalili ya sa, abin da ba a taba gani ba a tarihi, birane da yawa suka shigo karkashin mulkin Malik Sha don radin kansu. Haka kuma Sir Thomas Arnold ya ambaci Odo de Diogilo, wani mai bauta a St. Denis, wanda aka yi yakin Salibiyar Na biyu da shi a matsayin limamin addini na sarki Louis Na Bakwai, wanda a labarin rayuwarsa da ya rubuta ya yi tsokaci ga tsarin adalcin da Musulmai suka aiwatar ba tare da la'akari da addinin mutum ba. Daga cikakken labarin da Odo de Diogilo ya bayar, Sir Thomas Arnold ya rubuta cewa:

Da al'amarin wadanda suka tsira da kansu ya tabarbare, ba don ganin halin da suke ciki ya narkar da zuciyar Musulmai da tausayi ba. Suka yi wa marasa lafiya magani sannan taimakawa talakawa da wadanda yunwa ta kusa kashewa cikin fara da saukin kai. Wasu daga cikinsu ma sun canji kudin faransa wanda Girkawa suka karbe daga masu ziyarar ibada ta karfi ko dabara, sannan suka rarrabawa mabukata. Akwai babban bambanci tsakanin jin kai da karramawar da masu ziyarar

ibada suka samu daga [gurinsu]... da kuma keta da muguntar ‘yan uwansu Kiristoci, Girkawa, wadanda suka tilasta su aikin wahala, da dukansu, sannan suka kwace musu dan abin da ya rage garesu, inda hakan ya sa da yawansu suka zabi shiga addinin mutanen da suka ceto su. Kamar yadda tsohon marubucin tarihin [Odo de Diogilo] ya ke cewa: “Bayan sun guje wa ‘yan uwansu na addini wadanda suka dinga gana musu azaba, sai suka sami aminci da tsaro a wajen kafirai wadanda suka ji kansu, kuma kamar yadda muka ji, sama da dubu uku suka hade da Turkawa lokacin da suka koma gida.’¹²

Wannan bayani daga marubuta tarihi yana nuna cewa shugabannin musulmai wadanda suka riki kyakkyawar koyarwar musulunci koda yausha sukan tafiyar da mulkinsu akan jin kai da adalci. Kamar haka kuma, tarihin Daular Ottoman wadda ta mulki kasashe a nahiyoyi uku na tsawon karnoni, cike yake da misalan adalci.

Yadda Yahudawa suka sami gindin zama a garuruwan Ottoman a zamanin Sultan Beyazid Na Biyu, bayan sun sha kisan kare-dangi da kuma kora a masarautu masu bin Cocin Katolika da ke kasashen Spain da Portugal, kyakkyawan misali ne na jin kai da tsarin musulunci ya zo da shi. Sarakuna mabiya Katolika wadanda suke mulkin yawancin kasar Spain a lokacin sun tsanantawa Yahudawa wadanda kafin nan suka zauna cikin aminci karkashin mulkin Musulmai a Andalusiya. Sarakunan Katolika sun yi kokarin tursasawa kowa a kasar ya zama kirista, inda suka kulla yaki akan musulmi yayin kuma da suke cigaba da zaluntar Yahudawa. Sakamakon haka, an kifar da gwamnatin musulmai ta karshe a yankin Girona na kudancin Spain a shekarar 1492. An yi ta yanka musulmi ba kakkautawa, su kuma yahudawan da suka ki yarda su bar addininsu aka kora su gudun hijira.

Wata kungiya daga cikin wadannan yahudawa da aka kora ta nemi mafaka a Daular Ottoman, kuma gwamnati ta ba su izinin zama. Rundunar sojan ruwan Ottoman karkashin jagorancin Kemal Reis, sun dauko yahudawan da aka kora da kuma musulmai da suka tsira daga kisan gilla, zuwa yankin kasar Ottoman.

Sunan Sultan Beyazid Na Biyu ya shiga tarihi a matsayin cikakken mai imani, inda a daminar shekarar 1492 ya saukar da wadannan yahudawan da aka zalunta aka koro su daga Spain a wasu bangarori na daularsa, a wajejen Edirne da Thessalonica da ke cikin kasar Girka ta yanzu. Mafi yawan Yahudawa Turkawa dubu ashirin da biyar da ke zaune yanzu a Turkiyya jikokin wadancan yahudawan Spain din ne. Sun rika aiwatar da addini da al’adunsu wadanda suka zo da su daga Spain tun kimanin shekaru 500 da suka wuce kuma har yanzu suna cigaba da rayuwarsu cikin jin dadi tare da makarantunsu, asibitoci, gidan tsofaffi, kungiyoyin al’adu da kuma jaridu. Haka kamar yadda suke da kanana da manyan ‘yan kasuwa, to kuma suna da wakilai a bangarorin sana’a daban daban, daga ayyukan fasaha zuwa talla, tare kuma da gungun masana da kullum ya ke fadada. Yayin da al’ummomin Yahudawa a kasashe da dama a Turai na tsawon karnoni suke zaune cikin fargabar hare haren ‘yan kin jinin yahudu, Yahudawan Turkiyya kuwa suna zaune cikin aminci da tsaro. Wannan misali kadai ya isa ya nuna jin kai wanda musulunci ya zo da shi da kuma fahimtar adalcinsa.

Jin kai da tausayin da Sultan Beyazid Na Biyu ya bayyanar ya shafi duk sarakunan Ottoman. Lokacin da Sultan Muhammad ‘Mainasara’ ya ci Istanbul da yaki, ya kyale Kiristoci da Yahudawa su zauna ba tare da tsangwama ba. Andre` Miquel, wanda ya yi suna wajen fitattun littattafansa da ya rubuta akan ayyukan adalci da jin kai na musulmai da kuma duniyar musulunci, yana cewa:

Al’ummar Kiristoci sun rayu karkashin kasa mai kyakkyawan jagoranci wanda ba su samu ba lokacin mulkin daular Byzantine da Latin. Ba su taba fuskantar wata kuntatawa da azabtarwa ba. A maimakon haka, daular da kuma musamman Istanbul sun kasance mafaka ga Yahudawan Spain wadanda aka azabtar. Babu inda aka musuluntar da mutane da karfin tsiya; gwagwarmayoyin Tabbatar musulunci sun faru ne sakamakon canje canjen zamantakewa.¹³

Ko kafin gwamnatin musulunci ta Ottoman ana baiwa wadanda ba musulmi ba dama da ‘yanci rayuwa mai yawa. Farfesan nazarin Addini da Dangantakar Kasashe na Jami’ar Georgetown, John L. Esposito ya bayyana yadda Yahudawa da Kiristoci wadanda suka sami kansu karkashin mulkin kasar musulmai suka sami gagarumar fahimta:

Ga da yawa daga al’ummar da ba Musulmai ba da ke yankunan Byzantine da Farisa wadanda dama suke karkashin mulkin wasu kasashen, mulkin Musulunci yana nufin canjin masu mulki, wanda kuma sababbin sun fi zama masu saukin kai da hakuri, a maimakon rashin ‘yanci. Da dama daga wadannan al’ummu yanzu haka sun sami kwarya kwaryan ‘yancin cin gashin kai inda mafi yawa sukan biya haraji dan kadan... A addinace, musulunci ya tabbata addini mafi hakurin zama da kowa, inda yake bayar da cikakken ‘yanci addini ga Yahudawa da Kiristoci ‘yan kasa.14

Kamar yadda ya bayyana daga wadannan hujjoji, babu inda musulmi suka zama azzalumai a tsawon tarihi. A maimakon haka ma, sun samar da aminci da tsaro ga kasashe da addini a duk inda suka shiga. Sun yi aiki ne da ayar Allah wadda take cewa: **“Ku bauta wa Allah, kuma kada ku hada wani da Shi, kuma ga mahaifanku ku yi kyautatawa, kuma ga ma’abocin zumunta da marayu da matalauta, da makwabci ma’abocin kusanta, da makwabci manisanci, manisanci, da aboki a gefe da wanda ke kan hanya, da abin da hannuwanku na dama suka mallaka. Lalle Allah ba Ya son wanda ya kasance mai takama, mai yawan alfahari.”** (Alkur’ani, sura ta 4, aya ta 36) kuma suka yi kyakkyawar mu’amala da kowa.

A takaice, abota, ‘yan uwantaka, zaman lafiya da soyayyar juna sune gishikan tarbiyyar Alkur’ani, kuma wadannan madaukakan dabi’u ne Musulmai suke kokarin dabbakawa. (Don samun cikakkun bayanai, duba littafin Harun Yahya mai suna *Justice and Compassion in the Qur’an*)

Tattaunawa tare da Adnan Oktar

Wajibi ne Musulmai su yi Koyi da Kyautatawar Annabinmu (SAW)

Adnan Oktar: Ahlul Kitabi wani fitaccen maudu’i a cikin Alkur’ani. Ba bakon abu ba ne. Wasu jahilan mutane suna da mummunar fahimta akan Ahlul Kitabi, suna ganin “ya kamata a kashe su duk inda suke, a jefa musu bam a duk inda aka gansu. A kai hari wajen bukukuwansu a kashe kowa da kowa, ba yaor ba mace.” Sai dai wannan aikin zunubi ne. Babu gurbin wannan aika aika a musulunci. **Musulunci ya kunshi kyautatawa da jin kai. An danka mana amanarsu ne. Insha Allah, za su kasance karkashin tsaro da kulawarmu a lokacin Hadaddiyar Daular Musulunci ta Turkiyya.** Duba wannan, daga takardar yarjejeniya tsakanin Kiristoci da Musulmai a zamanin Sayyidina Umar (ra). Yarjejeniya tsakanin Musulmai da Kiristocin Hira tana cewa: “Idan daya daga cikinsu ya zama mai rauni – kowanne daga Kiristocin – ko tsufa ya zo masa ko marar lafiya, ko ya talauce bayan da ya kasance mai arziki, to za a ba shi ko iyalinsa tallafi daga Baitul Mali har iya zamansu a kasar Musulunci.” **Babu wata maganar kisa, yanka, jefa bam ko kuma tsana a nan, ko akwai?**

Abin da ake nufi, **idan suna danganta kansu ne da zamanin rayuwar Manzon Allah (SAW) da kuma koyarwar Alkur’ani, to abin da suke yi haramun ne.** Kamar yadda yake Alkur’ani da Sunnar Ma’aikar Allah (SAW), ga yadda lamarin yake, duba, “idan daya daga cikinsu ya zama mai rauni – kowanne daga Kiristocin – ko tsufa ya zo masa ko marar lafiya, ko ya talauce bayan da ya kasance mai arziki...” abin nufi, wannan ba karamin abu ba ne, ko ba haka ba? An fadada abin har kan mutanensa, amma ta fi maida hankali akan Kiristoci. ”... to za a ba shi ko iyalinsa tallafi daga Baitul Mali har iya zamansu a kasar

Musulunci.” Takardar mika wuya da ka rubuta don Kiristoci, Yahudawa da kuma Masu Batar wuta da ke zaune a Debil – wani birni a kasar Armeniya – lokacin da musulmai suka kama garin a zamanin halifancin Sayyidina Usman (ra), ta bayar da tabbacin cewa za a bada kariya ga wuraren bauta. An bayar da damar gyara Coci coci da aka lalata, sannan kuma koda yausha ana bayar da izinin gida sababbin wuraren batar yahudawa da gidajen ibada. Shugaban addinin yahudawa, Mar Amme, ya sami iznin sake gina wani wurin bautarsu da aka kone daga Sayyidina Usman. Babu jefa bamabamai, ko akwai? Babu kisa da yanka mutane. Haka nan an ba su tabbaci kan garuruwansu da kayayykinsu. Babu wanda aka matsawa shiga musulunci. Babu kuma wanda ke yin katsalanda a cikin dokokinsu. (Gidan talbijin na Gaziantep Olay, 23 ga Janairu 2010)

Wadanda suka yi imani kuma ba su cudanya imanisu da zalunci ba, wadannan su ne ke da aminci... (Alkur'ani, sura 6, aya 82)

CIKAKKIYAR SIFFAR ‘YAN TA’ADDA WADANDA KE BARNAN DA SUNAN ADDINI

Duk wadannan misalai suna nuna cewa shirya ayyukan ta’addanci akan mutanen da ba su ji ba ba su gani ba ya sabawa Musulunci kuma abu ne mai wuya wani Musulmi ya aikata wannan laifi. Sabanin haka ma, hakkin Musulmai ne su hana wadannan mutane aikata wannan danyen aiki, wanda shi ne kauda “barna a bayan kasa” da kuma tabbatar da aminci da tsaro ga duk jinsin mutane a fadin duniya.

Abu ne da ba zai yiwu ba a rika maganar “Ta’addancin kiristanci,” “Ta’addanci musulunci” ko “Ta’addancin yahudanci.” Tabbas, in za a binciki asalin masu aikata wadannan ayyukan barna za san cewa wannan ta’addanci ba shi da alaƙa addini ba ne, kawai al’marin juyin rayuwa ne.

‘Yan Salibiyya: Dabbobi Wadanda suka Wulakantar da Addinisu

Kamar yadda aka bayyana a farko, masu mummunar fahimtar addini ko tsarin akida wani lokaci kan gurbata gaskiyar sakon addinin. ‘Yan Salibiyya, wadanda zamaninsu ya kasance bakin al’marin a tarihin Kiristanci, misali ne na irin wannan gurbatar addini.

‘Yan Salibiyya Kiristocin Turai ne wadanda suka daura yaki tun daga karshen karni na 11 da nufin sake karbo Kasa Mai tsarki (kasar Falasdinu da yankunanta) daga hannun musulmai. Sun fita ne wai da hadafin addini, amma duk kasar da suka shiga sai sun tarwatsa ta inda suka yi ta yada barna da razani a

duk inda suka keta. A kan hanyarsu sun rika yi wa farar hula kisan kare-dangi suna rusa kauyuka da garuruwa. Randa suka kama birnin Kudus, inda musulmai, yahudawa da kiristoci suke zaune cikin aminci karkashin mulkin musulunci, ranar an ga malalar jini. Sun hallaka duk Musulmai da Yahudawan da ke cikin birnin ba tare da tausayi ba.

A cewar wani marubucin tarihi, **“Sun kashe duk Sarasiyawa da Turkawan da suka samu... mace ko namiji.”**¹⁵ Daya daga cikin ‘Yan Salibiyar, Raymond na Aguiles, wanda abin ya faru akan idonsa, ya yi alfahari da wannan kisan kare-dangi:

An ga abubuwan burgewa. Wasu daga cikin dakarunmu (wadannan su ne suka fi sauran tausayi) sun datse kawunan abokan gabarsu; wasu sun harbe su da kibiyoyi, inda suka rika fadowa daga saman hasumiyoyi; wasu kuwa sun gana musu doguwar azaba ne ta hanyar wurga su cikin wuta. **Za ka ga tarin kawuna, hannaye da kafafuwa ko’ina a kan titunan birnin.** Ta kai dole sai mutum ya bi ta kan gawarwakin mutane da dokuna kafin ya sami hanyar wucewa. Amma duk wadannan ba komai ba ne in aka kwatanta su da abin da ya faru a Masallacin Annabi Sulaiman, wurin da aka saba gudanar da ayyukan addini ... a cikin Masallacin da kuma farfajiyar Sulaiman, **jini ya kai har guiwoyin dakaru da igiyar linzaman dawakansu.**¹⁶

A cikin kwanaki biyu sojojin Salibiyya sun hallaka wajen Musulmai 40,000 ta hanyar dabbancin da aka bayyana.¹⁷

Dabbancin ‘Yan Salibiyar ya kai matuka, inda a lokacin Salibiyya Ta Hudu, sai da suka yi raga raga da birnin Istanbul, wanda garin Kiristoci ne, sannan suka sace abubuwan zinare daga coci coci.

Tabbas, duk wannan aikin dabbanci ya sabawa koyarwar addinin kirista. Addinin Kirista, kamar yadda Injila ta fada, **“sako ne na soyayya.”** An fada a cikin Injilar Matta cewa Annabi Isa (AS) ya ce da mabiyansa, **“Ku nuna so ga makiyanku kuma ku yi addu’a ga wadanda ke zaluntar ku.”** (Matta, 5: 44). An fada kuma a Injilar Luka cewa Annabi Isa (AS) ya ce, **“Idan mutum ya mare ku a kunci daya, ku juya masa daya kuncin.”** (Luka, 6: 29) Babu wani bangare a cikin Injila da aka halatta kisa; don haka kashe mutanen da ba su ji ba ba su gani ba abu ne da ba a tsammani. Za ka iya samun maganar **“kashe mutanen da ba su yi laifin komai ba”** a cikin Injila; amma fa a labarin yunkurin da azzalumin Sarki Herod ya yi na kashe Annabi Isa (AS) tun yana dan jariri.

Idan addinin Kiristanci addini ne da ya ginu kan soyayya kuma babu ruwansa da ta’addanci, to ta ya ya Kiristoci ‘Yan Salibiyya suka aiwatar da wasu daga cikin mafi munin ayyukan ta’addanci a tarihi? Babban dalili a nan shine mafi yawa daga cikin ‘Yan Salibiyar tsantsar jahilai ne wadanda za a iya kwatanta su da “ya-ku-bayi.” Wadannan talakawa, wadanda ba su san komai game da addininsu ba, wanda ma watakila ba su taba karantawa ko kuma ganin littafin Baibul a rayuwarsu ba balle su san kyawawan dabi’un da Baibul ke koyarwa, an ja su zuwa aikin dabbanci karkashin kirarin ‘Yan Salibiyya wanda ke nuna cewa suna yaki ne don “Addinin Allah.” Ta hanyar wannan yaudara da rudu aka ingiza dimbin mutane suka aikata mugayen ayyukan da Ubangiji ya haramta.

Yana da kyau a fadi cewa a wancan zamani, Kiristocin Gabas – misali, mutanen daular Byzantine – wadanda suka yi wa Kiristocin Yammacin Turai nisa ta fuskar al’ada da wayewa, sun nuna kyawawan dabi’un mutumtaka. Kafin da kuma bayan yakukuwan ‘Yan Salibiyya, Kiristocin Gargajiya (othodox) sun yi zaman lafiya tare da musulmai. Kamar yadda wani mai sharhin BBC, Terry Jones, ya fada, bayan janjewar ‘Yan Salibiyya daga Gabas ta Tsakiya, “an ci gaba da rayuwa irin ta wayewa da cigaba yayin da mabiya addinan tauhidi suka ci gaba da zama tare da juna.”¹⁸

Misalin ‘Yan Salibiyya alama ce ta wani babban al’amari. Da zarar an sami mabiya wata akida cikin duhun kai, jahilai marasa ilimi, to akwai yiwuwar su fada harkar ta’addanci. Wannan kuma haka yake ga akidojin da babu ruwansu da addini. Duk kungiyoyin ‘yan gurguzu a fadin su ma ba su da maraba da

tashe tashen hankula. Amma mafi tsananin ta'addanci da zubar da jini a cikinsu ita ce kungiyar Red Khmers a kasar Cambodia. Dalili kuwa shine sun fi kowa jahilci.

Kamar yadda jahilan mutane su ke iya kai duk wani ra'ayi mai kawo tashin hankali zuwa makurar hauka, haka kuma za su iya shigar da ta'addanci a Saukakkun Addinai, wadanada a fili yake ba sa shiri da ta'addanci. Haka nan misalan irin wannan sun faru a kasashen musulmai.

Halayyar Bakauye a cikin Alkur'ani

A zamanin Manzo Muhammad (SAW), akwai manyan tsarin zamantakewar rayuwa iri biyu a tsibirin Larabawa: Mazauna-Birni da kuma Kauyawa (Larabawan daji). A garuruwan Larabawa ana rayuwa bisa tsarin rayuwa da wayayyar al'ada. Huldar kasuwanci ta hada garuruwan da sauran kasashen duniya, wanda hakan ya taimaka sosai wajen wayewar kan Larabawan da ke zaune a birane. Sun kasance suna da kyawawan al'adu, sun kware a fannin adabi musamman bangaren wakoki. Su kuwa Larabawan Kauye, a daya hannun, sun kasance kabilun daji da ke rayuwarsu a cikin hamada, wadanda kuma da ke da koma-bayan al'ada. Ba abin da suka sani a ayyukan fasaha ko adabi, yayin mafi yawancinsu suka taso da dabi'un duhun kai.

Addinin musulunci ya taso ne kuma ya ginu a tsakanin mazauna birnin Makka, babban birnin wannan yanki. Amma kuma, yayin da musulunci ya yadu zuwa sauran sassan yankin, sai dukkan kabilun da ke Kasar Larabawa suka karbe shi. A cikin wadannan kabilu kuwa akwai larabawan kauye, wadanda aka sha fama da su; tasirin al'adar da suka taso a cikinta ya hana wasu daga cikinsu fahimtar kyakkyawar manufa da tsarin musulunci. Game da wannan Allah Yana cewa a cikin Alkur'ani:

Kauyawa ne mafi tsananin kafirci da munafinci, kuma su ne mafi kamanta ga rashin sanin haddodin abin da Allah Ya saukar ga ManzonSa. Kuma Allah ne Masani, Mai hikima. (Alkur'ani, sura ta 9, aya ta 97)

Wasu daga cikin larabawan kauye wadanda su ke “mafi tsananin kafirci da munafunci” kuma wadanda suke daidai da sabawa dokokin Allah, suka shiga cikin al'ummar musulmai a lokacin rayuwar Manzo (SAW). Amma bayan wani lokaci, saboda kuskuren fahimta da kuma halayya, sai wasunsu suka kirkiro wasu kungiyoyi wadanda akidunsu suka ci karo da koyarwar musulunci.

Misalin wannan shine darikar da ta bayyana a tsakanin Kauyawa da ake kira “Kharijawa.” Babbar alamar wannan batacciyar darika (ana kiransu “kharijawa,” wato “yan tawaye,” saboda sun kauce daga tafarkin sunni), shine tsattsauran ra'ayinsu na ga-ni-kashe-ni. “Kharijawa,” wadanda suka jahilci ainihin koyarwar musulunci ko kuma kyawawan dabi'u da halayyar Alkur'ani, sun kaddamar da yaki akan sauran musulmi wadanda ba sa ra'ayinsu inda suka halatta yakin ta kafa hujja da wasu ayoyin Alkur'ani da suka yi wa gurbataccen tawili. Bugu da kari, sun kaddamar da “ayyukan ta'addanci.” Su ne suka yi wa Sayyidina Ali (ra), wanda yake babban sahabin Manzon Allah ne kuma wanda aka bayyana da cewa shine “kofar birnin ilimi,” kisan gilla.

Daba bisani kuma, aka sami bayyanar wata muguwar kungiya mai suna “Hashashis.” Wannan kungiyar ‘yan ta'adda ce da ta kunshi jahilai da masu tsattsauran ra'ayi wadanda ba abin da suka sani na daga kyawun koyarwar musulunci wadanda kawai ake ruda da kirari da alkawuran karya.

Abin nufi anan shine, kamar yadda ‘Yan Salibiyya suka gurbata tare da bata ma'anar addinin kirista suka maida shi addinin ta'annati, haka wasu batattun kungiyoyi da ke bullowa a kasashen musulmi suka yi wa musuluncin mummunar fahimta inda suka shiga aikata barna. Abin da ya hada wadannan kungiyoyi da kuma ‘Yan Salibiyya shine tsantsar jahilcinsu, duhun kai da bakar dabi'a, da kuma rashin sanin ainihin kkoyarwar addininsu. Rashin fahimtarsu ga addinin ita ce musabbabin ta'addancin da suke aikatawa, amma ba addinin da suke karya aiki da shi ba.

Dan Ta'adda Ba Shi da Tausayi, Manufarsa Kawai Ya yi Barna

Mutumin da ya kirkiro tsarin zaman-kara-zube na 'yan ba-ruwanmu-da-doka na kasar Rasha, Michael Bakunin shi da almajirinsa Nechayev, sun fitar da siffar cikakken dan ta'adda kamar haka:

Gaba dayan akin rayuwarsa (dan juyin-juya-hali), ba wai a magana ba kadai, har ma a aikace, yana kan yaki ne da tsarin al'umma da ake aiki da shi a yanzu, haka kuma da gaba dayan duniyar da take karyar wayewa da cigaba, tare da dokoki, dabi'u da al'adunta, shi makiyi ne marar sassauci... Kimiyya guda daya kawai ya sani; ita ce kimiyyar rusawa. (Jaridar *The Alarm*, mukala mai taken "*Bakunin's Ground-Work for the Social Revolution*," shafi na 8, 26 ga Disamba 1885)

Kamar yadda aka fahimta daga wadannan kalmomi na Bakunin da Nechayev, 'yan ta'adda mutane ne da ke yanke dangantakarsu da duk wani tsarin addini da na rayuwa wanda sakamakon haka suka yi watsi da duk wani tsarin dabi'a, wadanda kuma suke kallon wadannan tsaruka a matsayin tarnaki ga na su shirin. Bakunin ya ci gaba da cewa, "Dare da rana ba shi (dan juyin-juya-halin) da tunani ban da tunani daya, manufa daya: kisan rashin imani; yayin da, a hankali kuma ba tare da hutu ba, ya ke bin wannan manufa, dole ne shi kansa ya shirya wa mutuwa a kowane lokaci sannan ya kasance a shirye yake ya kashe duk wanda ya nemi hana shi cimma manufarsa, da hannunsa." A cikin rubutunsa, *Ground-Work for the Social Revolution*, akwai wannan fasali na irin mutumin da dan ta'adda zai zama:

Mai tsanantawa kansa sannan da tsanantawa wasu. Dole ne a danne duk wasu raunanan tunani game da dangantaka, abota, soyayya da godiya, ta hanyar kumajin aikin juyin-juya-hali. (Jaridar *The Alarm*, mukala mai taken "*Bakunin's Ground-Work for the Social Revolution*," shafi na 8, 26 ga Disamba 1885)

Wadannan kalmomi sun kwaye rufin bakar fuskar ta'addanci tare da nuna cewa ya yi hannun riga da addinin Musulunci wanda ya ginu akan zaman lafiya, jin kai da kuma soyayya. A wannan aya, Yana gaya mana cewa zaman lafiya da aminci shine hanyar tsirar bani-Adama sannan kuma aiki da kishiyar hakan, wato yaki da tashe tashen hankula, shiga hanyar shaidan ne:

Ya ku wadanda suka yi imani! Ku shiga cikin musulunci gaba daya; kuma kada ku bi zambiyoyin shaidan; lalle shi a gare ku makiyi ne, bayyananne. (Alkur’ani, sura ta 2, aya ta 208)

Kwambar Tunanin Ta’addanci

Wata muhimmiyar siffar ‘yan ta’adda shine sukan yi aiki a ne a gamayya. A cikin wannan gamayya, ana watsi da zabi da daidaike ra’ayi inda kowa ke fuskantar manufa daya kawai. Wadannan ke aiki cikin wannan gamayya kan iya yin abubuwan da ba za su taba yi a cikin hankalinsu ba yayin da suke aikata abubuwa ba tare da aiki da hankali ko hankalinsu ba. A kasashen duniya da dama kungiyoyin ‘yan ta’adda sun kunshi wadansu mutane kalilan marasa ilimi da kwakwalwa da suke samun kansu a rudu na son rai daga wuraren taro, kirari da wakoki, sannan ba tare da sanin abin da suke yi ba ko kuma saboda me suke yi, sai su shiga aikata barna da ta’annati. A lokaci guda irin wadannan mutane sukan iya zama ma-kasa da jini a hannayensu, har zukatansu su kekashe su zama cikakkun ‘yan ta’adda wadanda ke iya aikata munanan ayyukan barna. Ana iya ganin mutum shiru da alamar nutsuwa yayin da yake shi kadai, amma da zarar ya shiga kungiyar ‘yan ta’adda, zai iya aiwatar da kisa da sauran hare hare ba tare da wani kwakkwaran dalili ba. Wankin kwakwalwar da ake musu, tamkar sihiri, wanda ke sanya su rika fatan a kashe su akan manufarsu. Mafi yawan wadanda ke aikata ayyukan ta’adda yawanci za ka samu suna da raunin kuduri da tunani, inda suke zama tamkar garken dabbobi karkashin tasirin kwambar tunani. Ana naye gurbin hankali da zurfin tunani da tsananin kumaji da shauki da kuma karkata zuwa saurin afkawa da kisa. Irin wadannan mutane suna saurin hasala, ga keta da rashin bin doka.

Alkur’ani ya yi bayanin kuskuren wannan kwambar tunani inda yake cewa wajibi ne ga mutum ya yi aiki da hankali da ‘yancin tunaninsa:

Kuma kada ka bi abin da ba ka da ilimi game da shi, Lalle ne ji ga gani da zuciyar, dukkan wadannan za a tambayi (mutum) a kansu. (Alkur’ani, sura ta 17, aya ta 36)

Daya daga Ginshikan Ta’addanci: Tsattsauran Ra’ayin Kasashe Masu tasowa

Wadannan misalai daga tarihi za su iya taimaka mana wajen samun kyakkyawar fahimta akan al’amarin da ke faruwa a halin yanzu, abin da a ke kira wai “Ta’addancin musulunci, wanda yau shine ya cika duniya. Wannan ya kasance ne saboda wadanda suke tasowa suna aikata ayyukan ta’addanci da sunan Musulunci da kuma wadanda suke goyon bayan wadannan ayyuka, wadanda ‘yan kalilan ne a cikin Musulmai, sun samo asali ne daga wannan “dabi’a ta kauyawa” da kuma akidun Darwiniyanci, zindikanci da zahiranci, amma ba daga musulunci ba. Saboda ba su fahimci ainihin sakon musulunci ba, wanda sako ne na zaman lafiya adalci, sai suka maida addinin wani makami na ayyukan dabbanci, wanda kuma wannan tasirin al’adu da tsarin rayuwarsu ne. Asalin wannan dabbanci, wanda za a iya kiransa da “Tsattsauran Ra’ayin Kasashe Masu tasowa,” muguwar kirkira ce ta mutanen da ba su da darsashin kauna ga ‘yan uwansu mutane a cikin zukatansu.

Sanannen abu ne, a cikin karnonin da suka gabata, sojojin kasashen turai da kawayensu sun yi ta kuntatawa tare da kisan al'ummar Musulmai a ko'ina cikin sassan dukiya. Musulmai sun sha azaba da wuya a hannun wasu kasashen Turai masu tunani irin na mulkin mallaka, 'yan mulkin mallakar cikin gida da ke samun goyon bayan wasu sojojin kasashen waje ko kuma azzaluman gwamnatocin kasashen su. Amma, ga Musulmai, wannan al'amari ne da za a dube shi ta mahangar Alkur'ani.

Babu ko'ina a cikin Alkur'ani inda Ubangiji Ya umarci musulmai da su rama ta'addanci da ta'addanci. A maimakon haka, Allah Yana umartar Musulmai da su "rama mugunta da alheri":

Kuma kyautatawa ba ta daidaita, kuma haka munanawa. Ka tunkude cuta da abin da yake mafi kyau, sai ga shi wanda akwai kiyayya a tsakaninka da shi, kamar da shi majibinci ne, masoyi. (Alkur'ani, sura ta 41, aya ta 34)

Tabbas, damar musulmai ce ta su maida martani akan wannan zalunci. Sai dai kuma, kada martanin ya kasance bisa makauniyar gaba ko kiyayya ta rashin adalci. Allah Yana gargadi akan haka a ayar Alkur'ani mai zuwa:

... Kuma kada kiyayya da wasu mutane ta dauke ku, domin sun kange ku daga Masallaci Mai alfarma ga ku yi zalunci. Kuma ku taimaki juna a kan aikin kwarai da takawa. Kuma kada ku taimaki juna a kan zunubi da zalunci... (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 2)

Saboda haka, kaddamar da hare haren ta'addanci akan talakawan wasu kasashen da sunan "ana goyon bayan raunan kashashe," ya sabawa addinin musulunci.

Wani abin da ya kamata mu ambace shi anan shine cewa ba za a dora laifin kashe kashen da zaluncin da aka yi wa musulmai akan duk kasashen Turai da al'ummunsu ba. A hakikanin gaskiya, akidun zahiranci da falsafar zindikai marasa addini wadanda suka yi tashe a karni na 19 su ne asalin wannan barna. Ba daga addinin kirista tsarin mulkin mallaka na Turawa ya samo asali ba. Sabanin haka, kungiyoyin kin-addini wadanda ke yaki da tsarin kiristanci su suka assasa tsarin mulkin mallaka. Akidar tsarin rayuwa ta Darwiniyanci ta taka muhimmiyar rawa cikin ayyukan ta'addancin da suka faru a karni na 19. A yau a yankin kasashen yammacin turai, akwai ragowar mugayen akidu da ra'ayoyi masu hatsarin gaske, kamar yadda yake kuma akwai mutane masu al'adun zaman lafiya da ke da tushe da addinin kirista. A gaskiya ma, asalin rigimar ba tsakanin Yammacin Turai da Musulunci ba ne. Sabanin abin da mafi yawan mutane suke dauka, rigimar tsakanin mutanen kirki na Yammacin Turai da kuma Musulmai ne a bangare daya, da kuma masu gaba da addini ('yan zahiranci, zindikai, Darwiniyawa da sauransu) a daya bangaren.

Wata alamar da take nuna cewa Tsattsauran Ra'ayin Kasashe Masu tasowa ba shi da alaka da musulunci shine cewa, ban da 'yan shekarun nan, ana daukar wannan ra'ayi a matsayin bangaren akidar gurguzu. Kamar yadda kowa ya sani, kungiyoyin 'yan gurguzu, da ke samun goyon bayan jamhuriyar Soviet, sun kaddamar da ayyukan ta'addanci akan kasashen Yammacin Turai a shekarun 1960 da na 1970. Yayin da tasirin akidar gurguzu ya zagwanye, sai wasu daga cikin tsarukan rayuwar da suka haifar da kungiyoyin 'yan gurguzu suka juyo kan musulunci. Wannan "ta'addanci da ake gabatar da shi da sunan addini," wanda aka gina shi da hadakar wasu ka'idoji da alamomin musulunci a cikin tsohon adabin tsarin gurguzu, gaba daya ya yi hannun riga da kyawawan dabi'u wadanda su ne suka gina tsarin musulunci.

Maganar karshe akan wannan mas'ala ita ce, Musulunci ba addinin wata kasa ko yanki ba ne. Sabanin yadda mafi yawan mutane a Yammacin Turai suka dauka, Musulunci ba "al'adar gabashin duniya" ba ce. Musulunci shi ne addinin karshe da aka saukar ga mutane a matsayin jagora zuwa tafarkin gaskiya wanda kuma ke kai sakonsa ga dukkan mutanen dukiya. Hakki ne akan musulmai da su isar da ciakken sakon musulunci wanda suka yi imani da shi ga mutanen duniya baki daya don su kusanto da su ga musulunci.

Saboda haka, akwai hanya daya da za a yi maganin mutane da kungiyoyin da suke fadawa harkar ta'addanci da sunan musulunci, suke kafa gwamnatocin zalunci sannan suke maida duniyar nan wurin

tashin hankali da ban tsoro a maimakon kawata ta: ita ce ta bayyanar da kyakkyawan tsarin dabi'a na musulunci sannan da isar da shi don jama'a su fahimta kuma su yi aiki da shi.

Tattaunawa da Adnan Oktar

Musulmi Yana Yada Kyawun Halayya A Ko'ina

Adnan Oktar: Tabbas musulmi zai kasance mai nutsuwa, mai zurfin tunani, mai yin afuwa da yafe laifi, mai son jama'a, mai jibintar lamarin wadanda ke tare da shi, wanda ke kokarin kyautata musu, mai tsafta da tarbiyyar hali wanda ke tsaftace muhallinsa. A cikin gida kuma, yana kawata gidansa. Yana kokarin ganin ya kula da jikinsa, da kuma gyara gashi da tufafinsa, mai daddadar magana, mai fara'a da sakin fuska, mai dadin murya, wanda gidansa ke cike da annashuwa, ga lafiyayyen abinci da wakoki, mai tsara komai da komai. **Saboda ruhin mai imani yana ta kiran "Aljanna! Aljanna!" Yana bukatar ta. Kuma yana kokarin neman ta a nan duniya.** Yayin da mai imani ya so samun wannan, Allah ya kan sanya ko'ina ya zama aljanna gareshi. Manufar musulmi ita ce cikas kamala a koda yausha. Takalmansa, ga misali, za su kasance a goge suna kyalli. Ba za ka ga kura ko datti akansu ba. Ba za ka ga kasa a wandonsa ba; safarsa fes fes, hakoransa suna sheki. Baki, hanci da kunnuwansa kuwa kullum suna tsaftace. Gashin kansa yana sheki abin sha'awa. Turaren da ya sanyawa za ka ji shi mai dadin kamshi. Ba za ka ji shi yana bugar da kai ba. Amma babban abu mafi muhimmanci shine masu imani su nuna son juna yayin da suka fito waje. Yana garesu su ji dadi a ransu yayin da suka yi duba ga junansu. Wannan ita ce manufa. Sai dai, tabbas, wannan zai faru ne lokacin da Mahdi (AS) ya bayyana. Ban cika ganin wannan yanzu ba, sai dai jefi jefi. Amma wannan zai yi karfi ya yawaita a Karshen Duniya, zamanin bayyanar Mahdi (AS), insha Allah. (*Gidan talbijin na Cay, 4 ga Maris 2009*)

Daya daga cikin Dabarun Ta'addanci Shine Cusa Tsoro da Razani a cikin Al'umma

Daya daga cikin muhimman alamomin ta'addanci shine ya kan zabi abubuwan da zai kai wa hari ba tare da bambancewa ba. Wannan hali na zabar abin da zai kai wa hari babu bambancewa daya ne daga cikin manyan dalilan cusa tsoro, tun da ba wanda ya ke da tabbacin ya tsira. Idan mutane suka san za a iya kai musu hari ba tare da dalili ba, to ba wanda zai ji cewa ya tsira daga 'yan ta'addar. Ba wani abu da wadanda aka nufa da hari za su iya yi don kare kansu, tun da 'yan ta'addar suna kai harinsu ne yadda suka ga dama, a kuma lokaci da wurin da suka ga dama. Don haka ayyukan ta'addanci a cikin al'umma ba su da ka'ida ko lokacin yin su.

Batan Tsattsauran Ra'ayi

Akwai wani ra'ayi da dole mu yi nazarinsa tare da ta'addanci; wannan shine al'amarin tsattsauran ra'ayi.

Tsattsauran ra'ayi yana nufin goyon bayan canje canjen tashin hankali na juyin-juya-hali a kowane bigire tare da daukar tsauraran ka'idoji marasa sassauci don tabbatar da wadannan canje canje. Ana gane masu tsattsauran ra'ayi ta hankoran neman canji na juyin-juya-hali da kuma zazzafan ra'ayin tursasawa da suke da shi.

A cikin wannan, kamar yadda yake a kowane bigiren rayuwa, jagoran musulmai shi ne Alkur'ani da kuma rayuwar Manzonmu Muhammad (SAW). Idan muka kalli tsattsauran ra'ayi ta mahangar Alkur'ani, za mu ga cewa ba shi da dangantaka da yadda Allah ya umarci masu imani su tafiyar da rayuwarsu. Duk lokacin da Allah ya ke yin bayanin mai imani a cikin Alkur'ani, Yana fasalta shi ne a matsayin mutum mai son jama'a, mai saukin magana, wanda ba ya son musu da rikici, wanda ke isar da abota har ga mutane masu bakin rai da gaba.

Wani misali da zai yi mana jagora a cikin wannan al'amari shine umarnin da Ubangiji ya maiwa Annabi Musa (AS) da Annabi Haruna (AS) cewa su je ga Fir'auna su fada masa sassanyar magana:

Ku tafi ku biyu zuwa ga Fir'auna. Lalle shi ya ketare haddi (ga girman kai). Sai ku gaya masa magana laushi, ko zai tuna ko kuwa ya ji tsoro. (Alkur'ani, sura ta 20, aya ta 43-44)

Fir'auna ya kasance daya daga cikin mugayen kafirai masu girman kai a lokacinsa. Ya kasance azzalumin shugaba wanda ya kaficewa Ubangiji inda ya rungumi bautar gumaka saboda jahilci; bugu da kari, ya ganawa wadanda suka yi imani (Bani-Isra'ila na lokacin) mummunar azaba da kisa. Amma duk da haka Allah ya umarci annabawanSa su je gurin wannan azzalumin mutum su yi masa magana sassanya.

Za ku lura cewa hanyar da Allah ya nuna ita ce hanyar tattaunawa cikin kyakkyawar mu'amala, amma ba ta rikici tare da zafafan kalmomi, kirarin fushi da nuna rashin amincewa ta wuce-gona-da-iri ba.

Akwai wasu sauran misalan da za su nuna wa musulmai irin halayyar da ake so su yi a cikin muhawarar Annabi Shu'aib (AS) da kafiran lokacinsa. Alkur'ani ya kawo wannan muhawara kamar haka:

Kuma zuwa ga Madyana mun aika dan uwansu Shu'aibu. Ya ce, "Ya mutanena! Ku bauta wa Allah. Ba ku da wani abin bautawa face Shi, kuma kada ku rage mudu da sikeli. Lalle ni, ina ganinku da wadata. Kuma lalle ina ji muku tsoron azabar yini mai kewayewa. Ya mutanena! Ku cika mudu da sikeli da adalci, kuma kada ku nakasta wa mutane kayansu, kuma kada ku yi barna a cikin kasa kuna masu fasadi. Falalar Allah mai wanzuwa ita ce mafi alheri a gare ku idan kun kasance muminai, kuma ni ba mai tsaro ne a kanku ba." Suka ce, "Ya Shu'aibu! Shin sallarka ce take umartar ka da mu bar abin da iyayenmu suke bautawa, ko kuwa mu bar aikata abin da muke so a cikin dukiyoyinmu? Lalle kai mai hakuri ne, shiryayye!" Ya ce, "Ya mutanena! Mu kuke gani, idan na kasance a kan hujja bayyananniya daga Ubangijina, kuma Ya azurta ni da arziki mai kyawu daga gare Shi? Kuma ba ni nufin in saba muku zuwa ga abin da nake hana ku daga gare shi. Ba ni nufin komai face gyara, gwargwadon iyawa ta. Kuma muwafakata tana ga Allah. Gare Shi na dogara, kuma zuwa gare Shi na wakkala. (Alkur'ani, sura 11, aya ta 84-88)

Idan muka duba abin da Annabi Shu'aibu (SAW) ya fada, za mu ga cewa ya yi kiran mutane da su yi imani da Allah kuma su yi aiki da madaukakan dabi'un rayuwa inda ya yi hakan ne cikin kaskantar da kai da kyakkyawar mu'amala. Za mu iya bayanin wasu daga cikin dalilan abubuwan da aka fada a wadannan ayoyi:

- Lokacin da Annabi Shu'aibu ya ce da mutanensa **"Ni ban zama mai tsaro akan ku ba,"** ba ya son ya nuna yana da iko akansu ne; nufinsa kawai ya isar musu da sakon gaskiya da Allah ya saukar.
- **"Lalle kai mai hakuri ne, shiryayye!"**: Wadannan kalmomi na kafirai ga Annabi Shu'aibu suna nuna saukin kai da sanyin halinsa ne wanda har su kafiran suka tabbatar.
- **"Ya mutanena! Me ku ke gani?"** Wannan salon zance da Annabi Shu'aibu ya yi amfani da shi yana nuna cewa yana kira ne ga kafiran da su yi aiki da tunani da hankalinsu. Ma'ana, bai yi amfani da salon tilastawa ba, amma sai ya tuhumi ra'ayinsu ta fuskar muhawara inda ya nemi da su yi amfani da kwakwalensu don su yanke hukunci akan abin da yake fada musu.
- **"Kuma ba ni nufin in saba muku zuwa ga abin da nake hana ku daga gare shi."** Hanin Annabi Shu'aibu a nan ba hakikanin hani ba ne. Ya yi bayanin cewa wasu ayyukan da suke yi zunubi ne inda ya yi kira garesu da su bar aikata su. Bugu da kari, lokacin da Annabi Shu'aibu ya ce **"Ba na nufin in saba muku,"** ba nufinsa ba ne ya yi jayayya da mutanen sa; ba ya son ya sa su ji sun takura wanda hakan zai iya harzuka su; nufinsa kawai ya kira su zuwa yin imani da Allah da aikata kyawawan dabi'u.

Idan ku ka yi nazarin Alkur'ani za ku ga cewa gaba dayan Annabawan Allah sun yi tarayya akan dabi'ar saukin kai, jin kai da kuma sanyin zuciya. Ubangiji yana fada mana cewa Annabi Ibrahim (AS) ya kasance **"mai yawan addu'a ne, Mai hakuri."** (Alkur'ani, sura ta 9, aya ta 114) kuma a wata ayar, an bayyana dabi'a da halayyar Annabi Muhammad (SAW) kamata haka:

Saboda wata rahama ce daga Allah ka yi sanyin hali a gare su. Kuma da ka kasance mai fushi, mai kaushin zuciya, da sun watse daga gefenka. Sai ka yafe musu laifinsu, kuma ka nema musu gafara, kuma ka yi shawara da su a cikin al'amarin. Sannan kuma idan ka yi niyyar zartarwa, to ka dogara ga Allah, lalle ne Allah Yana son masu tawakkali. (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 159)

Babbar alamar ra'ayin tsattsauran ra'ayi ita ce fushi da saurin hasala. Za a iya ganin wannan halayyar a maganganu, rubuce rubuce da kuma zanga-zangar masu tsattsauran ra'ayi. Sai dai kuma, fushi ba ya cikin halayyar Musulmai. Yayin da Allah ke bayin masu imani a cikin Alkur'ani, ya yi bayanin **"Wadanda**

suke ciyarwa a cikin sauki da tsanani, kuma suke masu hadiyewar fushi, kuma masu yafe wa mutane laifi. Allah Yana son masu kyautatawa. (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 134)

Babu wani hali da zai sa musulmi bayyana fushi. Tabbas, duk wani musulmi yana da burin ganin sauran mutane sun yi imani da Allah kuma sun gudanar da rayuwarsu akan kyakkyawar dabi'a, to amma wannan nufin Allah. Duk abin da mu ke yi, duk iya kokarinmu wajen yi mutane wa'azin gaskiya, Allah ne kadai Ke sarrafa zukatan mutane. Allah yana tunatar da musulmai game da hakan a cikin wannan aya, "**Shin wadanda suka yi imani ba su yi tsammani ba cewa, da Allah ya so, da Ya shiryar da mutane gaba daya? ...**" (Alkur'ani, sura ta 13, aya ta 31) Akwai kuma wata ayar da ta ke jaddadanw wannan magana:

Kuma da Ubangijinka Ya so, da wadanda suke a cikin kasa sun yi imani dukkansu gaba daya. Shin, kai kana tilasta mutane ne har sai sun kasance masu imani? (Alkur'ani, sura ta 10, aya ta 99)

Saboda haka, aikin musulmi ne ya yi bayanin wannan ga mutane sannan ya kira su zuwa yin aiki da su. Amma karba ko rashin karbar gaskiyarwannan ya rage ga tunanin su mutanen. Allah ya tabbatar da wannan a Alkur'ani a inda ya ke cewa babu dole a cikin addini.

Babu tilastawa a cikin addini, hakika shiriya ta bayyana daga bata: Wanda ya kafirta da Dagutu kuma ya yi imani da Allah, to hakika, ya yi riko da igiya amintacciya, babu yankewa a gare ta. Allah Mai ji ne, Masani. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 256)

Saboda haka, babu inda aka ce a yi amfani da karfi don sanya mutane su karbi musulunci, ko kuma a sanya musulmai yin sallah ko hana su aikata zunubi. Shawara da jan hankali kawai a yarda a yi. Allah yana fada a cikin wasu inda Yake magana da Manzon Allah (SAW) cewa musulmai ba sa zalunci:

Mu ne mafi sani game da abin da suke fadi, kuma ba za ka zama mai tilasta su ba. Saboda haka ka tunatar game da Alkur'ani ga wanda ke tsoron kyacewaTa. (Alkur'ani, sura ta 50, aya ta 45)

Ka ce, "Ya ku mutane! Lalle ne gaskiya ta zo muku daga Ubangijinku. To, wanda ya shiryu, ya shiryu ne domin kansa kawai, kuma wanda ya bace yana bacewa ne a kansa kawai. Kuma ni ban zama wakili a kanku ba." (Alkur'ani, sura ta 10, aya ta 108)

Hakkin musulmai kawai shine su yi wa mutane bayanin koyarwar addini, ba a ce su matsanta ko amfani da karfi a kan kowa ba kuma an hore su da su tausasa magana hatta ga manyan kafirai masu girman kai. Irin wadannan mutane ba za a kira su da 'yan tsattsauran ra'ayi ba, ssaboda tsattsauran ra'ayi kishiyar wadannan kyawawan halaye ne da aka lissafa. Kwara kuwa, tsattsauran ra'ayi wani tsarin tunani ne da kuma ra'ayin siyasa da ya sabawa musulunci wanda kuma ya zo wa musulunci daga waje. Idan muka yi nazarin al'amarin rayuwa da aka bayyana ta bangaren tsattsauran ra'ayi, za a ga cewa kawai wadansu tsarin dabaru da kuma jawabai da 'yan gurguzu ke amfani da su, ko kuma nuna "zafin tsattsauran ra'ayi" wanda ba shi da alaka da musulunci na gaskiya. (Alkur'ani, sura 48, aya 26)

Wajibi ne ga dukkan musulmai su yi watsi da dabi'ar fushi da musu marar amfani wanda ya sabawa ainihin koyarwar Al'kur'ani sannan su maye gurbinta da dabi'ar nuna abota, saukin kai, soyayya da jin kai. Hakkin musulmai ne da su nunawa duniya misali don su birge kowa da dattakonsu, tausayi, saukin hali, kunya da son zaman lafiya. Dole ne ga musulmai su nuna tsatsar musulunci a hali da mu'amalarsu sannan su koyawa duniya kyakkyawar dabi'ar musulunci, ba kawai a cikin wadannan abubuwa ba, haka nan har da kokarinsu a fannonin kimiyya, al'ada, fasaha, da kuma tsarin zamantakewa da sauransu.

A cikin abubuwan da muka lissafa a sama akwai isar da musulunci ga sauran mutane da kuma kare addinin daga tasirin akidun da suka saba masa. A aya ta kasa, Allah Yana bayani karara kan irin halayyar da musulmi zai nuna yayin mu'amala da sauran mutane:

Ka yi kira zuwa ga hanyar Ubangijinka da hikima da wa'azi mai kyau kuma ka yi jayayya da su da magana wadda take mafi kyau. Lalle ne Ubangijinka Shi ne Mafi sani ga wanda ya bace daga hanyarSa, kuma Shi ne Mafi sani ga masu shiryuwa. (Alkur'ani, sura ta 16, aya ta 125)

Dabarun ‘Yan ta’adda da Tsarin tunani

Tsarin ta’addanci yana faffadar ma’ana a harshen wannan zamani. A gaba daya yana nufin rikicin makamai da kungiyoyin masu akidar tsattsauran ra’ayi suke aikatawa. A dunkule, ta’addanci yana nufin tursasawa. Amma wannan matsantawar ta kunshi faffadan sarari da ya hada da baki dayan rayuwakan mutanen da tsananin barazanar tsoro da kashe kashe ta shafa. Ta’addanci ya hada da tsananin tursasawa wadda aka shirya ta da nufin sanya mutane daukar wata hanyar tunani da halayya, haka nan kuma da kowane irin nau’in aikin ta’addanci da aka kaddamar da niyyar tursasawa. Amma a kowane hali, wadanda ta’addanci yake karewa a kansu kai tsaye ko a fakaice sune talakawa.

Kungiyoyin ‘yan ta’adda suna yin amfani da ta’addanci ne don samun goyon baya. Suna amfani da tursasawa ne don su kara karfinsu domin kuma su sami goyon bayan wasu ko na gaba dayan talakawan.

Abin da mutane suke fara tunawa yayin da muka ambaci kalmar “ta’adda” shine nau’in taddanci da aka sani da “ta’addancin ‘yan ra’ayin rikau,” sai dai kuma akwai wani nau’in ta’addanci da ake samu a yankin Kasashe Masu tasowa wanda kuma gwamnatin kama-karya suke aikatawa. A hakikanin gaskiya lamarin a nan ba wani abu ba ne da ya wuce aiwatar da badarun ta’addancin ‘yan ra’ayin rikau. Shugaban kama-karya ko kungiyar da ke kan mulki suna zalunci ne ta hanyar amfani da karfin mulkinsu don biyan bukatun kansu kadai, wanda sakamakon haka suke fuskantar nau’o’in adawa daban daban. A irin wannan hali, gwamnatin kama-karyar ta kan yi amfani da hanya guda don ta nuna cewa ta fi karfin masu adawa da ita; su kan kaddamar da ta’addanci don tsoratar da talakawa sannan kuma su tabbatar da karfin mulkinsu.

Su kuma kungiyoyin ‘yan ta’adda, a daya bangaren, ta yin biyayya da akidun da suke karewa, sukan yi ikrarin cewa manufarsu ita ce kifar da gwamnati da shugabanninta wadanda suke ganin haramtattu ne kuma azzalumai, sannan wai ta yin haka ne za su cimma burinsu na aiwatar da tsarin rayuwa mai adalci da walwala. Sai dai kuma, wannan ba ne mai yiwuwa ba. A cikin Alkur’ani, a cikin ayoyin farko na Suratul Bakara, Allah yana sanar da masu irin wannan tunani:

Kuma idan aka ce musu: “Kada ku yi barna a cikin kasa,” sukan ce: “Mu masu kyautatawa ne kawai!” To lalle su, su ne masu barna, sai dai kuma ba su sani ba. (Alkur’ani, sura ta 2, aya ta 11-12)

Ga ‘yan ta’adda, daukar rayukan mutane abu ne da ya zama jiki a garesu. Sukan iya harbe mutanen da ba su ji ba ba su gani ba sannan su wurga bam akan kananan yara. Zubar da jini ya zamar musu abin nishadi. Rayuwarsu ta canja daga ta mutane ta koma ta mugayen dabbobi. In aka sami wani a cikinsu da yake da dan ragowar tausayi tare da shi, sunan kira shi da matsoraci ko ma-ci-amana inda suke rage masa matsayi a cikinsu. A lokuta sukan bude wa junansu wuta da kuma kisan kare-dangi akan bangaren da suka sami sabani a cikin kungiyarsu.

Kamar yadda za a iya gani, ta’addanci ba wani abu ba neda wuce hanyar zubar da jini ta shaidan. Duk wanda yake goyon bayan wannan aiki na dabbanci yana kare tsarin shaidan ne kawai. Kada kowa ya rudu don dan ta’adda ya yi amfani da yare da alamomin addini. ‘yan ta’addan da ke fakewa da rigar addini laifukansu guda biyu ne; na jinin da suka zubar da kuma bata sunan addini da suke yi yayin da suke aikata wadannan laifuka da sunan addini.

Ta’addanci da addini ba sa gamuwa. Ta’addanci na amfani da hanyar nuna karfi, kisa, rikici, mugunta da kuntatawa. Sai dai kamar yadda Alkur’ani ya ke cewa, duk wadannan abubuwan bangare ne na zalunci. Allah Yana umarni da tabbatar da aminci, zaman lafiya, kyakkyawan fata da kuma sassauci. Ya haramta ta’addanci da duk wani nau’in aiki da ba ya kawo zaman lafiya, sannan ya la’anci wadanda suke aikata wadannan ayyuka:

Kuma wadanda suka warware alkawarin Allah bayan sun kulla shi, kuma suke yanke abin da Allah Ya yi umarni don a sadar da shi kuma suna barna a cikin kasa. Wadancan suna da wata la'ana, kuma suna da munin gida. (Alkur'ani, sura ta 13, aya ta 25)

Siffa daya da ta'addanci da kuma wadanda suka kamu da muguwar annobarsa suka yi tarayya a ciki ita ce ta rashin tsoro da son Allah a tare da su. Zukatansu sun riga sun bushe don ciwo ya shige su. Allah yana maganar halayyar irin wadannan mutane a cikin Alkur'ani:

Kada ka bi duk mai yawan rantsuwa, wulakantacce. Mai zunde, mai yawo da gulma. Mai hana alheri, mai zalunci, zunubi. Mai girman kai, bayan haka kuma la'imi (ba ya son alheri). Alkur'ani, sura ta 68, aya ta 10-13)

Allah ya haramta yin tawaye marar dalili da kuma aikata ta'addanci. A musulunci, an haramta irin wadannan ayyuka na ta'addanci da rashin bin doka da muke gani a wannan zamani. Alkur'ani yana cewa:

Ka ce: “Ubangijina Ya hana abubuwan alfasha: abin da ya bayyana daga gare su da abin da ya boyu, da zunubi, da rarraba jama'a ba da wani hakki ba, kuma da ku yi shirka da Allah ga abin da bai saukar da wani dalili gare shi ba, kuma da ku fadi abin da ba ku sani ba ga Allah.” (Alkur'ani, sura ta 7, aya ta 33)

Ayyukan Ta'addanci – Daya daga Manyan Hanyoyin Farfagandar ‘Yan ta’adda

‘Yan ta’adda sun dauki ayyukan ta’addanci a matsayin farfagandar kungiyoyinsu. A gurinsu, kisan mutanen da ba su ji ba ba su gani ba, fashin banki, yi wa muhimman mutane kisan gilla, sace mutane da kuma dana bamabamai duk a matsayin farfaganda suke ga gwagwarmayar su. Ga dan ta’addan da ke hankoron haddasa yamutsi, daga sunansa da harin ta’addanci daya zai iya yi a rana guda na watsuwar labari ya fi wanda miliyoyin littattafai za su yi.

Kwata kwata wannan bakon ra’ayi ne ga duk wani nau’in halayyar mutum ta tausayi, jin kai, zaman lafiya da son juna; ya sabawa dabi’ar da Alkur’ani ya ke koyarwa kuma ba inda zai sami magoya baya face a cikin al’ummun da akidun kin addini suka yi tasiri. Saboda wannan dalili, hanyar mafita kawai wadda za ta tsirar da mutane daga wannan baudaddiyar hanya tunani shine rungumar koyarwar Alkur’ani da kuma dabbaka shi a matsayin hanyar rayuwa.

Musulunci Ya La’anci Duk Ayyukan Barna da Ta’addanci, a Don Haka Ya la’anci Harin Birnin Boston

Duk wani musulmi na gaskiya ya yi Allah-wadai da mummunan harin da ‘yan ta’adda suka kai a lokacin wasannin tsere na birnin Boston a kasar Amurka. Da farko dole mu jaddada cewa musulunci ya haramta

duk wani aikin ta'addanci da farmaki. Alkur'ani, wanda shine tushe kuma mabubbugar tsarin musulunci, cike yake bayanai akan wannan al'amari.

Wannan hari na 'yan ta'adda, wanda kuma ya jawo salwantar rayukan mutane uku da kuma raunata daruruwa, aiki ne na dabbanci daga batattun mutane jahilai da aka kai da nufin haddasa rikici tsakanin kasashen Turai da kuma al'ummar musulman duniya. Irin wannan aika aika an sha yin ta a kasashe da dama don a nunawa kasashen Turai cewa musulunci addini nda ya daurewa ta'addanci gindi. Har ila yau, hare haren 11 ga Satumba wanda aka kai a Amurka, sun nunka wannan a muni da tsanani. Jim kadan da kai wadancan hare hare, sai mutane da dama – da suka hada da wasu 'yan siyasa da shugabannin addini – suka fara fitar da jawabai cewa Mulunci addini ne da ke goyon bayan ta'addanci; wasunsu ma har kira suka yi da a daura yaki da kasashen musulmi. Saboda haka za a iya cewa ta wata hanya wadannan hare hare sun yi nasara. A yau muna sauraron jawabai daga masu kin musulunci, 'yan ga-ni-kashe-ni da wasu kafafen watsa labarai a kasar Amurka suna iza wutar kai hari kan Musulmai da kuma ware su daga cikin al'umma. Muna fatan jama'ar Amurka za su nisanta kansu da wadannan jawabai na duhun kai ta hanyar gane cewa yunkuri don tada wutar fitina a tsakanin al'ummun duniya.

Akwai ayoyi da yawa a cikin Alkur'ani da suke karfafa soyayya da son juna. Wannan bayani daga aya ta 159 a cikin Suratun Al 'Imrana, **"...Saboda wata rahama ce daga Allah ka yi sanyin hali a gare su..."** tana bayani karara cewa Musulunci ya ginu akan tausayawa da kyautatawa mutane.

Duk wanda ya ke ikrarin musulunci sannan ya zo yana cewa wai addinin ya halatta ta'addanci ko tashin hankali, to ko dai an turo shi ne da nufin ya bata musuluncin ko kuma kungurmin jahili ne da bai san komai a addinin ba. Mutumin da ya yi wadancan kalamai cikin jahilci zai iya tuba ya canja ra'ayinsa idan aka karanta masa ainihin abin da Alkur'ani ya koyar. Za a iya koyar da mutane addinin musulunci ne kadai matukar ba a maida hankali wajen tunzura jama'a ba. Idan kowa ya san cewa musulunci ya ja layi tsakaninsa da ayyukan tashin hankali da nuna kiyayya to babu wata dama ga masu nufin bata addini ko 'yan ga-ni-kashe-ni da za su fake da ita.

A tsakanin kiristoci da yahudawa akwai mutanen da ke neman haddasa da yaki akan musulmi, haka kuma a tsakanin musulmin akwai masu kokarin haddasa gaba akan Kiristanci da Yahudanci. Wadannan mutane 'yan tsattsauran ra'ayi ne masu tsananin kiyayya da ke fitar da maganganun tunzurawa ba sa jawo aya daga Alkur'ani, sai dai su kawo hadisi wanda shi ma suka yi masa muguwar fassara. Wannan ba karamin al'amari ba ne da ke ci wa duniyar musulunci tuwo a kwarya, don haka ba za mu kauda kai mu kyale shi ba. Duk Musulmai na kwarai suna takaicin ganin yadda ake yi wa wadannan mutane kallon musulmai kuma masu magana da yawun addinin saboda sun san cewa ba abin da ya hada wadannan mutane da koyarwar Musulunci. Sun cire dabi'u irin su soyayya, kyautatawa da kuma tausayi daga zukatansu. Ba abin da ke cikin ransu ban da kiyayya da fushi, ba wai kawai akan mabiya sauran addinai ba, har ma da mafi yawan musulmai daga sauran dariku. Suna tsanar mutumin da ba su taba gani ba kawai saboda ba a cikin kungiyarsu ya ke ba. Wannan baudaddiyar fahimta ce akan Musulunci.

Haddasa gaba tsakanin mabiya addinai ko kabilu daban daban tare da iza wutar rikici a tsakaninsu wata dabara ce da wadanda ke neman tayar da yaki a duniya suke amfani da ita a tsawon tarihi. Sai dai wannan duniya ta kasance yalwatacciya mai albarka da kowa zai iya rayuwa cikin farin ciki, aminci da kuma walwala. Babu wani dalilin haddasa rikici da tayar da hankali. Duk wasu dalilai da ake kawo wa don haddasa yaki da rikici duk karairayin banza ne marasa tushe.

Zaman lafiya da son juna ya fi matukar sauki akan rikici da yaki. Alal misali, ba son Falasdinawa ko Isra'ilawa ba ne su cigaba da zaman dar dar bayan dogwayen katangu kullum cikin tsoron harin bam, roket ko wani nau'in makammin. Halin da wadannan al'ummu biyu suke ciki, daya zuriyar Annabi Isma'ila ce yayin da dayar kuma daga Annabi Ya'kub (amincin Allah ya tabbata garesu), ba karamin abin kunya ba ne akan duk mutanen duniya.

Fatanmu shine wata rana wadannan mutane masu tsattsauran ra'ayi za su gama yayinsu su ba ce cikin sassaukan ra'ayin soyayya da girmama juna na mutane masu hankali da tunani (a tarihi, yawanci kungiyoyin 'yan tsattsauran ra'ayi sukan bace ne ko kuma su rusa kansu da kansu), amma in har ana son faruwar hakan to sai mutane masu hankali a cikin Musulmai, Kiristoci da kuma Yahudawa sun hada kai sun yi aiki tare. Ana bukatar hadin guiwar mutanen kirki. In kuma ba haka ba, Babu yadds za a ga bayan ta'addanci da sauran ayyukan barna a duniya.

Allah Yana kira zuwa ga gidan aminci, kuma Yana shiryar da wanda Ya so zuwa ga tafarki madaidaici. (Alkur'ani, suran10, aya 25)

MATSAYIN MUSULUNCI AKAN AHLUL KITABI

Wani muhimmin al'amari kuma da ya kasan a cikin tattaunawa tare da hare haren ta'addanci akan kasar Amurka shine dangantaka tsakanin kasashen yamma da duniyar musulunci. Kamar yadda aka sani, a shekarun casa'loni (90s), an sami wasu masana bayar da bayanan karya cewa wai za a sami fafatawa tsakanin kasashen yamma da duniyar musulunci a wasu shekaru masu zuwa. Wannan shine ginshiken sanannen rubutun Samuel Huntington "The Clash of Civilizations." Sai dai kuma shi wannan rubutu – wanda Edward W. Said ya kira shi da "Clash of Ignorance – ya ginu ne akan kirkirarren yanayin da aka samar da shi daga tasirin wasu bangarorin jahilai masu tsattsauran ra'ayi da suke cikin duk al'ummun biyu. A hakikanin gaskiya, babu wata fafatawa da za a yi tsakanin tsarin rayuwar yammaci da kuma tsarin musulunci, saboda tsarin addinan Kiristanci da Yahudanci, wadanda akan su ne tsarin rayuwar yamma ya ginu, ba su da matsala da musulunci.

A cikin Alkur'ani, an kira Yahudawa da Kiristoci da sunan "Ahlul Kitabi." Dalilin wannan kuwa shine saboda mabiya wadannan addinai biyu suna aiki ne da Saukakkun Littattafai daga Allah Mahalici. Matsayin Musulunci akan Ahlul Kitabi shine na tsantsar adalci da jin kai.

Wannan halayya kulawa ga Ahlul Kitabi ta samo asali ne tun lokacin kafuwar musulunci a bisa tsarin Alkur'ani. A wancan lokaci, musulmai sun kasance 'yan tsiraru, suna kokarin tsare addininsu sannan suna fama da zalunci da azabtarwa daga maguzawan Makka. Saboda wannan matsantawa, sai wasu daga cikin Musulman suka yanke shawarar tserewa daga Makka don su nemi mafaka a kasa mai aminci karkashin adalin shugaba. Manzon Allah Muhammad (SAW) ya umarce su da su nemi mafaka a wajen sarkin kasar Habasha wanda kirista ne. Musulmin da suka tafi Habasha sun sami gwamnati mai adalci wadda ta karbe su tare da girmamawa da kauna. Sarki kuma ya ki amincewa da bukatar 'yan aiken maguzawan Makka wadanda suka je Habasha suna neman ya damka musulmin a hannunsu don su dawo su Makka, inda ya sanar da cewa musulmin suna da 'yancin zama a kasarsa.

An nuna wannan halayyar kiristoci ta tausayi, jin kai, da kuma adalci a ayar Alkur'ani:

... Kuma lalle za ka sami mafiya kusanta a soyayya ga wadanda suka yi imani su ne wadanda suka ce: "Mu ne Nasara." Wannan kuwa saboda akwai kissisuna da ruhubanawa daga cikinsu. Kuma lalle su ba sa yin girman kai. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 82)

Al'amuran Addini da Dabi'a Wadanda Musulmai da Ahlul Kitabi suka yi Tarayya a Cikinsu

Al'amuran addinin kirista da na musulmai sun yi kama da juna a hanyoyi da dama. Addinin yahudanci ma yana tarayya da musulunci ta wasu al'amuran. A cikin Alkur'ani, Allah Yana fada mana cewa Musulmai suna tarayya da Ahlul Kitabi a al'amarin addini inda suke cewa da su **"Mun yi imani da abin da aka saukar a gare mu kuma aka saukar a gare ku, kuma Abin bautawarmu da Abin bautawarku Guda ne, kuma mu masu sallamawa ne a gare Shi."** (Alkur'ani, sura ta 29, aya ta 46)

Duk mabiyar wadannan addinai guda uku:

- Sun yi imani cewa Allah Ya halicci duniya baki dayanta inda ya kirkire ta ba daga komai ba sannan da cewa iliminsa ya game komai.
- Sun yi imanin cewa Allah ya halicci mutum da sauran abubuwa masu rai cikin hikima da kudurarsa da kuma cewa Allah ya sanya wa mutum ruhi.
- Sun yi imani da tashin bayan mutuwa, Aljanna da Wuta da mala'iku, da kuma cewa Allah Ya halicci rayukanmu ya rubutawa kowa makomarsa.
- Sun yi imani cewa Allah ya aiko annabawa da yawa kamar Annabi Nuhu (AS), Annabi Ibrahim (AS), Annabi Ishak (AS), Annabi Yusuf (AS) da Annabi Musa (AS) a tsawon tarihi, sannan kuma suna kauna duk wadannan annabawa.

A wata aya, an nuna cewa Musulmai ba sa banbancewa a tsakanin annabawa kamar haka:

Manzo ya yi imani da abin da aka saukar zuwa gare shi daga Ubangijinsa, da muminai. Kowannensu ya yi imani da Allah, da mala'ikunSa, da littattafanSa, da manzanninSa. Ba ma rarrabewa a tsakanin daya daga manzanninSa. Kuma (muminai) suka ce, "Mun ji kuma mun yi da'a: (muna neman) gafararka, ya Ubangijinmu, kuma zuwa gare Ka makoma take." (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 285)

Musulmai ba su da matsala da addinan Ahkuk Kitabi, ba kawai a al'amuran addini ba, har ma da dabi'u na gari. A yau, a duniyar da ayyukan rashin kyakkyawar dabi'a irinsu zina, luwadi, shan kwayoyi da nau'o'in son kai da keta suka eika ko'ina, Musulmai da Ahlul Kitabi suna tarayya akan dabi'a iri daya: karramawa, gudun zina, kaskantar da kai, sadaukar da kai, gaskiya, tausayi, jin kai da kuma soyayya marar iyaka.

Tattaunawa da Adnan Oktar

Nuna Tausayi da Soyayya ga Ahlul Kitabi Yana daga Sunnar Annabinmu (SAW)

Adnan Oktar: Bani-Isra'ila zuriyar annabawa ne, su ne jikokin annabawanmu. Sannan suna bin shari'ar Annabi Musa (AS) inda suka adana dokokin shari'ar suna aiki da su har zuwa yau din nan. Saboda haka, abu ne da ya sabawa hankali da tunani a bar wadannan tsarkakan mutane suna gararamba ba tare da kasa ba, da yunkarin korar su daga kasarsu ta haihuwa ko kuma haramta musu rayuwa baki daya. An san musulmi da halin kyautatawa, tausayi da kuma soyayya. Yahudawa 'yan uwanmu ne kuma suna da hakkinsu na rayuwa. Mutane ne masu daraja, wadanda ke rayuwarsu, kasuwanci, yin ayyukan fasaha da na kumiyya yadda suke so a yankin. To don me za a kore su daga kasarsu ko kuma a hana musu hakkin yin rayuwarsu yadda suke so? Wannan abu ne da wanda zai yadda da shi. Ni ma ba zan yadda da shi ba. Tabbas za su yi rayuwarsu cikin farin ciki da aminci, kuma za a tsare musu rayukansu. Za su rayu cikin yalwar arziki da wadata karkashin Hadaddiyar Daular Musulunci ta Turkiyya. Abin da Alkur'ani ya fada a bayyane yake ga kowa, kamar yadda yake a sunnar Manzonmu (SAW). A zamanin Annabi, Ahlul Kitabi, Bani-Isra'ila, sun yi rayuwar aminci. Haka kuma a wancan zamani sun zauna a Kudus, a yankin Isra'ila. Sun yi rayuwar farin ciki da wadatar arziki kuma an nuna musu kauna da kyautatawa. Mutum zai iya auren 'yanmatan Yahudawa, ya zauna a teburinsu, ya ci abincin da suka dafa, ziyarci gidajensu har ya kulla abota da su. Wannan shine abin da ya gudana a zamanin Annabi (SAW) da kuma sunnarsa. Hakan kuma ya hada da Kiristoci. Kamar yadda ka sani, daya daga cikin kayangun Annabinmu (SAW) ta kasance kirista ce. Ita ce uwarmu, wadda muke tunawa da matukar girmamawa. Ba ina magana akan yahudanci ba ne kadai. Kiristoci ma mutane ne da ya wajaba mu ba su 'yancinsu na rayuwa cikin aminci, farin ciki da wadatar arziki. (*The Gulf Today, Nuwamba 2008*)

Tattaunawa da Adnan Oktar

Wajibi ne Musulmi su Rika Kyautatawa Ahlul Kitabi

Adnan Oktar: Da farko, kuntatawa, tsawa da zagi ba su ne mafita ba, haka nan tsoro ko razana. Wajibi ne musulmi ya kasance mai amfani da tunaninsa sannan ya yi aiki kamar yadda Alkur'ani da kuma yadda Manzon Allah ya aikata. ya umarta. Wajibi ne ya dora dabi'arsa akan abin da Manzon Allah (SAW)

ya yi, akan yadda abubuwa suke a zamanin sahabbai. Sahabbai sun kasance mutane masu kyakkyawan hali. Kuma Manzonmu (SAW) shine mafi kyawun hali a cikin mutane. Dabi'u da halayensa madaukaka sun yi cikar kamala da rashin aibu. Ya kasance mai nuna soyayya da bada kariya ga Ahlul Kitabi. Kyawun halaye da dabi'un Ma'aikinmu (SAW) sun birge su inda suka rika musulunta a kungiya kungiya, da ma al'umma a dunkule. To ta ya ya Kiristoci suka ga kyawawan dabi'unsu ba don ya yi mu'amala das u ba? Ta ya ya za su yi sha'awar shiga musulunci ba don ya kyautata musu ba? Saboda haka, kamar yadda na bayyana tun da farko, wajibi ne kowane musulmi ya koyi da matsayin da sahabbai suka dauka game da Ahlul Kitabi a zamaninsu. (*Gidan talbijin na Kral Karadeniz TV, 25 January 2010*)

Tattaunawa da Adnan Oktar

Sanannun Makiyan Musulmai da Ahlul Kitabi

Wani kuma muhimmin al'amarin da ya kara hada kan Kiristanci, Yahudanci da kuma Musulunci shi ne falsafar akidun zindikanci wadanda suke da tasirin gaske a zamaninmu.

Daga cikin shahararru kuma mafiya hatsarin falsafar zamaninmu za a iya ambatar zahiranci, gurguzu, farkisanci, akidar zaman-kara-zube ta kin jinin gwamnati, wariyar launin fata, kin addini da kuma akidar 'yan burin rayuwa. Mutane da dama wadanda suka gaskata bayan wadannan ra'ayoyi na yaudara da karyar samar da mafita ga matsalolin da mutum, al'umma da kuma duniya ke ciki, tuni sun dawo daga rakiyar su ko kuma sun fara jin shakku akan su. Abin day a rage, wadannan akidu sun jefa mutane, al'ummu da kuma kasashe cikin rikici, tashin hankali da yakukuwa. Kamashon zunubinsu na wahalhalu da bala'in da bil-adama suka shiga daga yau ba karami ba ne.

Yayin da suke musun samuwar Allah da kuma ikon yin halitta, duk wadannan akidu da aka fada a sama sun ginu ne akan hadafi daya, wani tsarin kimiyya na karya; wayo Labarin Rudun halitta na Charles Darwin. Darwiniyanci shine asasin falsafar akidun zindikanci. A takaice wannan labara yana ikrarin – ba tare da wata hujjar kimiyya ba – cewa wai halittu masu rai sun samu ne ta hanyar katari ko dace da kuma ta gwagwarmayar rayuwa. Saboda haka, Darwiniyancew ke aika wannan sakon yaudara da rudi ga mutane:

"Babu hakkin kowa a kanka, rayuwarka ta samu ne a bias katari ko dace, kana bukatar ka yi da gaske, kuma in ya zama dole kana iya murkushe sauran mutane don ka cimma burinka. Wannan dukiya gidan rikici ce da son-kai".

Sakonnin rayuwa da tsarin Darwiniyanci ke fitarwa irinsu "Zabi na dabi'a," In baka yi ba ni wuri," "Karfinka ya kwace ka" duk hanyoyi ne masu hatsari na jawo hankalin mutane. Wannan muguwar dabi'a tana cusa wa mutane girman kai, son kai, keta da danniya. Tana rusa dabi'u irinsu jin kai, tausayi, sadaukar da kai da kuma kaskantar da kai, kyawawan dabi'u na addinan tauhidi guda uku, inda ta ke gabatar da hakan tamkar shine wajibin "tsarin rayuwa."

Wannan hanyar jawo mabiya ta masu akidar Darwiniyanci kishiyar tsarin addinan Ahlul Kitabi ce da kuma koyarwar Alkur'ani. Sakamakon haka, hanyar jawo mabiya ta masu akida Darwiniyanci ginshiken duniyar da ke adawa da duk saukakkun addinai guda uku.

Tunda haka ne, to ya zama wajibi ga Ahlul Kitabi da Musulmai su hada kai, tunda sun yi imani da Allah kuma sun karbi dabi'un da Ya ke koyarwa. Ya kamata mabiya wadannan addinai guda uku su fallasa karyar Darwiniyanci, wadda bat a da wani tushe a kimiyya, amma wadda mutane k eta hankoron rikewa kawai don falsafar zahiranci, ga duniya. Kamata ya yi su hada hannu wajen aiwatar da gwagwarmayar ilimi akan dukkan akidun yaudara (gurguzu, farkisanci, wariyar launin fata) wadanda reshe ne na zindikanci. Yayin da haka ta samu, a cikin dan lokaci duniya za ta rungumi hanayar aminci, kwanciyar hankali da adalci.

Kin Jinin Yahudu Wariyar Launin Fata ne da ya Saba wa Musulunci

A zamaninmu, akidar kin jinin Yahudu ta kasance akidar da ke yin barazana ga zaman lafiyar duniya inda ta ke yaki da walwala da kuma tsaron talakawa. Wannan kiyayyar wariyar launin fat ace da wasu ke yi wa Yahudawa.

A karni na 20, akidar kin jinin yahudu ta yi kaurin suna ta hanyar aiwatar da wasu munanan ayyukan ta'addanci, daga cikinsu wanda ya fi muni shine kisan kare-dangi da 'yan Nazi suka yi wa Yahudawa. Kari akan wannan, a kasashe da dama azzaluman gwamnatoci sun sa Yahudawa a gaba inda suka gana musu bakar azaba. Kungiyoyin masu akidar Farkisanci sun tsangwami Yahudawa inda suka yi ta kashe su ba kakkautawa.

To a wane matsayi musulmi zai dauki akidar kin jinin Yahudu?

Amsar a sarari ta ke. **Wajibi ne kowane musulmi ya ki akidar kin jinin Yahudu kamar yadda zai ki duk wata akidar wariyar launin fata. Dole ne ya yaki wannan akida mai cike da gaba sannan ya kare 'yancin Yahudawa, kamar yadda zai kare 'yancin kowane mutum a duniya.** Wajibi ne kowane musulmi ya girmama tare da kare hakkin dukkan Yahudawa a duniya, a Isra'ila suke ko sauran sassan duniya, don su tafiyar da rayuwa da bautarsu cikin 'yanci, su tsare al'adarsu da kuma 'yancin bayyana ra'ayinsu.

Hanin yi wa wata al'umma fyaden 'ya'yan kadanya umarni ne day a zo a Alkur'ani, akwai bukarar bambancewa tsakanin na kirki da mutanen banza, mugaye da na gari. Alkur'ani ya bayyana kyawun dabi'ar da Yahudawa da Kiristoci suke nunawa kamar haka:

Ba su zama daidai ba; daga Mutanen Littafi (Ahlul Kitabi) akwai al'umma wadda take tsaye, suna karatun ayoyin Allah a cikin sa'o'in dare, alhali kuwa suna masu yin sujada. Suna imani da Allah da Ranar Lahira, kuma suna umarni da kyakkyawa kuma suna hani daga mummuna, kuma

sunu gaggawa a cikin alherai. Kuma wadannan suna cikin salihai. Kuma abin da suka aikata daga alheri, to ba za a yi musu musunsa ba. Kuma Allah Masani ne ga masu takawa. (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 113-115)

Akidar kin jinin yahudu akida ce da ta sabawa addini wadda ta samo asali daga maguzancin zamani. Saboda haka, abu ne mai wuya a ce wai ga Musulmi yana yada akidar ko kuma yana goyon bayan ta. 'yan akidar kin jinin Yahudu bas a ganin girman annabawan Allah Ibrahim (AS), Musa (AS) ko Annabi Dawud (AS) wadanda annabawa ne da Allah Ya zabe su don su zama misalai abin koyi ga 'yan Adam.

Akidar kin jinin yahuda da kuma sauran nau'in akidun wariyar launin fata (misali kin jinin bakar fata) ba su da gurbi a cikin addinin gaskiya; baudaddun ra'ayoyi ne kawai da suka fito daga akidu da camfe camfe daban daban.

Bugu da kari, idan muka yi nazarin akidar kin jinin yahudu da kuma sauran nau'in wariyar launin fata, za mu ga cewa suna yada manufa da tsari na al'umma wadda ta yi hannun riga da koyarwar Alkur'ani. Misali, a cikin akidar kin jinin yahudu ake samun kiyayya, tashin hankali da kuma rashin tausayi. Mai ra'ayin kin jinin yahudu ya kan kai matuka wajen mugunta inda ya kan taimaka a kashe Yahudawa, maza, mata, yara da kuma tsofaffi, sa'annan da goyon bayan azabtar da su. Amma kuma kyakkyawar koyarwar Alkur'ani tana horo da nuna soyayya, tausayi da jin kai ga dukkan mutane. Sannan kuma tana umartar Musulmai da su nuna adalci da yin afuwa hatta ga makiyansu.

A daya bangaren kuwa, 'yan kin jinin yahudu da sauran 'yan wariyar launin fata sun tsani su ga mutanen suna zaman tare da mabambantan jinsi ko akida (misali 'yan wariyar launin fata na Jamus ('yan Nazi) sun tsani zaman tare tsakanin Jamusawa da Yahudawa). Sai dai, Alkur'ani bai nuna wani bambanci tsakanin jinsina ba; Alkur'ani yana kira ne don hadin kai da zaman tare tsakanin mutane masu bin addinai daban daban a cikin al'umma guda cikin farin ciki da aminci.

Kamar yadda Alkur'ani ya fada, Wajibi ne Musulmai, Kirista da kuma Yahudawa su yi Zaman Abota

A Alkur'ani, akwai wani bayyanannen bamabnci tsakanin Ahlul Kitabi da kuma wadanda ba su yi imani da Allah ba. Musamman an fi jaddada wannan a bangaren zamantakewar rayuwa. Ga misali, an fada game da wadanda suke hada bautar wasu da ta Alla cewa: **“najasa ne, saboda haka kada su kusanci Masallaci Mai alfarma a bayan shekararsu wannan.”** (Alkur'ani, sura ta 9, aya ta 28) Wadanda ke hada bautar wasu da Allah mutane ne da ba su san dokokin Allah ba, ba su da dabi'ar kirki wadanda kuma sukan iya aikata duk wani mummunan aiki ba tare da tunani ba.

Amma Ahlul Kitabi, da yake sun dogara akan abin da Allah ya saukar, suna da kyakkyawar dabi'a kuma sun san abin da yake halal da kuma wanda yake haram. Akan haka, an baiwa musulmi izinin aurar mace daga cikin Ahlul Kitabi. A kan wannan al'amari Allah Yana cewa:

A yau an halatta muku abubuwa masu dadi, kuma abincin wadanda aka bai wa littafi halal ne a gare ku, kuma abincinku halal ne a gare su, da mata masu kamun kai daga muminai da mata 'ya'ya daga Wadanda aka bai wa Littafi gabaninku, idan kunje musu da sadakokinsu, kuma masu yin aure, ba masu yin zina ba, kuma ba masu rikon abokai ba. Kuma wanda ya kafirta da imani, to lalle ne aikinsa ya baci, kuma a lahira yana daga masu hasara. (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 5)

Wadannan umarni suna nuna za a iya kulla dangantakar 'yan uwantaka ta hanyar auren musulmi namiji da kuma mace daga Ahlul Kitabi sannan kuma mutanen kowane bangare kan iya amsar gayyatar cin abinci. Wadannan sune ginshikan al'amuran da za su tabbatar da **kafuwar dangantakar mutumtaka mai adalci da kuma zaman tare cikin farin ciki.** Tun da Alkur'ani ya yi horo da wannan hali na adalci da tausayi, abu ne mai wuya a ce musulmi ya bi kishiyar haka.

Adalci da tausayi da Annabi (SAW) ya nuna akan Ahlul Kitabi sun kasance kyawawan misalai abin koyi ga Musulmai. A cikin yarjejeniyar da aka kulla da Kiristoci Najran, wadanda suka zauna a kudancin kasar larabawa, Manzo Muhammad (SAW) ya bayyanar da daya daga mafi kyawawan misalai na jin kai da adalci. Yarjejeniyar ta kunshi wannan sidirar:

- Rayukan mutanen Najran da zagayenta, addininsu, kasarsu, kadororinsu, dabbobi da wadanda suke nan da wadanda ba sa nan, ‘yan aikensu da kuma wuraren bautarsu suna karkashin kariyar Allah da kuma wakilcin AnnabinSa.19

Ta hanyar wadannan yarjejeniyoyi, Ma’aikin Allah (SAW) ya kafa tsarin rayuwa ga musulmai gami da Ahlul Kitabi, wanda ke cike da ainci da tsaro. Wannan tsari shine matukar cikas wannan aya:

Lalle ne wadanda suka yi imani, da wadanda suka tuba, da Nasara da Makarkata, wanda ya yi imani da Allah da kuma Ranar Lahira, kuma ya aikata aikin kwarai, to suna da ladansu a wurin Ubangijinsu, kuma babu tsoro a kansu, kuma ba su zama suna yin bakin ciki ba. (Alkur’ani, sura ta 2, aya ta 62)

Tsarin mulki na Madina ya kasance mafi muhimmancin yarjejeniya da ta tsayar da adalci da aminci a tsakanin al’ummun Kiristoci, Yahudawa da kuma maguzawa.

An tsara tsarin mulkin Madina karkashin jagorancin Manzon Allah (SAW) shekaru 1,400 da suka wuce, wato a shekara ta 622 (lissafin kirista), don kula da bukatun rayuwa na mutane masu bambancin addini, sannan aka dabbaka shi a matsayin yarjejeniyar doka. Al’ummu daban dandan masu bin addinai da jinsi daban daban, wadanda suka yin zaman gaba da juna na tsawon shekaru 120, da su aka zayyana wannan yarjejeniyar dokar. Da wannan yarjejeniya, Ma’aikin Allah (SAW) ya nuna cewa rikicin da ke tsakanin wadannan al’ummu, wadanda suka kasance makiyan juna da kuma suka kasa sulhu a tsakaninsu, zai iya karewa inda za su iya zaman lafiya da junansu.

Kamar yadda yake a cikin tsarin mulkin Madina, kowane mutum yana da ‘yancin bin addini, ra’ayin siyasa ko falsafar da yake so. Mutanen da ke tarayya a ra’ayiguda za su iya haduwa su kafa al’umma guda. Kowa yana da ‘yancin kafa tsarin shari’arsa. Amma kuma, duk wanda ya aikata laifi ba mai ba shi kariya. Al’ummun da ke cikin wannan yarjejeniya za su ci gaba da hadin kai da juna, su bayar da goyon baya ko tallafi ga junansu, sannan za su kasance karkashin kariyar Annabi Muhammad (SAW). Idan sun sami sabani za a kawo wajen Manzon Allah (SAW) don ya yi hukunci.

Wannan yarjejeniya ta yi aiki tun daga shekarar 622 zuwa 632 (shekarar kirista). Ta hanyar wanna kundi, aka soke tsarin kabilanci wanda a da ya ginu akan jini da ‘yan’uwantaka, inda mutane daga al’adu, kabilu da kuma yankuna daban daban suka hadu cikin hadin kai. Tsarin mulkin Madina ya samar da cikakken ‘yancin addini.

Wajibi ne a Girmama Gidajen ibada, Majami’u da wuraren bautar Yahudawa

Wani muhimmin al’amari da za mu koya daga Alkur’ani shine cewa wajibi ne Musulmai su girmama wuraren bautar Yahudawa da Kiristoci. A cikin Alkur’ani, an ambaci wuraren bautar Ahlul Kitabi, wato gidajen ibada, majami’u da wuraren bautar yahudawa, da wuraren bauta karkashin kariyar Allah.

... ba domin tunkudewar Allah ga mutane, sashensu da sashe ba, da an rusa sauma’o’in (Ruhubanawa) da majami’o’in Nasara da gidajen ibadar yahudu da masallatai wadanda ake ambaton Allah a cikinsu da yawa. Kuma lalle Allah Yana taimakon wanda yake taimakonSa. Lalle Allah Mai karfi ne, Mabuwayi. (Alkur’ani, sura ta 22, aya ta 40)

Wannan aya tana nunawa kowane musulmi muhimmancin girmamawa da kuma kare wurare masu tsarki na Ahlul Kitabi.

Tabbas, Ma'aiki Muhammad (SAW) shi ma ya kulla yarjejeniyoyi da maguzawa da kuma Ahlul Kitabi. Koda yaushe ana yin mu'amala da maguzawa cikin adalci, kuma yayin da suka nemi a sanya su karkashin kariya, Muhammad (SAW) ya amsa bukatarsu. Wannan yana nufin eadannan al'ummu sun nemi kariyar Ma'aikin Allah (SAW) a lokacin hari ko kulla sharri. A tsawon rayuwar Annabi (SAW), da yawan wadanda ba musulmi ba tare da maguzawa sun nemi kariya daga gareshi, inda kuma ya ba su kariya tare da tabbatar da tsaronsu. A Alkur'ani Allah yana umartar musulmai da su bayar da kariya ga maguzawa yayin da suka zo da bukatar hakan. A kan haka, Allah Allah Yana cewa:

Idan wani daga mushirikai ya nemi makwabtakarka, to ka ba shi makwabtakar har ya ji maganar Allah, sa'annan ka isar da shi ga wurin amincewarsa... (Alkur'ani, sura ta 9, aya ta 6)

Yahudawa da Kiristoci, saboda abubuwan da suka yi tarayya da Musulmai, sun fi kusanci da Musulmai akan marasa imani. Kowanne daga cikin wadannan addinai yana da littafinsa, wato suna aiki ne da littafi da Allah ya saukar. Sun san abu mai kyau da marar kyau, abin da yake halal da na haram kamar yadda littattafansu suka fasalta, kuma dukkansu suna girmama annabawa da manzanni da suka zo musu. Duk sun yi imani da ranar lahira, da kuma rayuwa bayan mutuwa lokacin da za su yi wa Ubangiji bayani game da dukkan ayyukansu. Saboda haka, akwai asali ko ginshiken da aka yi tarayya akansa wanda za mu iya haduwa akansa.

Haduwa akan Kalma Daya

Dangane da Ahlul Kitabi, Allah Yana baiwa musulmai umarni a cikin Alkur'ani; su hadu akan kalma daya:

Ka ce: "Ya ku Mutanen Littafi! Ku taho zuwa ga kalma mai daidaitawa a tsakaninmu daa ku: kada mu bautawa kowa face Allah. Kuma kada mu hada komai da Shi, kuma kada sashenmu ya riki sashe Ubangiji, baicin Allah." (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 64)

Tabbas wannan shine kiranmu ga Kiristoci da Yahudawa: A matsayin mutanen da suka yi imanni da Allah kuma suke bin abin da Ya saukar, ku zo mu hadu kan kalma guda – "imani." Ku zo mu so Allah wanda Shine Mahalici kuma Ubangijinmu, sannan mu bi umarninSa. Sannan ku zo mu yi addu'a ga Ubangiji don Ya shiryar da mu zuwa ga mikakken tafarki.

Yayin da Musulmai, Kiristoci da Yahudawa suka hadu kan kalma guda ta wannan siga; yayin da suka fahimci cewa su abokan juna ne ba makiya ba, yayin da suka gane cewa babban makiyi shine musun samuwar Allah, daga nan duniya za ta canja, ta gyaru. Yakukuwan da ake yi a sassan duniya da dama, kiyayya, fargaba da kuma harin 'yan ta'adda duk za su zo karshe, inda kuma za a kafa sabon tsarin rayuwa da ya ginu akan soyayya, girmama juna da kuma aminci a birbishin wannan "kalma guda daya."

Abin muhimmancin abubuwan lura ga Musulmai. Abin da Allah Ya ke koyar da mu a cikin Alkur'ani game da mabambantan mutane da akudu a bayyane ya ke:

- Koyarwar Alkur'ani ba ta kunshi duk wani nau'in wariyar launin fata ba.
- An yi umarni a cikin Alkur'ani kan mu nuna wa sauran addini halin daidaito da abota.

Sanannen abu ne cewa wasu daga cikin Yahudawan zamunan baya sun aikata kuskure da yawa wadanda aka ambata kuma aka yi Allah-wadai da su a cikin Alkur'ani. To amma bai kamata Musulmai su dauki wadannan a matsayin hujjar yin gaba da Yahudawa ba. Ba za a jingina laifukan da wasu daga cikin

Yahudawa wadanda akidun zindikanci suka yi wa tasiri suka aikata ba. Akan addinin Yahudanci dakuma al'ummar Yahudawa.

Har ila yau, wani babban al'amari da Alkur'ani ya bayyana shine na hanin yanke hukunci akan al'amari mutane kawai saboda bambancin jinsi, kasa ko kuma addininsu. A kowace al'umma, akwai mutane mutanen kirki kamar yadda yake akwai na banza. An bayyana wannan bamabanci a cikin Alkur'ani. Misali, bayan ambaton dabi'ar kafirci – ga Allah da addininSa – ta wasu daga cikin Yahudawa da Kiristoci, akwai nuni da cewa ba dukkansu ba ne, sannan sai Allah ya ce:

Ba su zama daidai ba; daga Mutanen Littafi (Ahlul Kitabi) akwai al'umma wadda take tsaye, suna karatun ayoyin Allah a cikin sa'o'in dare, alhali kuwa suna masu yin sujada. Suna imani da Allah da Ranar Lahira, kuma suna umarni da kyakkyawa kuma suna hani daga mummuna, kuma suna gaggawa a cikin alherai. Kuma wadannan suna cikin salihai. Kuma abin da suka aikata daga alheri, to ba za a yi musu musunsa ba. Kuma Allah Masani ne ga masu takawa. (Alkur'ani, sura ta 3, aya ta 113-115)

A wata ayar, Allah Yana cewa:

Kuma lalle mun aika a cikin kowace al'umma da wani Manzo (ya ce), “Ku bauta wa Allah, kuma ku nisanci Dagutu.” Daga cikinsu akwai wanda Allah Y ashiryar, kuma daga cikinsu akwai wanda bata ya wajaba akansa. Ku yi tafiya a cikin kasa, sannan ku duba yadda karshen masu karyatawa ya kasance. (Alkur'ani, sura ta 16, aya ta 36)

Allah Ya yi wahayi zuwa ga dukkan manzanni cewa Shi daya ne kuma babu wani abin bauta da yi wa biyayya sai Shi. An isar da sakon Allah, wanda Allah ya aiko zuwa ga mutane da hanyar manzanninSa, ga mutane tun farkon halittar mutum. Wasu al'ummun sun karbi sakon suka bi tafarkin gaskiya, yayin da sauran suka karyata suka yi tawaye gareshi. Haka ma abin ya ke a wannan zamani. Wasu mutane za su kasance tare da masu gaskiya yayin da wasu kuma za su kutsa cikin barna. Haka tsarin Allah ya ke. Wadanda suka yi imani ya kamata kuma su rungumi wannan fikira sannan kar su mance cewa za a iya samun mutane tsarkakan mutane masu gaskiya da ke da tsoron Allah daga cikin mabiya dukkan addinai sannan kuma da wadanda suka baram baram da tsarin addini.

Fatanmu shine a kafa duniya wadda a cikinta mutane za su iya zama tare cikin aminci, duk da irin bambancin addini ko jinsin su, wadda a cikinta za a yi watsi da batattun akidun wariyar launin fata, za a kare hakkin kowa sannan kuma da girmama kowa. Gwagwarmayar wadda za a gina ta bisa ginshiken ilimi don nyaki da dukkan akidun kin jinin addini, ana fatan za ta samar da zaman lafiya da amincin da aka dade ana hankoro. A game da haka, Allah yana cewa a cikin Alkur'ani:

Wadanda suka kafirta sashensu ne waliyyan sashe, idan ba ku aikata shi ba, wata fitina za ta kasance a cikin kasa da fasadi babba. Alkur'ani, sura ta 8, aya ta 73)

To don me masu hankali ba su kasance daga mutanen karnonin da suke a gabaninku ba, suna hani daga barna a cikin kasa? Face kadan daga wanda muka kubutar daga gare su (sun yi hanin). Kuma wadanda suka yi zalunci suka bi abin da aka ni'imtar da su a cikinsa, suka kasance masu laifi. (Alkur'ani, sura ta 11, aya ta 116)

Tattaunawa da Adnan Oktar

Allah Yana son mu yi Afuwa hatta ga Wanda ya yi Kisa

Adnan Oktar: Game da yadda Amurka ke daukar Musulmai a matsayin ‘yan ta’adda, akwai dalilai biyu. Da farko dai, babu ta’addanci a musulunci, wannan a bayyane ya ke. Musulunci yana nufuin soyayya, taussayi, jin kai, yafiya da afuwa; Allah ma Yana son mu yi afuwa hatta ga wanda ya yi kisa. Akwai tsarin fitar da hakki a hukuncin kisa a cikin Alkur’ani amma Allah Yana cewa zai fi alheri idan muka yi afuwa. **Rashin hikima da lura ne zai sa wai a ga gyauron ta’addanci a cikin addinin da yake koyar da wannan. Allah Madakaki Yana son mu yi afuwa hatta ga wanda ya yi kisa; wannan addini ne na aminci da soyayya. Musulunci cike yake da afuwa; akwai yin afuwa a cikin komai. Yi afuwa, yi umarni da kyakkyawa da hani da mummuna. Soyayya, jin kai, taussayi da hadin kai; duk an yi bayaninsu (a cikin Alkur’ani). Amma akwai ‘yan ta’adda wadanda suke aikata ta’addanci. Dan ta’adda yana aiki ne da jahilci inda, misali, ya ke jefa bam akan fararen hula. Ya kan jefa bam a wajen da ya san akwai mata da yara. Shin wannan musulmi ne? Wannan abin tambaya ne. Ban sani ba ko irin wadannan mutane Musulmai ne. Da farko dai zai zama ba ma’ana a kira su da musulmai sannan kuma a zo ana jimamin taaddancin da musulmi ya aikata. **Da farko muna bukatar mu tantance in wadannan mutane musulmai ne ko a’a.** A ra’ayina, idan mutum ya kashe yaro da gangan, wannan ba musulmi ba ne. Wannan ba abin yarda ba ne. **Matasa masu akidun Darwiniyanci, zahiranci da kuma Markisanci suna sha’awar musulunci a wasu lokutan amma wannan ba ya canja su daga matsayinsu na Markisawa ko Darwiniyawa.** Suna aikata ta’addancin gurguzu da sunan musulunci. Abin nufi shine, duk wani abu da ya yi a matsayin dan gurguzu, to yana yi ne da sunan musulunci sannan yana ikrarin cewa ya halasta. Amma gaskiyar lamari ita ce wannan mutum yana dauke da kuduri da manufar ta’addanci a cikin ruhinsa. Ian bai kira kansa musulmi ba, ya kan yi wadannan munanan ayyuka ne a matsayin mabiyin Markisanci. Idan kuma ba haka ba, to a dan farkisanci. Ya kan yi hana a dukkan yanayi. Wannan na nufin, yana da ciwo a ruhinsa. **Saboda haka cewa wai akwai ta’addanci a musulunci yana nuna gurguwar fahimta ga musuluncin. Wannan mummunan kuskure ne. Musulunci addini ne na zaman lafiya kamar yadda za mu fahimta daga ma’anar kalmar ‘islam’ wadda ke nufin aminci ko zaman lafiya.** Saboda wannan dalili, babu wani mai tunani da zai yarda da wannan. (*Gidan talbijin na Denge, 9 ga Disamba 2008*)**

Adnan Oktar: Ta ya ya ta’addanci zai zauna a musulunci? Musulunci kamar ruwa ne yayin da ta’addanci ya ke wuta. Musulunci ruwa ne da ke kashe wuta. Shin wuta za ta iya kona ruwa? Ruwa yana kashe wuta. Sakamakon haka, tun da soyayya, taussayi, jin kai, girmamawa, zurfin tunani, gaskiya, hadin kai duk dabi’u ne na addini, abu ne mai wuya addini ya goyi bayan ta’addanci. Babu wannan a tsarin Musulunci. Hakika, yayin da wani ya kashe mutum, Allah yakan ce an gafarta masa. Allah yana cewa abin zargi ne ma idan ba ba yafe masa ba. Shin irin wannan addini zai goyi bayan ta’addanci? (*Associated Press Ta Pakistan, 6 ga Satumba 2008*)

Halayyar Saukin kai da Soyayya na Annabi Muhammad (SAW)

Saukin kai da mu'amalar ma'aikinmu (SAW)

Ma'aiki (SAW) ya kasance yana isar da mu'amala da duk wani bangare na al'umma kuma yana ganawa da daidaikun mutane, tun daga kan shugabanni har zuwa fursunonin yaki, yara da kuma marayu. Ta hanyar hada kan mutane daga duk sassan rayuwa, hali, yana yi da al'adu, sai ya assasa tattaunawa mai amfani, ya sami nasarar jawo hankulansu inda ya nuna hakuri da kyakkyawar fahimta garesu.

Kamar yadda sahabbai na kusa da shi suka ruwaito, Manzonmu (SAW) ya kasance "mai matukar kyautatawa, halinsa ya wuce kushewa, mai kyauta, abin so kuma mai saukin kai." *Lafazinsa da ya ce, "An aiko ni don in kyautata kyawun halayya"* (Mishkat Shareef) nuni ne ga madaukakiyar dabi'arsa. Aisha, wadda ta san halinsa kwarai, ta bayyana dabi'arsa mai ban sha'awa a cikin wadannan kalmomi: "Dabi'ar Annabi Alkur'ani." (*Hadisin Sahih Muslim*)

Anas, wanda shi a gidan Manzon Allah (SAW) ya girma kuma ya yi masa hidima na tsawon shekaru, ya fasalta kawaicin Manzon Allah kamar haka:

Ma'aikin Allah (SAW), ya kasance in ya yi musabaha da mutum, ba ya janye hannunsa har sai shi mutumin ya fara janye nasa. Haka kuma, ba ya dauke fuskarsa daga mutum har sai mutumin ya kauda fuskarsa tukuna. Kuma ba a taba ganinsa ya tura guiwarsa a gaban wanda suke zaune tare ba. (*'Ma'ariful Hadith' (Ma'anonin Hadisi) na Maulana Muhammad Manzur Nu'umani, Darul-Ishaat Publications, Karachi, Mujalladi na 4, shafi na 334*)

Idan wani yana magana da shi to yakan yi shiru ya saurare shi har sai ya gama maganarsa. (*Abubuwan da ke cikin Shamaa-il Tirmizi, (334) Hadisi na 9*)

Anas bin Malik (ra) ya kasance yana cewa, "Na kasance ina yi wa Ma'aikin Allah (SAW) hidima har tsawon shekaru goma. Bai taba gaya min bakar magana ba. Idan na yi wani abu, bai taba ce mini 'me ya sa ka yi haka?' ba. Kuma idan ban yi wani abu da ya kamata in yi ba, bai taba cewa me ya sa ban yi shi ba. (*Shamaa-il Tirmizi, Islamic Book Service Publications, New Delhi, 2000, shafi na 362*)

A tsawon rayuwar Manzon Allah (SAW), ya ilmantar da dubban mutane. Ta hanyar kokarinsa, mutanen da a baya ba su san komai game da addini ba suka zama masu saukin kai, wadanda ke shirye su sadaukar da kansu, masu kyawun hali da madaukakiyar dabi'a. Ko a yanzu, karnoni da yawa bayan rasuwar sa, Manzaonmu shine mafi kyawun mai shiriya kuma malami, wanda lafazai da dabi'arsa ke ci gaba da yin tasiri akan biliyoyin mtane.

Annabinmu (SAW) ya hori masu imani da su kasance masu nuna soyayya

Manzonmu (SAW) ya bayyana cewa yana da matukar muhimmanci masu imani su so junansu tare cikakkiyar kauna, ba tare da sanya bukatun kansu ba, sannan kuma kar su kullaci mugun nufi kamar tsana, fushi da hassada.

A cikin Alkur'ani, Allah Yana umartar ManzonSa (SAW) ya ce:

Wancan shi ne Allah ke yin bushara da shi ga bayinSa wadanda suka yi imani kuma aikata ayyukan kwarai. Ka ce, 'Ba na tambayarku wani lada a kansa, face dai soyayya ga makusanta.'

Kuma wanda ya aikata wani abu mai kyau, za Mu kara masa kyau a cikinsa. Allah Mai gafara ne, Mai godiya. (Alkur’ani, sura ta 42, aya ta 23)

Wasu hadisai dangane da nuna kauna, abota da kuma ‘yan uwantaka na Annabi (SAW) suna cewa:

Mumini yana so wa ‘yan uwansa abin da ya so ga kansa. (Ihya Ulumuddin (Littafin Koyon Addini) na Imam Ghazali, madaba’ar Islamic Book Service, New Delhi, 2001, Mujalladi na 3, shafi na 68)

Manzon Allah (SAW) ya kasance yana karbar kyauta kuma ya kan bayar da tukuici. (Sahih Bukhari, madaba’ar Islamic Book Service, New Delhi, 2002, Mujalladi na 3, shafi na 597)

Duk wanda aka yi wa kyautar furen ganyen kamshi kar ya ki karba, saboda ba shi da nauyi kuma mai dadin kamshi. (Riyadus Salihin, mujalladi na 2, wanda Imam Abu Zakariyya Yahya bin Sharaf An-Nawawi Ad-Dimashqi ya hada, shafi na 1330)

Kada ku yi gaba da junanku, kada ku yi wa juna hassada, kada ku yi ciniki akan cikin junanku, kada ku yi jayayya da juna sannan kada ku yi zunden junanku. Bayin Allah ‘yan uwan juna ne. (Ihya Ulumuddin (Littafin Koyon Addini) na Imam Ghazali, madaba’ar Islamic Book Service, New Delhi, 2001, Mujalladi na 3, shafi na 124)

Halayyar wadanda suka gabace ku ta kama ku – hassada da gaba. Hassada aski ne. Ba za ku shiga aljanna ba har sai kun yi imani. Ba za ku yi imani ba har sai kun so juna. Shin ba zan sanar da ku abin da zai tabbatar da ku akai ba? Ku yada aminci tsakanin ku. (Ihya Ulumuddin (Littafin Koyon Addini) na Imam Ghazali, madaba’ar Islamic Book Service, New Delhi, 2001, Mujalladi na 3, shafi na 167)

Mai karfi ba shi ne wanda ya yi kaye a kokawa ba, sai dai wanda ya iya rike zuciyarsa yayin fushi. (Hadisin Sahih Bukhari)

Ku kiyayi hassada, domin hassada tana cin kyawawan ayyuka kamar yadda wuta ke cin itace. (Hadisin Abu Dawud)

Musulmai ‘yan uwan juna ne. Kada su yi cuta, karya ko wulakanta junansu. (Hadisin Tirmizi)

Annabinmu (SAW) yana horo da yin adalci

Da dokokin da ya mikawa musulmai; Ma’aikinmu ya kasance, da adalcinsa da kuma fahimta ga sauran addinai, jinsi, harsuna da kuma kabilu sannan da daidaiton mu’amalarsa da kowa, mai arziki da talaka, babban abin koyi ne ga dukkan bil-adama. A wata aya, Allah ya gaya masa **“Amma idan za ka yi hukunci, ka yi hukunci tsakaninsu da adalci. Allah Yana son masu adalci.”** (Alkur’ani, sura ta 5, aya ta 42) Annabi (SAW) bai taba yin sassauci a cikin al’amarin adalci ba, koda kuwa a wane irin hali ne.

Al’amura da yawa da suka faru a rayuwar Annabi (SAW) sun tabbatar da kyakkyawar dabi’arsa abar koyi. A kasar da ya rayu, mabambantan addinai, jinsi da kuma kabilun mutane sun zauna tare. Wadannan alu’ummu sun kasa zaman lafiya da junansu balle har su hana wadanda ke son tayar da fitina a tsakaninsu. Amma kuma adalcin Annabinmu (SAW) shi ya samar da aminci da tsaro ga wadanda ba musulmai ba fiye da su kan su musulman. A zamaninsa, duk wanda ke zaune a tsibirin larabawa – Kirista, Bayahude ko bamaguje – an yi masa adalci ba tare da nuna bambanci ba.

Kyawawan halayen Ma’aikinmu (SAW), wadanda tushensu Alkur’ani ne, sun kasance misalai abin koyi ga mabiya wasu addinai inda ya nuna musu yadda za su yi mu’amala da junansu. Adalcinsa ne ya jawo sassaucin ra’ayi tsakanin mutane mabambantan jinsi. A cikin jawabansa da dama, hatta a Hudubar Ban-kwana, ya tabbatar da cewa jinsin mutum ko matsayinsa ba zai ba shi daukaka ba. Daukaka tana samuwa ne daga tsoron Allah, kamar yadda Allah ya fada a cikin Alkur’ani: **“Ya ku mutane! Hakika mun**

halicce ku daga tsatson namiji da mace, sannan muka sanya ku jinsi da kabilu don ku san juna. Mafi daukar ku a gurin Allah shine mafi takawa a cikinku. Allah Masani ne, Mai yalwar ilimi. (Alkur'ani, sura ta 49, aya ta 13) Hadisai akan wannan yana cewa:

Ku 'yayan Adam ne, Adam kuwa daga yumbu aka halicce shi. Mutane su daina alfahari da tsatson asalinsu. (*Sunan Abu Dawud, Littafi na 41, Lamba ta 5097*)

Wannan tsatson asalin naku bai isa abin yi wa wani gori ba. Dukkanku 'ya'yan Adam ne. Babu wanda ke da wata daukaka kan wani, sai a addini da takawa. (*Ahmad, 158/4*)

Ma'aikinmu (SAW) koda yaushe yana son zaman lafiya

Ma'aikinmu (SAW) bai taba burin yaki ba kuma a tsawon shekaru ya yi ta kokarin yada musulunci ta hanyoyin aminci da lumana. Ya yi hakuri akan kuntatawa da cutarwa. Sai da ta kai babu makawa face sai an gwabza, sannan ne ya bayar da umarnin fita yaki a kan wahayi daga Mahaliccinsa. Bai taba ayyana yaki ba matukar ya san akwai ragowar dama ta yin sulhu, kuma in har musulmi sun tsira daga kuntawa da farmakin abokan gaba.

Lokacin rayuwar Annabinmu (SAW), Yakin Mu'tah shine muni da kuma wahala a cikin yakukuwan da Musulmai suka gwabza. Ya nada Zaid ibn Harithah a matsayin jagoran rundunar sannan ya gabatar da jawabi ga dakarun cewa:

Ku yi yaki da sunan Allah, a tafarkin Allah, akan wadanda suka kafircewa Allah. Kada ku juya baya. Kada ku yanke kunnuwa da hanci da sauran sassan jiki. Kada ku kashe mata da yara, tsofaffi, da kuma masu bautar addini a dakunan bautarsu. Kada ku sare bishiyar dabino ko sauran bishiyoyi, haka kuma kada ku rushe gine gine. (*Bukhari*)

A bisa dokokin da Annabi (SAW) ya shimfida na yaki, musulmai masana sun fitar da wadannan ka'idoji, wadanda za a iya kiransu da "Ka'idojin Musulunci na Yaki":

1. Ana daura yaki ne akan wadanda suka faro yaki kuma suka kaddamar da shi.
2. Kada a taba malaman addini a cikin coci ba, da yara da kuma mata ba.
3. Kada a lalata amfanin gona ba.
4. Kada a karya yarjejeniyoyi da aka kulla.
5. Kada a kashe dabbobi.
6. Ban da zalunta da azabtar da mutane.
7. Kada a rusa garuruwa. (*Ahmet Hamdi Akseki, Abdurrahman Azzam Pasa'nin "God'in Peygamberlerine emanet ettigi ebedi risalet", Diyanet Isleri Baskanligi Nesriyat, Ankara, 1948*)

Yarjejeniyar Madina, wadda Manzonmu ya sanyawa hannu tare da al'ummun Yahudawa da mushirikan da ke birnin, ita ma muhimmin al'amari ne na adalci da girmama juna tsakanin al'ummu daban daban. Yarjejeniyar wadda aka rubuta don samar da wani tsarin mulki a tsanin al'ummu mabambantan addinai da kuma baiwa kowace al'umma damar kiyaye ka'idojinta, ta samar da aminci da zaman lafiya ga wadanda a tsawon shekaru suka kasance magabtan juna.

Daya daga cikin abubuwa mafi burgewa da yarjejeniyar ta kunsu shine 'yancin addini. Sidira akan wannan tana cewa:

Yahudawan Banu Awf al'umma daya suke tare da musulmi; Yahudawa suna addininsu, Musulmai ma suna da nasu... (*Tsarin Mulkin Madina*, <http://www.islamic-study.org/jews-prophet-p.-2.htm>)

Sidira ta 16 ta yarjejeniyar tana cewa: “Duk Bayahuden day a bi mu to yana da tabbacin goyon bayanmu da kuma hakki daidai da kowannenmu. Ba za a cutar da shi bah aka nan ba za a taimaki makiyinsa akansa ba.” Halifofin Annabi sun ci gaba da dabbaka wannan yarjejeniyar day a kulla, inda suka fadada ta har zuwa kan Buzaye, mabiya addinin Buddha, mabiya addinin Hindu da kuma masu sauran addinai.

Wani dalili da ya sa zamanin Annabi (SAW) ke cike da aminci da tsaro shine matsayinsa na adalci, wanda yake daidai da koyarwar Alkur'ani. Su ma marubutan kasashen waje, madaukakan halayensa sun burge su inda suka jinjinawa dabi'un Ma'aikin a cikin rubuce rubucensu.

George Bernard Shaw ya bayyana wadannan madaukakan halaye a cikin littafinsa mai suna *The Genuine Islam (Musuluncin Gaskiya)*:

Koda yausha ina daukar addinin Muhammad da matukar kima saboda gaskiyar lamarinsa. Shi kadai addinin da a gani na yake da damar dacewa da yanayin canjin rukunin rayuwa wanda zai iya nuna kansa a kowane karni. Na yi nazarin sa... dole a kira shi da Mai ceton Mutane. Na yi imani cewa da mutum kamarsa zai karbi mulkin kama-karya na duniyar wannan zamani, da zai yi nasara wajen warware matsalolin ta ta hanyar da za a samar da zaman kafiya da farin cikin da ake matukar hankoro... (Sir George Bernard Shaw a cikin 'The Genuine Islam,' 1936, [http://www.geocities.com/Athens/Forum/9192 / mainquote2.html#shaw](http://www.geocities.com/Athens/Forum/9192/mainquote2.html#shaw))

Haka ma a namu zamanin, rayuwa akan dabi'un Alkur'ani ita ce kadai maganin duk matsalolin rikice rikice, fadace fadace da kuma rashin zaman lafiya a duniya. Kamar Ma'aikinmu, mu ma ba za mu kauce daga tafarkin adalci ba, sannan kuma koda yausha mu rika girmama hakkin al'ummu da daidaikun mutane daban daban, ba tare da bambance addini ko inda suka fito ba.

Halayen Kyawu da Bada kariya da Ma'aikinmu (SAW) ya nunawa Ahlul Kitabi

Ma'aikinmu (SAW) ya baiwa Kiristocin Najran izinin yin bauta a cikin Masallacin Annabi

“Tawagar wakilan Kiristoci daga Najran sun zo Madina lokacin sallar azahar suka shiga Masallacin Annabi. Yayin da suka shigo a lokacin da Annabinmu (SAW) shi da mutanensa suke tsakiyar sallar azahar, sai Kiristocin suka juya gabas da nufin yin ibada. **WASU DAGA CIKIN SAHABBAL SUN SO SU HANA SU, AMMA SAI ANNABI (SAW) YA YI UMARNI DA A KYALE SU SANNAN YA BA SU IZININ SU YI IBADARSU.**” (*Tabari, ibn Kathir, Razi, Qurtubi; Alkur'an, 3: 1-61; Wani bangaren wadannan sharhi ya yi bayanin farkon surar, wasu kuma da aya ta 61, wadda aka sani da ayar*

mubahala). (Hamidullah, *Annabin Musulunci, fassara: Salih Tug, Ankara 2003, 1,920; Saricam, Annabi Muhammad da Sakonsa na Diniya baki daya, 278.*)

Manzanmu (SAW) ya shimfida mayafinsa ga Kiristocin Najran don su zauna a lokacin ziyararsu

Kari kuma, a wasu riwayoyin an ce Annabinmu (SAW) ya halarci daurin aurensu, ya ziyarci marasa lafiyarsu, kuma ya kasance yana yi musu kyauta. **ANNABI MUHAMMAD (SAW) HAR YA SHIMFIDA WA KIRISTOCIN NAJRAN WADANDA SUKA KAWO MASA ZIYARA MAYAFINSA DON SU ZAUNA AKAI.**

Manzanmu (SAW) ya ce Ahlul Kitabi amana ne ga Musulmai

A cikin yarjejeniyar da Ma'aiki (SAW) ya yi shiffta aka rubuta, sidira zuwa ga Harris ibn Ka'ab, wanda Kirista ne, da kuma sauran Kiristoci: **“ADDINI, WURAREN IBADA, RAYUKA, MUTUNCI DA KUMA KADARORIN GABA DAYAN KIRISTOCIN DA KE ZAUNE A GABAS DA YAMMA SUNA KARKASHIN KARIYAR ALLAH, DA MANZONSA DA KUMA DUKKAN MUMINAI.** Babu wani daga cikin Kiristoci da za a tilastawa shiga musulunci. Idan aka yi wa wani daga cikin Kiristoci kisan gilla ko rashin adalci, to musulmai za su tashi su taimake shi,” sai ya karanta ayar: “Kada ku yi jayayya da Ahlul Kitabi sai dai akan abin da yake mafi kyawu...” (*Alkur'ani, sura ta 29, aya ta 46*) (*Ibn Hisham, Abu Muhammad, Abdul-Malik, (v.218/834), as-Seerat an-Nabaweyyat, Darut-Turasil Arabiyye, Beirut, 1396/1971, IV/241-242; Hamidullah, Al-Wasaiq, s.154-155, No.96-97; Dogu Bati kaynaklarinda birlikte yasama, “Living together in Eastern and Western sources, p.95*)

Manzonmu (SAW) ya maida gidajen sahabbai wurin saukar baki ‘yan Ahlul Kitabi da suka ziyarce shi

A zamanin Ma'aikinmu (SAW) jakadu da wakila sun ziyarci Madina kungiya kungiya. Wasu lokutan wadannan kungiyoyi – da suka hada da Ahlul Kitabi – za su zauna har na sama da kwanaki a goma, inda har sai ya kasance cewa gidajen wadansu mutane kamar su Abdurrahman ibn Awf, Mughira ibn Sube, Abu Ayyub al-Ansari da Ansar an samar da su garesu. Kari akan wannan, akan shirya wani tanti da ke kusa da Masallaci, wanda Ahlus Suffa ke zama a cikinsa suna daukar darasi, don maziyantar. Ma'aikinmu (SAW) ya kan bayar da takardu (rubitattun ka'idoji da dokoki wadanda ke fayyace hakki da alfarfar da aka baiwa wasu rukunin jama'a da daidaikun mutgane yayin yarjejeniya da baki) da kuma rubutattun bayanan gwamnati da ke sanar da kasar da aka ware musu. Ya kan nada gwamnoni daga cikinsu zuwa wasu yankunan. Har ila yau, idan Annabin Allah (SAW) zai aika jami'ai masu karbar zakka zuwa ga mawadata musulmai, ya kan kuma nada Kiristoci a matsayin jami'ai masu karbar haraji da Kiristoci ‘yan uwansu. A gaskiya ma, wannan tawagar hukuma da ta zo shi ke nuna hujjar cewa gaba dayan Tsibirin Larabawa ya mika wuya ga annabta da jagorancin Annabi Muhammad (SAW). (*Saricam, The Prophet Muhammad and His Universal Message, 356.*)

A cikin Al'amuran da Babu Wahayi Akansu, Ma'aikinmu (SAW) Ya kan Yi Aiki da Abin da Ahlul Kitabi suke Akai, Amma Ba na Maguzawan Makka ba

A birnin Makka, Manzon Allah (SAW) ya kasance baya aiki da abin da maguzawan Makka suke yi a kan lamarin da ba shi da wahayi akai, **INDA YA KAN YI AIKI DA ABIN DA AHLUL KITABI SU KE YI.** (*Bukhari, al-Libas 70; Muslim, al-Fada'il 90*)

Manzonmu (SAW) ya tura Sahabbai zuwa hijira wajen sarki Kirista Najashi

Kasar Kiristoci ta farko da ta dauki hankalin Manzo Allah (SAW) kafin hijira wadda kuma ya so musulmai su yi hijira zuwa cikinta ita ce Habasha. Yayin da zalunci da azabtarwa daga maguzawan Makka suka kai makura, sai Annabi (SAW) ya nemi musulmai da su yi hijira daga Makka zuwa Habasha inda ya bayyana cewa: “Idan kun ga dama kuma kuna da hali, to ku nemi mafaka a Habasha. **DOMIN BA A KUNTATAWA KOWA A KASAR SARKIN DA YA KE MULKI A CAN. WANNAN SHINE CIKAKKEN WURI MAI AMINCI. KU ZAUNA A CAN HAR LOKACIN DA ALLAH ZAI SAUKAKA ABUBUWA**” (*MuhammadHamidullah, al-Wasa'ik al-Siyasiyya, (fassarar Vecdi Akyuz), Kitabevi, Istanbul 1997, p.115; Hamidullah, The Prophet of Islam, 1,297.*)

Manzanmu (SAW) ya mika tsaye yayin da ake wucewa da gawar wani Bayahude

Jabir ibn Abdullah ya ruwaito cewa: An wuce da gawa ta gabanmu, sai Annabi (SAW) ya mika tsaye inda mu ma muka mika tsaye. Sai mu ka ce, “Ya Ma’aikin Allah! Wannan fa gawar Bayahude ce ake wucewa da ita”. Sai ya ce, “ Duk lokacin da ku ka ga ana wucewa da gawa, ku mika tsaye.” (*Sahih Bukari, Mujalladi na 2, Littafi na 23, Lamba ta 398*)

Abdurrahman bin Abi Laila ya ruwaito cewa: Wata rana Sahl bin Hunaif da Qais bin Sad sun kasance suna zaune a cikin birnin Qadisiyya, sai aka wuce da gawa ta gabansu, sai suka mika tsaye. Sai aka shaida musu cewa gawar daya daga cikin mutanen garin ne, wato wanda ba musulmi ba, wanda ke karkashin kariyar musulmi. Sai suka ce “An wuce ta gaban Annabi (SAW) da gawa sai aka gay a mika. Yayin da aka gaya masa cewa makarar Bayahude ce, sai y ake, ‘Shin ba mutum ba ne?’ (*Sahih Bukhari, Mujalladi na 2, Littafi na 23, Lamba ta 399*)

Annabinmu (SAW) ya hana cutar da kafiran amana

Ma’aikinmu (SAW) y ake: “Duk wanda ya cutar da kafirin amana ko ya dora masa wani nauyi fiye da karfinsa, zan zama abokin gabarsa.”

Annabinmu (SAW) yakan yi Magana da Kiristoci a farkon annabcinsa

... Sai Ma’aikin Allah ya dawo da Wahayi yayin da zuciyarsa take bugawa da karfi. Sai ya tafi zuwa ga Khadija bint Khuwailid ... Sai Khadija tar aka shi zuwa wurin dan uwanta Waraqa bin Naufal bin Asad bin Abdul ‘Uzza, wanda ya zama Kirista lokacin jahiliyya kuma ya kasance yana rubutu da haruffan yahudanci. Yakan rubuta abin da Allah yah ore masa rubutawa na daga Injila da haruffan yahudanci. ... (*Sahih Bukhari, Mujalladi na 1, Littafi na 1, Lamba ta 3*)

Annabinmu (SAW) ya hana kowa yin katsalanda a cikin addinin wani

Annabinmu (SAW) ya aikata ma’anar ayar La ikhraha fid deen “Babu tilas a cikin addin” (Alkur’ani, sura ta 2, aya ta 256) wadda ke nuni da ‘yancin mutum na zaben addininsa, kuma a shekara ta 630 ya aika da wannan umarni ga jakadun sarkin Himyar don ya sanar da su cewa su Musulmai ne:

“Bayahude ko Kirista suna da hakkin doka daya da Muminai idan su musulmai ne. **DUK WANDA YA SO YA CIGABA DA ZAMANSI A BAYAHUDE KO KIRISTA, BABU WANDA ZAI HANA SU.**” (*Ibn Hisham, as-Sira, II, 586*)

Annabinmu (SAW) ya yi mu'amalar kasuwanci da Yahudawa

Daya daga cikin ka'idojin da Annabin Allah (SAW) ya gina dangantakarsa da mutane shine gaskiya. Kasancewar mutum mabiyin wani addini daban ba ya hana shi yin mu'amalar kasuwanci das hi matukar ya amince da gaskiyarsa. Shi da kansa ya karbi bashi da kayan abinci daga Yahudawan Madina.

Lokacin da Annabi (SAW) ya yi wafati, kadarorin da za a biya basukan da ya karba ne daga taskar makamai.

Kyautatawar da Annabinmu (SAW) ya yi wa Yahudawa lokacin day a bude Haibar

Daga cikin ganimar da aka samu a yaki Haibar akwai rubutacciyar Attaura a cikin takardu. Sai Annabi (SAW) ya ware wadannan takardu daga cikin ganimar inda ya bayar da umarnin mayar da su ga Yahudawan.

Haka kuma, bayan bude Haibar, an sami sojojin Musulmi sun fara cin dabino da sauran kayan lambu na Yahudawan. Sai Yahudawan suka kai kuka ga Annabi (SAW). Dagan nan sai Annabi (SAW) ya yi umarnin kada wanda ya taba kayan lambu da duk wani abu mallakar mutanen yankin.

Ta hanyar tsarin mulkin Madina Annabinmu (SAW) ya ce kada wanda ya yi katsalandan a addinin Yahudawa

Annabi Muhammad (SAW) ya baiwa Yahudawa damar shiga cikin masu tsara Tsarin Mulkin Madina wanda aka kulla yarjejeniya da kabilun Aws da Khazraj, wanda ya bas u damar ci gaba da rayuwa akan tsarin addininsu. An yi bayanin tushen tausayi da fahimtar da Musulmai suke da ita akan Yahudawa a cikin wannan sidira: **“YAHUDAWAN BANU AWS (‘YAN TSIRARU WADANDA BA MUSULMI BA) AL’UMMA CE TARE DA MUMINAI. YAHUDAWA SU YI ADDININSU, SU MA MUSULMI SU YI ADDINISU.”**

Yarjejeniyar Madina, wadda gaba daya Muhajirun (Musulmai da suka yi hijira daga Makka), Ansar (musulman Madina) da kuma Yahudawa suka sanya wa hannu, wani muhimmin misali ne na adalci. Wata sidira a wannan tsarin mulki tana cewa:

“Yahudawan Banu Awf al’umma daya suke tare da Musulmai; **YAHUDAWA SUNA DA ADDININSU MUSULMI MA SUNA DA NASU...**”

Sidira ta 16 a cikin yarjejeniyar tana cewa: “Yahudawan da suka bi mu tabbas sun cancanci goyon bayanmu da kuma dukkan hakukuwan da kowane dayanmu ya cancanta. Ba za a cutar da shi ko a taimaki makiyinsa akansa ba.”

Sahabban Annabi (SAW) sun cigaba da dabbaka wannan sidira da ke cikin yarjejeniyar, hatta a bayan wafatinsa, haka kuma sun aiwatar das hi a kan Buzaye, mabiya Budda, mabiya Hindu da kuma sauran mabiya addinai.

Yarjejeniyar da Annabinmu (SAW) ya kulla da Kiristocin Najran ta nuna suna karkashin kariyar Musulmai

Kyautatawar da Annabi (SAW) ya yi wa Ahlul Kitabi a garuruwan Adruh, Maqna, Khaibar, Najran da kuma Aqaba yana nuna cewa Musulmai sun baiwa wadannan wadanda ba musulmai ba tabbacin kariya ga rayuka da kadarorinsu da kuma bas u ‘yancin addini da bauta. Akwai bukatar fito da wadannan sidirori na yarjejeniya tsakanin Annabinmu (SAW) da Kiristocin Najran:

“GA KIRISTOCIN NAJRAN DA MAKWABTAN KASASHE, SUNA DA KARIYAR UBANGIJI DA ALKAWARIN MANZONSA GA RAYUKANSU, ADDINISU, DA KUMA KADARORINSU – HAKA NAN GA WADANDA SUKE NAN DA KUMA WADANDA BA SA NAN DA KUMA WASU DABAN.”

Babu wani malamin addini da za a fitar daga dakin bautarsa, ko wani mai ibada daga gidan ibadarsa, ko wani limamin addini daga limancinsa, sannan kuma za su cigaba da more duk wani abu babba da karami har zuwa yanzu... Ba za su yi zalunci ko a zalunce sub a. Duk wanda ya nemi hakkinsa daga gurinku, to za a tabbatar da adalci a tsakaninku. Babu dayanku da za a zalunta, haka nan ba za a bar ku ku zalunci wasu ba.

Annabinmu (SAW) ya yi yarjejeniyoyi da dama ga Ahlul Kitabi

Yarjejeniyoyi da dama da aka kulla a lokacin Annabi (SAW) sun bayar da wasu alfarma da hakkoki ga al’ummun Yahudawa da Kiristoci da suka ba su hakkin rayuwa. Alfamar da aka yi ga masu bauta a St. Catherine Monastery a Dutsen Sinina duk misalai ne na wannan. Wadannan takardun yarjejeniyoyi sun bayar da Hakkokin doka, addini da kuma na zamantakewar rayuwa na Yahudawa da Kiristoci wadanda ke karkashin mulkin Musulmai ko kuma suka amince da ikon musulunci. An warware matsaloli ta hanayar amfani da wadannan takardu. Misali, littattafan tarihi sun bayyana cewa Kiristoci a Dimashka sun gabatar da takardun da ke dauke da alfarma da aka bas u ga Halifa Umar yayin da suka sami wata matsala inda suka roke shi day a warware musu matsalar.

Tattaunawa da Adnan Oktar Oktar

Wajibi ne Musulmai su Dauki Dabi'ar Annabinmu (SAW) a Matsayin Abin koyi

Adnan Oktar: Wannan ya samu ne daga bambancin fassara. Mutumin da ya zurfafa cikin Alkur'ani, wanda ya fahimci Alkur'ani sosai, wanda yake so da tsananin son biyayya ga Ubangiji, wannan shi za a iya cewa tsundum yake cikin soyayya. Yana son Allah kuma yana duban kowane abu da soyayya. Ba za taba fatan ya rusa, ya jefa bam ko ya dagargaza abu ba. Musulunci ya ginu ne akan jawo hankalin mutane. Za ka jawo hankalin mutum, in kuma ba ka yi ba, yana da damar cigaba da addinan day a ke yi. A bayyane yake cewa babu tilas a cikin addini. Idan ka tilastawa mutum ya shiga addini, zai zama munafuki ne. Munafuki shine mutumin da zai shiga wuta ta can kasa, mafi munin halitta. Shi ne mutumin da ya maida kansa injin da ke samar da munanan halittu. Don haka dole mu hori mutane su zama masu gaskiya. Idan bai bada gaskiya ba, to zai fadi gaskiya cewa bai bada gaskiya ba, kuma za a girmama ra'ayin wannan mutum. Ya kamata a girmama duk wani mutum, saboda haka Allah ya halicce su kuma wannan ne abin da aka rubuta musu. Ka gaya musu gaskiya, in mai fahimta ne zai fahimta, in kuma ba mai fahimta ba ne ba zai taba ganewa ba.

Dole ne mutum ya kare kansa yadda Annabinmu (SAW) ya yi, kamar yadda Allah ya fasalta a cikin Alkur'ani. Amma aje a jefa bam akan mata da yara abar su kwance cikin jini, wannan mummunan abu ne a ra'ayina, rashin gaskiya ne kuma tsabar hauka. Mugun aiki ne, ba wani abu ba. Wace irin nasara ce wannan a bar mata da yara kwance cikin jini? Ba komai ba ne face keta da rashin imani. Saboda yaki yana da dokokinsa. Ka daura yaki yayin da su ma daya bangaren suke yaki da kai.

Kasashe suna daura yaki ku kuma ku shiga yaki, sannan duk wanda Allah ya baiwa nasara ya yi galaba. Akan kama wadanda aka cinye da yaki su zama karkashin ikon daya bangaren. Bayan haka, ku kan kulla sulhu da daya bangaren don ku zauna lafiya, kuna kulla sulhu a matsayin kasa, amma in haka kawai ka ce na warware wannan sulhu kuma zan jefa muku bam, in jefa bam akan mata da yara, to wannan sabawa tunani ne, hankali, imani da kuma Alkur'ani a bayyane. Shin Annabinmu (SAW) irin haka ya yi? A'a. *(Azerbaijan Ayna, 8 ga Agusta 2008)*

Wadana suka zo da kyawawan ayyuka suna da mafi kyawun wannan... (27: 89)

MUSULUNCI YA KAWO ZAMAN LAFIYA DA LUMANA A GABAS TA TSAKIYA

Tarihi koda yausha yana hakaito yadda zaman lafiya, adalci da soyayya suka tabbata a kasahsen da Musulmai suka mulke su yayin da suka bi shiriyar Alkur'ani. Al'amura a kasashen da aka ci da yaki lokacin rayuwar Annabi Muhammad (SAW) muhimman misalai ne, yayin da adalan masu mulki suka gaje shi, wadanda suka bi sahan manzannin Allah kuma ba su kauce daga dabi'ar Alkur'ani ba suka kafa al'ummu masu aminci da zaman lafiya. An ci gaba da gudanar da cikakken adalci, kyautatawa da gaskiya wadanda aka bayyana a cikin Alkur'ani a zamanin wadannan masu mulki, inda suka samar da abin koyi ga al'ummar da suka zo bayansu.

Matsayin kasar Falasdinu da babban birninta Kudus, inda mabiya addinan nan uku su ke zaune tare, abu ne mai muhimmancin gaske saboda yana nuna yadda Musulmai suka kawo zaman lafiya da kwanciyar hankali a kasashen da suka mulka. Hakika, a mafi yawan kasha na shekaru 1400, mulkin musulmai ya kawo zaman lafiya a Kudus da Falasdinu.

Aminci da Adalcin da Halifa Umar ya Kawo Falasdinu

Kudus ta kasance babban birnin Yahudawa har zuwa shekara ta 71. A wannan shekara, rundunar sojan Rum ta kai babban hari akan Yahudawa, inda ta fatattake su daga yankin da mummunan kisa. Yayin da zaman Yahudawa a wajen Kudus ya fara, Kudus da yankunan da ke zagaye da ita sun koma tamkar kangwaye.

Amma. Kudus ta sake komowa hayyacinta yayin da mazaunanta suka karbi Kiristanci zamanin mulkin sarki Costantine na Rum. Kiristawan Rum sun gina majami'ai (coci coci) a birnin Kudus. A lokacin aka dauke haramcin da aka yi wa Yahudawa na zama a Kudus. Falasdinu ta kasance yankin mulkin Rum har zuwa karni na 7. Farisawa sun mulki Falasdinu na dan lokaci, amma daga bisani Rumawa suka sake kwace ta.

Wani muhimmin sauyi a tarihin Falasdinu ya faru a shekarar 637, lokacin da mayakan musulmi suka ci kasar da yaki. Wannan na nufin sabon zaman lafiya da lumana a Falasdinu, wadda ta kasance cibiyar yaki, gudun hijira, wawason dukiyar jama'a da kuma da kusa kisan kiyashi, wadda kuma ta ke ganin sabon salon ta'addanci duk lokacin da ta sami canjin masu mulki, abin da ya zama jiki. Zuwan Musulunci ya bude sabon shafin rayuwa inda mutane masu mabambantan addinai za su iya zama tare cikin aminci da zaman lafiya.

Sayyidina Umar, halifa na biyu bayan Manzon Allah (SAW), shi ya bude Kudus. Shigar Halifa cikin birnin Kudus, irin jin kai, nuna sanin yakamata da kuma tausayin day a nunawa mabiya addinai daban, ya gabatar da kyakkyawar rayuwa da take budewa. Karen Armstrong ta bayyana yanayin yadda Halifa Umar (ra) ya bude birnin Kudus a littafin ta mai suna *Holy War*:

Halifa Umar ya shiga birnin Kudus yana kan farin rakumi, alkalin birnin da kuma Shugaban addini na Girka, Sophronius suna yi masa rakiya. Sai Halifa ya nemi nan take da a kai shi Masallacin Aqsa inda ya duka yana sallah a daidai gurbin da abokinsa Muhammad ya yi Isra'i. Shugaban addinin ya zuba ido cikin firgici; wannan, a tunaninsa, shine Annobar Halaka da Annabi Daniya ya bayar da labarin cewa za ta shiga Aqsa; kai wannan shine Dujjal wanda zai zo a Karshen Duniya. Dagan a sai Umar ya nemi ganin wuraren bautar Kiristoci, inda kuma yayin da yake cikin Cocin Holy Sepulchre, sai lokacin sallar musulmi ya yi. Cikin girmamawa shugaban addinin ya nemi day a yi sallar a inda yake, amma cikin girmamawa Umar ya ki amincewa. **Yace idan ya duka ya yi sallah a cikin Cocin, musulmai za su so rika tunawa da abin ta hanyar gina masallaci a wurin, wanda kuma hakan na nufin sai sun rushe Holy Sepulchre kenan.** A maimakon haka, sai Umar ya fita ya yi sallah a nesa da cocin kadan, tabbas haka ne, a gefen Holy Sepulchre, har yanzu akwai wani dan karamin masallaci da aka gina da sunan Halifa Umar.

Daya babban masallacin Umar an gina shi ne akan Temple Mount don tunawa da bude Kudus da musulmai suka yi, tare da masallacin Aqsa wanda ke tunawa da Isra'in Muhammad. **Na tsawon shekaru, Kiristoci sun rika amfani da rusasshen Dakin Bautar Yahudawa a matsayin wurin jibge sharar birni. Halifa ya tallafawa musulmai da hannunsa don share bolar** inda kuma a nan ne musulmi suka gina dakunan bautarsu guda biyu don kafa musulunci a cikin birni mafi tsarki na uku a Duniyar Musulmai.²⁰

Bude birnin Kudus da Musulmai suka yi, ya maida birnin wata cibiyar aminci da tsaro wanda a cikinta mabiya dukkan addinan nan guda uku suke zaune tare cikin aminci. John L. Esposito ya rubuta cewa:

Lokacin da rundunar Larabawa ta kame Kudus a shekarar 638, sun mamaye wata cibiya ce wadda wuraren bautar cikinta suka maida ta wata babbar cibiyar ziyara a duniyar Kiristanci. Ba a taba majami'u da mabiya addinin kirista ba. Yahudawa kuwa, wadanda tun dadewa shugabannin Kiristoci suka haramta musu zama a garin, an ba su izinin komowa su zauna kuma su gudanar da bautarsu a birnin Sulaiman da Dawud.²¹

Yarjejeniyar – wadda muka ambata a shafukan da suka gabata – wadda Halifa Umar ya sanya wa hannu tare da Shugaban addini na Kudus lokacin day a shiga Kudus sakamakon tausayinsa ne.

A takaice, Musulmai sun kawo wayewa da cigaba a birnin Kudus da gaba dayan Falasdinu. A maimakon addinan da ba su dauki addini da al'adun sauran mutane da kima ba, kuma wadanda suke kasha su kawai saboda bambanci addini, sai ga al'adar musulunci mai adalci da daidaiton ra'ayi. Bayan Sayyidina Umar ya bude Falasdinu Musulmai, Kiristoci da Yahudawa sun zauna cikin aminci da lumana a tsakaninsu. Musulmi ba sa amfani da karfi don shigar da mutane cikin addininsu, sai dai wasu wadanda ba musulmai ba wadanda kuma suka ga cewa musulunci shine addinin gaskiya sun musulunta a bisa ra'ayin kansu.

Zaman lafiya da lumana y adore a Falasdinu na tsawon lokacin da Musulmai suka yi mulki a yankin. Amma kuma, a karshen karni na 11, sai wata rundunar mamaya ta shigo yankin daga kasashen waje, inda suka kai harin dabbanci akan Falasdinu suka yi mata raga raga suka rusa ta yadda ba a taba gani ba. Wadannan masu halin dabbanci su ne 'Yan Salibiyya.

Ta'asar 'Yan Salibiyya

Yayin da mabiya dukkan addinan nan uku suke zaune cikin lumana da juna a Falasdinu, sai Kiristocin Turai suka daura aniyar shirya yakin salibiyya. Sakamakon kiran da Fafaroma Urban na 2 ya yi a ranar 27 ga Nuwamban 1095 a Majalisar Clermont, sama da mutum 100,000 daga ko'ina cikin Turai suka tunkari Falasdinu don 'yantar da Kasa Mai tsarki daga hannun Musulmai sannan kuma su samo dukiyoyin Gabas da aka yi ta kururutawa. Bayan doguwar tafiya mai wahala, da kuma ta'asa da kisan kai da suka yi akan hanya, sun isa Kudus a shekarar 1099. Birnin ya fadi bayan kawanyar kimanin makonni biyar da aka yi masa, inda 'Yan Salibiyyar suka kutsa kai cikinsa. Sun kaddamar da ta'asar da duniya ta dade bat a ga irin ta ba. An kasha duk musulmai da yahudawan da ke cikin birnin.

Adalcin Salahuddin Ayyubi

Rundunar dabbanci ta 'Yan Salibiyya ta maida Kudus babban birninta, inda ta kafa Masarautar Latin wadda iyakar ta ta mika daga Falasdinu zuwa Antakiya. Sai dai kuma, 'Yan Salibiyya wadanda suka kawo ta'asa da barna cikin Falasdinu bas u dade ba. Salahuddin ya tara duk Masarautun Musulmai, inda ya fatattaki 'Yan salibiyyar a yakin Hattin a shekarar 1187. Bayan yakin, sai aka kawo jagorori biyu na rundunar 'Yan Salibiyyar, wato Raynald na Chatillon da Sarki Guy, gaban Salahuddin. Sai Salahuddin ya kashe Raynald na Chatillon, wanda ya yi kaurin suna saboda mummunar ta'asar day a aikata akan musulmai, sannan ya saki Sarki Guy, tun das hi bai aikata irin wannan laifi ba. Dagan nan Falasdinu ta sake ganin cikakkiyar ma'anar adalci.

Ana gama yakin Hattin, kuma a ranar da ta zo daidai da ranar da aka dauki Manzon Allah Muhammad (SAW) daga Makka zuwa Kudus a cikin dare daya, ranar mi'iraji, Salahuddin ya shiga Kudus inda ya 'yantar da ita daga kangin shekaru 88 na mamayar 'Yan Salibiyya. Lokacin da 'Yan Salibiyya suka kame birnin shekaru 88 da suka gabata, sun kasha duk musulman da ke cikin birnin, saboda haka suka ji tsoron Salahuddin zai rama abin da suka aikata a kansu. Amma kuma, bai taba koda Kirista daya tak ba a cikin birnin. Bugu da kari, ya umarci Kiristocin Latin ('yan Katolica) das u fice daga birnin. Amma an kyale Kiristocin Gargajiya (Orthodox), wadanda ba 'yan salibiyya ba ne, su cigaba da zama cikin birnin tare da gudanar da ibadunsu yadda suke so. A cewar John L. Esposito, "Rundunar musulmi ta kasance mai kyautatawa a lokacin nasara kamar yadda ta kasance mai zalaka da hazaka a yayin arangamar yaki. An kyale farar hula; gaba daya ba a taba mujami'ai da wuraren bauta ba... Salahuddin ya kasance mai cika alkawarin da ya yi kuma mai tausayi ga wadanda ba sojoji ba."21

Karen Armstrong ta bayyana sake kwace Kudus a wadannan kalmomi:

Ranar 2 ga Oktoban 1187, Salahuddin da rundunarsa suka shiga birnin Kudus a matsayin masu nasara inda zuwa shekaru 800 da suka biyo baya Kudus za ta kasance a matsayin birnin Musulmai. Salahuddin yacika alkawarinsa, inda ya bude birnin da mafi daukakar dabi'un Musulunci. **Bai dauki fansar kisan kiyashin 1099 ba, kamar yadda Alkur'ani ya yi horo (sura ta 16, aya ta 127), kuma yanzu da aka daina yaki sai ya tsayar da kashe kashen (sura**

ta 2, aya ta 193-194). Ba a kashe ko Kirista daya ba sannan kuma babu ta'asa da barna. Da niyya aka rage yawon kudin fansa... Salahuddin... ya saki da yawa daga cikinsu kyauta, kamar yadda Alkur'ani ya karfafa... Dan uwansa al-Adil ya yi matukar kaduwa da ganin halin da fursunoni suke ciki inda ya nemi Salahuddin ya bas hi dubbansu don su yi masa aiki sannan ya sake su a nan take... Duk shugabannin musulmai sun ji takaicin ganin yadda Kiristoci masu hannu da shuni suna tserewa da dukiyoyinsu, wadanda za a iya amfani da su a fanso duk fursuninin... Hirkal ya biya fansar sat a dinare goma kamar kowane mutum kuma har aka ba shi 'yan rakiya na musamman don tsare dukiyarsa a yayin tafiya zuwa Tyre.²³

A takaice, Salahuddin da Musulman da ke karkashin jagorancinsa sun tafiyar da Kiristoci da matukar jin kai da adalci, sannan sun nuna musu tsantsar tausayi fiye da yadda jagororinsu suka yi musu. Ba Kiristoci kadai ba, har Yahudawa ma sun sami aminci da tsaro ta bude Kudus da Musulmai suka yi. Sanannen mawakin Bayahuden Spain din nan, Yehuda al-Harizi ya bayyana abin da ke ransa a daya daga cikin ayyukansa:

Allah... ya kaddara cewa wurin bautar ba zai kara zama a hannun 'ya'yan Esau ba... Don haka a shekarar 4950 ta Halitta (AD 1190) Allah ya taso da ruhin dan sarkin Isma'ilawa (Salahuddin), mutum mai tsantseni da bajinta, wanda ya zo da gaba dayan rundunarsa, ya yi wa Kudus kawanya, ya kwace ta kuma ya ayyana a fadin kasar cewa zai karbi kuma ya amince da jinsin Ephraim, daga inda duk su fito. Saboda haka muka zo daga duk sassan duniya don mu zauna a nan. Yanzu muna zaune a karkashin inuwar aminci.²⁴

Bayan Kudus, 'Yan Salibiyyar sun cigaba da ta'asarsu su kuma musulmai suka cigaba da adalcinsu a sauran birane a kasar Falasdinu. A shekarar 1194, Richard the Lionheart (mai zuciyar zaki), wanda aka rika nunawa a matsayin wani babban jarumi a tarihin Birtaniya, ya sa an kashe musulmai 3,000, wadanda mafi yawansu mata da yara ne, a Castle Acre. Duk da yake musulmai sun ga wannan ta'addanci, amma ba su aikata irin wannan ba. Sun yi biyayya ne da umarnin Ubangiji da ke cewa **"Kada kiyayyar mutane wadanda suka toshe ku daga Masallaci Mai alfarma ta sa ku ketare iyaka..."** (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 2) don haka ba su aikata ta'addanci akan farar hula da ba su ji ba ba su gani ba. Ba su yi amfani da karfi marar iyaka ba hatta akan sojojin 'Yan Salibiyyar da suka cinye da yaki.

Ta'asar 'Yan Salibiyyar da kuma adalcin Musulmai sun sake nuna dadaddiyar gaskiya: Gwamnatin da aka kafa akan ka'idojin Musulunci ta sanya masu bambancin addini su zauna tare. Wannan al'amari ya cigaba da wanzuwa shekaru 700 bayan Salahuddin, musamman lokacin daular Ottoman.

Mulkin Daular Ottoman Mai cike da Adalci da Tausayi

A shekarar 1514, Sultan Selin ya kame Kudus da yankunan da ke zagayenta, wannan shine farkon shekaru 400 na mulkin Ottoman a Falasdinu. Kamar yadda yake a sauran kasashen Ottoman, wannan zamani ne da kasar Falasdinu za ta more zaman lafiya, kwanciyar hankali da kuma zaman tare da addinai mabambanta.

A karkashin mulkin Ottoman, an baiwa mutane masu bambancin addini 'yancin gudanar da rayuwarsu akan tsarin addinai har da ma dokokinsu. Kiristoci da Yahudawa, wadanda Alkur'ani ya bayyana a matsayin Ahlul Kitabi, sun sami jin kai, tsaro da kuma 'yanci a garuruwan Ottoman.

Babban dalilin wannan shine cewa Daular Ottoman ta kasance babbar kasar Musulunci wadda musulmai ke mulkin ta, kuma tilastawa mutane shiga musulunci ba ya cikin tsarin ta. Maimakon haka ma, burin kasar Ottoman shine samar da aminci da tsaro ga wadanda ba musulmai, sannan da mulkar su ta hanyar da za su ji dadin mulki da adalcin musulunci.

Sauran manyan kasashe a daidai wannan lokaci sun kasance suna tafiyar da bakin mulki mai cike da danniya da rashin kyale ra'ayoyin da suka sabawa gwamnati. Masarautar Spain ta kasa yin hakurin ganin musulmai da yahudawa a yankinta inda ta kaddamar da ta'asa akansu. A kasashen Turai da dama, an rika kuntatawa Yahudawa saboda kawai su Yahudawa ne (misali an tsare su a unguwannin talakawa), kuma wasu lokutan akan yi musu kisan kiyashi. Kiristoci ba sa iya juriyar zama da junansu: fadan da aka yi tsakanin 'yan Furotestan da Katolika a karnoni na 16 da 17 sun maida Turai tamkar mayanka. Wannan rikici ya haifar da yakin shekaru 30 tsakanin shekarar 1618 da 1648. A sakamakon wannan yaki, tsakiyar Turai ta zama filin daga, kuma a kasar Jamus kadai an kashe daya bisa ukun mutanen kasar masu yawan miliyan 15.

A irin wadannan wurare, ya kasance babu tantama cewa mulkin Ottoman ya fi adalci da jin kai.

Marubuta tarihi da manazarta siyasa da dama sun yi nuni da wannan al'amari. Daya daga cikin wadannan masana shine sanannen masanin harkokin Gabas ta Tsakiya na Jami'ar Columbia wato Farfesa Edward Said. Asalin daga iyalin Kiristan Kudus ne, inda ya ci gaba da bincike har gaba da kasar haihuwarsa a jami'o'in Amurka. A hira da aka yi da shi a jaridar kasar Isra'ila mai suna Ha'aretz, ya bada shawarar daukar **"tsarin mulkin Ottoman"** in har ana son kawo zaman lafiya na dindindin a Gabas ta Tsakiya. Abin da ya ce shine:

Yahudawa 'yan tsiraru za su iya rayuwa kamar yadda sauran tsiraru a kasashen larabawa suka rayu... hakan ya yi aiki sosai karkashin Daular Ottoman, da tsarinta na Millet. Abin da suka gudanar a wancan lokacin ya fi dacewa da mutumta dan Adam akan wanda mu ke da shi yanzu.²⁵

Tarihi ya nuna cewa musulunci tsarin addini da zai samar da tsarin gwamnati mai tausayi a Gabas ta Tsakiya. Yayin Mulkin Ottoman, wanda ya zo karshe yayin da Daular Ottoman ta janye daga yankin, har yanzu ba a sami irin sa ba.

Saboda haka, hanyar samun zaman lafiya a Gabas ta Tsakiya shine a shigo da tsari mai jin kai da sassaucin ra'ayi, muhimman abubuwa biyu daga koyarwar Alkur'ani. Musulunci, in aka bi shi ka'in da na'in, shine magani duk wasu nau'i na barna, rikici, yaki da ta'addanci kuma shine mai samar da zaman lafiya, adalci da tausayi.

DUNIYA TANA BUKATAR HADIN KAI DA ZAMAN LAFIYA FIYE DA KOYUSHE

Adnan Oktar ya yi kokarin ilimi ta hanyar tattara masu ilimi, malaman jami'o'i, shugabannin addini, jami'an gwamnati, taurarin fina finai da kuma 'yan siyasa daga sassan duniya daban daban don isar musu da sakon musulunci na zaman lafiya akan dabi'un da Alkur'ani ya koyar kamar soyayya, tausayi, jin kai, 'yan uwantaka da afuwa ko yafiya. A wannan fanni ya wallafa littattafai 300 masu nuna hujjoji daga

addini, kimiyya da kuma fasaha wadanda za su zama shiriya ga mutane zuwa ga wannan tafarki na zaman lafiya da soyayya.

Manufarsa ita ce samun duniya wadda gaba dayan kashashe da addinai za su zauna tare cikin alakar aminci, fahimtar juna da soyayya akan cikakkiyar dimukradiyya tare da ‘yancin yin bauta, ‘yancin addini, ‘yancin yin tunani a dukkan wurare. Adnan Oktar yana hankoron ganin duniya da ta hade kai cikin mika wuya ga Allah, rayuwa mai gamsuwa, jin dadi, wadata da cigaba a dukkan fannonin rayuwa.

Allah Mai rangwame ne ga bayinSa. (Alkur’ani, sura ta 3, aya ta 30)

AINIHIN TUSHEN TA’ADDANCI: DARWINIYANCI DA ZAHIRANCI

Yawancin mutane sun dauka cewa Charles Darwin ne ya fara kirkiro labarin canjin halitta, da kuma cewa ya ginu ne akan hujjojin kimiyya, bincike da kyakkyawar lura. Sai dai kuma, gaskiyar abin ita ce cewa

Darwin ba shi ya kirkiro labarin ba, sannan ba abin da ya hada labarin da hujjar kimiyya. Labarin ya kunshi dauko tsohon tsarin falsafar ‘yan zahiranci a hada ta da dabi’ar yanayi. Koda yake labarin ba shi wata majinginar binciken kimiyya, amma yana samun makantar biyayya da sunan falsafar ‘yan zahiranci. (Duba *The Evolution Deceit* na Harun Yahya)

Wannan ra’ayin ga-ni-kashe-ni ya haifar da duk wani nau’i na annoba. Gaba daya da yaduwar Darwiniyanci tare da falsafar zahiranci da ta ke karewa, amsar tambayar “Menene mutum?” ta canja. Mutane da suka saba amsa wa da “Mutane Allah ne ya halicce su kuma za su rayu ne a bisa kyawawan dabi’un da ya koyar,” yanzu sun far tunani cewa “Mutum ya zo duniya ne ta hanyar dace ko katari, kuma dabba ne shi wadda ta ci gaba ta hanyar fadan mai karfi shi ke rayuwa.” Akwai mummunan sakamakon da zai biyo bayan wannan babbar yaudara. Akidun ta’addanci irinsu wariyar launin fata, farkisanci da kuma gurguzu da kuma sauran ra’ayoyin dabbanci masu yawa da suka kafu akan tashin hankali duk sun samo dalilinsu ne daga wannan yaudara.

Wannan bangaren littafin zai yi nazarin annobar da Darwiniyanci ya kawo wa duniya sannan mu bayyana dangantakar su ta kusa da akidar ta’addanci, daya daga cikin manyan matsalolin zamaninmu.

Karyar Mabiya Darwin: “Rayuwa Rikici ce”

Darwin ya fara ne da wata karya lokacin da yake bunkasa ka`idarsa cewa:

"Bunkasar abubuwa masu rai sun dogara ne akan gwagwarmayar rayuwa. Masu karfi su ke cin nasara. Masu rauni kuwa an an batar da su a halaka."

Darwin yana cewa, akwai dawwammamiyar gwagwarmayar rayuwa da rikici a yanayin rayuwa. Mai karfi kullum shine a saman mara karfi, kuma wannan shi zai tabbatar da samuwar cigaba. Karamin taken da ya kira littafinsa da shi shine *'The Origin of species by means of Natural Selection'*, ko *'The preservation of Favoured Races in the struggle for Life'*, ya tabbatar da waccan magana ko ra`ayi.

Bugu da kari, Darwin yayi hasashen wai “gwagwarmayar rayuwa” za ta iya shiga cikin jinsin mutum. A da`awarsa, 'zababbun jinsi sune sukai nasara a wannan gwagwarmaya' zababbun jinsi a wurin Darwin sune turawan yamma. Afrika da Asiya sune aka bari a baya a wannan gwagwarmayar rayuwa. Darwin ya cigaba da fadin ra`ayinsa cewar wadannan jinsi da sannu zasu fadi warwas a gwagwarmayar rayuwa kuma a daina jin duriyarsu:

- A wani lokaci mai zuwa, ba wani mai tsawo kamar yadda karnuka suka auna ba, wayayyun jinsin mutum zasu kare, kuma su maye al`umomin Da, a ko`ina a fadin duniya A daidai lokaci guda birran anthropomorphous...babu shakka zasu kare. Tsarar dake tsakanin mutum da makusantan halittu zai dada fadaduwa, zai shiga tsakanin mutum da yanayi na wayawa, yadda muke fata, **koda caucasian ne, da wasu nau`in birrai kanana kamar dai yanzu ace tsakanin bakaken mutane ko Australia da gwaggon biri.**²⁶

Wata masaniyar ilimin bunkasar dan Adam (anthropology) ‘yar kasar Indiya, Lalita Vidyarthi ta yi bayanin ka’idar juyin halitta din Darwin ta cusa akidar wariyar launin fata a cikin zaman takewar kimiyya:

- Shi (Darwin) ka'idarsa ta gwagwarmayar rayuwa ta samu karbuwa da maraba daga wurin masana kimiyyar zaman takewa na zamanin nan, kuma suka yarda cewa dan Adam ya cigaba ta duk matakin juyin halitta wanda ya zama wayewar bature ko farar fata. **Daga lokacin da aka kai kashi na biyun karni na goma sha tara, wariyar launin fata ya samu karbuwa a matsayin dalili daga mafi rinjayen masana kimiyyar turawan yamma.**²⁷

Inda Darwin ya Samo Ra'ayinsa: Ka'idar Rashin Tausayi ta Malthus

Inda Darwin yake samo wahayi a wannan fage shine littafin masanin tattalin arzikin Birtaniya Thomas Malthus 'An Essay on the principle of population'. Can da akidarsu mummuna, Malthus ya auna yaga cewa lalle mutane suna karuwa akai-akai. A ra'ayinsa, abinda yake hana yawan karuwar mutane shine bala'o'i kamarsu yaki, fari da yaduwar cuta. A takaice dai, a cikin zancensa mai muni yana cewa, dole wasu mutane su mutu don wasu su rayu. Rayuwarsu shine ma'ana dawwamammen yaki.

A cikin karni na sha tara, ra'ayin Malthus ya samu karbuwa. Ajin farko na masana turawan yamma sun marawa wannan mugun tunani na sa baya. A cikin kasidar '**The Scientific Background of the Nazi "Race purification" Programme**' da T.D. Hall ya rubuta, an bayyana muhimmancin Turai ta karni na 19 dangane da ra'ayin Malthus akan yawan mutane kamar haka:

A farkon rabin karni na 19, a ko'ina a kasahen Turai, kusoshin Mulki sun taru don su tattauna akan sabon bincike 'matsalar yawan jama'a da kuma samar da hanyoyin da za'a aiwatar da ra'ayin Malthus, da kara yawan adadin mutuwar talakawa: **"Maimakon a samar da hanyar tsaftatuwar talakawa, lallai mu kwadaitar akan kishiyar hakan. A biranenmu lallai mu matse hanyoyi, da tura mutane da yawa cikin gidaje, kuma mu yi kokarin dawo da annoba. A kasashenmu sai mu gina kauyuka kusa da kudduddufai, kuma musamman kwadaitar da zama a kwazazzabai da wurare marasa kyau," da dai sauransu.**²⁸

Dalilin wannan mummunar akida, wato masu rauni da kuma wadanda suka fadi a wannan gwagwarmaya za'a kawar da su saboda haka yawan mutanen da ake samu akai-akai zai yi daidai kenan. Wannan akida ta 'tursasawa talaka' ta samu aiwatuwa ne a Birtaniya a karni na 19. Wata doka ta raya masana'antu ta samu kafuwa inda aka sa yara `yan shekara takwas da tara yin aiki na awa shida a kullum, a wajen hako kwal kuma dubbai sun mutu a sanadiyyar haka, saboda matsanancin yanayin da suka samu kansu a ciki. Miliyoyin mutanen kasar Birtaniya sun shiga halin kaka-ni-kayi a dalilin tsarin 'gwagwarmayar rayuwa' wanda Malthus ya gindaya.

Darwin ya rudu da wannan ra'ayi, kuma ya aiwatar dashi akan sauran yanayin halittu, kuma ya ambata cewa lallai mai karfi kullum shine mai nasara a cikin yakinnan na wanzuwa. Haka kuma, yayi da'awar cewa wannan ka'idar gasgatacciya ce kuma ba zata taba canzuwa ba. Daga nan sai ya gayyato mutane akan su rabu da addininsu kuma su ki yarda da cewa Allah ne yayi halitta, kuma su himmatu wajen fito da hujjoji da zasu iya yin karo da abokan adawa akan gwagwarmayar rayuwa. Al'ummar duniya ta biya mummunan tukuici a karni na 20 sakamakon yaduwar wannan mugunyar akida wadda ta haddasa rashin tausayi da keta.

Rawar da Darwiniyanci ya taka Wajen Share fagen Yakin Duniya na 1

Yayin da Darwiniyanci ya mamaye al'adar Turai, sai tasirin gwagwarmayar rayuwa ya fara bayyana. Kasashen Turai 'yan mulkin mallaka a takaice suka fara bayyana kasashen da suka mallake da cewa "kasashen da aka bari a baya a juyin halitta" inda suke kafa hujja da Darwiniyanci.

Babban mummunan tasirin siyasa na Darwiniyanci shine barkewar Yakin Duniya na 1 a shekarar 1914. A cikin littafinsa mai taken *Europe since 1870* (Turai tun daga 1870), sanannen farfesa masanin tarihi dan kasar Birtaniya James Joll, ya bayyana cewa daya daga cikin abubuwan da suka share fagen Yakin Duniya na 1 ita ce akidar Darwiniyanci da shuabannin kasashen Turai suka runguma a waccan lokaci.

...yana da muhimmanci a gane yadda ka'idar gwagwarmayar rayuwa ta karfinka ya kwace ka ta sami karbuwa daga mafi yawan shugabanni a turai a shekaru da suka gabaci Yakin duniya Na farko. Misali, shugaban ma'aikata na yankin Austria da Hungary, Franz Baron Conrad von Hoetzendorff, ya rubuta a littafinsa bayan yakin cewa:

Addinan jin kai da taimako, koyarwar kyawawan dabi'u da ka'idojin falsafa hakika wani lokaci za su iya **raunana gwagwarmayar rayuwa ta mutum** a mummunan zubinta, amma ba za su iya cin nasarar cire ta daga matsayin mai tafiyar da tunanin duniya ba... **Ta hanyar wannan madaukakiyar ka'ida ne annobar yakin duniya ta afku sakamakon tunanin da ta cusa a rayuwar kasashe da mutane, kamar wani mamakon ruwa wanda a yanayinsa shi yak e fitar da kansa.**

Kamar yadda aka gani a bisa tasirin wannan akida, a bayyane take dagewar da Conrad ya yi akan bukatar kirkiro yaki don taskace masarautar Austria da Hungary.

Haka kuma mun ga yadda yadda wadannan ra'ayoyi bas u takaita ga jami'an soja kadai ba, da kuma cewa Max Weber, a misali, ya yi matukar damuwa da gwagwarmayar rayuwa ta duniya. Haka nan, Kurt Riezler, mai taimakawa shugaban kasar Jamus Theobald von Bethmann-Hollwe, ya rubuta a shekarar 1914 cewa:

Akwai cikakkiya kuma dauwamammiyar kiyayya a cikin dangantaka tsakanin mutane; sannan kuma **tashin tashinar da muke gani a ko'ina...** ba wai sakamakon baudewar dabi'ar mutum ba ce sai dai shine **cikar kyawun duniya da kuma tushen ita kanta rayuwa.**²⁹

Friedrich von Bernhardt, wani janar din soja a Yakin Duniya na 1, ya yi irin wannan hasashen dangantaka tsakanin yaki da kuma dokokin yaki a yanayi. Bernhardt ya ce "**Yaki abu ne da ya zama dole a rayuwa**"; ya zama "dole kamar gwagwarmayar abubuwa a yanayi"; yana "bayar da hukuncin adalci na rayuwa, tunda hukuncinsa ya doggara ne da ainihin yanayin abubuwa."³⁰

Kamar yadda muka gani, Yakin Duniya na 1 ya barke ne saboda biyan bukatar Masu tunanin Turai, janar janr na soja da kuma masu mulki, wadanda suka dauki yaki, zubar da jini da kuma tsananin kunci a matsayin wani cigaba, kuma suke ganin hakan a matsayin ka'idar yanayi marar sauyawa. Tushen akidar da ta jefa duk wadancan al'ummu cikin halaka ba wata ba ce illa ka'idar Darwin ta "gwagwarmayar rayuwa" da kuma "madaukakan jinsi."

Yakin Duniya na 1 ya haddasa salwantar rayuka miliyan 8, daruruwan birane da aka rusa, da kuma miliyoyin mutane da aka raunata, aka nakasa ko suka yi hasarar gidaje da ayyukansu.

Babban abin da ya haddasa barkewar yakin duniya na 2, wanda ya barke shekaru 21 bayan na farko kuma ya salwantar da rayuka miliyan 55, shi ma akan Darwiniyanci ne.

Abinda 'Shari`ar daji ta haifar': Fin Karfi (Farkisanci)

A yayin da Darwiniyanci ya haifar da wariyar launin fata a cikin karni na 19, sai ya dunkule ya zama akidar da zata iya bunkasa ko farfado da tsundamar duniya cikin zubar da jini a karni na 20: wanda aka fi sani da Naziyanci.

Karfin rinjayen Darwin zai iya ganuwa a akidojin `yan Nazi. Idan mutum yai nazarin wannan akida, wadda Adolf Hitler da Alfred Rosenberg suka yiwa alkibla, zai fahimci cewa akwai manufar 'zabin halitta', 'zabin ma`abota', da 'gwagwarmayar rayuwa tsakanin jinsuna', wanda aka maimaita su da yawan gaske a cikin littafin 'The Origin of Species.' A yayin da ya sanyawa littafinsa suna Mein Kampf (Gwagwarmaya ta), Hitler, wanda ya samo wahayinsa daga akidar Darwin ta gwagwarmayar rayuwa da kuma cewa nasara tana ga mai karfi. Musamman yayi magana akan wannan gwagwarmaya tsakanin jinsuna, kamar haka :

Tarihi zai nuna a daular sabon karni wanda babu canji ga wannan nasara, wanda zai tabbata a sabon tsarin wariyar launin fata da yanayi zai wajabta shi.³¹

A kamfe na 1933 wanda jam`iyyar Nuremberg tayi, Hitler yai da`awar cewa "jinsi madaukaki ya shugabantar da kansa akan jinsi makaskanci... hakki wanda muka ganshi a yanayi (nature) kuma wanda muka dauke shi halattaccen hakki.³²

Fadin cewa `yan Nazi sun jawu daga ra`ayin Darwiniyanci hujja ce wadda kusan dukkanin masana tarihi suka yarda da ita. Peter Crisp, mawallafin littafi mai suna *The Rise of Fascism*, ya yi bayanin wannan lamari kamar haka :

Ka'idar Charles Darwin da ke cewa mutane sun samo asali ne daga birrai ta sha wulakanci lokacin da aka buga ta, amma daga baya aka karbe ta. `yan Nazi sun gurbata ka'idar ka'idar Darwin, inda suke yin amfani su halasta yaki da wariyar launin fata.³³

Masanin tarihi Hickman ya bayyana tasirin Darwiniyanci akan Hitler kamar haka :

(Hitler) mabiyi ne na gaske mai yada Juyin halitta. Komai zurfafawa, fadadawa a cikin yarda da akidunsa, abu ne bayananne cewa (manufar gwagwarmaya ta zama mai muhimmanci ne saboda)...littafinsa, Mein Kampf, ya debo akidu da ra`ayoyin ma`abota evolution, musamman ma wadanda suke karfafa gwagwarmaya, mai karfi shi yake rayuwa da kawar da raunana don a samar da ingantacciyar rayuwa ko al`umma.³⁴

Hitler, wanda ya samar da wannan ra'ayi, ya jefa duniya cikin rigingimu wanda bata taba gani ba. Kabilu da kungiyoyin siyasa da yawa, kuma musamman yahudawa, sun sha fama da matsanciyar wahala da kisan gilla a hannun `yan Nazi, yayi sanadiyyar kisan kiyashi na mutane miliyan (55) hamsin da biyar. Abinda ya haifar da wannan ta'asa a tarihin duniya shine akidar Darwiniyanci ta 'gwagwarmayar rayuwa' ko 'struggle for survival' a turance.

Hadin Gwiwar Ta'asa: Darwiniyanci da Kwaminisanci

A lokacin da mulkin danniya ke hannun daman akidar Darwiniyanci, a haguna Kwaminisanci ke biye. Hakika kwaminisanci daya ne daga cikin akidojin dake kare ka`idar Darwin.

Dangantakar dake tsakanin Darwiniyanci da Kwaminisanci, na komawa ne ga wadanda suka kafa su. Marx da Engels, sune suka kafa Kwaminisanci, kuma sun karanta littafin nan na Darwin wato *'The Origin of Species'* a daidai lokacin da ya fito kuma suka gamsu da tsarin maganganun halayyar jari-hujja. Alakar dake tsakanin Karl Marx da Engels ta nuna cewar sun fahimci ka`idar Darwin a matsayin abinda ke bada hujjar tarihin yanayin bawa Kwaminisanci kofa. A littafinsa mai suna 'The Dialectics of Nature', wanda ya rubuta a sanadiyyar ruduwar Darwin, Engels yayi mutukar yabawa Darwin, kuma yayi kokarin ba da ta sa gudunmawar akan ka`idar a babin *'The part played by labour in the transition from Ape to Man'*;

`Yan Kwaminisancin Rasha, wadanda ke bin sawun Marx da Engels, kamarsu Plekhanov, Lenin, Trotsky da Stalin, dukkaninsu sun yarda da ka`idar juyin zamanin Darwin (Darwin's theory of evolution). Plekhanov, wanda ake ganin shine ya dasa harsashen Kwaminisancin Rasha yana daukar Marxism a matsayin **'Darwiniyanci a aikace a ilmin zaman tare'**.³⁵

Trotsky ya ce; **"Binciken Darwin shine babbar nasara a duk fadin fagen nazarin gabar halittu."**³⁶

Ilmin Darwiniyanci yana da rawa mai yawa da ya taka wajen haifar da kwaminisanci. Misali, masana tarihi sun tabbatar cewa **Stalin mai addini ne a samartakarsa, amma ya daina addini saboda littattafan Darwin.**

Mao, wanda ya kafa tsarin mulkin kwaminisanci a China kuma ya kashe miliyoyin mutane, ya fada a bainar jama`a cewa **'an kafa kwaminisancin China ne akan tafarkin Darwin da ka`idar evolution.'**³⁷

Masanin tarihin Harvard University James Reeve Pusey yayi cikakken bayani da ya danganci Darwiniyanci akan Mao da Kwaminisancin China a littafinsa na bincike mai suna *'China and Charles Darwin'*.

A takaice ai, babu wata kafa dake raba tsakanin ka`idar evolution da kwaminisanci. Ka`idar tazo da cewar dukkan wani abu mai rai ya wanzu ne haka nan, kuma suka kawo hujjojinsu na shaci fadi da sunan kimiyya don tabbatar da addinin maguzanci. Kwaminisanci kuwa, akida ce wadda ta kulla alakar ta da Darwiniyanci. Bayan haka, ka`idar ta cigaba da cewa cigaban yanayi na iya yiwuwa ta hanyar gwagwarmayar rayuwa (struggle for survival) da marawa akidar 'dialectics' baya wadda jigo ce a kwaminisanci.

Idan muka tuna akidar kwaminisanci ta 'dialectical conflict'wato rikicin wariyar harshe wadda tayi sanadiyyar mutuwar mutum sama da miliyan dari da ashirin (a cikin karni na ashirin, 20th century), zamu iya fahimtar irin annobar daDarwiniyanci ya gayyatowa duniya.

Rikicin Muhawara Ba ya Kawo Bunkasar Al'umma, Yana Rusa ta ne

Kamar yadda muka gani tun farko, Darwiniyanci ya nuna cewa gwagwarmaya tsakanin halittu masu rai ita ce sababin bunkasa da cigaban su inda ra'ayin ya sami karbuwar kimiyya ga falsafar muhawarar zahiranci.

Kamar yadda za a fahimta daga sunanta, muhawarar zahiranci ta ginu ne akan ra'ayin "rikici." Karl Max, wanda ya kirkiro wannan falsafa, ya yada ra'ayin cewa "**idan babu gwagwarmaya da hamayya, komai zai tsaya yadda yake (babu ci gaba).**" A wani wurin kuma cewa ya yi "**Karfi shine ungozomar duk wata tsohuwar al'umma da ke dauke da cikin sabuwa.**"³⁸ Ta fadar wannan, ya yi kira ga mutane don tashin hankali, yaki da zubar da jini domin su bunkasa.

Mutum na farko da ya fara amfani da ka'idar Marx a fagen siyasa shine Lenin. Yayin da ya ke tinkaho da ra'ayin cewa "**cigaba yana samuwa ne sakamakon rikicin bangarori biyu masu hamayya da juna,**" hadafin Lenin shine mutane masu bambancin ra'ayoyi su kasance a cikin rikici koda yausha. Haka kuma Lenin ya yi ta nanata cewa wannan rikici fa yana bukatar zubar da jini, wato ta'addanci. Wani rubutu da Lenin ya yi mai taken "Yakin Sunkuru" (Guerrilla Warfare) wanda aka fara bugawa a mujallar *Proletary* cikin shekarar 1906, shekaru goma sha daya kafin Juyin juya-halin Bolshevik, ya nuna hanyar ta'addancin da ya dauka:

Al'amarin da ya ke ran mu shine gwagwarmaya da makamai. Daidaikun mutane ko gungun mutane kadan ke yinsa. Wasu 'yan kungiyoyin neman sauyi ne, yayin da sauran kuwa (mafi yawa a wani sashe na Rasha) ba sa cikin wata kuniyar neman sauyi. Gwagwarmaya da makamai tana tafiya ne kan manufofi biyu, wadanda ya zama wajibi a rarrabe su: da farko, **wannan gwagwarmaya tana da muradin yi wa daidaikun mutane kisan gilla, sarakuna da talakawa a cikin soja da 'yansanda; a tsari na biyu kuma, tana da muradin kwace taskokin kudi daga gwamnati da kuma daidaikun mutane.** Wani bangaren kudin da aka kwace zai tafi cikin baitil malin jam'iyya, wani bangare don manufa ta musamman ta tara makamai da yin shiri bore, sannan kuma wani bangaren don daukar nauyin mutanen da ke cikin wannan gwagwarmaya da muka bayyana.³⁹

A karni na 20, daya daga cikin sanannun akidun da suka yi adawa da guruzu ita ce akidar danniya ta farkisanci. Abin sha'awa anan shine, duk da yake farkisanci ya bayyana kansa a matsayin makiyin gurguzu, shima ya yi imani da ka'idar gwagwarmaya kamar urguzun. 'Yan gurguzu sun yi imani akan wajibcin gwagwarmaya tsakanin mutane a matakan rayuwa; su kuma mabiya farkisanci sai suka canja yanayi gwagwarmayar inda suka maida hankali wajen gwagwarmaya tsakanin jinsi da kashashe. Misali, masanin tarihi dan kasar Jamus, Heinrich Treitchke, daya daga cikin tushen samun ra'ayoyin 'yan Nazi da sanannun 'yan wariyar launin fata, ya rubuta cewa, "**kasashe ba za su sami wadata ba ba tare da matsananciyar hamayya ba, kamar gwagwarmayar rayuwa ta Darwin.**"⁴⁰ Shi ma Hitler ya ce ya koyi wani abu daga fahimtar gwagwarmaya ta Darwin:

Gaba dayan yanayin duniyar dabi'a wata gagarumar gwagwarmaya ce tsakanin karfi da rauni – nasarar dindindin ga mai karfi akan mai rauni. Idan ba a yi wannan ba to babu abin da za a gani a duniyar dabi'a ban da lalacewa. Duk wanda yake son ya rayu sai ya yi yaki. Wanda kuwa ba ya son yin yaki a wannan duniya wadda a cikin gwagwarmaya ta har abada ita ce tsarin rayuwa, ba shi da hakkin kasancewa a raye.⁴¹

Wadannan akidu biyu na Darwiniyanci sun yi imanin cewa, idan al'umma tana son zama kakkarfa, to gwagwarmaya da zubar da jini sun zama dole; abin da suka haddasa a karni na 20 sananne ne. Adadi marar iyaka na mutanen da ba suji ba ba su gani ba suka mutu; haka an raunata adadi marar iyaka; tattalin arzikin kasashe ya rushe; kudin da ake kashewa a fannonin lafiya, bincike, fasahar kirkira, ilimi da kuma ayyukan fasaha an koma ana kashewa a siyan makamai, bandeji da za a daure ciwukan da wadannan makamai suka haddasa da kuma sake hina biranen da aka rusa. Da abu ya ci gaba, ya fito sarari cewa gwagwarmaya da ta'addanci ba su jawo bunkasa da cigaban dan Adam ba sai dai barna.

Hakika akwai sabani a duniya. Kamar yadda yake a yanayin duniya akwai haske da duhu, rana da dare, zafi da sanyi, haka kuma akwai sabani a wajen aiwatar da ra'ayi. Amma kuma sabanin ra'ayi ba ya nufin a yi rikici. A maimakon haka, idan za a tafiyar da sabani da fuskar zaman lafiya, fahimta, soyayya, tausayi da jin kai, to za a iya samun kyakkyawan sakamako. Duk wanda ya kwatanta ra'ayinsa da na wani yana iya bunkasa nasa ko kuma ya gano nakasu a cikinsa don ya gyara. Wadanda ke kare mabambantan ra'ayoyi suna iya yin musayar ra'ayoyi ta hanyar tattaunawa ko kuma shirya muhawarar ganin kwakwaf. Mutum mai kyakkyawar niyya, mai yin afuwa, mai son zaman lafiya da kaskantar da kai ne kadai kuma wanda ya ke bin koyarwar Alkur'ani shine zai iya daukar wannan hanya.

Kashe mutum ko cutar da shi kawai saboda ra'ayinsa ya bambanta da naka, ko kuma addininsa daban ne ko saboda launin fatarsa, ba karamin mugun aiki ba ne. Saboda wannan dalili kadai, a tsawon tarihi kuma a fadin duniya baki daya mutanen kasa daya sun yi ta kashe junansu ba tare da tausayi ba. Ko kuma yadda aka rika yanka mutane da ke da bambancin kasa ko launin fata da suka hada da mata da yara. Mutum da zai iya aikata wannan shine wanda ba ya ganin darajar mutum wanda ke kallon mutum a matsayin wata dabba mai wayo kawai; mutum ne da bai yi imani da cewa zai yi bayanin duk abin da ya aikata a gaban Allah ba.

Alkur'ani ya yi bayanin kyakkyawar halayyar da ta dace a nuna ga masu bambancin ra'ayi da namu. An sami rigingimu tsakanin ra'ayoyi a tsawon tarihi kuma daya daga cikin sanannun misalan wannan shine adawa tsakanin Annabi Musa (AS) da Fir'auna. Duk da tsananin zalunci da ketar Fir'auna, sai Allah ya aika Annabi Musa (AS) don ya kira shi zuwa addinin Allah, inda Ya yi wa Annabi Musa (AS) bayanin salon da zai yi amfani da shi:

“Ku tafi ku biyu zuwa ga Fir'auna. Lalle shi ya ketare haddi (da girman kai). Sai ku gaya masa magana mai laushi, ko zai tuna ko kuwa ya ji tsoro.” (Alkur'ani, sura ta 20, aya ta 43-44)

Annabi Musa (AS) ya bi umarnin Ubangiji inda ya yi masa cikakken bayani akan addinin Allah. Annabi Musa ya yi bayaninsa a hankali a nutse, don kawo karshen kafircin Fir'auna da zaluncin da ya ke wa

mutanensa. Amma, sai Fir'auna ya nuna girman kai da maganganun tsoratar ga Annabi Musa (AS), inda ya yi barazanar kashe shi da mabiyansa. Amma ba ra'ayin Fir'auna ne ya yi nasara ba a karshe; a maimakon haka, a nutsar da su shi da mutanensa. Annabi Musa (AS) da mutanensa suka yi nasara. Kamar yadda wannan misali ya nuna, nasarar ra'ayi ko gwagwarmayar cigaba ba sa samuwa ta halin rikici ko nuna karfi. Muhawarar Fir'auna da Annabi Musa (AS) ya zama abin koyi daga tarihi: masu jayayya da keta ba su ke yin nasara ba, sai wadanda suke bangaren zaman lafiya da adalci. Aikata kyawawan dabi'u yana da sakamakonsa a nan duniya da kuma ranar lahira.

Darwiniyanci da Ta'addanci

Kamar yadda muka gani a baya, Darwiniyanci shine mabubbugar akidu masu yawa wadanda suke tattare da rigingimun da suka haifarwa dan Adam annoba a karni na 20. Haka kuma, kamar dai wadannan akidu, shima Darwiniyanci ko akidar babu Allah, ya bayyana 'daidaitacciyar fahimta' da 'tsari'wanda zai iya jan hankalin ra'ayoyi iri-iri a duniya. Manufar da take karkashin wannan fahimta da kuma tsarin shine '**yakar wadanda basa cikinmu**'. Zamu iya fayyace wannan kamar haka; Akwai akidu, ra'ayoyin duniya, da falsafa iri-iri. Kowannensu na kallon dan uwansa a dayan biyun wannan hanyoyi:

- 1) Zasu iya girmama bayyanar wadanda basa tare dasu da kokarin kulla alaka ta sulhu ko tattaunawa, wato suyi amfani da tsari na mutuntaka. Hakika, wannan tsari ya dace da koyarwar Alkur'ani.
- 2) Zasu iya zabar su yaki wasu, da kuma kokarin samun damar raunana su, ma'ana dai, suyi amfani da halayya irin ta dabbobi.

Abin tsoron da muke kira ta'addanci ba wani abu bane illa bayanin nan na ra'ayi na biyu.

Idan muka kalli bambancin dake tsakanin ra'ayoyin biyu, zamu ga cewa salon da Darwiniyanci ya dauka na cewa wai "**mutum wata dabba ce mai dabi'ar fada**" kawai an rudi mutane ne ta karfin tuwo. Daidaikun mutane da jama'arsu wadanda suka zabi wannan hanya ta rigingimu, watakila basu taba sanin wani abu mai suna Darwiniyanci da akidunsa ba. Amma a karshe, sun zo sun yarda da ra'ayin Darwiniyanci. Abinda ya jawo suka yarda da ingancinsa shine, taken Darwiniyanci kamar, 'mai karfi shi yake rayuwa a wannan duniya', 'babban kifi shi yake hadiye kanana', 'yaki dabi'a ce', da kuma 'mutum na cigaba ne ta hanyar jangwalo yaki'. Ku jefar da Darwiniyanci can gafa, domin ba komai bane illa fankon da babu tsinke a ciki.

Hakika, idan aka jefar da Darwiniyanci, to, babu wata falsafar rikici da zata rage. Addinai ukun da mafi yawan mutane suka yi imani dasu, Musulunchi, Kiristanci, da Yahudanci, sun kyamaci rikici. Dukkaninsu na fatan su kawowa duniya zaman lafiya ne, da kyamar kashe mutanen da basu jiba kuma basu gani ba, cutar dasu da azabtar dasu. Rigingimu da tayar da tarzoma sun karya tsarin dabi'un

da Ubangiji ya shiryawa dan Adam, kuma ababan kyama. Sai dai, Darwiniyanci ya gabatar dasu a matsayin yanayi mai afkuwa, nagaskiya kuma babu makawa sai sun wanzu.

Saboda haka, idan wasu mutane suka aikata ta'addanci ta hanyar fakewa da addinin Musulunchi, Kiristanci da Yahudanci, za ka iya tabbatarwa ba Musulmai, kiristoci ko Yahudawa bane. Mabiya addinin Darwin ne. Suna fakewa a inuwar addini da muminai ne. Kuma dalili shine suna aikata abinda addini ya hana, ba don komai ba sai don su bakanta addini a idon mutane.

Saboda haka, tushen ta'addancin da ya cika wannan duniya tamu bashi da alaka da daya daga cikin saukakun addinai, sai dai maguzanci ne, kuma fassara maguzanci a zamaninmu shine: 'Darwiniyanci' da Jari-hujja.

Duk Mutumin Da Ke Neman Zaman Lafiya Dole ya Fahimci Hatsarin Darwiniyanci

Mafita a yaki da wata matsala ita ce kauda akidun da wannan matsala ta doru akan su. Misali, duk irin kokarin mutum don ganin ya tsafata zagayen kwandon shararsa, kwandon sharar zai ci gaba da doyi. Duk wasu hanyoyin gyara za su yi aiki ne na dan lokaci. Hakikanin mafita ita ce a tsafata inda sharar take ta hanyar cire kwandon sharar gaba daya. Amma in ba haka ba, kamar shafe shekaru ne ana kiwata macizai masu dafi a gona, sannan a sake su, kuma a zo ana mamakin yadda macizai ke saran mutane sannan a shiga kokarin kame su. Maganin abin shine kada a kiwata su tun da farko.

Saboda haka, a yaki da ta'addanci, zakulo 'yan ta'addan daya bayan daya ana ganin bayansu ba shi ne zai samar da maganin matsalar ba. **Hanya daya kadai ta kawar da annobar ta'addanci daga bayan kasa shine a gano tushe ko saiwar da ke haifar da 'yan ta'addan a tumbuke ta. Babban tushen ta'addanci, a daya bangaren, sune gurbatattun akidu da kuma ilimin da ake koyarwa karkashin wadannan akidu.**

A zamaninmu, a kusan dukkan kasashen duniya, an shigar da akidar Darwiniyanci a cikin manhajar koyarwa ta makarantu inda ake daukar ta a matsayin hujjar kimiyya. Ba a koya wa yara da matasa cewa Ubangiji ne ya halicce su, cewa an albarkace su da ruhi, hikima da hankali. Ba a gaya musu cewa a ranar alkiyama za su yi bayanin ayyukan da suka aikata a nan duniya kuma a yi musu sakamako da wuta ko aljanna inda za su yi zama na har abada. A maimakon haka, sai aka rika koya musu karairayin cewa wai su halittu ne wadanda iyayensu suka kasance dabbobi da suka tsinci kansu cikin rayuwa bisa katari. Karkashin wannan wankin kwakwalwa sai suka dauki kansu a matsayin sangartattun dabbobi wadanda ba ruwansu da Allah kuma suke ganin makomarsu – wato rayuwarsu – ita ce nasara ta hanyar gwagwarmaya. Bayan wannan mataki, sai ya zama abu mai sauki a wanki kwakwalen wadannan mutane, wadanda dama tun a rayuwarsu ta makaranta aka juyar da tunaninsu, kuma a zamar da su makiya ga bil-adama wadanda keta da muguntarsu sun kai su iya hallaka kananan yara. Wadannan matasa kowace irin baddadiyar akida za ta iya daukar hankalinsu; karkashin yaudara da wanke kwakwalwa ta 'yan ta'adda za su iya aiwatar da mugayen ayyukan ta'asa da ba a yi tsammani ba. Kungiyoyin 'yan gurguzu, mabiya farkisanci da 'yan ta'adda masu akidar wariyar launin fata wadanda ke ta'annati tun cikin karni na 19, irin wannan tsarin ilimi ne ya haifar da su.

Babbar illa ta biyu da wannan tsarin ilimi ke yi shine na nisanta ilimi gaba daya daga addini, wanda hakan ke takaita ikon addini ga duniyar jahilai kawai. Don haka, yayin da wadanda ke da ilimin aka raba su da addinin sakamakon makircin akidar Darwiniyanci-Zahiranci, sai addini ya koma hannun zahilai. Wannan shi ya haddasa bullowar ra'ayoyin bata da camfe camfe sannan ya bada dama ga wadanda ke da ra'ayoyin da suka yi hannun-riga da Musulunci da sunan addini su jagoranci addinin.

Harin 9/11 tabbataccen misali ne na wannan. Babu wani da ke tsoron Allah, yake son Sa kuma yake tunanin cewa zai bayar da ba'asi kan ayyukansa a ranar lahira da zai iya aikata wani aiki da zai yi sanadin halakar dubban bayin Allah ko raunata su ko kuma ya maida dubban yara marayu. Irin wannan mutum ya san cewa za a titsiye shi gaban Allah akan duk mutumin da ya azabtar sannan kuma kowanne daya daga cikinsu zai zama bakin ciki gareshi a jahannama.

A karshe, hanyar da za a kawar da ayyukan ta'addanci ita ce ta kawar da tsarin ilimin Darwiniyanci-Zahiranci, a ilmantar da matasa ta amfani da manhajar koyarwa da ta ginu akan binciken kimiyya sannan kuma a cusa musu tsoron Allah da kuma son aiki da hikima da lura. Ribar irin wannan ilimi ita ce za a sami al'umma mai cike da mutane masu son zaman lafiya, gaskiya, afuwa, tausayi da kuma jin kai.

Illar ilimin Bangare daya na Darwiniyanci

Ta hanyar yada karyar cewa babu manufa a rayuwar mutum, mabiya Darwiniyanci sun maida mutane zuwa mutane masu cutar kwakwalwa, masu mummunan zato da hauka, wadanda kullum ba su kyakkyawan fata ko farin ciki.

Daya daga cikin misalan wannan shine Anders Behring Breivik, dan kasar Norway. Breivik ya yi ikrarin aiwatar da ayyukan ta'addanci guda biyu a kasar Norway aranan 22 ga Yuli, 2011. Daya daga ciki shine harin bam a kan ginin gwamnati a birnin Oslo inda mutane 8 suka rasa rayukansu. Dayan kuma hari ne akan sansanin matasa na jam'iyyar Ma'aikata a tsibirin Utoya. Mutane sittin da tara suka mutu a cikin harin.

Kafin hare haren, Breivik ya fitar da ra'ayinsa a cikin littafinsa mai suna "European Independence Manifesto." A shafi na 1518, ya bayyana cewa ya dauki kansa a matsayin gwarzon, mai nasara na ra'ayin kimiyyar duniya da kuma ilimin halittar rayuwa na zamani. Daga cikin littattafan da ya fi "dauka da daraja" shine *origin of Species* (Asalin Nau'in Halittu) na Charles Darwin.¹ A cewar Breivik, "kammalalliyar Turai" dole ta hada da dokokin zamantakewar rayuwa na Darwiniyanci.²

A shafi na 1202 na littafinsa, Breivik yana cewa ya yarda gaba daya da masanin ilimin halittar rayuwar nan na Jami'ar Princeton, Lee Silver, dangane da sake aiwatar da nazarin jinsi (eugenics). Ya yarda da ra'ayin Silver na cewa in har ana son rage yawan jama'ar duniya zuwa kasa da rabinsu na biliyan 3.8 anan gaba to sai an aiwatar da tsauraran mataka.³ A dai wannan shafi, Breivik ya fito fili ya ayyana

cewa yana goyon bayan maganar da Darwin ya yi cewa “kisan kare-dangi da kuma zabin yanayi ... suna tafiya ne kafada da kafada”:

“Koda kashe masu tasowa da matalauta sun ki amincewa da wannan “danniya” (na daina haihuwa), yanayin rayuwa zai koya musu hankali domin ba za su iya ciyar da al’ummarsu ba.”⁴

Breivik ya cigaba da cewa ba za a yi agaji a lokacin annobar yunwa ko ta yanayi ba:

Idan masifar yunwa ta tasamman kasashen da suka ki rungumar tsarinmu (na kayyade yawan jama’ a) ba za mu tallafa musu ba ta hanyar goyon bayan lalatattun shugabanninsu ko kuma aika musu da kowane irin tallafi.”

“Dole ne a dakatar da agajin abinci ga kasashe masu talauci domin shine musababin karuwar yawan jama’ a”⁶

Wadannan kalmomi da Breivik ya rubuta da kansa sun bayyana karara cewa ba shi da dabi’ar kirki sakamakon karayunsa na Darwiniyanci, wanda a sakamakon haka ya kaddamar da harin ta’addanci da ya jawo mutuwar mutane da dama.

Wani misalin kuma na zagwanyewar dabi’a da aikin dabbanci da tsarin ilimin Darwiniyanci ya jawo shine Ba’ameriken nan mai kisan dauki-daidai, wato Jeffrey Dahmer, wanda ya kashe yara 17 kuma ya cinye namansu kafin a kama shi. A hirarsa ta karshe da shirin Dateline na tashar talbijin din NBC dan lokaci kafin a aiwatar da hukuncin kisa a kansa, ga abin da Dahmer ya ce:

“Idan mutum ba shi da tunanin cewa akwai wani Ubangiji da zai yi bayanin a gabansa, to me ye amfanin kokarin gyara halayyarka don ta dace da ka’dojin da aka amince? To ni haka ne tunani na. **Koda yausha ina da yakinin cewa labarin juyin halitta gaskiya ne, cewa duk mun samu ne daga digon ruwa (ta hanyar dace ko katari). Idan muka mutu, ka gane, shikenan, babu wani abu.”⁷**

Camfin Darwin wanda ya gurbata zuciyar mutane masu yawan gaske, ya maida mutane ‘yan kisan dauki daidai da kuma tsabar haukar da ta kai har suna cin naman mutum. Wannan shine abin da addinin karyar ke haifarwa, wanda kuma ke kokarin yaudarar mutane da ra’ayin cewa babu ruwansu da Mahaliccinsu, ra’ayin da ke nuna musu cewa halittarsu ba ta da manufa, ba sa karkashin ikon kowa, haka suke kara zube ba alkibla, ra’ayin da ke daukar mutane a matsayin dabbobi kuma wanda ke neman kautar da mutane daga tunanin lahira ta hanyar cewa mutuwa ita ce karshe.

Darwiniyanci ya kasance mafi munin yaudara da annoba a karnin da ya gabata, mai kisa, danniya, ta’addanci, kisan kare-dangi, lalacewar dabilia a tsawon shekaru 200 da suka gabata. **DARWINIYANCI YA KASANCE MAFI MUNIN YAUDARA DA ANNOBA A KARNIN DA YA GABATA**, kuma shi ne ya haddasa yakukuwan duniya da kuma akidun gurguzu da farkisanci wandanda suka shigo da kin addini, wariyar launin fata da kuma kisan kare-dangi a cikin al’ummu a wani lokaci.

Mummunan tasirin wannan bakar annoba da Darwin ya kirkiro akan al'umma ya ci gaba har zuwa wannan lokaci. Littafin kwana kwanan nan da Richard Dawkins, daya daga cikin cikakkun mabiyan Darwiniyanci a yau, ya rubuta ya kunshi bayanai wadanda suka ci karo da imani da Allah da za su iya haddasa mummunan zato da kuncin rai. Daya daga cikin fitattun misalai akan wannan shine yadda Jesse Kilgore, dalibi dan shekaru 22 a kasar Amurka, ya kashe kansa bisa tasirin littafin Dawkins wanda malaminsa ya ce ya karanta.⁸

Tasirin ra'ayoyin Dawkins masu ban tsoro wadanda suka ginu akan muguwar akidar Darwiniyanci yana nan da yawa ba adadi. A gabatarwar littafinsa mai suna *Unweaving the Rainbow*, shi kansa Dawkins ya amince da gaskiyar lamarin:

“Wani dan kasar waje da ya buga littafi na ya bayyana cewa ya kasa barci har na tsawon kwanaki uku bayan karanta littafin, hankalinsa ya tashi dongane da abin da ya gani a matsayin sakon littafin mai bacin rai da razanarwa. Sauran mutane sun tambaye ni ta ya ya zan iya tashi da safe. Wani malami daga wata kasa mai nisa ya rubuta mini cikin fushi cewa wata daliba ta zo masa tana kuka bayan ta karanta littafin, saboda littafin ya nuna mata cewa rayuwa holoko ce marar manufa. Sai ya gargade ta da kada ta nunawa kawayenta littafin, saboda tsoron kar a gurbata musu tunani da irin wannan mummunan zato.”⁹

Wannan muguwar annoba, wato Darwiniyanci, baudadden addini ne wanda ke haddasa mutuwa, kisan gilla, bakin ciki, rashin imani da tausayi, ta'addanci da dabbanci sannan yana sanya muyane su ji cewa su ba komai ba ne face dabbobi wadanda suka zo duniya akan dace ko katari. Ragowar wakilan wancan addini har yanzu suna ta kokarin ganin sun kauda mutane daga imani da Allah. Shi ya sa suka dace suna adawa da koyar da raunin Darwiniyanci a makarantu, suke boye kasusuwan tarihi da ke nuna gaskiyar lamarin yin halitta, sannan ba sa yarda da cewa protein ba bisa dace ko katari yake samuwa ba da kuma cewa sama da kasusuwan tarihi miliyan 350 suke matsayin hujjar da ta rusa Darwiniyanci ba. Amma duk da wadannan mata kai, mutane a karni na 21 ba sa ruduwa da karairayi. Duk kokarin cigaba da kuranta Darwiniyanci bayan an kware masa zani a matsayin yaudara ne ya ci tura.

1- <http://www.darwinthenandnow.com/2011/07/breivik-a-darwinist/?cb=09394448816310614>

2- Anders Behring Breivik, *A European Declaration of Independence*, p.1386

3- <http://www.darwinthenandnow.com/2011/07/breivik-a-darwinist/?cb=09394448816310614>

4- Anders Behring Breivik, *A European Declaration of Independence*, p.1202

5- Anders Behring Breivik, *A European Declaration of Independence*, p.1202

6- Anders Behring Breivik, *A European Declaration of Independence*, p.1203

7- Kelly J. Coghlan, *Houston Chronicle Sunday-15 February 2009*

8- <http://www.worldnetdaily.com/index.php?fa=PAGE.view&pageId=81459>

9- Richard Dawkins, *Unweaving The Rainbow* New York: Houghton Mifflin Company, 1998, p. ix.

Tsarin Ilimin Darwiniyanci a Makarantu shine Babban Abin da ke Haddasa Rikici da Ta'addanci

Babu wani abu anan duniya ya faru akan dace ko katari, haka nan yake gab akin duhun da aka jefa duniya cikin a karni na 20 da 21. Ta cikin wadannan matakan wahala a tsawon tarihi, Allah ya nuna muhimmin misali ga 'yan Adam kuma har yanzu Yana son su gane shi. Akwai bukatar mutane su fahimci: Idan sun mance cewa an halicce su ne don soyayya, 'yan uwantaka, abota da kuma kyautatawa, amma idan suka zabi zama cikin rarraba da fada da juna a maimakon hadin kai da kara karfi, kuma idan suka rudu da akidu da gwagwarmayoyin karya suka yarda cewa "kisa da fada sune hanyar bukasa da cigaba," za su sami abin da suke so: fada da shiga kunci. Sannan a karshe za su gane cewa **fada ba zai taba kawo bunkasa da cigaba ba, sai dai halaka.**

Darwiniyanci da Reshensa na Gurguzu Sun Ginu ne Akan Manufar Fada da Rikici

Heraclitus (576-480) ya bayyana musun muhawara wanda ya samo asali a tsohuwar Girka a ma'anar "muhawara" a cikin wadannan kalmomi: **"...duk abubuwa sun samu ne ta hanyar rikicin abubuwa masu kishiyantar juna."** Ga Heraclitus, rikici shine tushen kowane abu. Saboda haka, dole ne a sami rikici tsakanin bayani da kishiyar bayani. Idan daya bangaren za su yi nasara a kan masu kare bayani, to zai kasance ta hanyar yaki da zubar da jinni kuma za a halakar da abokin hamayya ne ta kowane hali. Dagan nan sai hadadden bayanin ya koma sabon bayani inda za a ci gaba da fada da yaki kamar yadda aka saba.

Hegel da Marx, wadanda suka zo karnoni bayansa, sun kira wannan da "rikici," idan ba yaki ba ne kai tsaye, inda kuwa ba a je ko'ina ba kafin jagororin na gurguzu sun fahimci abin a matsayin yaki da kisan kiyashi. Sun yi imani da wajibcin yaki kuma dauke shi a matsayin ka'idar akidar Markisanci. Duk yake 'yan dagajin 'yan gurguzu na wannan zamani sun yi watsi da wannan ka'ida ta yaki, gurguzu yana bukatar kwantan-bauna na rashin imani, yaki sari-ka-noke, yaki, da kuma kisan kiyashi ba tare da kakkautawa ba. Kisan kiyashin da ake yanzu a kasar Siriya, da kuma zubar da jinin da 'yan kungiyar PKK suke yi a kudancin Turkiya sun isa hujja akan wannan.

Duk Kasar da ke Fuskantar Ta'addanci a Yau Hakika Tana Fama da Gurguzu ne

Duk wata kasa da ke fama da ta'addanci kamar kasar Turkiyya, a hakika tana fada ne da gurguzu. Har yanzu gurguzu yana da ransa, koda kuma a gwamnatance ba a yarda yana nan ba; shi yake iko a wani bangare na Amurka ta Arewa, Arewacin Turai da kuma kusan gaba dayan Gabas ta Tsakiya. Sannan akwai kasashen da a gwamnatance suke karkashin mulkin gurguzu kamar da yawa daga kasashen Amurka ta Arewa, kasar Chaina da kuma Koroya ta Arewa. Wannan mulki na gurguzu ko Markisanci ya jawo ta'addanci a duniya baki daya. Wadanda suka kauda kansu ga wannan barazana ta Markisanci har yanzu suna neman hanyar magance ta'addanci ta hanyar muhawarorin talbijin da ba sa karewa. Sai dai kuma, a lokaci guda suna ci gaba da koyawa dalibansu musun muhawara a makarantunsu. Zukatan 'ya'yansu cike suke da karairayin cewa bangarori masu hamayya dole su yi fada da junansu kuma wai tarihi cike yake da wadannan rikici, da kuma cewa wai ta hanyar wadannan rikici ne za a sami bunkasa ko cigaba da kuma amfani ga al'ummu. Su kansu 'yan ta'addan an wanke kwakwalensu da wadannan karairayi. Abin mamaki, sai ga shi duka kasashen gurguzu da na jari-hujja suna koyar da irin wannan tsari na ilimi; saboda haka tunanin Markisanci ya ci gaba da bunkasa a kowace kasa da kwararan mata kai na sirri.

Akwai wani abin da ya kamata yi tunaninsa: Tsarin jari-hujja ba matsala ba ne ga Markisanci. Sabanin haka, kamar yadda Marx ya fada, jari-hujja wani muhimmin mataki ne ga al'ummu na tsallakawa zuwa gurguzu. A takaice, gurguzu ya yi kwanton-bauna, yana jiran damar da zai shake tunanin mutane da al'ummu wadanda tsarin jari-hujja ya koya musu son kai, wadanda suka yi watsi da al'adunsu na addini da dabi'ar mutumtaka, masu tunanin kan abin da ya shafe su kadai. Rikicin tattalin arziki na kwanan nan ya fada hannun akidar gurguzu. A cewar mabiya Markisanci da 'yan gurguzu, komai ya kankama yanzu. Duk wanda ke son ya fahimci wannan lamari sosai yana iya yin kyakkyawan nazari akan matsalolin duniya daban daban.

Kasancewar Bangarori Masu Hamayya da Juna Ba ya Bukatar Gwabza Yaki

Dama koda yausha akwai bangarori masu hamayya da juna. Rikici tsakanin mugum aiki da kyakkyawa ya kasance tun farkon duniya. Sai dai, za a tsaya ne a fayyace wannan rikici. Kasancewar bangarori masu hamayya da juna ba ya bukatar gwabza yaki. Masu hamayyar za su iya kalubalantar junansu ta hanyar sadarwa, muhawarorin ilimi, gabatar da hujjoji, duk cikin yanayi na soyayya da girmama juna; babu wanda za a tilastawa daukar wani ra'ayi sannan babu wanda za a kashe kawai saboda ya ki daukar ra'ayin. Zuwa yanzu babu inda yaki ya taba kawo wa wata al'umma cigaban kirki. Yakukuwa da rikicin karni na 20, fadace fadacen zamani marasa karewa, kawai suna taimakon masana'antun kera makamai ne wadanda ke samun makudan kudade wajen kera makaman da ke hallaka mutane, kashashe, ayyukan fasahar kere kere, birane da kuma gaba dayan tattalin arziki. Ba za a taba samun cigaba ko bunkasa ba da mutanen da a kullum suke tsorace. Ta ya ya za a cigaba yayin da mutane suke cikin halin yunwa, rashin isasshiyar lafiya, karancin ilimi da rashin iya aikata komai. Ta ya ya birane za su bunkasa yayin da bama bamai da jiragen yaki suke rusa gine gine da kere kere fasaharsu.

Babu wata al'umma da za ta cigaba yayin da ake kashe matasanta kullum. Bama baman atom da aka jefa a biranen Hiroshima da Nagasaki ba abin da suka jawo ban da barna da aka kwashe shekaru ana ganin tasirinta. Musun tsattauran ra'ayin da Markisanci ya kawo bai haifar da cigaban da ake mafarkin faruwarsa a cikin al'ummu ba kuma hakan ba zai yiwu ba a nan gaba. Idan muka kyale wannan abu ya ci gaba, za a ga annobar da ta fi haka a duniya, inda ko'ina za zama filin zubar da jini.

Darwiniyanci shine tushen falsafar rikice rikice da yawa a duniya. Labarin juyin halitta yana ikrarin wai duk nau'in halitta sun samu ne daga kwayar halitta daya (wadda Darwiniyawan suka kasa fadar asalinta) sakamakon wasu jerin aukuwar al'amura a bisa dace ko katari. A cewarsu, fada yana daya daga cikin wadannan hanyoyin juyin halittar na mafarki. Ginshikin wannan muguwar akida, wadda ke ikrarin cewa juyin bunkasar halittu masu rai yana faruwa kadai ta hanyar fada, shine cancantarka ta kwace ka. Gabatar da wannan murdadden addini na Darwiniyawa a matsayin ka'idar kimiyya da kuma shigar da shi cikin manhajojin ilimi a ko'ina cikin duniya ya jawo gagarumar yaudara akan mutane inda kuma wadannan murdaddun ra'ayoyin Darwiniyawan suka sami kyakkyawan wajen kwasar mabiya, wanda a karshe ya haddasa hasarar miliyoyin rayuka ta hanyar yakukuwa daban daban.

Babbar Hanyar Magance Wadannan Mugayen Akidu ita ce Tumbuke Tsarin Ilimin Bangare daya da ke Yada Darwiniyanci

Ra'ayoyi masu hamayya da juna za su iya haifar da kyakkyawan abu ne kawai ta hanyar soyayya da tausayi, girmama juna, 'yancin tunani da hujjojinsu kimiyya.. Amma ba ta amfani da karfi ko ta'addanci ba. Lokaci ya yi da kowa zai fahimci dalilin da ke kawo wadannan annoba da suke nakasa duniya. Markisanci yana samar da hujjojinsu yin yaki; Al'ummun Markisanci su ne suke tsara wannan ta karkashin kasa. Babbar hanyar da za a kawo karshen wannan shine ta hanyar nuna cewa wannan mugun ra'ayi na musun tsattsauran ra'ayi hujjar kimiyya ce ta karya don kawai a halasta yaki. A gaba daya za a iya cewa musun tsattsauran ra'ayi na yanayi haukar banza ce, kuma kamar yadda yake akwai masu farautar mutane a duniya, haka nan akwai halittu masu rai da ke rayuwar ba tare da son kai ko ha'inci ba. Sassaukar hanya don cimma wannan ita ce gaggauta gyara tsarin ilimin da ke koyawa yara da matasa wannan ra'ayi na musun tsattsauran ra'ayi a fadin duniya. Wannan duniya ba filin yaki bace, gare mu, ko ga sauran halittu. Duniya za ta gyaru ne kawai ta hanyar nuna soyayya, kamar yadda Ubangiji ya saukar a dukkan saukakkun addinai. Allah yana neman soyayya daga garemu. Allah Yana son mu kasance al'umma daya, 'yan uwan juna. Allah Yana son mutane kuma Yana son su so Shi. Wannan duniya za ta canja ne idan muka bi umarnin Allah muka yi **“soyayya.”**

Badiuzzaman Ya yi nuni ga Muhimmancin Gwagwarmayar Ilimi Akan Darwiniyanci da Zahiranci

Babban malamin musuluncin nan, Badiuzzaman, wanda ya sadaukar da rayuwarsa gaba daya cikin gwagwarmayar ilimi akan kafirƙi, ya bayyana a cikin littattafansa cewa Darwiniyanci da Zahiranci su ne riƙe da tutar kafirƙi. Saboda haka sai ya ce gwagwarmayar ilimi akan wadannan akidu za ta taka babbar rawa.

Badiuzzaman ya bayyana tasirin zahiranci akan kafiran da ke kokarin kai masa hari shi da abokansa:

“Na uku: Don a gurbata su da ayyukan sabo masu daukar hankali da kuma gubar falsafar zahiranci da wayewa mai bugarwa da nuna jin dadi; kuma a rusa hadin kansu; a bata shugabanninsu da karairayin cin amana; sannan a kushe hanyoyin rayuwarsu da wasu daga cikin ka’idojin kimiyya da falsafa...” (*Bediuzzaman, The Treatise of Light Collection, The Rays, Thirteenth Ray*)

Kamar yadda Badiuzzaman ya fada cikin hikima, kafirai sun yi nufin yaudarar masu imani da al’amuran jin dadin duniya marasa dorewa don su bata ayyukan ilimi na Badiuzzaman, kuma ta samun taimakon al’adar zahiranci ta son duniya, sun yi kokarin karya hadin kai da ‘yan uwantakar masu imani sannan suka dinga batanci ga Badiuzzaman ba kakkautawa. Amma kuma ba su ci nasara ba.

Badiuzzaman yana fadin cewa Darwiniyanci da Zahiranci za su yi karfi musamman a karshen duniya kuma cewa kafirƙi zai yadu ta hanyar wadannan akidu guda biyu; Sai dai kuma Annabi Isa (AS) da Sayyidina Mahdi (AS) za su kawo karshen wannan masifa ta hanyar cikakkiyar gwagwarmayar ilimi. Kamar yadda Badiuzzaman ya bayyana, Sayyidina Mahdi (AS) zai gudanar da wannan aiki sosai da sosai, sannan ta hanyar ilimi zai ga bayan Darwiniyanci da zahiranci inda zai kubutar da imanin mutane.

“Na farko: Karkashin tasirin kimiyya da falsafa, da kuma yaduwar annobar ‘yan zahiranci da ta ‘yan dabi’ar yanayi a cikin al’umma, aikin farko (na Sayyidina Mahdi) shine ceto addini don a toshe bakin falsafa da tunanin ‘yan zahiranci.” (*Bediuzzaman, The Treatise of Light Collection, Emirdag Addendum, p. 259*)

Badiuzzaman yana cewa Darwiniyanci da Zahiranci sune matattarar dujjal, sannan kuma cewa Annabi Isa (AS) zai kaddamar da gagarumar gwagwarmayar ilimi akan wannan barna, inda zai kawar da ita:

“... a karshen zamani za a tsaftace addinin Kiristanci a raba shi da camfi dangane da kafirƙi da zindikancin wannan zamani da ya fito daga falsafar ‘yan dabi’ar yanayi, inda za a hade shi cikin Musulunci. A dai dai wannan lokaci, gungun jagororin kiristanci za su kashe gungun jagororin kafirƙi da takobin wahayi daga Allah; haka shi ma Annabi Isa (AS), a matsayin mai wakiltar jagororin kiristanci, zai kashe dujjal, wanda ke wakiltar

jagororin kafirci, wato zai kashe akidar zindikai (zai kashe ta ne da makamin ilimi)."
(*Bediuzzaman, The Treatise of Light Collection, The Letters, First Letter, p. 22*)

"... zai kashe [da makamin ilimi] gungun dandazon jagororin zahiranci da kafirci wanda dujjal zai kafa – domin Annabi Isa (AS) shi zai kashe dujjal da takobinsa [ta ilimi] – sannan ya rusa ra'ayi da tsarinsa na kafirci, wanda zindikanci ne." *Bediuzzaman, The Treatise of Light Collection, Flashes, 5th Flash, p. 589*)

Badiuzzaman Said Nursi ya bayyana karara cewa Darwiniyanci da Zahiranci su ne suka tunkude mutane daga kyawawan dabi'un addini suka ja su zuwa kafirci. Ya yi bayanin cewa Musulmai za su kaddamar da wata gagarumar gwagwarmayar ilimi akan wadannan murdaddun ra'ayoyi karkashin jagoranci Annabi Isa (AS) da Sayyidina Mahdi (AS). Da ikon Allah, wadannan bayin Allah biyu masu albarka za su kawo karshen wadannan akidu inda dabi'un Musulunci za su mamayed duniya.

Tattaunawa da Adnan Oktar

Darwiniyanci shine Sababin Ta'addanci, Amma Musulunci shine Maganin Ta'addanci

Adnan Oktar: Duk wadanda suka aiwatar da harin 11 ga Satumba mutane ne da suka yi karatu karkashin tsarin ilimin Darwiniyawa, 'yan zahiranci da zindikai, wadanda suka yi karatu a Turai kuma suke da ra'ayin son duniya na zahiranci. Katin shaidar su zai iya nuna su Musulmai ne, amma wannan ba shi da muhimmanci... An sha samun 'yan gurguzu a Falasdinu, an sha samun 'yan gurguzu a Siriya

kuma an sha samun ‘yan gurguzu a Iraki, amma mun godewa Allah, wadannan kasashe yanzu sun zama cikakkun masu bin addini. **Amma ba shi da wani muhimmanci cewa mutumin da ya sami renon Markisanci kuma ya yi karatu karkashin ‘yan tsattsauran ra’ayi, Darwiniyawa, da zahirawa sunan sa Hassan ko Mehmet. Dan zahiranci sunan sa dan zahiranci. Aikin da mabiyin Darwiniyanci ko zahiranci ya aikata sunansa aikin mabiyin Darwiniyanci ko zahiranci. Aikin mabiyin Markisanci ne. Don ba wata ma’ana a danganta shi da Musulmai. A wata ma’anar, idan muka dubi mutanen da suke aiwatar da ayyukan ta’addanci daban daban, karhse za mu ga cewa sun sami ilimin su ne karkashin Darwiniyanci. Za mu ga cewa sun yi karatu karkashin zahiranci. Shin mutumin da ke jin tsoron Allah, ya ke son Allah da dukkan zuciyarsa, wanda ya yi imani da ranar lahira kuma ya yi imani da aljanna da wuta, zai iya jefa bam akan mata da yara wadanda ba su ji ba ba su gani ba? Wace irin bajinta ce wannan? Shin mutumin da ke tsoron Allah zai sami kuzarin yin haka? Ba za su taba yin tunanin aikata wannan abu ba. Ba zai taba darsuwa a ransu ba, balle har su kai ga aikata shi. Mutanen da ke aikata wannan su ne irin mutanen da na bayyana, mutanen da ke da ilimin addini amma suke da ra’ayin Darwiniyanci da zahiranci. Akwai Markisanci-Leniyanci. Ta’addanci muhimmin mataki ne a tunanin Leniyanci. Markisanci gurguzu ne a rubuce, Leniyanci kuma gurguzu ne a aikace. Tunanin gurguzu ne a aikace. Lenin ya ce hanyar aikata gurguzu ita ce ta’addanci. Lenin ba zai taba tunanin gurguzu ba tare da ta’addanci ba. Ta’addanci muhimmin abu ne a tunanin Markisawa da Leniyawan asali. Wadannan mutane kawai suna yin abin da ya kasance muhimmi.**

Duba, tsofaffin membobin jam’iyyar Ba’ath ne da kuma mutanen da suka sami horo daga gurinsu. ‘yan Ba’ath na Iraki da Siriya duk sun sami karatunsu ne daga mabiya Markisanci da Leniyawa da kuma mabiyin Stalin. Musamman Iraki cike take da mabiyin Stalin. Tashin hankali yada daya daga cikin alamomin Stalinianci. Babu inda za ka sami Stalinianci ba tare da ka ga tashin hankali ba. Shugaban kasar Iraki, Saddam ya yi kokarin ya maida kansa wani Stalin kuma dan ga-ni-kashe-nin Stalin ne. Yana da ra’ayin Markisanci-Leniyanci. A lokuta da dama ya sha bayyana sha’awarsa akan Stalin. Kuma ayyukansa koyi ne da Stalinianci. Kisan kiyashi, wato kashe mutane masu dimbin yawa, daya ne daga cikin hanyoyin Stalin. Saboda soyayyarsa da kuma biyayya ga Stalin, shi ma ya aikata irin abin da gwarzonsa ya aikata. An tura sojoji da jami’an Ba’ath cikin jama’a. Har yanzu suna cigaba da kashe kashen. A ce za su shiga aljanna wannan zance ne kawai. Babu wani mutum da yake da tsoron Allah kuma ya yi imani da aljanna da wuta da zai iya kisan kananan yara da sauransu. Ba zai iya kashe mutanen da ba su da laifin komai ba. Akwai ka’dar yaki a Musulunci. An bayyana wannan a cikin Alkur’ani. Tana nan cikin sunnar Annabinmu (SAW). Ana gwabza yaki ne don tsare kai sannan kuma an hana taba mata da yara. An hana... Akan ayyana yaki ne akan kasa. Dole ne yaki ya zama bisa ka’idar doka, gwagwarmaya akan tsararren kundin doka. Yarjejeniyoyin zaman lafiya da mutum ya kulla da wasu kasashe ba a karya su; abu ne da ba zai karbu ba ga mutum uku ko hudu su ayyana yaki. Kuma musamman hari akan yara da makamantansu sam sam ba abu ne da zai karbu ba. Wajibi ne a kyale su. **Za a iya yada musulunci ta cikin zukan mutane tare da al’ada, ilimi, soyayya da kuma ayyukan fasaha. Ba ta hanyar fushi ba. Ba ta zubar da jini ba.** Annabinmu (SAW) ya kan tafi zuwa kasuwar Ukaz, inda mutane ke zagin wannan bawan Allah mai kyawun hali. Su kan jefa kaya a kan hanyarsa don ya taka. Sun jefa mahafar rakumi akansa. Amma sai ya ci gaba da wa’azi kawai. Ya yi

musu bayanin Musulunci da Alkur'ani. Ya yi hakan ne cikin soyayya da rashin gajiyawa na tsawon shekaru. A karshe dai, kamar yadda ka sani, ya kasa jure gallazawarsu inda ya yi hijira. Ya ci gaba da wa'azi a wuraren da ya ziyarta yayin hijirar. Duk yakukuwan Annabi (SAW) yakukuwa ne na kariya. Yakukuwa ne na kare kai. Bai taba zuwa wani gari ya kwace garin da karfin makamai ba. Koda yaushe yakin kare kai yake yi. (*Azernews, 23 ga Oktoba 2008*)

Cikakken Zamani na Wayewa da Cigaba Zai Bayyana Yayin da Mutane Suka Rungumi Dabi'un Musulunci

Adnan Oktar: Duniyar Kiristanci tana da Fafaroma, amma duniyar Musulunci ba ta da jagora. Dole ne duniyar Musulunci ta Turkiyya ta kasance tana da jagora kuma mai hadin kai. Yayin da aka kafa wannan hadaddiyar daula, yayin da duniyar musulunci ta Turkiyya ta kasance a dunkule, nan da nan za a ga wadannan kyawawan dabi'u, nan take, kuma za su yadu ko'ina. Babu mai yin watsi da su. Idan addinin ya ci gaba da zama a hannun jahilai ko masu raunin imani, na mutanen da ba sa karanta littattafai balle su fahimci duniya, to kuwa za a iya samun ta'addanci, rushewar doka da oda, kisan kai, talauci, gaba da kimiyya da kuma komai. Sai dai Musulunci addini da ya zama wajibi mutane su hada kai a cikinsa. Yayin da aka kafa Hadaddiyar Daular Musulunci ta Turkiyya, yayin da aka sami jagorancin addini, wannan jagoranci na addinin zai kauda wadannan matsaloli lokaci guda. Za a maye gurbin wadannan da soyayya, kauna, tausayi, abota da 'yan uwantaka. Za a sami cikakkiyar al'umma mai wayewa da cigaba. Shi ya sa na ke son ganin an kafa Daular Musulunci ta Turkiyya ba da bata lokaci ba. (*Associated Press ta Pakistan, 6 ga Satumba, 2008*)

Shi ne Wanda ke saukar da ayoyi bayanannu ga BawanSa, domin Ya fitar da ku daga duffai zuwa ga haske. (Alkur'ani, sura ta 57, aya ta 9)

KAMMALAWA: SHAWARA GA YAMMACIN DUNIYA DA KUMA

MUSULMAI

A yau, kasashen yammaci sun damu kwarai da kungiyoyin da ke fakewa da musulunci suna aikata ta'addanci kuma wannan damuwa ba a kan kuskure ta ke ba. A bayyane yake cewa wadanda ke kaddamar da ta'addanci da magoya bayansa za a hukunta su ne kamar yadda ka'idat doka ta duniya ta tsara. Sai dai, wani muhimmin abu da za mu lura da shi shine tsarin ka'ida na tsawon lokaci da za a bi don gano naganin wadannan matsaloli.

Bayanan da suka gabata suna nuna cewa ta'addanci ba shi da gurbi a musulunci sannan kuma laifi ne da ake aikatawa akan bil-adama. Haka kuma suna kara nuna yanayin rashin daidaito da sabanin tsarin "Ta'addancin Musulunci." Wannan ya samar mana da muhimmin abin dubawa:

1. Lokaci mai zuwa a nan gaba yana bukatar duk kasashe su yi taka-tsantsam, kaffa kaffa da kuma hikima. Yanayin fid da kauna da ya zo da "Clash of Civilizations" (Arangamar Al'ummu), yana daya daga cikin abubuwan da ke hana hadin kan duniya, wanda ba mai amfana da shi. Al'ummar duniya gaba dayanta dole ne ta dauki damar koyon zama tare da juna cikin mu'amalar zaman lafiya, koyo daga juna, karantar tarihin juna, ayyukan addini, fasaha, adabi, falsafa, kimiyya, fasahar kere kere da al'adu, wadanda za su amfani rayuwar juna.
2. **Dole a yada yuukan da ke nuna Musulunci na gaskiya.** "Tilasta tsarin rashin addini" ba shi ne hanyar yaki da kungiyoyin 'yan tsattsauran ra'ayi a kasashen musulmi ba. A maimakon haka, irin wannan tsari zai jawo maida martani daga talakawa. Maganin matsalar shine yada musuluncin gaskiya da kuma bayyanar misalin musulmi da ya rungumi koyarwar Alkur'ani kamar hakkin dan Adam, dimukradiyya, 'yanci, madaukakiyar dabi'a, kimiyya, addini, hikima da fasaha, da kuma abin da zai kawo farin ciki da ni'ima ga al'umma. Wajibin musulmai ne su yi bayanin kyawawan halaye da Alkur'ani ya kawo kuma Annabi Muhammad (SAW) ya aikata sannan su ma su tafiyar da rayuwarsu kan wannan tsari. Hakki ne akan musulmai da su karbe musulunci daga hannun wadanda suka yi masa gurguwar fahimta suke bata sunan addinin (wanda hakan ke kara sa wa a kasa fahimtar addinin), sannan su maida shi hannun wadanda ke bin koyarwar musulunci sawu da kafa, masu koyi da Ma'aikin Allah (SAW).
3. Tushen ta'addanci ya damfuru ne da jahilci da rashin hakurin zama da mutane yayin da maganin matsalar shine ilimi. Ga wadanda ke goyon bayan 'yan ta'adda, za a yi musu bayanin cewa ta'addanci ya sabawa musulunci kuma cewa ta'addanci yana cutar da musuluncin, Musulmai da kuma mutanen duniya baki daya.
4. Ya zama dole a kirkiro matakan gyara na al'ada na tsawon lokaci don yakar ta'addanci wanda tushensa ke cikin akidun gurguzu, farkisanci da wariyar launin fata. A yau a kasashe a fadin duniya, tsarin ra'ayin Darwiniyawa shine ginshiken tsarin ilimi. Sai dai, kamar yadda muka fada da farko, Darwiniyanci baudaddiyar akida ce da ke kallon mutum a matsalin dabba da ta bunkasa ta hanyar fada don rayuwa – wani abu da ya kunshi makamancin asalin duk wasu nau'o'i na ta'addanci. Akidar da hasashen cewa kawai masu rike da karfin mulki ne za su rayu sannan ta dauki yaki a matsayin kyakkyawan abu tamkar wani babban shuri ce da za ta cigaba da jawo wa duniya annoba. Tun da abin haka yake, ban da dokoki da sauran mataakai da za a kafa don yakar ta'addanci, akwai kuma bukatar gagarumin aikin ilmantarwa da wayar da kai da za a kaddamar a fadin duniya. Tona asirin yaudarar da ke cikin Darwiniyanci da zahiranci da kuma koyarwa akan kyawawan dabi'un da Allah ya saukar ga mutane su za su kasance jiga jigan wannan ilimantarwa.

Ana samun zaman lafiya da lumana ne ta hanyar rayuwa akan kyawawan dabi'un addinin gaskiya kadai. Idan ba a rushe shurin ba, to zai yi wuya a raba duniya da wannan annoba.

Fatanmu shine cewa wadannan mata kai za su taimakawa duniya wajen ganin bayan ta'addanci da kuma duk turakun kiyayya, dabbanci da ta'addanci. Tun da kasar Amurka ta kira kanta da "kasa mai bin Ubangiji," da kuma al'adar Kiristanci da ta ke wakilta, ya kamata ta kasance mai abota da zumunci da Musulmai. A cikin Alkur'ani, Allah yana jawo hankalinmu zuwa ga wannan lamari kuma Yana gaya mana cewa kiristoci su ne wadanda **"suka fi nuna soyayya ga wadanda suka yi imani."** (Alkur'ani, sura ta 5, aya ta 82)

A tarihi, wasu jahilsn mutsne (misali, 'Yan Salibiyya) sun kasa fahimtar wannan gaskiya inda suka yi ta haddasa rikici tsakanin wadannan addinai guda biyu. Don hana sake afkuwar irin wadannan al'amari, wanda ake yada shi da take irinsu "Arangamar Al'ummu" ko "Yakin Addini akan Yammaci," akwai bukatar kiristoci da musulman gaskiya su hada kai da karfi wuri guda.

Hakika, abubuwan da suka faru bayan afkuwar wadannan munanan al'amura suna nuna cewa tun an tige an dasa itaciyar wannan hadin kai. Wannan mummunan aiki na ta'addanci, wanda ya hada kan al'ummun kirista da na musulmai wuri guda, ya sanya kiristoci da dama sun gano ainihin addinin musulunci inda suka karfafi musulmai don su yi namijin kokari wajen bayyana kyawawan dabi'un musulunci na gaskiya wadanda Alkur'ani ya bayyana.

Duk wadannan abubuwa da ke faruwa bushara ne kan cewa mutane za su fahimci dabi'un musulunci sosai inda za su raba kansu da kiyayya da wariyar da suka dade a ransu. Da yardar Alla, karni na 21 zai zama lokaci ne da mutane za su yarda cewa yada koyarwar musulunci ita ce ingantacciyar hanyar cimma burin zaman lafiyar da aka dade ana hankoro a bayan kasa.

Shi ne Allah, Mai halitta, Mai ginawa, Mai surantawa. Yana da sunaye masu kyau, abin da ke a cikin sammai da kasa suna tsarkake Shi, kuma Shi ne mabuwayi, Mai hikima. (Alkur'ani, sura ta 59, aya ta 24)

KARI

RUDUN JUYIN HALITTA

Darwiniyanci, a wata Kalmar labarin juyin halitta, an fito das hi ne da nufin karyata hujjojin halitta, amma a gaskiya ba wani ba ne face kasashe kuma shirnen aikin kimiyya. **Wannan labara ko ka'ida, wanda ke ikrarin cewa wai rayuwa ta faro ne ta hanyar katari ko dace daga abu marar rai, ya sha kaye daga hujjojin kimiyya nasu tsarin gaske a cikin sararin duniya da kuma a jikin halittu masu rai, da kuma kasusuwan tarihi sama da 300 da aka gano da suke nuna cewa juyin halitta bai taba faruwa ba. Ta haka, kimiyya ta tabbatar da hujjar cewa Allah ne Ya halicci duniya da halittu masu rai da ke cikinta.** Farfagandar da ake yadawa a yau don ganin ka'idar juyin halitta ta cigaba da kasancewa ya danganci gurbata hujjojin kimiyya, fassarar son rai, da kuma karairayi da sharri da ake fakewa das u a matsayin kumiyya.

Sai dai wannan farfaganda ba za ta iya boye gaskiya ba. Hakikar cewa **ka'idar juyin halitta babban rudu ne da yaudara a tarihin kimiyya** an bayyana shi sosai a duniyar kimiyya a cikin shekaru 20-30 da suka wuce. Binciken da aka gudanar bayan shekarun 1980 a takaice ya bayyana cewa ikrarin Darwiniyanci duk karya ce marar tushe, abin da mafi yawan masana kimiyya suka fada. Musamman a kasar Amurka, masana kimiyya da dama daga bangarori daban daban kamar nazarin rayuwa, ilimin hadin sinadarai (biochemistry) da kuma ilimin binciken kasusuwan tarihi (paleontology) sun tabbatar da rashin ingancin Darwiniyanci inda suka dauki ka'idar halitta a matsayin asalin rayuwa.

Mun yi nazarin rushewar ka'idar juyin halitta da kuma hujjojin Halitta a cikakkun bayanar kimiyya a cikin ayyukanmu masu yawa, kuma muna ci gaba da yin hakan. Domin matukar amfanin wannan maudu'I, zai yi matukar amfani in muka takaita shi a nan.

Rushewar Darwiniyanci a Kimiyance

A matsayin tsarin maguzanci tun a zamanin tsohuwar Girka, ka'idar juyin halitta ta sami daukaka a karni na goma sha tara. Babban al'amarin da ya daukaka ta a duniyar kimiyya shine littafin Charles Darwin, "The Origin of Species (Asalin Nau'o'in halittu) da aka buga a shekarar 1859. A cikin wannan littafi, ya yi watsi da hujjar cewa Allah Ya halicci nau'o'in halittu da ke bayan kasa a rarrabe, inda ya yi ikrarin wai duk abubuwa masu rai daga tsatso daya suke amma suka banbanta a tsawon lokaci ta hanyar kananan canje canje. Ka'idar Darwin bat a doru akan wani kwakkwaran binciken kimiyya ba; kamar yadda kuma ya yarda, abin kawai "kintace" ne. Bugu da kari, kamar yadda Darwin ya tabbatar a dogon babin littsinsa mai taken "Difficulties on Theory" (Whalhalu akan Ka'ida), cewa ka'idar ta fadi wanwar ta fuskar tambayoyin kurewa masu yawan gaske.

Darwin ya sanya gaba dayan fatansa a cikin sababbin bincike na kimiyya, wadanda ya yi zaton za su warware wadannan matsaloli. Sai dai kuma, sabanin abin da ya yi zato, sai binciken kimiyyar suka kara girman wadannan matsaloli. Za a iya takaice kashin da Darwiniyanci ya sha ta fuskar kimiyya karkashin maudu'ai guda uku:

- 1) Ka'idar ta ka sa yin bayanin yadda yadda rayuwa ta faro a bayan kasa.
- 2) Babu wani binciken kimiyya day a nuna cewa "sababan juyin halitta" wadanda ka'idar ta kawo suna da wani ikon iya juyin halitta.
- 3) Bayanan kasusuwan tarihi sun nuna kishiyar abin da ka'idar ta bayyana.

A wannan sashe, za mu yi nazarin wadannan hujjoji guda uku a fadade:

Mataki Mai Wuyar Tsallakewa Na Farko: Asalin Rayuwa

Ka'idar juyin halitta tana bayyana cewa duk nau'o'in halittu masu rai sun samu ne daga wata kwayar halitta daya tal da ta bayyana a bayan kasa shekaru biliyan 3.8 da suka wuce, al'amarin da wai ya faru bias katari ko dace. Yadda kwayar halitta daya tal za ta samar da miliyoyin nau'o'in halittu masu rai wadanda ked a halitta mai rikitarwa, sannan kuma, in har wannan juyin halitta tabbas ya faru, me ya sa ba za a iya ganin alamunsa a bayanan kasusuwan tarihi ba, su ne wasu daga cikin tambayoyin da ka'idar ta kasa samar da amsar su. Amma kuma, da farkon faraway, ya kamata mu yi tambaya: **Ta ya ya aka sami wannan "kwayar halitta ta farko"?**

Tun da ka'idar juyin halitta jahilci ya sat a yi watsi da al'amarin faruwar halitta, tana cewa wai "kwayar halitta ta farko" ta faro ne a dalilin abubuwan katari ko dace da suka auku kwatsam a cikin ka'idar yanayin duniya, ba tare da wani tsari ko shiri ba. Kamar yadda ka'idar ke cewa, abu marar rai ne ya samar da kwayar halitta mai rai ta hanyar katari ko dace. Wannan ikrari ya ci karo da babbar ka'idar ilimin nazarin rayuwa.

"Rai Shi ya Samar da Rai"

A cikin littafinsa, Darwin bai taba yin tsokaci da asalin rayuwa ba. Tosashiyar fahimtar kimiyya a lokacinsa ta doru ne akan zaton cewa halittu masu rai suna da sassaukan fasalin halitta. Tun lokacin shekarun tsakiya, al'ummu da suka bijiro, wanda ya bayyana cewa abubuwa marasa rai su ne suka hadu suka haifar da halittu masu rai, ya sami karbuwa sosai. Yawanci duk an gaskata cewa kwari sun samu ne daga ragowar abinci, beraye kuma daga alkama. An gudanar da gwaje gwajen kimiyya masu ban mamaki don tabbar da gaskiyar wannan labari. An dora alkama akan wani yankin tufafi mai datti, inda aka hakikance cewa za a ga beraye sun fito daga cikinta bayan wani lokaci.

Haka kuma, an yi zaton cewa tsutsotsi da ake gani suna fitowa daga rubabben nama kamar hujja c eta faruwar halitta kwatsam. Sai dai kuma, **daga baya an gane cewa ba kwatsam tsutsotsi suke bayyana akan nama ba, sai dai kudaje ne suke dauka su ka su a matsayin 'ya'yan kuda, wadanda ido ba ya iya ganinsu.**

Ko a lokacin da Darwin ya rubuta The Origin of Species (Asalin Nau'o'in Halittu), an duniyar kimiyya an yarda da cewa bacteria za ta iya samuwa daga cikin sandararren abu marar rai.

Amma kuma, **shekaru biyar bayan buga littafin Darwin, sai Louis Pasteur ya bayyana sakamakon bincikensa bayan dogon nazari da gwaje gwajen kimiyya, wanda ya karyata faruwar halitta kwatsam, wadda ginshike ce a ka'idar Darwin.** A gagarumar laccar da ya gabatar a Sorbonne a shekarar 1864, Pasteur ya ce: **"Har abada tsarin samuwar rayuwa kwatsam ba zai taba farfadowa daga da mummunan bugun da wannan bincike ya yi masa ba."**¹

A tsawon lokaci, magoya bayan ka'idar juyin halitta sun yi ta musun wannan sakamakon bincike. To amma, yayin da bunkasar kimiyya ta bijiro da bayanin tsarin kwayar halittar halittu masu rai mai rikitarwa, ra'ayin cewa rayuwa za ta iya zuwa kwatsam bias katari ko dace ta sami babban tarnaki.

Yunkurin Karni na Ashirin da ya Faskara

Mai ra'ayin juyin halitta na farko day a dauki maudu'in asalin halitta a karni na ashirin shine sanannen masanin ilimin nazarin rayuwar nan dan kasar Rasha, Alexander Oparin. Da wasu labarai da ka'idajinsa day a kirkiro a 1930, ya yi kokarin jaddada cewa kwayar halitta mai rai za ta iya samuwa bias katari ko dace. To amma, wadannan nazari nasa ba su kai ko'ina ba suka rushe, inda dole Oparin ya mika wuya yana cewa:

Sai dai, abin takaici, matsalar asalin kwayar halitta watakila ita ce hujja ma finboyayya a gaba dayan nazarin juyin halittu masu rai.²

Mabiyar Oparin sun yi kokarin gudanar da gwaje gwajen kimiyya don warware wannan matsala. Gwajin kimiyyar da aka fi sani shine wanda masanin kimiyyar sinadarai dan kasar Amurka, Stanley Miller, ya gudanar a 1953. Ta hanyar hada iskokin gas da ya yi ikrarin akwai su a cikin tsohuwar rigar kasa a wani tsarin gwajin kimiyya, da kuma zuba makamashi a cikin mahadin, sai Miller ya jera kwambar kwayoyin zarrar sashen jiki (sinadarin amino acid) wadanda ke cikin fasalin proteins.

Ba a fi shekaru kadan ba ta bayyana cewa wannan gwajin kimiyya, wanda a wancan lokaci aka gabatar a matsayin muhimmin mataki da sunan juyin halitta, batacce ne, saboda rumfar kasar da aka yi amfani da ita a gwajin ta sha bamban da hakikanin yanayin kasa.³

Bayan shiru na tsawon lokaci, Miller ya saduda inda ya bayyana cewa kafar sadarwa ta rumfar kasa da ya yi amfani da ita bat a gaskiya ba ce.⁴

Duk kokarin da masu ra'ayin juyin halitta suka yi a gaba dayan karni na ashirin don yi bayanin asalin rayuwa ya ci tura. Masanin ilimin sanin sinadaran cikin kasa, Jeffrey Bada, daga Cibiyar Scripps ta San Diego, ya amince da wannan hujja a wata mukala da aka buga a mujjar *Earth* a shekarar 1998:

A yau yayin da muke barin karni na ashirin, har yanzu muna tare da babbar matsalar dab a a magance ba wadda muka samu lokacin da muka shigo karnin.: Ta ya ya rayuwa ta faro a bayan kasa?⁵

Fasalin Rayuwa Mai Rikitarwa

Babban dalilin day a sa masu ra'ayin juyin halitta suka karkare a wannan hali na abin kunya game da asalin rayuwa shine cewa hatta wadannan halittu masu raid a Darwiniyawan ke musu kallon mafiya saukin siffa to suna da fasali mai rikitarwa. Kwayar halittar abu mai rai ta fi rikitarwa akan dukkan abubuwan kirkiro fasahar mu. **A yau, hatta a mafi cigaban dakunan gwaje gwaje na duniya, babu wani protein na kwayar halitta, balle kwayar halitta mai rai da kanta, dsa za a iya samarwa ta hanyar hada sinadaran sassa wuri guda.**

Ka'idajin da ake bukata wajen samar da kwayar halitta suna da yawan gaske; sun fi karfin kawai a tarkata su cikin bayanin katari ko dace. Amma kuma, babu wata bukatar a yi bayanin halin da wadannan bayanai. Masu ra'ayin juyin halitta sun kai maurar tunaninsu tun kafin ma su kai matakin kwayar halitta. Wannan kuwa saboda kila-wa-kalan cewa protein guda daya tal, wanda muhimmin ginshike ne a ginin kwayar halitta, zai samu ta hanyar katari ko dace yana da darajar "0" a lissafance.

Babban dalilin wannan shine bukatar kasancewar sauran protein su kasance a wurin kafin a iya samar da protein daya tal inda wannan gaba daya ya kore yiwuwar samuwa ta katari ko dace. Wannan hujja ita kadai ta isa ta kauda ikrarin masy ra'ayin juyin halitta na damar katari ko dace tun daga farko. A takaice,

Ba za a iya hade protein ba tare da sinadaran enzyme ba, su kuwa enzyme duk protein ne.

Ana bukar wajen protein guda 100 kafin a iya hada protein guda taya tal. Saboda haka ana bukar protein kafin a sami wasu protein din.

DNA ne ke samar da sinadaran enzyme masu hade protein. Ba za a iya hada protein ba tare da DNA ba. Don haka ana bukar DNA kafin a samar da protein.

Dukkan sassan kwayar halitta da ke cikin kwayar halitta suna da muhimmin aiki a aikin hada protein. Ma'ana, kafin a samar da proteins ana bukar kasancewar kammalalliyar kwayar halitta mai cikakken aiki tare da duk sassanta.

Kwayar halittar rai ta DNA, wadda ta ke tsakiyar kwayar halitta wadda kuma ke adana bayan siffon gado, wata babbar ma'ajiyar bayanai ce. In da za a rubuta bayanai da ke sakaye cikin DNA, da an sami babban dakin karatu da zai kunshi kiyasin mujalladi 900 na kundayen bayanai masu shafuka 500 kowanne.

Akwai tsaka mai wuya mai ban mamaki da ta taso a nan: DNA zai iya ribanya kansa ne kawai tare da taimakon wasu proteins (enzymes) na musamman. Amma, za a iya samun wannan hadi na wadannan sinadaran enzymes ne kadai da bayanai da ke sakaye a cikin DNA. Tun da sun dogara da juna, ana bukar dukkansu a lokaci guda kafin ribanyawa. Wannan ya sanya waigi ga ra'ayin cewa rayuwa ta samar da kanta ne. Farfesa Leslie Orgel, wata shahararriyar mai goyon bayan juyin halitta daga Jami'ar San Diego, California, ta tabbatar da wannan gaskiya a mujallar *Scientific American* ta watan Satumba 1994:

Abu ne mai wuyar tabbatarwa cewa proteins da sinadarin nucleic acid, wadanda dukkansu suna da fasali mai rikitarwa, sun fito ne kwatsam daga wuri daya kuma a lokaci guda. Sai dai yana kuma da kamar wuya a sami daya ba tare da gudan ba. Don haka, a duban farko, mutum zai iya yanke hukuncin cewa rayuwa, a hakika, ba yadda za a yi ta samu ta hanyar sinadarai.⁶

Babu tantama, idan zai iya yiwuwa rayuwa ta samu kwatsam sakamakon al'amuran katari ko dace, to kuwa za a yarda cewa an **halicci** rayuwa ne. Wannan hujja a bayyane ta rusa ka'idar juyin halitta, wadda babbar manufarta shine karyata gaskiyar yin halitta.

Kirrarriyar Hanyar Juyin halitta

Muhimmiyar hujja ta biyu da ta tauye ka'idar Darwin ita ce cewa duk tsarukan da ka'idar ta fito da su a matsayin "hanyoyin juyin halitta" an lura cewa, a hakikanin gaskiya, basu da wani ikon haddasa faruwar juyin halitta.

Darwin ya dora zarginsa na juyin halitta kacokaf a kan hanyar "zabin yanayi." Mihimmancin day a baiwa wannan hanya ya bayyana a cikin sunansa: *The Origin of Species, By Means of Natural Selection...*

Zabin yanayi na cewa ne halittu mai su raid a ke da karfi kuma suka fi dacewa da halin yanayi na inda suke rayuwa sune za su sha a gwagwarmayar rayuwa. Misali, a cikin garken shanun da ke fuskantar barazanar hari daga mugayen namun daji, wadanda ke da gudun gaske sune kawai za su tsira. Saboda haka, garken shanun zai kunshi dabbobi masu karfi da kuma gudu ne. Sai dai kuma, wannan hanya ko tsari ba zai sanya shanun su juya halittarsu su zama wani nau'in halitta na daban, misali, dawakai.

A saboda haka, **hanyar zabin yanayi bat a da ikon haddasa faruwar juyin halitta. Kuma Darwin yana sane da wannan hujja** kuma ya fadi haka a cikin littafinsa *The Origin of Species*:

Ba abin da zabin yanayi zai iya yi har sai in bambanci ko sabanin da ake so tsakanin daidakun halittu ya auku.⁷

Tasirin Lamarck

To, ta ya ya wadannan “sabanin da ake so” za su auku? Darwin ya yi kokarin amsa wannan tambaya daga mahangar tosashiyar fahimtar kimiyya a wancan lokacin. Kamar yadda masanin ilimin nazarin rayuwa dan kasar Faransa, Chevalier de Lamarck (1744-1829) wanda ya yi rayuwarsa kafin Darwin, ya ce, halittu masu rai suna gadar da halayya da kamannin da suka samu lokacin rayuwarsu ga na bayansu. Ya bayyana cewa wadannan kamanni da halayya, wadanda suke taruwa daga iyaye zuwa ‘ya’ya, kan jawo samuwar sababbin nau’in halitta. Misali, ya yi ikrarin cewa rakumin dawa ya samo asali ne daga barewa; yayin da suke kokarin fisgo ganye daga dogayen bishiyoyi sai wuyansu ya kara tsawo a tsawon lokaci, daga iyaye zuwa ‘ya’ya.

Shi ma Darwin ya bayar da irin wadannan misalai. Misali, a littafinsa *The Origin of Species*, ya ce wasu dabbobin bear da ke shiga ruwa don neman abinci sune suka rikida suka maida kansu manyan kifaye a tsawon lokaci .⁸

Sai dai kuma, dokokin gado da Gregor Mendel (1822-84) ya gano wadanda kuma kimiyyar kwayoyin halittar gado ta tabbatar, da suka yi tashe a karni na ashirin, sun rusa labarin cewa an gadar da kamanni da halayya ga na baya. Kenan, zabin yanayi ya sha kasa a matsayin hanyar juyin halitta.

Darwiniyancin Zamani da Al’amarin Rikida

Don nemo mafita, Darwiniyawa sun sun fito da “Ka’idar Hadewa ta Zamani,” ko kuma kamar yadda aka fi saninta, Darwiniyancin Zamani, a karshen shekarun 1930. Darwiniyancin Zamani ya kara rikida, wanda wasu gurbata ne da ke faruwa a kwayar halittar gado ta halittu masu rai sakamakon tasirin wasu abubuwa daga waje kamar radiation ko kuskuren ribanya, a matsayin abin ke haddasa “sabanin da ake so” kari akan rikida ta yanayi.

A yau, tsarin da Darwiniyawa sike yadawa, duk da suna sane da kasawarsa a kimiyance, shine Darwiniyancin zamani. Ka’idar tana ikrarin wai an samar da miliyoyin halittu masu rai sakamakon tsarin inda sassan halitta masu rikitarwa na wadannan halittu masu rai (kamar kunnuw, idanu, huhu, da kuma fikafikai) sun sami “rikida,” wato, rikicewar kwayar halittar gado. Sai dai, akwai cikakkiyar hujjar kimiyya da ta zubar da kimar wannan ka’ida: **Rikida bat a sanya halittu masu rai su bunkasa; sabanin haka ma, tana cutarwa ne koda yaushe.**

Dalilin wannan abu ne mai sauki ne: **DNA yana da fasali mai rikitarwa, kuma tasirin canke zai cutar da shi ne.** Masanin ilimin kwayar halittar gado dan Amurka, B. G. Ranganathan ya yi bayanin wannan kamar haka:

Da farko, samun rikida ta gaske yana da wuya a yanayi. Na biyu, yawancin rikida suna da illa tun da a canke suke faruwa, ba wai a canje canjen tsari na fasalin kwayoyin halittar gado ba; duk wani canji na canke a tsarin da yake shiryayye zai kasance mummuna, ba mai kyau ba. Misali, **in da girgizar kasa za ta jijjiga wani ginshiki marar karfi kamar gini, za a sami canji na canke a ginshiken ginin wanda, a watakila, ba zai kasance cigaba ko gyara ba.**⁹

Babu mamaki, babu wani misali na rikida, wanda ke da amfani, wato, wanda aka lura ya bunkasa tsarin halittar gado, da aka gani har yanzu ba. Dukkan rikida an gano tana da illa. An fahimci cewa rikida, wadda aka gabatar a matsayin “hanyar juyin halitta,” kawai wata faruwa ce ta kwayar halittar gado da ke cutar da halittu masu rai, kuma ta bar su a jikkace. (sanannen tasirin rikida akan mutane ita ce cutar kansa.) Tabbas, muguwar hanya da ke halakarwa ba za ta kasance “hanyar juyin halitta” ba. Shi kuma zabin yanayi, a daya bangaren, “baa bin da zai iya yi da kansa,” kamar yadda shi ma Darwin ya amince. Wannan hujja tana nuna mana cewa **babu wata “hanyar juyin halitta” a yanayi**. To tunda babu wata hanyar juyin halitta, kenan babu wani kirkirarren lamari wais hi “juyin halitta” da za I faru.

Bayanan Kasusuwan Tarihi: Babu Alamar Matsakaiciyar Halitta

Mafi bayyanar hujja da ke nuna cewa yanayin da ka'idar juyin halitta ta kawo bai taba faruwa ba ita ce bayanin kasusuwan tarihi.

Kamar yadda bayanin wannan ka'ida wanda kuma ban a kimiyya ba ne ya bayyana, duk wani nau'in halitta mai rai ya bijiro ne daga magabacinsa. Wasu nau'o'in halittu masu rai da suka rayuwa kafin nan sun rikide zuwa wani abu daban a tsawon lokaci sannan kuma duk sauran nau'o'in halittun sun samu ne ta wannan hanyar. Abin nufi dai, wannan sauyi ya ci gaba da gudana har sama da miliyoyin shekaru.

Da abin haka yake, da dayawan nau'in halittu masu matsakaitan halitta sun rayu kuma sun kasance cikin wannan dogon lokaci na sauyin halitta.

Misali, da an ga halittu kamar mai rabi-kifi/rabi kadangare sun rayu a baya wadanda suka sami wasu halayya da fasali irin na kadangare kari akan fasalin kifi da suke da shi. Ko kuma da an sami kadangare-tsuntsu, wadanda suka dauki fasalin tsuntsaye akan na sun a kadangare da suke das hi a da. Tunda wannan zai kasance a wani matsayi ne na wucin gadi, za su kasance, kasassu, masu aibu kuma nakasassun halittu masu rai. Masu ra'ayin juyin halitta suna nuni da wadannan kirkirarrun halittu da ake tsammani, wadanda suke ikrarin sun rayu a baya, a matsayin “halittun wucin-gadi.”

Idan har an taba samun wadannan dabbobi sun rayu, da za a sami miliyoyi ko ma biliyoyinsu a yawa da nau'i. Abu mafi muhimmanci ma, da za a sami kasusuwan wadannan halittu masu ban mamaki a wajen adana bayanin kasusuwan tarihi. A cikin *The Origin of Species* (Asalin Nau'in Halittu), Darwin yana cewa:

Idan ka'idata gaskiya ce, da kuwa an sami nau'o'in matsakaitan halittu wadanda ke sadarwa da dukkan nau'o'in da ke rukuni guda gaba daya da sun rayu... Sakamakon haka, za a iya samun hujjojin rayuwarsu ta baya a tsakanin kasusuwan tarihi.¹⁰

Sai dai kuma, **Darwin yana sane da cewa babu wani kashin tarihi na wadannan matsakaitan halittu da aka samu zuwa yanzu.** Ya dauki wannan a matsayin wata babbar matsala ga ka'idarsa. A cikin wani babi na littafinsa mai suna “Matsaloli akan Ka'ida,” ya rubuta:

Me ya sa, idan cewa nau'o'in halittun sun samu ne daga sauran nau'o'in ta hanyar kyakkyawan canjin mataki da ke faruwa haka siddan, **da ba za mu ga halittun da ke kan tafarkin juyi a ko'ina ba iyaka? Me ya sa gaba dayan yanayi bay a cikin rudani maimakon ace nau'in halittun su kasance, kamar yadda mu ke ganinsu, cikin kyakkyawan tsari?... Amma, kamar yadda in za mu bi wannan ka'ida halittu a matakan juyin halitta marasa iyaka sun rayu, me ya sa ba za mu same su a cikin sauran marasa adadi a fadin kasa ba?... Me ya sa kuma ba a ga duk wani ginin cibiyar nazarin**

tarihin kasa da kuma duk wata shimfidar kasa da duwatsu cike da irin wadannan matsakaitan halittu ba? ¹¹

An Ruguza Fatan Darwin

Amma kuma, duk da yake masu ra'ayin juyin halitta sun sha fafutikar ganin sun sami kasusuwan tarihi a fadin duniya tun daga tsakiyar karni na goma sha tara, **har yanzu ba a gano wasu halittu a tafarkin juyi ba.** Duk kasusuwan tarihin, sabanin fatan da 'yan ra'ayin juyin halitta suke das hi, sun nuna cewa **rayuwa ta bayyana kwatsam a bayan kasa kuma a cikakkiyar halitta.**

Wani shahararren masanin ilimin binciken kasusuwan tarihi dan kasar Birtaniya, Derek V. Ager, ya amince da wannan hujjar, duk da yake shi mai ra'ayin juyin halitta ne:

Hujja ta bayyana cewa idan muka yi cikakken nazari akan bayanin kasusuwan tarihi, kodai akan matsayin tsari ko kuma na nau'o'in halittu, **za mu sami – akai akai – ba wai juyin halitta na mataakai ba, sai dai watsuwar nan da nan ta wani rukuni a birbishin wani.**¹²

Wannan yana nufin cewa a cikin **bayanin kasusuwan tarihi, duk nau'in halittu masu rai sun bayyana ne a cikakkiyar halittarsu, ba tare da wani matsakaicin matakin kirar halitta a tsakani ba.** Wannan sabanin kintacen Darwin ne. Haka kuma, wannan kwakkwarar hujja ce cewa **duk abubuwa masu rai an halicce su ne.** Amsa kawai game da yadda nau'o'in halittu masu rai suke bayyana nan da nan a cikas halittarsu ba tare da wani juyin halittar magabatansu ba ita ce cewa an halicce su ne. Haka nan wannan hujja ta sami karbuwa daga wani sanannen mai ra'ayin juyin halitta Douglas Futuyma:

Yin halitta da juyin halitta, tsakaninsu, za a sami bayanin asalin abubuwa masu rai. Kodai halittu masu rai sun bayyana a bayan kasa da cikakkiyar halittarsu ko kuma a'a. Idan amsar a'a ce, to sun bunkasa ne daga wasu nau'in halittun da ba su rayu ba tukuna ta hanyar wasu aiyukan ingantawa. Amma in sun bayyana a cikakkiyar halittarsu, to tabbas wani karfi ne mai hikima da fasaha ya halicce su ne.¹³

Kasusuwan tarihi suna nuna cewa halittu masu rai sun bayyana a cikakkiyar halittarsu a bayan kasa. Wannan na nufin cewa "asalin nau'o'in halittu," sabanin has ashen Darwin, ba juyin halitta ba, sai dai **Yin halitta.**

Almarar Juyin Halittar Mutum

Maudu'in da yawanci masu goyon bayan ka'idar juyin halitta suke kawo wa shine maudu'in asalin mutum. A cewar Darwiniyawa mutum ya samu daga wasu halittu masu kama da birai. Yayin wannan lamari na juyin halitta, wanda ake ganin ya faro shekaru miliyan 4-5 da suka gabata, ya kamata ace akwai wasu matsakaitan halittu da ke kan hanyar juyawa tsakanin mutum da kakanninsa da suke rayuwa. Kamar yadda wannan kirkirarren al'amari yake nunawa, akwai manyan manyan rabe rabe guda hudu:

- 1. Australopithecus*
- 2. Homo habilis*
- 3. Homo erectus*
- 4. Homo sapiens*

Masu ra'ayin juyin halitta sun kira kakannin mutum masu kama da biri na farko da sunan Australopithecus, wanda ke nufin "Birin Afirka ta Kudu." Wadannan halittu a hakika ba wasu ba ne face wani tshon nau'in halitta na biri da suka bace. Nazari mai zurfi da aka gudanar akan gwajin halittun

Australopithecus wanda wasu shahararrun masana ilimin gangar jiki daga Ingila da Amurka, Lord Solly Zuckerman da kuma Farfesa Charles Oxnard, suka yi ya nua cewa wadannan birrai suna karkashin wani nau'in birrai ne day a bace kuma ba su da wata dangantaka da mutum.¹⁴

Masu ra'ayin juyin halitta sun kira matakin juyin halittar mutum na gaba da “homo,” wato “mutum.” Kamar yadda suka yi ikrari, halittu masu raid a ke cikin jerin Homo sun fi Australopithecus bunkasa. Masu ra'ayin juyin halitta sun kirkiro wani shirin juyin halitta mai ban dariya ta hanyar shirya kasusuwan tarihi daban daban na wadanna halittu a tsari guda. Wannan shiri kirkirarre ne saboda ba a taba tabbatarwa cewa akwai dangantakar juyin halitta tsakanin wadannan mabambantan kaso. Ernst Mayr, daya daga cikin jigogin juyin halitta na karni na ashirin, ya bayyana a cikin littafinsa mai suna One Long Argument (Wani Dogon Musu) cewa “musamman na tarihi kamar asalin rayuwa ko na Homo sapiens, suna da matukar wuya kuma suna iya faskara a yi musu bayanin karshe kuma gamsasshe.”¹⁵

Ta hanyar zayyana jerin dangantaka a matsayin *Australopithecus* > *Homo habilis* > *Homo erectus* > *Homo sapiens*, masu ra'ayin juyin halitta suna son nuna cewa kowanne daga wadannan nau'in halittu kakan dayan ne. Sai dai kuma, sakamakon binciken da manazarta kasusuwan tarihi suka fitar ya nuna cewa *Australopithecus*, *Homo habilis*, da kuma *Homo erectus* sun rayu ne a sassan duniya daban daban a lokaci guda.¹⁶

Bugu da kari, wani bangaren mutane da aka kira shi da *Homo erectus* ya rayu har zuwa wannan zamani. **Homo sapiens neandarthalensis da kuma Homo sapiens sapiens (mutum) sun rayu tare a yanki daya.**¹⁷

Wannan hali tabbas yana nuna rashin ingancin ikrarin da ke cewa su kakannin juna ne, Marigayi Stephen Jay Gould ya yi bayanin wannan kiki-kaka na ka'idar juyin halitta duk da cewa shi ma daya ne daga cikin jagororin ra'ayin a karni na ashirin:

Me ye za kasance makomar tsaninmu idan akwai layin kakanni uku na mutum da ke tafiya tare (A, africanus, australopithecines da kuma H. habilis), babu kuma wanda ya fito daga daya? Bugu da kari, babu daya daga cikin ukun daya bayyana kowane irin yanayin juyin halitta lokacin zamansu a bayan kasa.¹⁸

A takaice, hoton yanayin juyin halittar mutum, wanda aka “daukaka” da taimakon zane daban daban na wasu halittu masu siffar “rabi biri, rabi mutum” da ake gani a kafafen watsa labarai da kuma cikin littattafan nazari, wato dai, ta hanyar farfaganda, ba komai ba ne face **almara marar tushe a kimiyyance.**

Lord Solly Zuckerman, daya daga cikin shahararrun masana kimiyya wanda ake girmamawa a kasar Birtaniya, wanda kuma ya gudanar da bincike akan wannan maudu'i na tsawon shekaru sannan kuma ya yi nazarin kasusuwan tarihi na Australopithecus na tsawon shekaru 15, a karshe ya yanke hukunci, duk da yake shi ma mai goyon bayan juyin halitta ne, **cewa, a hakikanin gaskiya, babu wannan bishiyar dangantaka da ta resantu daga halittu masu kama da birai zuwa mutum.**

Haka nan Zuckerman ya fitar da wani “jadawalin kimiyya” mai ban sha'awa da ya kama tun daga abubuwan da ya ke gain na kimiyya ne zuwa wadanda ba na kimiyya ba. Kamar yadda jadawalin Zuckerman ya bayyana, mafi tsantsar fannonin “kimiyya” – wato, ya danganta da kwararan bayanai – su ne ilimin had sinadarai (chemistry) da ilimin physics. Bayan su sai ilimomin kimiyyar nazarin rayuwa sai kuma ilimomin kimiyyar zamantakewa. A can karshen jadawalin, wanda shi ne bangaren da ake ganin “ba na kimiyya ba ne,” su ne “Karin majiyan fahimta” – ka'idoji irin su sadarwar ruhi da kuma hanyar yin sa – sannan kuma a karshe “juyin halittar mutum.” Zuckerman ya yi bayanin hujjarsa:

Sai mu matsa dama daga cikin rijista ta gaskiyar adalci zuwa fannonin kimiyyar nazarin rayuwa na kundin-ka, kamar su karin majiyan fahimta ko fassarar tarihin kasusuwan tarihi na mutum, inda ga masu goyon baya (masu ra'ayin juyin halitta) komai mai yiwuwa ne – kuma inda

cikakken mabiyi (na juyin halitta) wasu lokutan yakan amince da abubuwa da yawa da suka ci karo da juna a lokaci guda.¹⁹

Almarar juyin halittar mutum ba komai ba ce face fassarar son ka ice akan wasu kasusuwan tarihi da wasu mutane suka tono, wadanda suka rungumi ka'idar ido-rufe.

Fomular Darwin!

Bayan dukkanin shaidun da muka gabatar tun a farko, bari sau daya yanzu muyi nazarin irin camfin da masanan suke fada ma wanda yaro karami na iya fahimtar misalinsa:

Ka'idar juyin halitta ta riki cewa rayuwa ta samu ne kwatsam. Kamar yadda wannan da'awa tace, matattun tarwatsatsun kwayoyin halitta ne suka hadu wuri daya don samar da tantanin halitta kuma daga nanne sai suka samar da wasu rayayyun halittun, kamarsu mutum. Bari muyi tunani akan wannan. Idan muka hada sunadaran da suke gina rayuwa kamar carbon, phosphorous, nitrogen da potassium, ya zama kenan curi daya ya samu. Duk irin abinda za'a mayar dasu, wadannan sunadarai ba zasu taba samar da komai kankantar halitta rayayya ba. Idan kaso, bari mu shirya maka "gwaji" akansa kuma ka bari mu jarraba shi a maimakon masanan da abinda suke da'awa ba tare da sun fito da babbar murya sun fadi cewa "**Fomular Darwin**" ba ce:

Bari ma ace masanan sun zuba adadi mai yawa na sunadaran da suke cikin halittu masu rai kamarsu phosphorus, nitrogen, carbon, oxygen, iron, da magnesium a cikin babbar garwa. Haka kuma, ace su kara a cikin wadannan garewani dukkan wani abu da baya samuwa a yanayi mai kyau, amma suyi tunanin yiwuwar. Ace su kara a cikinsu sunadarun amino acid mai yawa – wanda babu yiwuwar samuwar ta hanyar yanayi mai kyan – kuma kamar sauran sunadaran gina jiki – da yiwuwar samuwar guda daya daga kashi 10⁻⁹⁵⁰ – kamar yadda suke so. Ace su sanya musu wuta don su hade yadda suke so. Ace su sanya a kusa dasu masana kimiyya. Ace wadannan kwararru su tsaya gabansu, shekaru biliyoyi da dubban biliyoyi. Ace su samu damar amfani da duk wani irin yanayin da suka yarda zai iya samar da mutum. **Duk irin abinda zasu yi, ba zasu taba iya samar da mutum daga cikin garewanin ba, ace ma farfesa yayi nazarin sifar tantanin halitta ta na'urar hange.** Ba zasu iya samar de Barewa, zakuna, kudan zuma, kanari, dawakai, kifaye manya, fure, bishiya mai furanni, ayaba, lemo, tufa, dabino tumatur, kankana, zaitun, inabi, mallam buda littafi, ko miliyoyin halittu rayayyu kamar wadannan. Hakika, ba zasu iya samar da mafi kankantar tantanin halitta a cikinsu ba.

A takaice, **tarin kwayoyin halitta ba zasu iya samar da tantanin halitta ba** ta hanyar haduwa da juna. Ba zasu iya daukar sabuwar shawara kuma su kasa ta biyu, sannan ya dauki waccan shawarar kuma a halicci farfesan da ya fara kawo su a karkashin zanen halitta a na'urar hange. **Kwayoyin halitta, tulin matattun curi ne, kuma ta rayu ne da buwayar ikon halittar Ubangiji ne.**

Kai'idar juyin halitta, wadda tayi da'awar sabanin haka, shirme kawai da sabawa hankali. Tunanin kadai akan wadannan da'awowin masana juyin halitta ta fito da hakikanin gaskiya, kamar yadda yazo a misalin daya gabata.

Fasaha dake cikin Ido da kunne

Wata matsala data rage ba'a amsa ta a ka'idar juyin halitta ba itace kyakkyawan tsinkaye a cikin ido da kunne.

Kafin mu shiga magane akan gaba ta ido, bari mu amsa tambaya a takaice akan "yadda muke gani". Hasken da yake tahowa daga abin gani kume ya fada cikin kwayar ido. Anan, wannan haske ana aikasu a sifar na'urar sakonni su isa zuwa wani kankanin wuri a bayan kwakwalwa mai suna cibiyar maganai. Wadannan na'urar sakonni ana tsinkayarsu a kwakwalwa a matsayin hoto bayan wani zangon tafiya. Tare de wannan share fage, bari muyi wasu tunani.

Kwakwalwa na karbar sako ne daga haske. Ma'ana cewa cikin kwakwalwa duhu gareshi, kuma hasken baya zuwa inda kwakwalwar take. Cibiyar maganan wuri ne mai duhu inda haske bai taba zuwa wurin ba; duhunsu zai iya yiwuwa duhu ne wanda baka taba tsammani ba. Duk da haka, kana ganin ado, hasken duniya daga wannan bigire mai duhu.

Hoton da zai baka tarwai yake wanda ko fasahar karni na 20 bata iya kaiwa nan ba. Misali, kalli littafin da kake karantawa, kalli hannunka da kake rike dashi, sannan daga kanka ka kalli ko'ina. Ka taba ganin wata irin na'urar bada hoto a ko'ina data taba baka irin haka? Koda mafi keruwar talabijin wanda mafi fasahar iya samar da ita a duniya ba zai iya samar maka da irinsa ba. Wannan shine tafarkai uku, launi cikakke, hoto tarwai. Sama da shekara dari (100), dubban injiniyoyi sun yi kokarin samar da haka. Anyi manyan gine-ginen masana'antun hotuna da zane-zane da dakunan bincike akan wannan. Haka kuma, kalli fuskar talabijin kuma kalli littafin dake hannunka. Zaka ga akwai bambanci mai yawa wajen fitar da hoto. Bayan haka, fuskar talabiyin zata baka hoto ne ta fuska biyu, bayan idanke kuwa ta fuska uku zai baka.

Shekaru masu yawa, dubban daruruwan injiniyoyi sunyi kokari su kara talabijin mai fuska ukun amma taki yiwuwar kallo ba tare da gilashi ba; haka kuma, kirar mutum ce. Fuskar tana rawa, zaka ga kamar takarda a shinfide. Ba'a taba samun saukin sarrafa hakan ba, sabanin ido ne. A camera da talabijin, akwai rashin igancin hoto.

Masanan sunyi da'awar cewa maganadisun dake samar da hoton shima ya samu ne kwatsam. Yanzu, idan wani ya fada maka cewa talabijin din dake dakinka ta samu kwatsam, yace maka dukkanin sassan jikinta sun hada jikinsu sai kawai ta zama mai bada hoto, yaya zaka ji? Shin yaya kwayoyin halitta za suyi abinda dubban mutane ba zasu iya ba?

Idan akwai wani abinda zai iya fitar da hoto sama da **ido to kuwa bai zama ya samu kwatsam ba**, to kuwa shaida akan cewa ido da hoton da idon yake gani ba zai yiwu ake ya samu kwatsam ba. Yana bukatar tsari da nazari sosai fiye da na talabijin. Tsari da nazari mai karfi irin wannan mallakar Ubangiji ne; shi ne kadai yake da iko akan dukkan komai. Haka al'amarin yake afkuwa akan kunne. Wajen kunne na daukar sauti ya shigar dashi kai tsaye can cikin kunne; tsakiyar kunne ya tafiyar da sauti, can cikin kunne su tura wannan raurawar sauti cikin kwakwalwa yayin da ake canza shi zuwa na'urar sakonni. Kamar dai ido, ji yana karewa ne yayin da ya shiga cibiyar majiya a kwakwalwa.

Yanayin dake tattare da ido haka yake a kunne. Wato, **kwakwalwa na karbar sako ne daga sauti** kamar dai haske: bata barin wani sauti ya shiga. Saboda haka, komai yawan hayaniyar dake waje, cikin kwakwalwa kuwa babu komai sai shiru. Duk da haka, sauti mafi kara na tsinkayuwa ne daga cikin kwakwalwa. A kwakwalwarka, **inda sauti yake tafiya, kana jinsa kamar taron makada ne suke kade-kade, kuma kaji duk wani sautin dake fita a cikin taro**. Haka kuma idan da za'a auna karfin jin sautinka da wani abin gwaji na musamman da sai aji babu komai a kwakwalwarka sai shiru.

Bari mu sake kwatanta karfi da ingancin fasahar dake cikin kunne da kwakwalwa da fasahar da dan Adam ya kera. Idan muka dawo kan hoto, anyi iya kokari shekaru da dama don samar da sautin da zai yi daidai dana asali. Sakamakon haka aka samar da rediyo mai sauti, na'urori masu amfani da sauti, da wasu na'urorin. Duk da wannan fasahohi da kuma dubban injiniyoyin da kwararru suke ta aiki a wannan fanni, babu wata na'ura da aka yi wadda take tsinkayar sauti daidai da yadda kunne yake tsinkaya. Kayi tunanin duk wani irin kere-kere da manyan kamfanonin hada sauti suke samarwa. Ko a cikin wadannan na'urai, idan aka nadi sauti sai an rasa wasu abubuwa daga ciki; ko kuma idan ka kunna sai kaji sautin iska (hiss) kafin ka fara jin abinda ka nada. Bayan haka, sautin da ya samu daga fasahar jikin dan Adam yafi sahihanta da fitowa fili. Kunnan mutum kuwa ba zai taba tsinkayar sauti da shigar ko kaji sautin wani abu kamar yadda na'ura take yi ba, tana tsinkayar sauti ne kamar yadda yake. Haka al'amarin yake tun da aka **halicci dan Adam**.

Waye Mamallakin Ruhi da ke Gani da Ji a Cikin Kwakwalwa?

Waye yake ganin duniyar ban mamki a cikin kwakwalwa, yake jin wake wake da kuma kukan tsuntsaye mai jan rai, sannan jin kamshin fure?

Hoton da ke zuwa daga idanu, kunnuwa, da hancin mutum yana tafiya zuwa kwakwalwa a matsayin sakonnin jijiyar sinadarin lantarki. A littattafan nazarin rayuwa, nazarin gangar jiki, da kuma biochemistry, za ka sami cikakkun bayanai game da yadda wannan hoto ke samuwa a cikin kwakwalwa.

Sai dai kuma, ba za ka taba samun mafi muhimmancin bayani ba: Wa yake ji da ganin wadannan sakonni na jijiyar sinadarin lantarki a matsayin hotuna, sautuka, wari, da kuma al'amuran majiyai a cikin kwakwalwa? **Akwai ruhi a cikin kwakwalwa wanda ke jin duk wadannan ba tare da bukatar samun ido, kunne, da hanci ba.** Wa ye mamallakin wannan ruhi? Tabbas ba mallakar jijiyoyi ba ne, ko kakkaurar rigar kwakwalwa, ko kuma kwayoyin masarrafan da suka gina kwakwalwa. Wannan shi ya sa Darwiniyawa-Zahiriyawa, wadanda suka dauka cewa kowane abu ya ginu ne da abubuwan zahiri, ba za su iya amsa wadannan tambayoyi ba.

Domin **wannan ruhi wani ruhi ne da Allah Ya halitta**, wanda bay a bukatar ido don ganin hotunan ko kuma kunne don jin sautukan. Bugu da kari, bay a bukatar kwakwalwa don yin tunani.

Everyone who reads this explicit and scientific fact should ponder on Almighty God, and fear and seek refuge in Him, for He squeezes the entire universe in a pitch-dark place of a few cubic centimeters in a three-dimensional, colored, shadowy, and luminous form. Duk wanda ya karanta wannan bayyananniyar hujjar kimiyya ya kamata ya yi tunani kan Allah Madaukaki, ya ji tsoronSa kuma ya nemi mafaka a gareShi, domin Ya matse gaba dayan duniya a wani wuri mai duhu wanda fadinsa bai wuce santimita kalilan ba, mai fasalin halitta mai launuka, inuwa da kyakkyawan tsari.

Addinin ‘Yan zahiranci

Bayanin da muka gabatar zuwa yanzu yana nuna mana cewa **ka'idar juyin halitta ta yi hannun riga da sakamakon binciken kimiyya.** Ikrarin ka'idar dangane da asalin rayuwa ya sabawa ka'idar kimiyya, hanyoyin juyin halittar da ta bijiro bas u da ikon haddasa faruwar juyin halitta, yayin da kasusuwan tarihi suka nuna cewa **matsakaitan halittun da ake bukata ba a taba samunsu ba.** Saboda haka, hakan na nufin cewa a ture ka'idar juyin halitta zuwa gefe a matsayin ra'ayin da bai yi daidai da kimiyya ba. Ta haka ra'ayoyi da yawa, kamar su sararin duniyar bayan kasa, aka watsar da su daga tsarin kimiyya a cikin tarihi.

Amma kuma, an bar ka'idar juyin halitta akan tsarin kimiyya. Wasu mutane ma sun yi kokarin bayyana sukar da ake yi wa ka'idar a matsayin “farmaki akan kimiyya.” Me ya sa?

Dalilin shi ne cewa wannan ka'ida wani sharadin imani ne ga wasu gungun mutane. Wadannan gungu suna yi wa falsafar zahiranci **makauniyar biyayya** kuma suka rungumi Darwiniyanci saboda shi ne kadai bayanin zahiranci da za a iya saw a gaba don yin bayanin yadda yanayi ke gudana.

Abin gwanin ban sha'awa, kuma sukan fito fili su amince da wannan hujja daga lokaci zuwa lokaci. Wani sanannen masanin ilimin kwayar halittar gado kuma fitacen dan goyon bayan juyin halitta, Richard C. Lewontin daga Jami'ar Harvard, ya bayyana cewa shi “a farkon komai dan zahiranci ne sannan masanin kimiyya”:

Ba wai cewa hanyoyi da ma'aikatun kimiyya sun tilasta mana amincewa da bayanin zahiranci na wannan duniya ba ne, sai dai, sabanin haka, biyayyar mu ga sababan zahiri ita da tura mu don kirkirar kayan aikin bincike da kuma zubin tsari wadanda ke haifar da bayanai na zahiri, duk kuwa yadda aka tukare mu da hujjoji, duk irin daurewar kan da za su sa wanda bai karbi tsarin ba. Bugu da kari, cewa zahiranci cikakke ne kammalalle, don haka ba za mu kyale a kawo mana Addini ba...²⁰

Akwai bayanai a fili da ke nuna cewa **Darwiniyanci addini ne** wanda yake raye kawai don biyayya ga zahiranci. Wannan addini yana ikrarin cewa babu wani abu mai rai sai na zahiri. Saboda haka, y adage cewa abu na zahiri marar rai, marar ruhi shi ne ya samar da rayuwa. Akidar ta kafe cewa miliyoyin nau'o'in halittu masu rai (misali tsuntsaye, kifi, rakumin dawa, damisa, kwari, bishiyoyi, furanni, manyan kifaye, da kuma mutane) sun samu ne sakamakon cudanya tsakanin abubuwan zahiri kamar zubar rowan sama, hasken walkiya, da sauransu, daga sandarrun abubuwa marasa rai. Wannan tsari ne da ya yi

hannun riga da hankali da kuma kimiyya. Amma duk da haka Darwiniyawa sun cigaba da kare akidar cikin jahilci kawai wai don, kamar yadda suke cewa, kar su amince da hujjojin samuwar Allah.

Duk wanda bai kalli asalin halittu masu rai ta mahangar akidar zahiranci shi zai iya ganin wannan hujja ta gaskiya: **Duk halittu masu rai aikin wani Mahalicci ne**, wanda Yake Mai karfin kudira, Mai girman hikima, kuma Mai yalwar sani. **Wannan Mahalicci Shi ne Allah**, Wanda Ya halicci gaba dayan duniya daga babu, a cikin mafi kyawun fasali, kuma ya tsara halittar dukkan abubuwa masu rai.

Ka'idar Juyin Halitta: Sammu Mafi Tasiri a Duniya

Duk mutumin da ba shi da duhun kai da kuma tasirin wata akida, wanda ke amfani da hankali da kwakwalwarsa, zai gane cewa yin imani da ka'idar juyin halitta, wadda ke cusa wa mutane camfe camfen al'ummu ba tare da ilimi akan kimiyya ko wayewa ba, abu ne mai wuya.

Kamar yadda aka yi bayani a sama, wadanda suka bada gaskiya da ka'idar juyin halitta suna zaton wasu 'yan kwayoyin zarra da molecules da aka jefa cikin wani katon mazubi zai samar da farfesoshi da daliban jami'a masu tunani; masana kimiyya irin su Einstein da Galileo; kwararrun masu ayyukan fasaha irin su Humphrey Bogart, Frank Sinatra da Luciano Pavarotti; sannan da kuma barewa, bishiyoyin lemon tsami, da kuma furanni. Bugu da kari, tun da masana kimiyya da farfesoshin da suka gaskata wannan hauka mutane ne masu ilimi, zai zama daidai in muka kira wannan ka'ida da "sammu mafi tasiri a tarihi." Kafin wannan ba a taba samun wata akida ko ra'ayi wanda ya dauke wa mutane ikonsu na tunani, ta hana su damar yin aiki da hankali da kwakwalensu, sannan ta boye musu gaskiya kai ka ce an rufe musu idanu ne. Wannan shi ne mafi tsananin makanta da toshewar basira fiye ma da bautar gargajiya da ake yi a wasu bangarorin Afirka, bautar rana ta mutanen Saba'I, da bautar dan marakin zinare a zamanin Annabi Musa (AS).

A gaskiya, Allah Ya yi nuni da irin wannan rashin aiki da hankali da tunani a cikin Alkur'ani. A ayoyi masu yawa, Yana bayyana mana cewa za a toshe zukan wasu mutane inda ba za su iya ganin gaskiya ba. Wasu daga cikin wadannan ayoyi sun hada da:

Lalle wadanda suka kafirta daidai ne akansu, shin ka yi musu gargadi ko ba ka yi musu gargadi ba, ba za su yi imani ba. Allah ya sa hatimi a kan zukanansu, da a kan jinsu, kuma a kan ganinsu akwai wata yana; kuma suna da azaba mai radadi. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 6-7)

... Suna da zuka ba su fahimta da su, suna da idanu ba su gani da su, kuma suna da kunnuwa ba su ji das u: wadancan kamar dabbobi suke. A'a, su ne mafi bacewa. Wadancan su ne gafalallu. (Alkur'ani, sura ta 7, aya ta 179)

Kuma dam un bude wata kofa daga sama a kansu har suka wuni a ciki suna takawa. Da sun ce, 'An rufe idanuwannu ne. A'a, mu mutane ne wadanda aka sihirce!' (Qur'an, 15:14-15)

Kalmomi ba za su iya bayyana wannan abin al'ajabi ba, yadda wannan sammu zai riƙe tunanin mutane masu yawa da al'ummu kamar haka, yake toshe mutane daga gaskiya, kuma an kasa karya shi a tsawon shekaru 150. Abin fahimta ne cewa za a iya samun mutum daya mutane kadan su yi imani da wasu lamura marasa yiwuwa da ikrari wanda ke cike da hauka da rashin hankali. Amma, "sihiri" shi ne kawai bayanin da za a yi kan yadda mutane daga ko'ina cikin duniya suka yarda cewa kwayoyin zarra marasa rai da hankali haka kwatsam za su hadu su kirkiri duniya wadda ke aiki a bisa tsari marar nakasa,

ka'ida, hankali da ruhi; wani tauraro da ake kira duniya tare da dukkan fasali da abubuwan cikinta da suka dace da rayuwa; da halittu masu rai masu cike da fasali mai rikitarwa.

A gaskiya, a cikin Alkur'ani Allah Yana bada labarin muhawarar Annabi Musa (AS) da Fir'auna don nuna cewa wasu mutane da ke goyon bayan falsafofin zindikai suna yin tasiri akan sauran nau'in sihiri. Lokacin da aka yi wa Fir'auna bayani game da addinin gaskiya, sai ya kalubalanci Annabi Musa (AS) da su buga gasa da masu sihirinsa. Yayin da Annabi Musa (AS) ya aikata hakan, sai ya gaya musu su fara nuna kwarewarsu. Ayoyin sun cigaba da cewa:

Ya ce: “Ku jefa.” To, lokacin da suka jefa suka sihirce idanuwan mutane, kuma suka tsoratar da su, kuma suka zo da sihiri mai girma. (Alkur'ani, sura ta 7, aya ta 116)

Kamar yadda muka gani, masu sihirin Fir'auna sun yi nasarar yaudarar kowa, ban da Annabi Musa (AS) da wadanda suka yi imani da shi. Amma kuma, hujjojinsa su suka karya rufa-idon, ko “lakume abin da suke karya da shi,” kamar yadda aka saukar a ayar:

Kuma Muka yi wahayi zuwa ga Musa cewa: “Ka jefa sandarka.” Sai ga ta tana lakume abin da suke karya da shi! Gaskiya ta auku, kuma abin da suke aikatawa y abaci. (Alkur'ani, sura ta 7, aya ta 117-118)

Kamar yadda muke iya gani, yayin da mutane suka fahimci cewa an yi musu rufa-ido da kuma cewa abin da suka gani kawai yaudara ce, sai aka kwarewa masu sihirin Fir'auna baya. A wannan zamani namu ma, in dai ba wadanda, karkashin irin wannan rufa-ido, suka bada gaskiya da wadannan zantukan rainin hankalin da ake fakewa da kimiyya kuma suke bata rayuwarsu wajen kare su, sun watsar da imaninsu da camfe camfe, su ma za su wulakanta lokacin da cikakkiyar gaskiya ta bayyana kuma aka karya rufa-idon. A hakikanin gaskiya, Sanannen marubucin duniyar nan kuma masanin falsafa dan kasar Birtaniya, Malcolm Muggeridge, wanda ya kasance zindiki ne da ke kare juyin halitta na tsawon shekaru 60, amma wanda daga baya ya fahimci gaskiya, ya bayyana matsayin da ka'idar juyin halitta za ta sami kanta a nan gaba kadan a wadannan kalmomi:

Ni kaina na yarda cewa **ka'idar juyin halitta**, musamman ta irin yadda ake aiki da ita, **za ta zama daya daga cikin manyan ababen ban dariya a nan gaba.**Wadanda suka zo bayanmu za su yi mamakin yadda wata ka'ida wadda take holoko marar ma'ana za ta sami karbuwa hannu bibiyu kamar yadda ta samu.²¹

Wancan lokaci na nan gaba ba mai nisa ba ne: A maimakon haka, babu dadewa mutane za su ga cewa “katari ko dace” ba wani abin bauta ba ne, inda za su yi duba baya zuwa ga **ka'idar juyin halitta a matsayin mafi munin yaudara da rudu kuma mafi munin rufa-ido a duniya.** An riga an fara yaye wannan rufa-ido daga kafadar mutane a fadin duniya. Yawancin mutane da suka gane ainihin fuskar wannan yaudara suna cike da mamaki da al'ajabin yadda har suka rudu da wannan akida.

WA KE IYA GANI?

Daga lokacin da aka haifi mutum, daga rannan za a fara wanke kwakwalwarsa da dabi'un al'umma. Bangaren wannan wankin kwakwalwa, watakila mafi tasirin, yana nuna cewa abin da hannu zai taba ko ido zai gani shine kadai zahirin gaskiya. Wannan fahimta wadda ta sami karbuwa a cikin mafi yawan al'umma, ana yada ta daga iyaye zuwa 'ya'ya ba tare da an sanya mata alamar tambaya ba.

Amma idan ba a yi wa mutum wankin kwakwalwa ba, lokacin day a yi tunani mai 'yanci yakan fahimci wani alamari mai ban mamaki:

Duk wani abu da muka ci karo da shi daga lokacin da muka zo duniya – mutane, dabbobi, furanni, launuka, wari, 'ya'yan itace, dandanon 'ya'yan itace, duniyoyi, taurari, tsaunuka, duwatsu, gine gine, sararin duniya – duk abubuwa ne da kafofi biyar na jikinmu suka gabatar mana. Don kara fayyace haka, zai taimaka idan aka yi nazarin wadannan kafofi, wadanda suke samar mana da bayanai game da duniyar waje.

Duk kafofin majiyan mutum – gani, ji, kamshi, dandano, da kuma tabawa – suna aiki ne ta hanya guda. Ana tafiyar da motsarwa (haske, sauti, wari, dandano, launi) daga abubuwan cikin duniyar waje ta cikin jijiyoyi zuwa cibiyoyin majiyai a cikin kwakwalwa. Duk wadanna motsarwa da ke kai ga kwakwalwa sun hada da siginonin lantarki. Misali, lokacin sarrafawa gani, zirin haske (ko photons) wadanda ke bijirowa daga wurare a duniyar ciki suna kai wa ga madubin-gani a bayan ido, da kuma ta hanyar faruwar jerin ayyuka, akan maida su zuwa siginonin lantarki. Ana tura wadannan siginoni ne ta kan jijiyoyi zuwa cibiyar gani ta kwakwalwa. A can, ana ganin duniya mai tsagin launuka da haske uku a cikin sarari dan kankane na cubic centimeter.

Wannan tsari haka yake ga sauran majiyan. Kwayoyin halitta da ke doron harshe suna juya nason sinadarai zuwa siginonin lantarki wadanda ke zama dandano. Kwayoyin halitta suna juya wari zuwa siginonin lantarki a cikin fatar hanci. Majiyai na musamman da ke karkashin fata suna juya kaifin tabawa (kamar jin tauri ko laushi) zuwa siginonin lantarki, sannan kuma wani tsarin halitta na musamman da ke kunne kan yi haka da sauti. Ana aika duk wadannan siginoni zuwa ga cibiyoyin da suka dace das u a cikin kwakwalwa, in da ake jin su.

Don kara fayyacewa, ka dauka kana shan lemo a cikin kofi. Wasu majiyan motsarwa da ke cikin fatarka suna juya gundarin jikin kofin mai sanyi zuwa siginar lantarki sannan su aika zuwa ga kwakwalwa. A lokaci guda kuma, kamshin lemon, dandanonsa, da kuma launin rawaya duk suna zama siginoni da ke kaiwa ga kwakwalwa. Kamar haka, dan karan da ka ji lokacin da kofin ya taba tuburi ana jin sa a kunne inda ake tura shi zuwa ga kwakwalwa a matsayin siginar lantarki. Duk wadannan majiyai da a ke ji ana fassara su a cikin cibiyoyin kwakwalwa da suka dace, wadanda ke aiki da junansu cikin tsari. A tarin sakamakon wadannan martanai, kana jin cewa kan ashan lemo.

Game da wannan muhimmin al'amari, duba ra'ayin B. Russell and L.J.J Wittgenstein, wasu sanannun masana falsafa:

Ga misali, ko ya kasance akwai lemo ko a'a, ko kuma ta ya ya samu ba abu ne da za a iya tambaya kuma a bincika ba. Lemo kawi ya kunshi dandano ne da harshe yake dandanarsa, wari da hanci ke ji, launi da zubi da ido yake gani; kuma wannan siffofi na sa sune kadai za a iya bincika da yin nazari. Kimiyya ba za ta taba sanin duniyar zahiri ba.²¹

Abin nufi anan, abu ne mai wuya gare mu mu kai ga duniyar zahiri . Duk abubuwan da muke mu'amala da su ba wasu abu ba ne face gundarin majiyai kamar gani, ji da tabawa. A gaba dayan rayuwarmu, yayin da muke sarrafa bayanai a cibiyoyin majiyai, ba wai muna ganin ainihin gundarin abubuwan da ke a wajen gangar jikinmu ba ne, sai dai makwafansu ne da ke cikin kwakwalwarmu. Anan, ana yaudararmu ne mu dauka cewa wadannan makwafai ainihin abubuwan da ke wajen jikinmu ne.

A yau kimiyya ta tabbatar da gaskiyar wannan lamari. Kowane masaninn kimiyya zai gaya maka yadda wannan tsari ke aiki, da kuma cewa duniyar da muke rayuwa a cikinta kawai sakamakon abin da kwakwalenmu suka fahimta ne. Masanin ilimin physic dan kasar Ingila, John Gribbin, ya bayyana cewa majiyanmu fassara ce ta motsarwa da ke zuwa daga duniyar waje – kai ka ce akwai wata bishiya ce a cikin lambu. Ya ci gaba de cewa kwakwalenmu suna jin motsarwar da ake tacewa ta cikin majiyanmu, da kuma cewa bishiyar kawai wani nau'I ne na motsarwa. Saboda haka, sai ya tambaya, wace bishiya c eta gaskiya? Wadda majiyanmu suka kirkira ko kuma bishiyar da ke cikin lambu?²²

Babu tantama, wannan al'amari na gaskiya yana bukatar dogon tunani. Sakamakon wadannan al'amuran gaskiya na zahira, mun gano wannan kwakkwarar hujja: Duk abin da muke gani, tabawa, ji, kuma mu ke kira “abin zahiri,” “duniya” ko “sarin duniya” ba komai ba ne da wuce siginonin lantarki da kwakwalwarmu ta fassara. Ba za mu taba kai wa ga ainihin abin zahirin ba da ke wajen kwakwalwarmu. Mukan dandani, ji da kuma ganin hoton duniyar waje ne da kwakwalwarmu ta saka mana.

A gaskiya, mutumin da ke cin tufa ba ainihin dan itacen yake ci ba, sai dai kamanninsa da kwakwalwarsa ta saka masa. Abin da wancan mutum yake ganin tufa ce kawai wani abu ne da kwakwalwarsa ta kirkira masa na daga bayanan lantarki game da fasali, dandano, kamshi, da kuma launin dan itacen. In da za a yanke jijiyar gani da ke kai sako ga kwakwalwa, nan take hoton dan itacen zai bace. Duk wata yankewa a jijiyar majiyar kamshi da ke tafiyar daga masunsunar motsarwa a cikin hanci zuwa kwakwalwa zai tsaida majiyar kamshi gaba daya. A takaice, waccan tufar ba komai ba ake face fassarar siginonin lantarki da kwakwalwa ke yi.

Haka nan, lura da majiyar nisa. Holokon sararin da ke tsakaninka da wannan shafin kawai kwakwalwarka c eta kirkira maka yanayin holoko. Haka nan akwai abubuwa da ka ke gani suna nesa a cikin kwakwalwarka. Misali, mutumin da ke kallon taurari da dare zai yi tsammanin nisansu ya kai gudun-haske na miliyoyin shekaru, sai dai taurarin suna cikin kansa ne, a cikin cibiyar ganinsa. Lokacin da ka ke karanta wadannan layukan rubutu, a hakikanin gaskiya dakin da ka ke tsammani kana cikinsa to ba a ciki ka ke ba; sabanin haka, dakin ne a cikinka. Jin majiyar jikinka yakan sanya ka ji kamar a cikinsa ka ke. Sai dai, jikinka ma, wani tsarin hotuna ne da kwakwalwarka ta tsara.

Miliyoyin Launuka a Wurin Tsananin Baki

Ta lura da wannan maudu'i a cikakken bayani zai fito da Karin wasu al'amuran gaskiya masu rikitarwa. Cibiyoyin majiyanmu suna cikin kwakwalwa ne, wani yanki mai dunkulen nama guda uku. Kuma wannan yanki na jiki yana samun kariya a cikin jerin kasusuwa da ake kira kokon kai, wanda babu wani haske, sauti ko wari da zai iya ratsa shi. Cikin kokon kai baki kirin yake, waje ne dab a hayaniya kuma in babu wani kamshi.

Amma cikin wannan wuri mai matukar duhu ake samun miliyoyin launuka daban daban da nau'in launuka, haka da nau'in dandano da kamshin da ba sa kiguwa.

To ta ya ya hakan ke faruwa?

Me ye yake saw a ka ga akwai haske a wurin dab a haske, wari a wurin dab a wari, sautuka a wurin dab a karar komai da kuma abubuwan dukkan majiyai.? Wa ye ya halitta maka duk wannan?

A cikin kowane lokaci na rayuwarka, akwai mu'ujizoji da dama da ke faruwa. Kamar yadda aka fada da farko, duk wani abu da majiyanka za su gano a cikin wannan daki da ka ke ciki, ana aika su a matsayin siginonin lantarki zuwa ga kwakwalwarka, a inda suke hadewa. Kwakwalwarka tana fassara su a matsayin hoto na daki, A wata ma'anar, yayin da ka ke zaton kana zaune ne a cikin wannan daki, a hakikanin gaskiya dakin yana cikinka, a kwakwalwarka."Wurin" da aka shirya maka dakin kuma ka ke gani karami ne, mai duhu, marar karar sauti. Duk da haka, daki sukutum ko fili baki daya, ba tare da la'akari da girman sa ba, zai iya shiga ciki. Duka karamin lungu da kuma fadin yanayin kogi ana ganinsu a hakikanin wuri guda.

Kwakwalenmu suna fassara tare da bada ma'ana ga siginonin da ke da alaka da "duniyar waje." Akan misali, lura da majiyar ji. A gaskiya kwakwalwarmu ce take fassarawa da kuma juya zirin sautin zuwa kida. Kamar dai a ce, kida ma wani tasirin majiya ne da kwakwalwarmu ta kirkira. A dai wannan yanayi, yayin da muka ga launuka abin da ke kai wa ga idanunmu kawai haske ne na amabambantan zirin tafiyar sauti. Harjila yau, kwakwalwarmu ce take juya wadannan siginoni launuka. Babu wasu kaunuka a "duniyar waje"; haka kuma tufa ba ja ba ce, ko sama shudiya, ko ganye kore. Muna ganinsu haka ne saboda mun dauke su haka.

'Yar matsala a madubin-gani na ido (retina) zai iya makantar da gani daga launi. Wasu masu matsalar sukan ga shudi da kore a matsayin daya suke, wasu kuma suka ja a matsayin shudi. A wannan matsayi, ba abin damuwa ba ne ko da abu da ke waje yana da launi ko babu.

Masanin falsafa George Berkeley shi ma ya magantu akan wannan lamari:

Daga farko, an dauka cewa launuka, wari, da sauransu, "tabbas akwai su," amma daga bisani aka watsar da wannan ra'ayi, inda ake ganin cewa suma suna cikin majiyanmu ne kawai.²³

A karshe, dalilin day a sa muke ganin abubuwa a launuka ba wai saboda cewa hakika suna da launin ba ne ko kuma suna rayuwar zahiri a wata duniyar. Amma gaskiyar abin it ace, abubuwan da muke dangantawa da abubuwa duk suna cikinmu.

Wannan kuwa, watakila, gaskiyar lamari ce da ba ka taba lura kafin yanzu.

Takaitaccen Ilimin 'Yan-Adam

Wata matsala daya tattare da al'amarin da aka bayyana ana it ace hakika ilimin mutum game da duniyar waje takaitacce ne.

Ilimin ya takaita ga majiyanmu guda biyar, kuma babu wata hujja cewa duniyar da mu ke ji da gani a majiyanmu daidai take da "ainihin" duniyar.

Don haka, za ta iya zama ta bambanta da wadda mu ke ji da gani. Tana yiwuwa akwai wasu bangarori da wasu halittu dab a mu san da su ba. Koda za mu kai kololuwar karshen duniya, iliminmu zai kasance takaitacce.

Allah Madaukaki, Mahaliccin komai, Yana dad a ilimi marar nakasa da iyaka akan kowace halitta mai rai da Ya halitta, za su sami ilimin da ya sanar da su. Alkur'ani ya bayyana wannan al'amari kamar haka:

Allah, babu wani Ubangiji face Shi, Rayayye, Mi tsayuwa da komai, gyangyadi ba ya kama Shi, kuma barci ba ya kama Shi, Shi ne da abin da yake a cikin sammai da abin da yake a cikin kasa. Waye zai yi ceto a wurinSa, face da izininSa? Ya san abin da ya ke gabansu da abin da ya ke bayansu. Kuma ba sa kewayewa da komai daga iliminSa, face da abin da Ya

so. KursiyyunSa ya yalwaci sammai da kasa. Kuma tsare su ba ya nauyayarSa. Kuma Shi ne Madaukaki, Mai girma. (Alkur’ani, sura ta 2, aya ta 255)

Waye Mai Kintace?

Don kintata ko jin, ba said a duniyar waje ba. Idan kwakwalwa ta sami yanayin motsarwar da ya dace, za a iya kirkirar majiyan tabawa, gani, da kuma sauti a cikin kwakwalwa. Kyakkyawan misali akan wannan hanya shine mafarki.

Yayin mafarki, gangar jikin tana kasancewa a wuri daya ba ta motsi a cikin shirun daki mai duhu, kuma idanunka suna rufe. Babu wani haske ko sauti ko wani al’amarin motsarwa daga waje da ke kai wa ga kwakwalwarka don ta ji ko gani. Duk da haka a cikin mafarkinka kana ganin abubuwa kamar a rayuwar gaske. Haka nan a cikin mafarkinka ka kan tashi ka tafi wurin aiki, ko ka tafi hutu ka more dumin zafin rana.

Bugu da kari, a cikin mafarki ba ka tunanin abin da ka ke gani ko yi cewa ba gaskiya ba ne. Sai bayan ka farka ne ka ke gane cewa abubuwan da ka gani duk mafarki ne. Ban abubuwan da ka ji irin su tsoro, fargaba, jin dadi da bakin ciki, haka nan ka ga ka hotunan abubuwa da yawa, ka ji sautuka har ka taba abu. Amma kuma babu wani tushen zahiri da ke samar da wadannan majiyai da zaton da ka ke; kana kwance ba ka ko yin motsi a cikin shirun daki mai duhu.

René Descartes, sananniyar masaniyar falsafa, ta bayar da wannan hujja akan al’amarin ban mamaki game da mafarki kamar haka:

A cikin mafarkina na kan ga ina yin abubuwa daban daban, in je wurare daban daban; amma in na farka, sai in ga ban yi komai ko zuwa wani wuri ba, kawai ina kwance ne in sharer barci a gado na. Waye kuma zai iya ba ni tabbas cewa a yanzu ma ba mafarki nake yi ba, ko kuma cwa ita kan ta rayuwar tawa ba mafarki ba ce?²⁴

Saboda haka muna duban bayyanannen al’amari ne: Babu wata hujja akan ikrarinmu na cewa muna da dangantaka ta kai tsaye da duniyar ainihi da muke zaton akwai ta kuma muna rayuwa a cikin ta.

Shin Kwakwalwarmu Tana da Bambanci da Abin da ke Faruwa a Wajenta?

Idan komai da muka sani a duniyar waje zato ne da fahimta kawai daga cikin kwakwalenmu, ya ya kuma ga ita kwakwalwar da muke zaton ita ce ke gani da ji? Shin ba kwayoyin zarra (atoms) da kwambar kwayoyin zarra ne suka gina tab a kamar kowane abu ba? Ita ma kwakwalwa, wani yankin tsoka ne da muke gani ta majiyanmu. To tun da haka ne, menene, in ba kwakwalwa ba, da ke daukar kowane abu – da ke gani, ji, tabawa, sunsuna da dandanawa?

A wannan hali, muna fuskantar cikakkiyar gaskiya: cewa mutum, halitta mai tunani da ke iya gani, tabawa, yin tunani da kuma aiki da kwakwalwa, ya fi gaban kawai taron ginin kwayoyin zarra da kwambar kwayoyin zarra. Abin da ke fitar da ma’anar mutum shi ne “ruhi” da Allah ya ba shi. Sabanin haka, zai zama tsantsar rashin tunani a danganta tunaninsa da kuma sauran majiyan tsokar nama mai bangare uku:

Wanda Ya kyautata komai da Ya halitta. Kuma Ya fara halittar mutum daga laka. Sa’annan Ya sanya diyansa daga wani asali na wani ruwa wulakantacce. Sa’annan Ya daidaita shi,

kuma Ya hura a cikinsa, daga ruhinSa, kuma Ya sanya muku ji, da gani, da zukata. Godiyarku kadance kwarai! (Alkur'ani, sura ta32, aya ta 7-9)

Abin da Ya fi Kusanci Da mu Shi ne Allah

Tun da yake mutum ba kawai curin halittar zahiri ba ne, amma “ruhi” ne, to wa ye ke sanya wannan ruhi ya ji nau'in zato ko fahimta da muke kira duniyar waje? Wa ye yake cigaba da kirkirar duk wadannan zato ko fahimta ba kakkautawa?

Amsar a bayyane ta ke. Allah, wanda Ya busa wa mutum ruhinSa, Shi ne Mahaliccin komai. Haka kuma Shi ne Makagin zato ko fahimta. Samuwar kowane irin abu tana zuwa ne ta hanyar halittar Allah. Allah Yana sanar da mu cewa Yana kirkirar halitta ba tsayawa sannan kuma cewa duk lokacin da Ya daina kirkirar halitta, komai zai bace:

Lalle Allah Yana rike sammai da kasa domin kada su gushe. Kuma hakika idan sun gushe, babu wani baicinSa da zai rike su. Lalle Shi, Ya kasance Mai hakuri, Mai gafara. (Alkur'ani, sura ta 35, aya ta 41)

Wannan aya tana bayyana yadda karfin Allah ke rike da duniya ta zahiri. Allah ne Ya halicci sararin duniya, kasa, tsaunuka, da kuma duk abubuwa masu raid a marasa rai, sannan Yake tafiyar da duk wadannan karkashin kudirarSa a kowane lokaci. Allah Yana tajalli da sunanSa Mai halitta a cikin wannan duniya ta zahiri. Allah Shi ne Mai halitta, ma'ana, Mahaliccin komai da komai, wanda Ya halitta daga babu. Wannan yana nuna cewa akwai duniyar zahiri, a wajen kwakwalenmu, da suka hada da wasu abubuwa da Allah Ya halitta. Amma, a matsayin mu'ujiza da kuma bayyanar daukakar abubuwan da Ya halitta da kasancewarSa Masani, Allah Yana nuna mana wannan duniyar ta zahiri a sigar “rudi,” “inuwa,” ko “hoto.” A matsayin cikas kwarewa a halittarSa, mutane ba za su taba kaiwa ga duniyar wajen kwakwalensu. Allah ne kadai Ya san hakikanin wannan duniya ta zahiri.

Wani sharhin wannan aya ta sama shi ne cewa Allah Yana rike da hotunan duniyar zahiri da mutane suke gani. (Allah ne Masani.) Idan Ya so kada mu ga hoton duniyar a cikin rayukanmu, gaba dayan duniyar za ta bace mana, kuma ba za mu sake ganinta ba.

Da wadannan hujjoji, mutum zai iya cewa cikakken abu mai cikas kamala shi ne Allah, Wanda iliminSa ya kewaye komai a cikin sammai da kasa:

To, lalle su, suna cikin shakka daga gamuwa da Ubangijinsu. To lalle Shi Mai kewayewa ga dukkan komai ne. (Alkur'ani, sura ta 41, aya ta 54)

Kuma Allah ne kadai Yake da gabas da yamma. Saboda haka, inda duk aka juyar da ku, to a can fuskar Allah ta ke. Allah Mawadaci ne, Mai ilimi. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 115)

Kuma ke da (mallakar) abin da ke cikin sammai da kuma abin da ke cikin kasa, kuma Allah Ya kasance, ga dukkan komai, Mai kewayewa. (Alkur'ani, sura ta 4, aya ta 126)

Kuma lokacin da Muka ce maka, “Lalle ne Ubangijinka Ya kewaye mutane (da iliminSa)”... (Alkur'ani, sura ta17, aya ta 60)

... KursiyyunSa ya yalwaci sammai da kasa. Kuma tsare su ba ya nauyayarSa. Kuma Shi ne Madaukaki, Mai girma. (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta 255)

Ilimin Allah da ikonSa suna kewaye da mu ta gabanmu da bayanmu, ta hagu da dama – wato dai, IliminSa ya game mu gaba daya. Yana kallonmu a ko'ina da kowane lokaci. Yana da cikakken iko akan mu, ta ciki da wajenmu. Shi ne, Mai karfi marar iyaka, ya fi kusanci da mu fiye da lakar mu.

Kammalawa

Yana da matuƙar amfani mu fahimci sirrin da yafi gaban halittar zahiri da aka yi bayani a wannan babi. Tsauƙa, tuddai, furanni, mutane, koguna – a takaice duk wani abu da muke gani da kuma duk wani abu da Allah Ya sanar da mu a cikin Alkur'ani game da su wadanda ya halitta daga babu cewa an halicce su kuma suna rayuwa. Sai dai, mutane ba za su iya gani, tabawa ko jin hakikanin yanayin wadannan halittu ta hanyar kafonin majiyansu ba. Abubuwan da suke gani da tabawa makwafan wadancan ne da suke bayyana a kwakwalensu. Wannan hujjar kimiyya ce da ake koyarwa a dukkan makarantun koyon aikin likita. Haka yake ga littafin da ka ke karantawa yanzu; ba za ka gani ko iya taba ainihin yanayinsa ba. Hasken day a ke fitowa daga littafin na ainihi shine wasu kwayoyin halitta da ke cikin idonka suke juyawa zuwa siginaonin lantarki, wadanda kuma ake isarwa zuwa ga cibiyar gani a bayan kwakwalwarka. Anan ne aka kirkiri hoton wannan littafi. Abin nufi, ba ka karanta littafin da ke gaban idonka ta cikin idonka; a hakikanin gaskiya ma, an kirkiri wannan littafi ne a cibiyar gani da ke bayan kwakwalwarka. Wannan littafin da ka ke karantawa yanzu “kwafi ne na littafin” da ke cikin kwakwalwarka. Allah ne yake ganin littafin na ainihi.

Za a iya tunawa, cewa gaskiyar cewa zahiri wani rudi ne da ke aukuwa a kwakwalenmu ba ya “karyata” zahiri, amma yana samar mana da bayanai game da hakikanin yanayin zahiri: cewa babu wani mutum da zai iya samun kaiwa ga ainihinsa. Kari akan wannan, ba mu kadai ba ne ke ganin duniyar zahiri ba, har ma da sauran halittu. Mala'ikun da Allah Ya wakilta akanmu su ma suna ganin wannan duniya:

A lokacin da masu haduwa biyu suke haduwa daga dama, kuma daga hagu akwai wani (mala'ika) zaunanne. Ba ya lafazi da wata Magana face a like das hi akwai mai tsaro halartacce. (Alkur'ani, sura ta 50, aya ta 17-18)

Abu mafu muhimmanci shi ne cewa, Allah Yana kallon kowane abu. Ya halicci wannan duniya da duk abubuwan cikinta sannan Yana kallonta a duk sasanninta. Kamar yadda Yake fada mana a cikin Alkur'ani:

... Heed God and know that God sees what you do. (Qur'an, 2: 233)

Say: "God is a sufficient witness between me and you. He is certainly aware of and sees His servants." (Qur'an, 17: 96)

Bai kamata a manta ba cewa Allah Yana ajiye kowane abu a littafin Lauhul Mahfuz. Koda yake cewa ba kowane abu muke gani ba, suna nan a Lauhul Mahfuz. Allah Yana fada mana cewa Yana ajiye bayanin kowane abu a cikin “Ummul Kitabi” (Uwar Littafi) da ake kira Lauhul Mahfuz da wadannan ayoyi:

Kuma lalle shi a cikin uwar littafi a wurinMu, madaukaki ne, mai hikima(Alkur'ani, sura ta 43, aya ta 4)

... Kuma wurinMu akwai littafi mai tsarewa. (Alkur'ani, sura ta 50, aya ta 4)

Kuma babu wata (mas'ala) mai boyuwa a cikin sama da kasa face tana cikin littafi bayyananne. (Alkur'ani, sura ta 27, aya ta 75)

Suka ce ‘Tsarki ya tabbata a gareKa! Babu sani a gare mu face abin da ka sanar da mu. Lalle Kai ne Masani, Mai hikima.' (Alkur'ani, sura ta 2, aya ta

MUSULUNCI YA LA'ANCI TA'ADDANCI KARIN HASKE:

1. Prof. Thomas Arnold, *The Spread of Islam in the World, A History of Peaceful Preaching*, Goodword Books, 2001, p. 79-80
2. John L. Esposito, *Islam: The Straight Path*, Oxford University Press, 1998, p. 10
3. Ahmad Diya'al-Din al-Kamushkhanawi, *Ramuz al-Ahadith*, Vol 1, 84/8
4. Ahmad Diya'al-Din al-Kamushkhanawi, *Ramuz al-Ahadith*, Vol 1, 76/12
5. *Bukhari* (5778) da *Muslim* (109 and 110), Reported by Muslim - Eng. Trans, Vol. 1, p.62, No. 203
6. Karen Armstrong, *Holy War*, MacMillan London Limited, 1988, p. 25
7. Tabari, *Ta' rikh*, 1, 1850, da aka ambata a Majid Khadduri, *War and Peace in the Law of Islam*, Johns Hopkins Press, Baltimore, 1955, p. 102
8. W.H.C. Frend, "Christianity in the Middle East: Survey Down to A.D. 1800", *Religion in the Middle East*, Ed. A.J. Arberry, I-II Cambridge, 1969, Volume I, p. 289
9. Prof. Thomas Arnold, *The Spread of Islam in the World, A History of Peaceful Preaching*, p. 71-72
10. L. Browne, *The Prospects of Islam*, p. 11-15
11. John L. Esposito, *Islam: The Straight Path*, p. 33-34
12. Bernard Lewis, *The Middle East*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1995, p. 210
13. Prof. Thomas Arnold, *The Spread of Islam in the World, A History of Peaceful Preaching*, p. 96
14. Prof. Thomas Arnold, *The Spread of Islam in the World, A History of Peaceful Preaching*, p. 88-89
15. André Miquel, *L'Islam et Sa Civilisation VIIe - XXe siècle*, Librairie Armand Colin, Paris 1968, p. 244
16. *Gesta Francorum, or the Deeds of the Franks and the Other Pilgrims to Jerusalem*, translated by Rosalind Hill, London, 1962, p. 91
17. August C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, Princeton & London, 1921, p. 261
18. August C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, p. 262
19. Alan Ereira, David Wallace, *Crusades: Terry Jones Tells the Dramatic Story of Battle for Holy Land*, BBC World Wide Ltd., 1995.
20. The Pact of Najran, Article 6, [http:// www.islamicresources.com/Pact_of_Najran.htm](http://www.islamicresources.com/Pact_of_Najran.htm)
21. Karen Armstrong, *Holy War*, p. 30-31
22. John L. Esposito, *Islam: The Straight Path*, p. 58

23. Prof. Thomas Arnold, *The Spread of Islam in the World, A History of Peaceful Preaching*, p. 56
24. John L. Esposito, *Islam: The Straight Path*, p. 59
25. Karen Armstrong, *Holy War*, p. 185
26. Francis E. Peters, *Jerusalem: Holy City in the Eyes of Chroniclers, Visitors, Pilgrims, and Prophets from the Days of Abraham to the Beginnings of Modern Times*, Princeton, Princeton University Press, 1985, p. 363
27. Hira da Edward Said da jaridar Isra'ila *Haaretz ta yi*, Juma'a, 18 ga Agusta, 2000
28. Charles Darwin, *The Descent of Man*, 2nd edition, New York, A L. Burt Co., 1874, p. 178
29. Lalita Prasad Vidyarthi, *Racism, Science and Pseudo-Science*, Unesco, France, Vendôme, 1983. p. 54
30. Theodore D. Hall, "The Scientific Background of the Nazi "Race Purification" Program", <http://www.trifax.org/avoid/nazi.html>
31. James Joll, *Europe Since 1870: An International History*, Penguin Books, Middlesex, 1990, p. 164
32. M.F. Ashley-Montagu, *Man in Process*, New York: World. Pub. Co. 1961, pp. 76, 77 da aka ambata a cikin Bolton Davidheiser, W E Lammers (ed) *Scientific Studies in Special Creationism*, 1971, p. 338-339
33. L.H. Gann, "Adolf Hitler, The Complete Totalitarian", *The Intercollegiate Review*, Fall 1985, p. 24; da aka ambata a cikin Henry M. Morris, *The Long war Against God*, Baker Book House, 1989, p. 78
34. J. Tenenbaum., *Race and Reich*, Twayne Pub., New York, p. 211, 1956; da Jerry Bergman ya ambata, "Darwinism and the Nazi Race Holocaust", <http://www.trueorigin.org/holocaust.htm>
35. Peter Chrisp, *The Rise Of Fascism*, Witness History Series, p. 6
36. Hickman, R., *Biocreation*, Science Press, Worthington, OH, pp. 51–52, 1983; Jerry Bergman, "Darwinism and the Nazi Race Holocaust", *Creation Ex Nihilo Technical Journal* 13 (2): 101–111, 1999
37. Robert M. Young, *Darwinian Evolution and Human History*, Historical Studies on Science and Belief, 1980
38. Alan Woods and Ted Grant, *Reason in Revolt: Marxism and Modern Science*, London: 1993
39. K. Mehnert, *Kampf um Mao's Erbe*, Deutsche Verlags-Anstalt, 1977
40. Karl Marx, *Das Capital*, Vol. I, 1955, p. 603
41. Vladimir Ilich Lenin, *Collected Works*, 4th English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1965, Volume 11, p. 216

KARI – KARIN HASKE:

1. Sidney Fox, Klaus Dose, *Molecular Evolution and The Origin of Life*, W. H. Freeman and Company, San Francisco, 1972, p. 4.
2. Alexander I. Oparin, *Origin of Life*, Dover Publications, New York, 1936, 1953 (reprint), p. 196.
3. "New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life," *Bulletin of the American Meteorological Society*, vol 63, November 1982, 1328-1330.
4. Stanley Miller, *Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules*, 1986, p. 7.
5. Jeffrey Bada, *Earth*, February 1998, p. 40.
6. Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth," *Scientific American*, vol. 271, October 1994, p. 78.
7. Charles Darwin, *The Origin of Species by Means of Natural Selection*, The Modern Library, New York, p. 127.
8. Charles Darwin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition*, Harvard University Press, 1964, p. 184.
9. B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner of Truth Trust, 1988, p. 7.
10. Charles Darwin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition*, p. 179.
11. Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record," *Proceedings of the British Geological Association*, vol 87, 1976, p. 133.
12. Douglas J. Futuyma, *Science on Trial*, Pantheon Books, New York, 1983, p. 197.
13. Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, Toplinger Publications, New York, 1970, 75-14; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", *Nature*, vol 258, 389.
14. "Shin za a iya kawo karshen kimiyya ta hanayar ikrarin masana kimiyyar cewa sun da amsoshin gaske ko kuma ta yadda al'umma ke dari dari da lamarin?" *Scientific American*, December 1992, p. 20.
15. Alan Walker, *Science*, vol. 207, 7 March 1980, p. 1103; A. J. Kelso, *Physical Anthropology*, 1st ed., J. B. Lipincott Co., New York, 1970, p. 221; M. D. Leakey, *Olduvai Gorge*, vol. 3, Cambridge University Press, Cambridge, 1971, p. 272.
16. Jeffrey Kluger, "Not So Extinct After All: The Primitive Homo Erectus May Have Survived Long Enough To Coexist With Modern Humans," *Time*, 23 December 1996.
17. S. J. Gould, *Natural History*, vol. 85, 1976, p. 30.
18. Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, p. 19.
19. Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World," *The New York Review of Books*, January 9, 1997, p. 28.
20. Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom*, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, p. 43.

21. Orhan Hancerlioglu, *Dusunce Tarihi* (The History of Thought), (Istanbul: Remzi Bookstore, 6th edition, 1995) p. 447.

22. John Gribbin, *In the Search of the Big Bang*; Taflk>n Tuna, *Uzay>n Otesi* (Far Beyond the Universe), p. 194

23. *Treaties Concerning the Principle of Human Knowledge*, 1710, Works of George Berkeley, vol.1, ed. A. Fraser, Oxford, 1871

24. Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi* (History of Philosophy), p. 263

RESİM ALTI YAZILARI

s.14

Idan mutum yana neman abin da ke haddasa aikin ta'addanci, mutum zai nemi asalinsa ne a akidun kin addini. Addini yana horo da nuna soyayya, tausayi, afuwa, zaman lafiya da kuma rayuwa kan kyawawan dabi'u. Ta'addanci kuwa, a bangare guda, ya bangaren keta da ta'asa, illata mutane, zubar da jini da kuma aikata kisan kai.

s.18

Manufar 'yan ta'adda ita ce su cika duniya da ta'asa, rikici, yamutsi da tsoro.

s.19

Al'ummar da take girmama kyawawan dabi'un musulunci ita ce al'umma mai zaman lafiya, afuwa, soyayya, tausayi da kuma taimakon juna da farin ciki.

s.20

A cikin Suratul Ma'ida, aya ta 32, Allah Yana cewa idan wani ya kashe wani mutum ba bisa adalci ba, to kamar ya kashe dukkan mutane ne. Kashe mutum daya tak abu ne da ya sabawa kyakkyawar koyarwar Alkur'ani.

s.22

Hakika akwai dalilai masu yawa na aikata ta'addanci wanda yanzu ya salwantar da dubban daruruwan rayuka. Wadanda ke aikata wadannan ayyuka ba su da kauna ko tsoron Allah. Gare su, kyakkyawar dabi'ar da addini ya koyar wata bakuwar aba ce.

s.25

A cikin dabi'un da musulunci ke koyarwa, mafi muhimmanci su ne soyayya, tausayi, taimakon juna, sadaukar da kai da kuma yin afuwa. Al'ummar da ta ke rayuwa kan wadannan dabi'u kamar yadda aka yi horo, da wuya a sami tushen ta'addanci da rikici a cikin ta.

s.28

Da Ubangijinka Ya so, da duk mutane da ke bayan kasa sun yi imani. Za ka tilastawa mutane har sais un zamo masu imani?(Alkur'ani, sura ta 10, aya ta 99)

s.32

Koda wane irin addini mutum yake bi, in Bayahude ne, Kirista, mabiyin addinin Budda ko addinin Hindu, an hori musulmai a cikin Alkur'ani su kasance masu yin afuwa, sannan su yi adalci da nuna mutuntawa gare su.

s.33

A shekarar 1492, Sarki Ferdinand da Sarauniya Isabella (da ke sama) sun kori Yahudawan da suka suka ki barin addininsu daga kasar Spain. An karbi Yahudawan a Daular Ottoman, gidan adalcin Musulunci da tausayi.

s.36

Farin ciki, adalci, cigaban tattalin arzuki da kuma walwala za su iya samuwa kadai ya hanyar zaman lafiya da hadin kai.

Saukakkun addinai gaba daya suna horo da nuna soyayya.

Lokaci ya yi da kowa zai gane cewa zaman lafiya yana samuwa ne idan aka tafiyar da dangantakar mutumtaka akan dabi'un addini.

s.37

SOYAYYA BAN DA KIYAYYA

s.43

Dabi'ar Musulunci tana horon Musulmai da su tsare hakkin marayu da mabukata, su tallafawa juna, sannan su yi kyakkyawar mu'amala da junansu.

s.45

Dabi'ar Musulunci tana Tsara Rayuwa Mai cike da Aminci, Wadata, Soyayya da kuma Jin dadi Ga Dukkan Mutane...

Alkur'ani Mai Tsarki

s.46

Musulunci ya kawo wa duniya dabi'un zaman lafiya, kwanciyar hankali da adalci. Abin tsoron nan da aka sani da ta'addanci, wanda ya game duniya a halin yanzu, aiki ne na jahilan mutane masu tsattsauran ra'ayi, wadanda suka yi hannun-riga da dabi'un Alkur'ani, wadanda kuma ba abin da ya hada su da addini.

s.50

Hoton Madinah a yau, birnin da Annabi Muhammad (SAW) da al'ummar Musulmi suka yi hijira zuwa cikinsa inda suka kafa gwamnatin.

s.53

Ka'aba, inda kusan Musulmai miliyan biyu suke zuwa kowace shekara daga kusurwowin duniya hudu don yin ibada, alama ce ta zaman lafiya da tausayi wadanda bangare ne na koyarwar musulunci.

s.54

Daya daga cikin manyan manufofin jefa bamabamai, hare hare da sauran ayyukan barna da 'yan ta'adda ke yi shine don cusa tsoro, firgici, kidima da kuma razani a zukan mutane.

s.56

Kuma kada ku kashe kawunanku. Allah Ya kasance Mai rahama gare ku. (Alkur'ani, sura ta 4, aya 29)

s.63

Kudus, wadda birni ne mai tsarki ga Musulmai, Yahudawa da kuma Kiristoci, wajibi ne ta kasance wurin da duk masu imani za su taru su ambaci Allah cikin farin ciki da soyayya.

s.65

Yawancin 'yan salibiyya sun yi mamakin halayyar adalci da tausayi da Musulmai suka nuna hatta a filin yaki. Daga baya sun bayyana sha'awarsu kan wannan halayya cikin rubuce rubucensu. A hoton da ke kasa za mu ga yakin Salibiyya na biyu wanda Louis Na Bakwai ya kaddamar.

s.67

Mulkin Musulmai a Spain ya zo karshe cikin 1492 lokacin da rundunonin Sarki Ferdinand da Sarauniya Isabella suka kame Granada. A hoton da ke sama, an nuna faduwar birnin.

s.68

Sultan Beyazid ya kasance mai rikon addini. Ya karbi Yahudawan da suka gujewa kuntatawa a Spain, inda ya ba su 'yancin gudanar da al'amuran addinisun a garuruwan musulmai.

s.69

Kwace Istanbul da Sultan Mehmet ya yi ya samar da 'yanci ga Yahudawa da kuma Kiristocin heterodox wadanda suka sha bakar wahala a tsawon karnoni karkashin mulkin sarakunan Roma da Girka.

Sultan Mehmet Mai nasarar yaki, ya yi rangwame mai yawa ga Shugabancin addini. Shugaban addinin ya sami ‘yancin cin gashin kai a karon farko a tarihi, karkashin mulkin Turkiyya. A wannan hoto za mu ga Sultan Mehmet Mai nasarar yaki yana karbar Shugaban addinin.

s.75

Karkashin mulkin Musulmai, Musulmai, Yahudawa da kuma Kiristocin gargajiya sun zauna tare a birnin Kudus cikin aminci. Lokacin da ‘Yan Salibiyya suka mamaye Kudus (kamar yadda ake gani a sama) sun aiwatar da mummunan ta’addanci. ‘Yan Salibiyyar sun ci gaba da barna da rusa garuruwa suna kashe fararen hula a duk inda suka ratsa.

s.76

A ranar 12 ga Satumban 1204, ‘Yan Salibiyyar suka shiga Istanbul wanda ke hannun ‘yan uwansu kirista. Sun barnata birnin tare da wawashe arzikiinsa abin da ya kai har sun kwashe gwalagwalai daga majami’u (coci).

s.78

Kauyawa kabilun larabawa ne da ke zaune cikin hamada a zamanin Ma’aiki Muhammad (SAW). Saboda yanayi mai tsanani da suke zaune ciki, sai hakan ya yi tasiri akan al’adarsu.

s.79

Michael Bakunin

s.84

Kungiyoyin ‘yan ta’adda sukan kai hari ga wadanda suka nufa ba tare bambancewa ba, wanda hakan ke nuna ana kashe mutanen da ba ruwansu ko a raunata su. Misali a nan shi ne harin sinadari mai kashe laka da aka kai a tashar jirgi mai tafiya karkashin kasa ta birnin Tokyo a ranar 20 ga Maris, 1995.

s.89

Allah Yana umartarku da ku mayar da amanoni zuwa ga masu su, kuma idan za ku yi hukunci a tsakanin mutane, ku yi hukunci da adalci. Madalla da abin da Allah yake yi muku wa’azi da shi. Allah Mai ji ne, Mai gani. (Alkur’ani, sura ta 4, aya ta 58)

s.91

Ga ‘yan ta’adda, kisan mutane da haddasa barna da ta’asa wani bangaren rayuwa ne a gurinsu. Da niyya suke zubar da jini. Sukan harbe mutanen da ba ruwansu, su jefa bam akan yara ko su tarwatsa gida da bam ba tare da jin tausayi a ransu ba.

s.93

‘Yan ta’adda sun dauki ayyukansu na barna a matsayin hanyar farfaganda ; fatansu su sanya tsoro ta hanyar kashe mutane da barnata dukiyoyi.

s.95

A koyarwar Alkur’ani, laifi ne mai girma a kashe mutumin da b’ashi da laifin komai. Allah Ya haramta ayyukan ta’addanci kuma Ya la’anci wadanda ke yin su.

s.101

A cikin Alkur’ani, an kira Kiristoci da Yahudawa da Ahlul Kitabi, sannan an yi umarni da nuna musu girmamawa, jin kai da kyautatawa. Duk Kiristoci da Yahudawa sun yi imani da Allah kuma suna tarayya da Musulmai cikin kyawawan dabi’u.

s.102

A yau gaba daya Musulmai da Ahlul Kitabi sun kaddamar da yunkurin yaki da dabi’un fasikanci kamar zina da shan miyagun kwayoyi. Kowanne daga cikin wadannan addinai uku ya yarda da kame-kai, gaskiya da kuma sadaukar da kai a matsayin kyawawan dabi’u.

s.103

TASHEN MASU SASSAUKAN RA’AYI A GABASHIN TURAI BAYAN GURGUZU

Akidun musun samuwar Allah irin su farkisanci, gurguzu, wariyar launin fata da kuma akidar zaman kara-zube ta rashin bin doka sun jawo wa duniya bala’i kuma sun haddasa gaba a cikin al’umma.

Burin Darwiniyanci shine samar da al’ummar da a cikinta ake ganin tashin hankali da rikici a matsayin hanyoyin cigaba. Amma wani nazari da aka gudanar kan tasirin akidar akan al’umma ya nuna cewa Darwiniyanci ya kawo kunci da halaka ne kawai.

s.106

Azabtarwar da aka yi wa Yahudawa a tsawon tarihi sakamako ne na akidar wariyar launin fata, wadda ta saba wa Musulunci. Babu wani Musulmi da zai goyi bayan rashin adalci ko nuna halin keta ga Yahudawa da kuma yaran da ba su yi laifin komai ba.

s.108

Musulmai suna son ganin sun zauna lafiya da Kiristoci da kuma Yahudawa cikin hakuri, fahimtar juna, abota, girmamawa da kuma tausayin juna.

s.113

A zamanin Ma'aiki Muhammad (SAW), an aiwatar da tsarin gwamnati mai adalci da tausayawa game da Ahlul Kitabi.

s.114

Masallatai, Majami'u da kuma wuraren bautar Yahudawa wurare ne na musamman don ibada da ake girmama sunan Allah. Allah Yana fada a cikin Alkur'ani cewa dole ne a girmama tare da tsare duk wadannan wurare masu tsarki.

s.115

Wajibi ne duk masu imani su yi wa junansu addu'a da kuma hadin kai da juna.

s.117

Za a kawo karshen munanan ayyuka yayin da Musulmai, Kiristoci da kuma Yahudawa suka hada kai wajen bautar Allah, suka girmama bambancin da ke tsakaninsu na addini.

s.118

Bayan harin 11 ga Satumba, mutane daga kowane yare da addini sun yi addu'a don nuna tausayawa da goyon baya.

Muzammil Siddique, Shugaban Kungiyar Al'ummar Musulmi ta Amurka ta Arewa, ya karanta ayoyi daga Alkur'ani Mai girma a taron addu'ar da aka yi a majami'ar National Cathedral da ke birnin Washington bayan harin 11 ga Satumba.

Bush ya ziyarci Cibiyar Musulunci da ke Washington.

Q-NEWS, OKTOBA, 2001

A sama: Musulmai da wadanda ba musulmai ba sun gudanar da addu'a tare a Dallas.

A gefe: Shuga Bush yana addu'a kusa da limamin Musulmai lokacin taron addu'a majami'ar National Cathedral da ke Washington.

PLANET EASTON, NOV, 2001

s.119

Daily, Yeni Safak 13.08.2010

[Obama] yana taya Musulmai murna a sakonsa na Ramadan

TIME, OCT, 1, 2001

TIME, OCT, 1, 2001

TIME, OCT, 1, 2001

s.141

Masallacin Umar

s.143

Karkashin mulkin Musulmai, Musulmai, Kiristoci da kuma Yahudawa sun yi zaman tare a birnin Kudus cikin hakuri da zaman lafiya.

s.145

'Yan Salibiyya sun yi wa Musulmai da Yahudawan Kudus kisan kare-dangi

s.147

Sarki Richard ya yanka farar hula Musulmai 3000 a Castle of Acre, wadanda cikinsu akwai mata da yara masu yawa.

s.148

Duk yake Daular Ottoman kasar Musulmai ce, ta bai wa talakawanta 'yancin addini. Shi ya sa ma aka sami zane zanen da ke nuna al'adar zaman tare a garuruwan Ottoman. Kamar yadda ake gani a wannan hoto, gwamnati ta bada kariya ga talakawanta a bisa koyi da dabi'un musulunci, da daukar nauyin talakawanta ba tare da bambance addinin da suke bi ba.

s.149

Rashin jituwa da juna tsakanin kiristocin Katolika da 'yan Furotestan a karni na 16 da na 17 har yanzu yana cigaba a wasu kasashen. Wadanda koda yaushe abin yake karewa a kansu su ne yara.

s.150

79Misalin zaman lafiya a Gabas ta Tsakiya ita ce Ottoman, mai tsarin zamantakewar al'ummu daban daban, mai tsarin sulhu, adalci da kuma halayyar jimirin zama da mutane day a doru akan kyakkyawar koyarwar Alkur'ani. A sama wasu yankin labarai ne daga jaridu da mujallun Turkiyya game da yanayin zaman lafiya na Ottoman.

Yadda Daular Ottoman ta samar da zaman lafiya a Kudus

Daily Zaman, 30.08.09

Daily Milliyet, 17.02.2009

Obama: MUN GAMSU DA JAGORANCIN TURKIYYA

Daily Hurriyet, 10.02.2009

SABUWAR OTTOMAN CE KADAI ZA TA GYARA GABAS TA TSAKIYA

Daily Sabah, 10.02.2009

SABABBIN OTTOMAWA ZA SU MAGANCE WANNAN MATSALA

s.151

Daily Ortadogu, 04.12.2002

SUN YI BURIN DA MA OTTOMAWA SUN DAWO

Gaskiyar cewa yakukuwan da ake yi yanzu a kasashe da dama, daga yankin kaukasiya zuwa Balkan da kuma Gabas ta Tsakiya, sun fara ne bayan rushewar mulkin Ottoman yana cikin shirin bakin haure.

Da Tafiyar Ottomawa Sai Ta'addanci ya Fara

DA TAFIYAR OTTOMAWA SAI ZAMAN LAFIYA YA KARE

Kewar mulkin Ottoman a yankin Balkan

Daily Yeni Safak, 18.12.2001

Daily Turkiye, 3.12.2002

DA TAFIYAR OTTOMAWA SAI ZAMAN LAFIYA YA KARE

Mujallar *The New York Times* ta rubuta cewa daddatsa Daular Ottoman shi ne tushen yawancin matsaloli da rikici da ake samu a duniya.

Gaskiyar da duniya ta yi tarayya akai...

Daily Milliyet, 28.04.2003

THE GUARDIAN: OTTOMAWA NA TAFIYA, SAI MATSALOLI SUKA TASO

s.152

Taron Zaman lafiya da ‘Yan uwantaka da aka yi a ranar 9 ga watan Mayun 2013, a Istanbul. Mabiya addinai uku da ‘yan siyasa ne suka halarci taron.

s.153

Tarurrukan Zaman lafiya da ‘Yan uwantaka

Taron Zaman lafiya da ‘Yan uwantaka da aka yi a ranar 12 ga watan Mayun 2011

Jerusalem Post May 4, 2011

Dr. AbdulMawgoud R. Dardery, Mai Magana da yawun Kwamitin Dangantakar Kasashen waje na Jam’iyyar ‘Yanci da Adalci da ‘yan tawagarsa, kasar Masar

Mr. Timothy Hogan, Babban Kwamandan Knights Templars na yanzu

Mista Adnan Oktar da Wakilansa Mai masaukin baki Mawallafi kuma Mai Sharhin Siyasa Mista Larry Greenfield, Masanin harkar Yada Labarai kuma Darakta a kamfanin Salem Communications Corp. Mista David Spady.

s.157

Europe Since 1870 (Nahiyar Turai Tun daga 1870) na farfesan Tarihi dan kasar Ingila, James Joll.

s.158

Thomas Malthus, Charles Darwin

s.159

Aiwatar da hasashen Malthus na wajibcin gwagwarmayar ya kawo kuncin rayuwa da wahala ga ‘ya’yan talakawa a Ingila. Addini kuwa, yana tabbatar da kariya ga yara. Rayuwa mai kyau da kyakkyawar dabi’a marar kunci da wahala, tana samuwa ne kadai ta hanyar aiwatar da koyarwar addini.

s.161

Farkisanci, wanda ginshikensa tsarin Darwiniyanci ne, ya haddasa salwantar miliyoyin rayukan mutanen da ba su da laifin komai. Wannan mugunyar akida ta hankada kasashen duniya da yawa cikin kogin halaka da kunci.

s.162

Yakin Duniya na 2 ya haddasa mutuwar mutane miliyan 55, inda wasu da yawa suka ji raunuka tare da hasarar gidajensu, rayuwarsu ta shiga kunci. Yakin ya barnata biranen kuma ya yi sanadin rushewar tattalin arzikin kasashe.

Akidar Nazi, wadda hadi ne na Darwiniyanci da kuma maguzancin zamani, ta yi sanadin kasha miliyoyin mutane tare da yada tsoro da firgici a zukan sauran mutane.

s.165

Jagororin gurguzu, wadanda ra’ayoyinsu kan al’umma suka samo asali daga Darwiniyanci, za a tuna da su a tarihi a matsayin wadanda suka jawo tsananin kunci da wahala da mugun tsarinsu.

s.166

‘Yan gurguzu sun aiwatar da ra’ayin Darwiniyanci na rikici ga rikicin matakan rayuwa, inda suka amince da kisan kai da zubar da jinni a matsayin karbabbun hanyoyin tafiyar da al’umma.

s.169

Abu ne bisa dabi’a a sami yarjejeniyoyi, amma ba za su kasance dalilan rikici da yaki tsakanin mutane ba. Girmama juna da tausayawa za su iya samar da yarjejeniya da zaman tare tsakanin bangarori masu rashin jituwa. Dabi’un Alkur’ani suna isar wa mutane wata rayuwa ta hakuri da jin dadi, yayin da gwagwarmayar musu kuwa baa bin da take kawo wa koda yausha sai bakin ciki, barna da kasha kasha.

s.171

Masana falsafar Turai da kuma shugabannin siyasa na shekaru goman farko na karni na ashirin sun rudu da ra’ayin Darwiniyanci na “gwagwarmaya don rayuwa.” Shi ya sa su ke dokin kaddamar da Babban Yaki, wani mummunan al’amari day a halakar da sama da rayuka miliyan 10.

s.173

Za a iya samun rashin jituwa tsakanin kasashe ko al'ummu, amma rikici da yaki ba za su taba warware matsalar ba. Kamar yadda aka gaya mana a cikin Akur'ani, duk rashin jituwa ana warware su ne ta hakuri da juna, tausayi da fahimtar juna.

s.174

Allah Yana umarni da adalci da kyautatawa da bai wa ma'abocin zumunci. Kuma Yana hani da alfasha da abin ki da zalunci... (Alkur'ani, sura ta16, aya ta 90)

s.176

ILIMIN KIMIYYA YA KARYATA DARWINIYANCI

s.180

Nufin 'yan ta'adda shi ne su raunata mutane a jiki da kwakwalwa don cimma wani burin su. Dabi'ar addini kuwa, ta sabawa ta'addanci inda take kokarin sanya soyayya, wadata, tausayi, farin ciki da fata a cikin al'umma.

s.194

Hanyar daya kawai da al'ummu masu zuwa za su samarwa kansu kyakkyawar rayuwa ta wadatar zuci ita ce ta yin aiki da koyarwar Alkur'ani.

s.198

Charles Darwin

s.199

Ikrarin Darwin, wanda ya kirkiro wannan ka'ida bayan wata tafiya day a yi zuwa Tsibirar Galapagos a cikin jirgin ruwa na Beagle, ya hada da shirbacin tunani wanda ke nuna halin duhun kai na kimiyya a wancan lokaci. Ka'idar juyin halitta, wadda aka kaddamar a lkacin dab a a kirkiro biro bah aka kuma lokacin da mutane suka dauka cewa kwayar halitta kamar balan-balan ta ke cike da ruwa, ta sha mummunan kaye daga cigaban kimiyya na karnonin 20 da 21.

s.200

Bafaranshe masanin ilimin nazarin rayuwa Louis Pasteur

s.201

Stanley Miller

s.206

Dukkan rikidar da aka gani suna da illa. Rikida bat a za iya bunkasa nau'in halitta ba ko ta haifar da wata sabuwar nau'in halittar. Hakan kuwa saboda cewa aakwai tsari mai matukar rikitarwa a cikin DNA na halittu masu rai. Duk wani canji na canke a cikin wancan kwambar kwayoyin zarra zai cutar da halittar ne. Canje canjen da rikida ke jawo wa kawai su ne mutuwa, cututtuka da nakasa.

s.207

BABU WATA ALAMA TA KASANCEWAR MATSAKAITAN HALITTU

s.208

KASUSUWAN TARIHI SUN KARYATA JUYIN HALITTA

Kasusuwan tarihi hujja ce da ke nuna cewa juyin halitta bai faru ba. Kamar yadda bayanankasusuwan tarihi suka bayyana, halittu masu rai sun bayyana kwatsam a lokaci guda tare da dukkan fasali da siffofinsu, kuma babu wani canji halitta da suka samu a tsawon rayuwarsu. Fish ya kasance a matsayinsa na kifi a koda yausha, kwari a matsayinsu na kwari, haka kuma kadangaru a matsayinsu na kadangaru. Babu wata hujjar kimiyya da ta inganta ikrarin da ke cewa nau'o'in halittu sun samu ne a hankali.

Bushiyar Ruwa (Sea Urchini)

Zamani: Shekarar Paleozoic, Zamanin Carboniferous

Shekaru: Shekaru miliyan 295

Kifin Rana (Sun Fish)

Period: Shekarar Cenozoic, Zamanin Eocene

Shekaru: Shekaru miliyan 54-37

Kuda Mai kugiya (Crane fly)

Zamani: Shekarar Cenozoic, Zamanin Eocene

Age: Shekaru miliyan 48-37

s.209

Kifi mai tauraro (Starfish)

Zamani: Shekarar Paleozoic, Zamanin Ordovician

Age: Shekaru miliyan 490-443

Ganyen Bishiyar Bulala (Birch Tree Leaf)

Zamani: Shekarar Cenozoic, Zamanin Eocene

Shekaru: Shekaru miliyan 50

Dangin Fara (Cicada)

Zamani: Shekarar Mesozo, Zamanin Cretaceous

Shekaru: Shekaru miliyan 125

Ganyen Sequoia

Zamani: Shekarar Cenozoic, Zamanin Eocene

Shekaru: Shekaru miliyan 50

s.211

Pitldown Man, “mutum-biri” na farko, da ake ta nunawa a gidajen ajiye kayan tarihi da kuma bangwayen mujallun “kimiyya” na tsawon shekaru 40 kafin ta bayyana cewa duk karya ce.

KARYA

s.216

Kwakwalwa ba ta daukar haske ko sauti. Saboda haka, duk irin karan sauti, shiru ka ke ji a cikin kwakwalwa. Sai dai kuma, akwai wani ruhi a cikin wannan wuri mai shirun wanda ke fassara siginonin lantarki a matsayin kida ko waka mai dadi, muryar aboki ko karar tarho. Wannan ruhi shi ne ruhin rai.

Cikin kwakwalwa baki-kirin ya ke. Babu wani haske da zai iya shiga kwakwalwa.

Dukkan mahadan rayuwarmu, mutane, gine gine, birane da motoci, a takaice, duk wani abu da muke gani, tabawa, rikewa, shaka, dandana ko saurara a hakika hotuna ne da kuma motsarwar majiyai a kwakwalwa. To waye yake motsar da wadannan hotuna? Shin zai kasance kwakwalwa ce take kirkirar hotuna masu haske da kyau, duniya ma baki daya, daga siginonin lantarki a cikin wannan matsattsen waje? Kwakwalwa kawai wani kumbarren yankin tsoka ne mai damshi da laushi. Shin wannan yankin tsoka zai iya kirkirar cikakken hoto mai tsari, cikin launuka masu tsari, ba tare da fatsi fatsi ko karkacewa ba, hoton da ya fi wanda talbijin ta fasahar zamani ke nunawa? Ko kuwa za ta iya samar da mafi nagartar sauti fiye da wanda kayan sauti na zamani ke fitarwa? Tabbas, abu ne marar yiwuwa yankin tsoka kamar kwakwalwa, wadda nauyinta bai wuce kilo 1.5 ba, ta iya kirkirar wannan tsarariyar majiya.

Madalla da halittar Allah Mabuwayi, Ubangijinmu, inda muke fanin siginonin lantarki a matsayin duniya mai haske da launi da nau'in hotuna da sautuka daban daban, da kuma cewa rayukanmu suna jin dadi da abin da suke gani da ji.

SHAFIN BAYA

A matsayinmu na musulmi, muna yin Allah-wadai da dukkan hare haren ta'addanci a fadin duniya. Wadanda suka hada da harin da aka kai kan manyan biranen kasar Amurka biyu a ranar 11 ga Satumban 2001, wanda ya jawo mutuwa da kuma jikkatar dubban mutane wadanda bas u jib a bas u gani ba.

Wannan littafin yana kara tabbatar da cewa tushen ta'addancin da muke la'anta ba daga saukakken addini yake ba, da kuma cewa ta'addanci bas hi da gurbi a musulunci. Wannan ya zo karara a cikin Alkur'ani da hadisai, wadanda sune manyan mahangun musulunci, da kuma a ayyuka da rayuwar dukkan shugabannin musulunci na kwarai, wanda na farkonsu shine Manzo Muhammad (SAW).

Ya kamata mu tuna a ranmu cewa, a cikijn wadanda aka kashe, misali a biranen New York da Washington a ranar 9/11, akwai mabiya Annabi Isa (AS) (kiristoci), Annabi Musa (AS) (yahudawa) da kuma Annabi Muhammad (SAW) (musulmai). In dai ba Allah ne ya yafewa mutum ba kisan bayin Allah babban zunubi ne da ke kai mutum wutar jahannama. Babu wani ma'abocin addini, wanda kuma ke son Allah da tsoron azabarsa, da zai aikata irin wannan aiki

Addini yana umurni da soyayya, jin kai da kuma aminci. Shi kuma ta'addanci a daya bangaren, cike yake da mugunta, rashin tausayi da neman zubar da jini da jawo bala'i. To tunda kuwa haka abin yake, za a nemi tushen aikin 'yan ta'adda ne a cikin rashin addini ba a cikin addini ba. Suna ko inda dan bindigar ya fito ba shine mai muhimmanci ba. Idan har zai iya kashe bayin Allah da ba su yi laifin komai ba ba tare da ya yi ko gezau ba, to shi kafiri ne, ba mai imani ba. Saboda haka, "Ta'addancin musulunci," "Ta'addancin kiristanci" ko "Ta'addancin yahudanci" duk al'amuran bata ne da suka sabawa sakon saukakkun addinai.

Ba yadda za a yi addinin gaskiya ya yarda da ta'addanci. Maimakon haka ma, ta'addanci (wato kisan mutanen dab a su yi laifi ba) a Musulunci babban aikin zunubi ne, kuma hakkin Musulmai ne su hana aikata wadannan ayyuka tare da samar da zaman lafiya da adalci a duniya. Wannan littafi yana bayyanawa, ta nahangar ayoyin Alkur'ani da kuma misalai daga tarihi, cewa musulunci ya haramta ta'addanci sannan kuma manufarsa it ace kawo zaman lafiya da tsaro a duniya.

GAME DA MARUBUCI

Adnan Oktar, wanda ke rubutu karkashin sunan-alkalami Harun Yahya, an haife shi a Ankara cikin shekarar 1956. Tun daga shekarun 1980, marubucin ya buga littattafai da dama akan imani, al'amuran kimiyya da kuma siyasa. Sunan sa ya shahara a matsayin marubucin muhimmann littattafai da suka bayyana yaudarar 'yan ra'ayin juyin halitta, rashin gaskiyar da'awarsu, da kuma bakar alakar da ke tsakanin Darwiniyanci da akidun zubar da jini irinsu farkisanci da gurguzu.

Dukkan ayyukan marubucin sun ta'allaka ne a cimma manufa guda daya: Isar da sakon Alkur'ani ga mutane, don karfafa musu gwiwar yin tunani akan abubuwan da suka shafi imani, kamarsu samuwar Ubangiji, kadaitakarsa, tashin kiyama, don kuma su tona asirin raunanan ginshikai na tsarin kin addini da kuma baudaddun akidu. Littattafai sama da 300 da ya rubuta, da aka fassara su zuwa harsuna 76, suna samun karbuwa da dimbin makaranta a fadin duniya.

Da yardar Allah, littattafan Harun Yahya za su kasance hanyar da mutane a karni na ashirin-da-daya za su sami zaman lafiya, adalci da kuma rayuwar farin ciki da aka alkawarta a cikin Alkur'ani.